

**ШОСТА ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
З ПИТАНЬ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ**

Кіровоград, 9-10 липня 2011 року

**РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПИТАНЬ
САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ
ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

*Всеукраїнська громадська
організація «Асоціація сприяння
самоорганізації населення»*

Шоста всеукраїнська науково-практична конференція з питань самоорганізації населення «Регламентація питань самоорганізації населення законодавством України. Збірник матеріалів». Кіровоград, 9-10 липня 2011 року / Під редакцією О.С. Орловського, А.С. Крупника, Н.В. Мішиної. – Одеса: ПП „Євродрук”, 2011. – 220 с.

В брошурі зібрані матеріали Шостої всеукраїнської науково-практичної конференції з питань самоорганізації населення «Регламентація питань самоорганізації населення законодавством України», яка проходила в м. Кіровограді 9-10 липня 2011 року. На конференції були розглянуті актуальні проблеми регламентації правового статусу органів самоорганізації населення. Зокрема, було обговорено низку законопроектів, підготовлених фахівцями ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення», а також стан регламентації органів самоорганізації населення на місцевому рівні.

В брошурі містяться тези виступів учасників конференції, тексти підсумкових документів, а також законопроектів, які обговорені на конференції та передані авторським колективом на розгляд Верховній Раді України.

Брошура може бути корисною законодавцям, науковим працівникам, депутатам місцевих рад, керівникам та службовцям органів місцевого самоврядування, викладачам, аспірантам і студентам юридичних спеціальностей та держуправління, а також усім, хто займається питаннями локальної демократії.

Колектив авторів – укладачів збірника:

ОРЛОВСЬКИЙ Олексій Сергійович, директор Програмами «Посилення впливу громадянського суспільства» Міжнародного фонду «Відродження», докторант кафедри права і законотворчого процесу Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України, кандидат юридичних наук (*на громадських засадах*).

КРУПНИК Андрій Семенович, в.о. голови Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення», доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України, кандидат політичних наук.

МІШИНА Наталія Вікторівна, доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного права Одеської національної юридичної академії, заступник голови ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення».

Збірник виданий за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження» в рамках проекту “Регламентація діяльності органів самоорганізації населення в Україні”.

З М І С Т

ВСТУП	8
ВИСТУПИ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ (вистяги)	10
Андрій КРУПНИК, в.о. голови Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення», доцент Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України, канд. політ. наук: <i>Привітання учасників конференції від імені Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення»</i>	10
Ігор ВОЛКОВ, секретар Кіровоградської міської ради: <i>Привітання учасників конференції від імені Кіровоградської міської ради та міськвиконкому</i>	12
Олексій ОРЛОВСЬКИЙ, директор Програми «Посилення впливу громадянського суспільства» Міжнародного фонду «Відродження», докторант кафедри права і законотворчого процесу Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України, канд. юрид. наук: <i>Привітання учасників конференції від імені Міжнародного фонду «Відродження»</i>	14
Анатолій СТОЯНОВ, заступник начальника Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю Кіровоградської обласної державної адміністрації: <i>Привітання учасників конференції від імені Кіровоградської обласної державної адміністрації</i>	16
Олексій ХМАРА, президент Творчого об'єднання «ТОРО» – Контактної групи в Україні Transparency International: <i>Привітання учасників конференції від імені Творчого об'єднання «Технології оптимального розвитку особистості»</i>	17
Олексій ОРЛОВСЬКИЙ, директор Програми «Посилення впливу громадянського суспільства» Міжнародного фонду «Відродження», докторант кафедри права і законотворчого процесу Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України, канд. юрид. наук: <i>«Напрямки реформування законодавства про органи самоорганізації населення»</i>	19
Олег КОНОТОПЦЕВ, доцент кафедри регіонального управління та місцевого самоврядування Харківського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України, канд. держ. управл.: <i>«Концептуальні засади самоорганізації населення»</i>	22

Ярослав ЖУКРОВСЬКИЙ, помічник судді Конституційного Суду України: <i>«До питання про конституційно-правовий статус органів самоорганізації населення в Україні»</i>	25
Андрій КРУПНИК, в.о. голови Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення», доцент Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України, канд. політ. наук: <i>«Організаційні аспекти практичного застосування законодавства про органи самоорганізації населення»</i>	27
Валерій РУБЦОВ, директор Громадської організації «Інститут місцевої демократії», канд. тех. наук: <i>«Органи самоорганізації населення в контексті принципу субсидіарності»</i>	30
Эрика Хеллсінг РЮДЕРГОРД, майстер мистецтв, Упсальський Університет (Швеція): <i>«Підмуніципальні інститути у Східній Європі»</i>	33
Максим ЛАЦИБА, керівник програм Українського незалежного центру політичних досліджень: <i>«Що може зробити держава для розвитку громадянського суспільства?»</i>	35
Тарас ФЕДОРІВ, Почесний голова Асоціації молодих сільських голів Прикарпаття: <i>«Самоорганізація українців в умовах бездержавності: історичні традиції та перспективи»</i>	42
Юлія СТАСЮК, адвокат, експерт Інформаційно-правового центру «Наше право»: <i>«Проблеми функціонування органів самоорганізації населення: аналіз судової практики»</i>	48
Андрій РЕВА, заступник Вінницького міського голови: <i>«Вирішення проблем розвитку територій за рахунок бюджетних та залучених коштів»</i>	52
Тетяна ЯЦКІВ, керівник програми правової підтримки неурядових організацій Громадської організації «Центр громадської адвокатури»: <i>«Включення органів самоорганізації населення до Реєстру неприбуткових організацій (установ): практика та проект змін до Податкового кодексу України»</i>	56
Катерина ТЕРЗІАНОВА, експерт Одеської міської громадської організації «Лицем до лица»: <i>«Нормативне забезпечення господарської діяльності органів самоорганізації населення: наявні суперечності та їх наслідки»</i>	60

Алла ОНУПРІСНКО, старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України, канд. юрид. наук: <i>«Особливості і проблеми взаємодії органів самоорганізації населення та органів місцевого самоврядування»</i>	67
Лариса ЩЕПЬОТКІНА, голова Херсонської обласної організації Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення»: <i>«Делегування повноважень – головний принцип дії ефективної системи управління суспільством»</i>	71
Олександр ЧУНАЄВ, заступник голови правління Київського міського осередку Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення», голова Дніпровської районної профспілкової організації самоорганізації населення м. Києва: <i>«Захист трудових та соціальних прав працівників органів самоорганізації населення населених пунктів України»</i>	74
Михайло ЗОЛОТУХІН, заступник голови Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення», голова правління Фонду розвитку м. Миколаєва <i>«Про «шпиги» та «рози» становлення політики підтримки органів самоорганізації населення в місті Миколаєві»</i>	77
Тетяна КІРІЛЛОВА, голова Луганської обласної громадської організації «Громадська ініціатива Луганщини», голова органу самоорганізації населення – комітету мікрорайону «Гагаринець»: <i>«Органи самоорганізації населення та органи місцевого самоврядування Луганська: шлях від протистояння до взаємодії»</i>	82
Алла ВОЛОШИНА, голова Кіровоградської обласної організації Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення»: <i>«Розвиток органів самоорганізації населення в місті Кіровограді: міфи і реальність. Частина 1»</i>	85
Володимир ШВЕДОВ, депутат Кіровоградської міської ради: <i>«Розвиток органів самоорганізації населення в місті Кіровограді: міфи і реальність. Частина 2»</i>	88
В'ячеслав СИРОТА, голова Координаційного комітету самоорганізації населення м. Дмитров: <i>«Розвиток громадянського суспільства через реалізацію громадського контролю в системі місцевого самоврядування України»</i>	89
Ольга БАЧИНСЬКА, голова Ради голів будинкових комітетів та ОСББ при міському голові міста Івано-Франківська: <i>«Діяльність органів самоорганізації населення Івано-Франківська у сфері покращення житлових, соціальних, правових та інших умов»</i>	92

Андрій НЕСТЕРКОВ, голова Органу самоорганізації населення «Комітет мікрорайону «Русанівка» м. Києва: «Практика діяльності органу самоорганізації населення «Комітет мікрорайону «Русанівка».....	97
Неля ПОЛЩУК, Сумська міська громадська організація одиноких матерів та матерів-інвалідів «Вербена»: «Практика самоорганізації населення міста Суми».....	99
Олег САВЧУК, заступник голови Ради Громадської організації «Інститут аналізу державної та регіональної політики»: «Практика самоорганізації населення в сільській місцевості».....	100
Катерина ВАСИЛЕЦЬ, экс-завідуюча організаційним відділом виконавчого комітету Ленінської районної у м. Полтаві ради, член районної ради ветеранів по роботі з органами самоорганізації населення: «Практичні аспекти діяльності органів самоорганізації населення: досвід Полтави».....	102
Людмила ПЕРЕДЕРЕЙ, керуюча справами виконавчого комітету Бориспільської міської ради: «Міська влада та органи самоорганізації населення в Борисполі – партнери успішних практик».....	104
Світлана ШАПОВАЛОВА, голова Об'єднання комітетів органів самоорганізації населення м. Алчевська: «Практичні аспекти діяльності органів самоорганізації населення: досвід Алчевська».....	108
Федір ФЕСЮН, міський голова м. Мена: «Перспективи розвитку органів самоорганізації населення в малих містах».....	110
Володимир ХАНАС, голова Громадської організації «Адаптаційний чоловічий центр»: «Врахування інтересів членів територіальної громади при доопрацюванні текстів законопроектів».....	111
Андрій ГЛУХОВСЬКИЙ, експерт Інформаційно-правового центру “Наше право”: «Стан та перспективи розвитку самоорганізації населення на Львівщині».....	112
Юрій ВЕРЕСЮК, голова Ради голів органів самоорганізації населення – будинкових комітетів м. Тернополя: «Практичні аспекти діяльності органів самоорганізації населення: досвід Тернополя».....	114
Олена ГОЛОВКІНА, голова Громадської організації «Горлівський форум розвитку» м. Горлівка: «Міжрегіональний обмін досвідом самоорганізації населення».....	115

ПІДСУМКОВІ ДОКУМЕНТИ КОНФЕРЕНЦІЇ	116
Додаток 1. Резолюція Шостої всеукраїнської конференції з питань самоорганізації населення «Регламентация питань самоорганізації населення законодавством України».....	116
Додаток 2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України».....	119
Додаток 3. Закон України «Про внесення змін до Конституції України» (проект).....	121
Додаток 4. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення».....	122
Додаток 5. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення» (проект).....	126
Додаток 6. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання».....	154
Додаток 7. Закон України «Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання» (проект).....	158
Додаток 8. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін та доповнень до деяких законів України щодо регламентації питань самоорганізації населення».....	174
Додаток 9. Закон України «Про внесення змін та доповнень до деяких законів України щодо регламентації питань самоорганізації населення» (проект).....	180
Додаток 10. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо внесення органів самоорганізації до Реєстру неприбуткових організацій та установ».....	210
Додаток 11. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо внесення органів самоорганізації до Реєстру неприбуткових організацій та установ» (проект).....	214
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВСЕУКРАЇНСЬКУ ГРОМАДСЬКУ ОРГАНІЗАЦІЮ «АСОЦІАЦІЯ СПРИЯННЯ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ»	216

ВСТУП

9-10 липня 2011 року у місті Кіровограді відбулася Шоста Всеукраїнська науково-практична конференція на тему: **«Регламентація питань самоорганізації населення законодавством України»**. Конференція проходила саме в той час, коли виповнилося 10 років з моменту ухвалення у 2001 році Верховною Радою Закону України «Про органи самоорганізації населення».

Організатори конференції – Всеукраїнська громадська організація «Асоціація сприяння самоорганізації населення» та її Кіровоградський обласний осередок, Кіровоградська обласна державна адміністрація, Кіровоградська міська рада, громадські організації: «Творче об'єднання «Технології оптимального розвитку особистості» (м. Кіровоград) та Одеський суспільний інститут соціальних технологій.

Конференція проводилася у рамках проекту **«Регламентація діяльності органів самоорганізації населення в Україні»**, який реалізується Всеукраїнською громадською організацією «Асоціація сприяння самоорганізації населення» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення» у 2008-2010 роках розробила нову редакцію базового Закону України «Про органи самоорганізації населення» та проєкт нового Закону України «Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання». Наразі триває робота по авторському супроводу цих законопроектів у Верховній Раді України.

Але ухвалення цих законопроектів вирішує лише частину проблем щодо створення та ліквідації органів самоорганізації населення. Питання же створення умов для їхньої поточної діяльності знаходиться переважно за межами вказаних нормативно-правових актів. Зокрема, Бюджетний, Господарський, Цивільний кодекси не містять навіть згадувань про органи самоорганізації населення, через що останні фактично не можуть створювати на законних підставах власну матеріально-технічну базу, вести господарську діяльність в інтересах громадян тощо.

Також чинне законодавство дуже слабо регламентує питання взаємовідносин між органами самоорганізації населення та різними органами публічної влади, виборними особами, правоохоронними органами. Через це органи влади практично не можуть залучити органи самоорганізації населення до спільного вирішення нагальних проблем своїх мікротомрад.

Як впроваджується Закон України «Про органи самоорганізації населення» у життя? З якими проблемами стикається сьогодні самоорганізація як рух народної ініціативи знизу? Яких невідкладних змін потребує її нормативно-правова база? Що планують робити громадські лідери разом із органами влади для покращення співпраці в ім'я спільного вирішення життєвих проблем мешканців великих і малих міст України? Відповіді на усі ці питання спробували знайти учасники конференції.

На фахово-громадське обговорення науково-практичної конференції був винесений підготовлений фахівцями Асоціації проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо регламентації питань самоорганізації населення», який передбачає внесення поправок більше ніж у 25 чинних законів.

В ході пленарних та секційних засідань Конференції відбулися зацікавлені дискусії – як стосовно покращення законодавчої бази створення і діяльності органів самоорганізації населення, так і стосовно громадського лобювання прийняття цих пропозицій Верховною Радою та реалізації законодавчих норм у місцевій практиці.

Крім того, було розглянуто корисний досвід різних регіонів щодо створення органами місцевого самоврядування сприятливих умов для розвитку самоорганізації і спільного вирішення разом із ними проблем територіальних громад.

У Конференції узяло участь більше 60 відібраних на конкурсній основі представників із 22 регіонів України, серед яких – провідні експерти, науковці, лідери органів самоорганізації населення, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, які мають значний практичний досвід і теоретичні напрацювання у сфері локальної демократії.

Зокрема, у Конференції узяли участь секретар Кіровоградської міської ради **І.В. ВОЛКОВ**; в.о. голови Всеукраїнської асоціації сприяння самоорганізації населення, директор Одеського суспільного інституту соціальних технологій, доцент Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України **А.С. КРУПНИК**; директор Програми “Посилення впливу громадянського суспільства Міжнародного фонду “Відродження” **О.С. ОРЛОВСЬКИЙ**; президент Творчого об’єднання «Технології оптимального розвитку особистості» (м. Кіровоград) **О.С. ХМАРА**; голова Кіровоградської обласної організації Всеукраїнської асоціації сприяння самоорганізації населення **А.В. ВОЛОШИНА** та інші.

В ході Конференції була також реалізована ініціатива щодо створення інформаційної мережі громадських організацій, органів самоорганізації населення, науковців, представників органів влади, зацікавлених у подальшому сприянні розвитку самоорганізації в Україні як найважливішої складової інфраструктури громадянського суспільства та своєрідного «кореневища» демократії.

Учасники Конференції прийняли Резолюцію (додається), в якій міститься оцінка ситуації, що склалася в Україні на цей час у сфері самоорганізації населення, та визначені наступні спільні дії щодо її подальшого розвитку.

В цьому збірнику, який виходить за підсумками конференції і узагальнює певною мірою результати виконання проекту «Регламентація діяльності органів самоорганізації населення в Україні», вміщено підсумкові матеріали конференції (резолюцію, тексти підтриманих конференцією законопроектів із пояснювальними записками), а також тези виступів її учасників під час пленарних засідань.

ВИСТУПИ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ (ВИТЯГИ)

Андрій КРУПНИК,

в.о. голови Всеукраїнської
громадської організації
«Асоціація сприяння
самоорганізації населення»,
доцент ОРІДУ НАДУ
при Президентові України,
канд. політ. наук (м. Одеса)

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІД ІМЕНІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «АСОЦІАЦІЯ СПРИЯННЯ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ»

Шановні учасники конференції!

Дозвольте від імені організаторів Шостої Всеукраїнської науково-практичної конференції з питань розвитку самоорганізації населення в Україні привітати усіх вас – учасників конференції тут, в Кіровограді!

Нагадаю: **організатори** цієї конференції є Всеукраїнська асоціація сприяння самоорганізації населення, зокрема її Кіровоградський осередок, Кіровоградська міська рада, Кіровоградська обласна державна, Одеський суспільний інститут соціальних технологій та кіровоградська громадська організація з такою романтичною назвою: «Технології оптимального розвитку особистості» – ТОРО.

І усе це відбувається за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» в рамках проекту **«Регламентація діяльності органів самоорганізації населення в Україні»**, який реалізується Всеукраїнською асоціацією сприяння самоорганізації населення.

Пам'ятаєте, що на минулорічній Всеукраїнській конференції у Вінниці ми з вами обговорювали законопроект “Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання”? А ще на попередній конференції – новий проект Закону України «Про органи самоорганізації населення».

Сьогодні настала черга розглянути цілий комплекс законопроектних пропозицій, які у поєднанні із згаданими законами та локальними нормативними актами мають створити належні умови для успішного розвитку і ефективного функціонування усієї системи самоорганізації в нашій країні – у тісній взаємодії із органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами суспільного розвитку.

Ви маєте знати, що нинішній конференції передувала велика підготовча робота: експерти Всеукраїнської асоціації сприяння самоорганізації населення розробили комплект поправок до 25 законодавчих актів.

Потім ці пропозиції попередньо пройшли громадське обговорення під час регіональних **круглих столів**, що відбулись в Києві, Львові, Луганську та Одесі за участю лідерів громадських організацій, органів самоорганізації населення (далі – ОСН), науковців, ЗМІ, представників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Нарешті, сьогодні ми пропонуємо вам долучитись до процесу остаточного визначення стратегії і тактики реформування сучасного законодавства у сфері самоорганізації населення.

Ця конференція виявила неабиякий інтерес серед активних громадських діячів та демократично налаштованих службовців. Адже через обмеженість кількості мандатів оргкомітету довелося здійснювати відбір учасників конференції на конкурсній основі за певними критеріями. При цьому враховувався громадський та службовий статус кандидатів, наявність в них належного рівня знань та досвіду; враховувався рівень розвитку в місті самоорганізації населення та інших форм локальної демократії; бралась до уваги активність участі кандидатів у попередніх всеукраїнських науково-практичних конференціях з проблем розвитку самоорганізації населення; ми намагалися також забезпечити якнайширше представництво регіонів України.

І ось ви тут, шановні учасники!

Сподіваюсь, що протягом цих двох днів ми з вами зможемо плідно попрацювати – як на пленарних, так і на секційних засіданнях, розібратися у реальному стані речей, дійти спільних думок та прийняти пропозиції, які стануть дороговказом для нашої спільної наступної діяльності.

Ми хочемо обмінятися не тільки інформацією. Ми прагнемо обмінятися нашим ентузіазмом і впевненістю у величезні сили громадськості. Щоб цінний досвід кожного перетворився на безцінне надбання усіх.

Успіхів нам на цьому шляху!

Ігор ВОЛКОВ

Секретар Кіровоградської
міської ради

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІД ІМЕНІ КІРОВОГРАДСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ТА МІСЬКВИКОНКОМУ

Шановні учасники конференції!

Перш за все, дозвольте мені від імені Кіровоградської міської ради та її виконавчого комітету привітати гостей міста Кіровоград і кіровоградців з такою непересічною подією, коли ми в Кіровограді проводимо, як виявляється, вже Шосту Всеукраїнську конференцію з питань самоорганізації населення. Я би хотів висловити слова подяки громадським організаціям, перш за все нашим, кіровоградським, які беруться за таку непросту справу. Це громадська організація «Творче об'єднання «Технології оптимального розвитку особистості» і пан Олексій Хмара, які за рахунок свого ентузіазму, часу та сил організують дуже важливі заходи, потрібні для нашого суспільства та для наших територіальних громад.

Взагалі я вважаю, що громадські організації є певним рушієм прогресу. У нас при Кіровоградській міській раді декілька місяців тому створена громадська рада. До її складу входить більше як 60 осіб, в тому числі пан Олексій Хмара та інші громадські організації, які його підтримують. Я сам колись працював у Всеукраїнській асоціації платників податків України, і точно знаю, що хоча вона і була всеукраїнською, потужні центри її розвитку знаходились не в Києві, а в регіонах.

На цій конференції організаторам вдалося зібрати широку географію представництва. Важливо, що тут присутні як представники органів влади, так і громадськості. Я хочу сказати, що роль громадської організації дуже важлива в цьому процесі. І якщо влада дослухається до їх думок і пропозицій, працює з громадськістю, то в решті-решт ми виходимо на позитивний результат, на ті громадські обговорення, яких, можливо, нашому сіспільству і не вистачає.

Тепер що стосується теми конференції. Я не є великим фахівцем, знавцем в області самоорганізації населення, але мені ця проблема зрозуміла з огляду на мій досвід роботи в депутатському корпусі міської ради. Тут в залі є багато моїх колег, депутатів місцевих рад інших міст. Я не помилюся, якщо скажу, що більш за все сьогодні пересічних мешканців в Україні на містах турбують проблеми житлово-комунального господарства. Коли ми кажемо про ремонти дахів, ліфтів, доріг, в цьому дуже мало політики. І це ті питання, які бажано розв'язувати на низовому рівні. Як на мене, сьогодні базового низового рівня нам якраз і не вистачає.

Ми всі добре пам'ятаємо, коли ще не так давно в багатоповерхівках був інститут завідуючих будинками. Згодом пільги з них за виконання цих функцій

були зняті, завідуючі будинкам почали платити квартплату так, як платять усі. Бюджет від цього не збагатився, але стан наведення порядку на наших територіях не став кращим. На цьому простому прикладі я хочу довести, наскільки важливою є тема, яка буде обговорюватися на нашій конференції.

В завершення свого виступу, я хотів би побажати вам успіхів у роботі, наснаги та оптимізму! Я переконаний, що ви і ми разом є нерушійною силою, яка допоможе нашим громадам згуртуватися і приймати правильні рішення. Тому я переконаний, що наведення ладу і порядку в наших містах та державі – це питання спільної праці влади, територіальних громад і громадських організацій.

Олексій ОРЛОВСЬКИЙ,

директор Програми «Посилення впливу громадянського суспільства» Міжнародного фонду «Відродження», докторант кафедри права і законотворчого процесу ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, кандидат юридичних наук (м. Київ - Одеса)

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІД ІМЕНІ МІЖНАРОДНОГО ФОНДУ «ВІДРОДЖЕННЯ»

Шановні учасники конференції!

Дозвольте мені, перш за все, від імені Міжнародного фонду «Відродження» привітати вас в славному місті Кіровограді. Я впевнений, що ця конференція повинна послужити сильним поштовхом і основою для проведення суттєвих реформ в сфері самоорганізації населення на території України.

У своєму привітальному слові я хочу зупинитися на двох питаннях: чому конференція проводиться саме в Кіровограді і чому вона відбувається саме зараз?

Чому саме в Кіровограді? Коли три роки назад Всеукраїнська громадська організація «Асоціація сприяння самоорганізації населення» проводила дослідження стану справ із створенням органів самоорганізації населення в різних регіонах України, виявилось, що Кіровоградська область була єдиним регіоном України, де на той момент не було зареєстровано жодного ОСНУ! Тому, як у відомій рекламі, було вирішено: «Якщо у вас немає органів самоорганізації населення, то ми йдемо до вас!» Саме ця логіка визначила місце проведення цієї конференції. Дуже добре, що в місті Кіровограді вже з'явився перший зареєстрований ОСН, представника якого, я сподіваюся, ми згодом почуємо.

По-друге, коли ми говоримо про місце проведення цієї конференції, ми маємо розуміти, що ми говоримо про регіон, де поки що немає належного оформлення руху ОСНів. Як раз через це ми запросили на цю конференцію тих людей, які займаються розвитком органів самоорганізації населення в своїх регіонах.

Якщо хочете, то я міг би провести таке порівняння. Як для України ЄВРО-2012 стало своєрідним шансом для розвитку, так і ця конференція для Кіровограда може стати своєрідним поштовхом для розвитку органів самоорганізації населення на території міста і області.

Дуже добре, що тут присутні як представники громадськості, так і представники органів влади. При цьому місцева влада вже зробила перші кроки у напрямку сприяння розвитку ОСНів. Адже менш як місяць тому,

Кіровоградська міська рада ухвалила положення, яке спрямовано на розвиток органів самоорганізації населення.

Чому ми проводимо конференцію саме зараз? Безумовно, зараз не самий зручний час: літо, спекотний період. Але саме цей період було обрано не випадково. Післязавтра, 11 липня 2011 р. ми будемо з вами відзначати десятиріччя з дня ухвалення Закону України «Про органи самоорганізації населення». Саме тому напередодні цієї річниці ми і проводимо цю конференцію, щоб підбити певні підсумки і визначити пріоритети, орієнтири для нашого розвитку, хоча б на короткий термін.

Вітаю вас з відкриттям конференції і хочу побажати нам всім успішної роботи!

Анатолій СТОЯНОВ

заступник начальника
Управління з питань
внутрішньої політики та зв'язків
з громадськістю Кіровоградської
обласної державної адміністрації
(м. Кіровоград)

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІД ІМЕНІ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Шановні колеги!

Подія, яка відбувається в цій залі, дійсно, не пересічна. Органи державної влади та місцеві органи виконавчої влади зацікавлені в розвитку третього сектору, розвитку громадянського суспільства як в Україні в цілому, так і в нашій області зокрема.

Проте мало говорити слова, треба робити конкретні справи. Зокрема ми розпочали таку роботу. Тут присутні люди, представники громадянського суспільства, які зацікавлені в розвитку третього сектору. Це і Олексій Хмара, і Алла Волошина, і багато інших. Для цього ми взяли кращий досвід представників громадянського суспільства інших областей нашої держави. Зокрема, йдеться про розробку і затвердження програми сприяння розвитку громадянського суспільства. У нас така програма готується на 2012-2015 рр., а її презентація проходить 12 липня.

Крім цього, 12 липня буде ще одна непересічна подія: відкриття громадського офісу при обласній державній адміністрації, де буде працювати громадська рада, гуманітарна рада, і що дуже важливо для громадянського суспільства, – це інформаційно-ресурсний центр. Тому що вам, безумовно, потрібна технічна допомога, де можна прийти, роздрукувати документи, нормативна база тощо. Тут будуть надаватись юридичні консультації, оскільки ви знаєте, наприклад, як важко зареєструвати організацію. Буде діяти при громадському офісі прес-центр.

Від імені голови Кіровоградської облдержадміністрації Сергія Миколайовича Ларіна бажаю вам плідної роботи, щоб громадянське суспільство, зокрема органи самоорганізації населення в Україні і в нашій області розвивалися.

Дякую!

Олексій ХМАРА,

Президент Творчого об'єднання
«ТОРО» (м. Кіровоград) –
Контактної групи в Україні
Transparency International

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ ВІД ІМЕНІ ТВОРЧОГО ОБ'ЄДНАННЯ «ТЕХНОЛОГІЇ ОПТИМАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ»

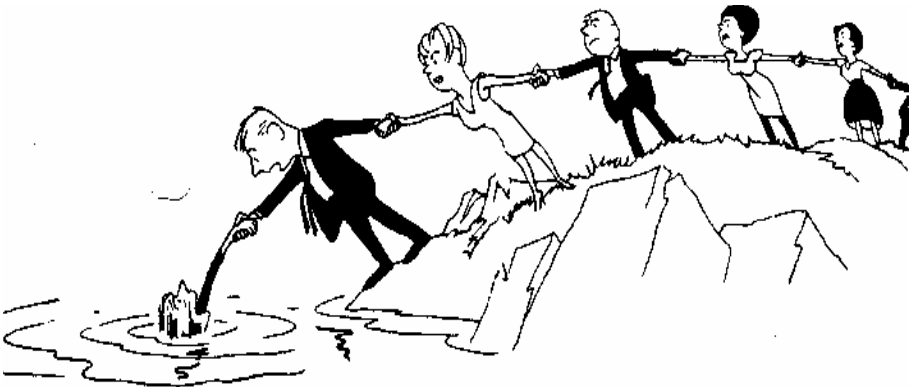
Вельмишановні колеги, дорогі учасники конференції!

Дозвольте привітати Вас у місті Кіровограді, яке поки що є новачком у русі самоорганізації України. А тому так символічно, що такі поважні експерти та практики завітали саме до Кіровограду, аби передати нам кращий досвід розвитку та підтримки локальної демократії в Україні.

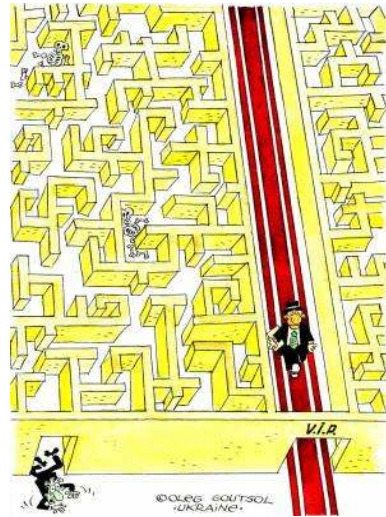
Свій виступ я хотів би проілюструвати кількома слайдами.

Перш за все, дозвольте нагадати про Закон України «Про органи самоорганізації населення». Він прямо визначає, що органи самоорганізації населення – представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин, для вирішення завдань, передбачених Законом.

І тут як ніколи підходить ось ця ілюстрація:

Проте на законодавчому рівні ми все ще маємо низку перепон у належній імплементації Закону. Часто законодавче регулювання нагадує або мінне поле, або таку собі гру чиновника Карабаса-Барабаса з буратінами – представниками органів самоорганізації населення. Більше про це дивіться на цих ілюстраціях:

Ще більше проблем ми спостерігаємо на місцевому рівні. І за прикладами далеко ходити не треба. Два роки ми відстоювали у місті Кіровограді можливість чіткого унормування процедури утворення та діяльності органів самоорганізації. І от, буквально на днях ми нарешті отримали позитивне рішення депутатів Кіровоградської міської ради, яким в місті запроваджується положення про систему органів самоорганізації населення міста.

Звісно, це ще не перемога, але ми вже заклали ґрунт для росту локальної ініціативи. І мені приємно, що в цьому питанні тепер ми виступаємо однодумцями з місцевою владою.

А я хотів би побажати нам всім не тільки плідно попрацювати на користь України, а й з користю провести час для самих себе. Цьому сприяє не тільки чудова компанія та гарне місце, а й чаруюча атмосфера літнього міста Кіровограду.

Запрошую всіх до активної роботи та змістовного дозвілля!

Алексей ОРЛОВСКИЙ,

директор Программы «Усиление влияния гражданского общества» Международного фонда «Возрождение», докторант кафедры права и законотворческого процесса ОРИГУ НАГУ при Президенте Украины, кандидат юридических наук (г. Киев - Одесса)

НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМИРОВАНИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ОБ ОРГАНАХ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ

Как я уже сказал во вступительном слове, мы стоим на пороге десятилетия принятия Закона Украины «Об органах самоорганизации населения». Это, безусловно, очень важный этап в развитии ОСНовского движения. По сути, на уровне отдельного закона впервые в истории нашего государства были утверждены основы развития этого института локальной демократии. Но 10 лет, которые прошли с момента его принятия, чётко показали, что данный Закон и другие нормативно-правовые акты (я прежде всего говорю о Конституции Украины и Законе Украины «О местном самоуправлении в Украине») не в полной мере отвечают интересам самих органов самоорганизации населения. Сам же Закон Украины «Об органах самоорганизации населения» часто противоречит и Конституции Украины, и Закону Украины «О местном самоуправлении в Украине». Я не буду перечислять все существующие проблемы, поскольку вы и так их знаете. Я хочу остановиться лишь на том, что нам нужно делать дальше.

Вы знаете, каждую конференцию мы в той или иной мере посвящаем вопросам нормативно-правовой регламентации статуса органов самоорганизации населения, а также вопросам их практической деятельности. Например, на Второй всеукраинской конференции мы обсуждали изменения к Закону Украины «Об органах самоорганизации населения». Этот же вопрос был в центре нашего внимания на Четвёртой конференции, когда соответствующий законопроект мы обсуждали уже в новой редакции. Пятая конференция была посвящена проекту Закона Украины «Об общих собраниях (конференциях) членов территориальной громады по месту жительства.

Сегодня мы решили поступить немного по другому. Мы были вынуждены произвести ревизию всего того, что было наработано Всеукраинской ассоциацией содействия самоорганизации населения в сфере усовершенствования законодательства за последние 5-6 лет. Почему? Потому что выборы, которые прошли сравнительно недавно на местном уровне высветили совершенно новые проблемы, которые раньше не так ярко прослеживались в законодательстве и в процессе его применения.

Например, мы вынуждены были пересмотреть и внести серьёзные уточнения и дополнения в проект новой редакции Закона Украины «Об органах самоорганизации населения». По сравнению со старой редакцией данного законопроекта, в новой появилось несколько существенных новаций. Например, опыт некоторых городов (Луганска, Черкасса, Николаева и некоторых других) подтолкнул нас к тому, что в законопроекте необходимо чётко урегулировать ситуацию, когда в городе на определенном этапе не создаются районные в городе советы (при этом согласие на создание существующих ОСНов ранее давалось районными советами), либо же когда в городе продолжают существовать районные в городе советы, которые давали согласие на создание ОСНов, но они уже не наделены полномочиями в отношении органов самоорганизации населения. То есть с точки зрения структуры органов публичной власти ничего не поменялось, но произошло существенное перераспределение полномочий. Последняя ситуация ярко проявилась в Луганске.

И вот здесь возникает вопрос: если необходимо что-либо поменять в деятельности ОСНов, как решать эту проблему? Ведь все вопросы, связанные с их деятельностью, ранее решали районные в городе советы. Сегодня же они при всём желании (если они, конечно, продолжают существовать) уже не могут решать данную категорию проблем, потому что у них нет соответствующих полномочий. Поэтому в законопроект был внесен ряд дополнений. В частности, появилась новая статья 6, которой не было в предыдущей редакции законопроекта «Об органах самоорганизации населения». Я думаю, что это очень важный аспект, который необходимо обговорить в ходе конференции.

Следующая проблема, которую предлагается соответствующим образом урегулировать, имеет место, например, в Черкассах. Здесь в некоторых случаях, ставится вопрос о создании на базе одного большого действующего ОСНа двух новых ОСНов с меньшей территорией деятельности. Поскольку большой территорией тяжело управлять, у людей возникло такое желание. Либо же другая ситуация: у людей, проживающих в группе домов на определенной территории, где действует ОСН, возникло желание «перейти в ведение» другого ОСНа такого же уровня, например, уровня микрорайона. А этот вопрос в законодательстве тоже сейчас не оговорен. Эту проблему мы предлагаем решать путем внесения соответствующих поправок в действующий Закон. По нашему мнению, подобные вопросы должны быть отнесены к компетенции общих собраний (конференций) жителей соответствующей территории. Однозначно, что только на основе инициативы первичных субъектов, которые в своё время инициировали создание ОСНов, и должны вноситься соответствующие изменения. Потом местным советам останется только внести изменения в собственные решения относительно территории деятельности ОСНов.

Следующая проблема назревает, например, в городе Бердянске. Она связана с возможным переименованием ОСНов. Законодательство сегодня не регламентирует вопрос, как и кто может менять название ОСНа. У нас на конференции присутствует представитель Бердянска, который может подтвер-

дять, что один из ОСНов называется «Колония». У человека, который не связан с Бердянском, скорее возникнет ассоциация с колонией строгого либо какого-то другого режима, чем с колонией переселенцев. Поэтому в городе обсуждается вопрос о возможном переименовании конкретного ОСНа и предании ему более благозвучного для восприятия названия. Понятно, что подобная ситуация тоже требует своего нормативного урегулирования.

Кроме ревизии тех законов, которые были ранее разработаны силами экспертов Ассоциации, мы вышли на иную проблему. Даже если сегодня будет принят в новой редакции Закон Украины «Об органах самоорганизации» и мы сможем добиться внесения изменений в Конституцию Украины, а также принятия Закона Украины «Об общих собраниях (конференциях) членов территориальной громады по месту жительства», то что это нам даст? Безусловно, мы сможем решить проблемы с уточнением определённых процедурных аспектов создания ОСНов, кое-что мы уточним с точки зрения их полномочий, уточним некоторые моменты связанные с организацией их деятельности, принятием решений, определим статус их актов и т.д. Но я уже говорил на предыдущей конференции в Виннице, что принятие этих законов само по себе не «встроит» ОСНов в современное нормативно-правовое поле Украины. Поэтому, с нашей точки зрения, необходимо вносить изменения еще как минимум в два с половиной десятка других кодексов и законов, действующих сегодня в Украине.

Вы наверно обращали внимание, что в раздаточных материалах основную часть занимает огромная таблица с предложениями и изменениями к действующим законам. Кроме того, обращаю ваше внимание, что изменения к Налоговому кодексу Украины представлены отдельным законопроектом, о котором Татьяна Яцкив будет говорить во время своего выступления. Поверьте, что массив информации, который придется перерабатывать в контексте подготовки этих изменений, представляет собой огромный объём работы.

На рассмотрение вам сегодня выносятся изменения и дополнения к двум с половиной десятков законопроектов. Понятно, что многие из могут вызвать дискуссию. Но вы, конечно, помните, что мы всегда наши конференции проводим в формате конструктивной критики. Поэтому я очень надеюсь что выступая, вы будете обращать внимание в том числе и на общие концептуальные подходы к регулированию статуса ОСНов. Поэтому я вас призываю к этой конструктивной критике и высказыванию разных точек зрения.

Спасибо за внимание!

Олег КОНОТОПЦЕВ,

доцент кафедри регіонального управління та місцевого самоврядування Харківського регіонального інституту НАДУ при Президентові України, кандидат державного управління (м. Харків)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Самоорганізація населення – дуже потрібний та надзвичайно важливий аспект місцевої демократії, який цілком заслуговує окремого законодавчого регулювання. Ця інституція є дієвим способом участі громадян у прийнятті рішень та справжньою школою місцевої демократії. Але активне та успішне застосування цього інструменту місцевого народовладдя неможливе без формування потужної теоретико-методологічної бази. Організація здійснення процедур самоорганізації населення потребує серйозного наукового дослідження цього явища, з'ясування його глибинної сутності та визначення умов успішного використання. А це потребує дослідження концептуальних засад самоорганізації населення.

Перш за все, необхідно визначити причину виникнення потреби у використанні цього інструменту місцевої демократії. Така причина полягає у збереженні рудиментів попередньої політичної системи – радянської влади. Руйнація тоталітарної держави, в якій правляча партія через органи влади контролювала всі аспекти людського життя, призвела до виникнення своєрідного вакууму в суспільних відносинах. Внаслідок цього з'явилися цілі сфери та галузі, в яких нікому здійснювати організуючий вплив. З іншого боку, довгі роки відсутності крупної приватної власності призвели до зникнення культури цивілізованих відносин. Внаслідок цього з'явився величезний обсяг проблем, якими раніше займалися партійні та радянські органи і різні підприємства, а зараз їх нікому вирішувати.

В цій ситуації найбільш дієвим способом вирішення проблем та прийняття рішень залишається самоорганізація населення. Саме залучення мешканців до управління забезпечить якісне та реальне вирішення проблем та максимально повне врахування при цьому їх інтересів.

Другий момент, щодо якого необхідно визначитися, є вид демократії, до якого відноситься самоорганізація населення. Як відомо, теоретики вирізняють два основних види демократії: представницька (електоральна) та безпосередня (плебісцитарна). Але останнім часом знаходить все більше розповсюдження визнання окремого виду демократії – партисипативна (демократія участі). І самоорганізація населення підпадає саме під цей третій спосіб здійснення

демократії. А це змушує по-новому визначити принципи функціонування та застосування всіх інститутів та інституцій самоорганізації, межі її застосування.

Теоретичні засади самоорганізації не є єдиним концептуальним моментом здійснення цього явища. Сьогодні необхідно враховувати ще й нові умови існування та функціонування територіальної громади як місцевого суспільства. Окремою проблемою для активного застосування загальних зборів є дезінтеграція територіальної громади як єдиної соціальної спільноти. Сьогодні люди перестають відчувати єдність та зазвичай вже не вважають себе взаємозалежними та взаємопов'язаними (часто люди навіть не знають своїх сусідів). Крім того, науково-технічний прогрес людства призводить до високої спеціалізації кожної окремої людини. А це спричиняє пасивність людей в суспільному житті – ніхто не хоче витратити свій час та сили на безкоштовну діяльність з вирішення громадських проблем.

Особливо це стосується міст з районним поділом, в яких не утворені районні ради (а кількість таких міст в Україні після минулорічних місцевих виборів збільшилася). Велика кількість виборців на одного депутата міської ради не тільки обмежує його можливість піклуватися про мешканців, але й обмежує можливість впливу виборців на депутата, участі громадян в прийнятті управлінських рішень. В результаті надзвичайно загострилася проблема участі населення у вирішенні питань місцевого значення. Виходом з цієї ситуації може бути активізація діяльності та збільшення (підсилення) мережі ОСНів. Саме такий напрямок визначено зараз як офіційна політика місцевої влади (зокрема, у Вінниці та Харкові). Але таке «турботливе» піклування з боку органів влади створює загрозу перетворення цих інструментів місцевого народовладдя в «кишенькові» та «маріонеткові» утворення. З іншого боку, відсутність підтримки з боку органів місцевого самоврядування унеможливило будь-яку дієву самоорганізацію населення. В такій ситуації надзвичайно актуалізується потреба законодавчого вноормування цієї сфери.

Успішним виходом з цієї ситуації могло б стати застосування таких порівняно поширених інституцій, як мікрогромада та конференція мешканців. Але врахування концептуальних засад самоорганізації населення та технічних аспектів цього процесу змушують поставити під сумнів цю ідею. Так, виокремлення частини територіальної громади, члени якої об'єднані компактною єдністю проживання, є надзвичайно складним процесом. В умовах глобалізації та просторової мобільності кожної окремої особистості формалізація такого об'єднання становитиме нездолану технічну проблему. А використання конференції мешканців призведе до перетворення цього інструмента місцевої демократії з безпосереднього на опосередкований. До того ж, процедура виборів представників мешканців для участі в такій конференції за своєю складністю та громіздкістю цілком подібна до виборів депутатів, що може звести нанівець всі позитивні моменти цієї ідеї.

У той же час, самоорганізація населення спроможна запровадити до системи місцевого самоврядування України деякі прогресивні елементи. Так давно

вже назріла актуальність залучення до управління окремими територіями іноземців, які постійно там проживають. Це явище достатньо розповсюджене в країнах Європейського Союзу та дозволяє залучити до місцевого розвитку та облаштування територій додаткові ресурси. Тому в Україні така новація може дозволити набагато ефективніше та результативніше вирішувати велику кількість проблем. Також надзвичайно корисним може стати використання інструменту самоорганізації населення в населених пунктах, позбавлених власних представницьких органів місцевого самоврядування. В такій місцевості саме ОСН може відігравати роль місцевої ради.

Крім всього зазначеного, надзвичайної актуальності набуває потреба наукової оцінки перспектив розвитку самоорганізації населення в Україні. Особливо необхідно це при регламентації питань самоорганізації населення законодавством України. Для підвищення якості законодавчої регламентації необхідно активно застосовувати методи моделювання та прогнозування. Це дозволить визначити спосіб та особливості функціонування всіх запроваджуваних процедур та інституцій, що, в свою чергу, дозволить виявити всі можливі недоліки. А це значно підвищить якість нормативно-правових актів, які покликані впорядкувати цю важливу сферу.

Таким чином, самоорганізація населення є гнучким та необхідним інструментом здійснення безпосереднього народоправства. Організація використання цих інструментів та процедур місцевої демократії потребує регламентації в окремому спеціальному законі. Але це вимагає вирішення цілої низки питань на базі спеціального наукового дослідження.

Ярослав ЖУКРОВСЬКИЙ,

помічник судді Конституційного
Суду України (м. Київ)

ДО ПИТАННЯ ПРО КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Основний закон держави надав можливість сільським, селищним, міським радам дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення, а також наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна (частина шоста статті 140 Конституції України). Поряд із цим, відповідний законодавчий акт визначив «представницький» характер цих органів – вирішувати питання місцевого значення.

Конституційно-правовий статус органів самоорганізації населення тісно пов'язаний їх правосуб'єктністю, принципами створення та діяльності, правами і гарантіями їх реалізації, обов'язками та гарантіями їх виконання.

Передусім варто відзначити, що сама конституційна конструкція «можуть дозволяти ... створювати» надає відповідним органам місцевого самоврядування правомочності для розсуду (дискреційні повноваження) щодо можливості створення, або можливості не створення органів самоорганізації населення, а також визначення їх компетенції.

Зрештою, чи доречним є уповноваження органу місцевого самоврядування у наданні саме «дозволу» для реалізації інституту безпосередньої демократії, чи доречним є саме «дозвільний характер» реалізації безпосереднього права на вирішення питань місцевого значення?

Коли ми говоримо про те, що орган самоорганізації населення є однією з форм участі членів територіальних громад у вирішенні окремих питань місцевого значення (стаття 3 Закону України «Про органи самоорганізації населення»), то виникає питання у визначенні вичерпного переліку даних «окремих питань» місцевого значення? Законодавець віддав на розсуд самих місцевих рад встановлення їх кола і обсягу, умов їх здійснення, зробивши застереження щодо власних і делегованих повноважень цих органів, а також можливості наділення їх частиною власної компетенції, фінансів, майна.

Що ми маємо у практиці правозастосування? Органи місцевого самоврядування не завжди у повній мірі забезпечують реалізацію права членів територіальної громади у самостійному вирішенні питань місцевого значення, у додатковому наділенні власними повноваженнями (делегуванні повноважень) органів самоорганізації населення. Та й чи завжди спроможний публічний орган визначати, які саме власні повноваження, фінанси чи майно є достатніми для ефективної реалізації членами територіальної громади своїх прав?

Мабуть, передчасно говорити про ефективну реалізацію можливостей стосовно реалізації якомога більшого обсягу повноважень на найнижчому рівні управління (на рівні домового, вуличного, квартального комітетів) – принципу субсидіарності в сучасних умовах.

Якщо провести дослідження судової практики щодо реалізації положень частини шостої статті 140 Конституції України, то постають питання розбіжності у правових позиціях, неоднакового застосування законодавчих норм та постулатів наукової доктрини у розумінні та виокремленні «публічної» чи «громадської» правової природи функціонування органів самоорганізації населення.

Зрештою, у науково-практичному коментарі до статті 140 Конституції України зазначено, що дані органи – це самостійна ланка системи суб'єктів місцевого самоврядування, яка має свої завдання і цілі, функції та повноваження. Вони посідають окреме місце у місцевому самоврядуванні як одна із його представницьких форм¹.

У практичному вимірі, сутність природи даних органів трансформується (модифікується) із «публічної» (представницької) у «громадську» площину. Такий собі квазі (від лат. quasi – ніби, майже, немовби) представницький орган, що створюється задля вирішення окремих питань місцевого значення, але не завжди із «публічно-владною» природою.

Отож, конституційно-правовий статус органів самоорганізації населення потребує подальшого удосконалення в частині визначення природи їхнього функціонування, компетенції як однієї із форм безпосередньої демократії – участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. А практика застосування відповідних правових положень органами публічної адміністрації, органами самоорганізації населення і судами є критерієм якості та ефективності реалізації відповідного конституційного права.

¹ Конституція України. Науково-практичний коментар. – Х., 2011. – С. 979.

Андрей КРУПНИК,

и.о. председателя Всеукраинской общественной организации «Ассоциация содействия самоорганизации населения»,
доцент ОРИГУ НАГУ при Президенте Украины, кандидат политических наук (г. Одесса)

ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ ПРАКТИЧЕСКОГО ПРИМЕНЕНИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ОБ ОРГАНАХ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ

Хочу напомнить одну фразу, которую часто повторяю: работают не принципы, а механизмы, не призывы, а интересы. Исходя из этого мы должны и строить нашу деятельность.

Конечно, законы очень важны в создании условий для развития самоорганизации в Украине. Но не менее важны и локальные нормативно-правовые акты, которые эти законы адаптируют к нашим конкретным условиям, по которым работает местное самоуправление. А еще важнее, возможно, желание и умение чиновников и общественных лидеров применять на практике правовые механизмы при решении конкретных социальных проблем.

Нам известно, что органы самоорганизации населения – это часть системы местного самоуправления. Но если мы – часть системы, то мы также должны работать системно. А у нас, к сожалению, некоторые члены ОСНов воспринимают работу в этих органах как участие в работе кружка по интересам. Поэтому в нашем деле очень важен системный подход. Особенно на нынешнем этапе развития инфраструктуры гражданского общества как альтернативы возрождающейся административно-командной системы.

Исходя из этого, перед ОСНами стоят три основные задачи, которые четко прописаны в законе об органах самоорганизации населения. Эти задачи уже упомянул секретарь Кировоградского горсовета. Они четки и понятны: это создание возможности участия жителей в управлении решением местных вопросов; это непосредственное оказание ОСНами услуг, и это их участие вместе с органами власти в реализации местных социальных программ.

К этим задачам я бы добавил еще три важнейшие задачи: это социальная взаимопомощь живущих рядом; это социальная адаптация, которая превращает разрозненных жителей в территориальную громаду; и это общественный контроль – как внутренний – за соблюдением членами микрогромады норм общежития, так и внешний – за выполнением органами власти и бизнес-структурами своих социальных задач по отношению к людям.

Естественно, создавая систему самоорганизации, нам нужно, прежде всего, себе, а потом людям и власти ответить на вопрос: зачем нужна самоорганизация.

Давайте попытаемся ответить на этот вопрос. Действительно, зачем органы самоорганизации местной власти? Я тоже какое-то время работал в системе местного самоуправления, был депутатом много лет. И точно знаю, что без ОСНов власть при всем желании не сможет быть социально эффективной.

Представьте, если нам надо лечить больного, то нужно знать его реальное состояние – ведь без диагноза лечить невозможно. Или представьте себе человека, у которого нервные окончания заканчиваются на уровне локтей, пальцами он не чувствует. Такой человек недееспособен.

Мало того, что ОСНы – это «корневище демократии». Это ещё нервные окончания нашей власти, рецепторы местного самоуправления, с помощью которых они получают информацию о том, что происходит в социальном организме территориальной громады, и через который они могут влиять на все процессы обмена в этом организме и его поддержания в форме.

Органы самоорганизации – это сегодня еще и дополнительные человеческие ресурсы в условиях, когда сокращаются органы управления и сокращаются штаты. От наших коллег в ряде городов мы знаем, что грамотные чиновники опираются на ОСНы как на дружественное плечо, как на силу, которая хорошо знает проблемы на местах и может помочь в их решении.

А зачем органы самоорганизации нужны общественности? Из опыта общения с активистами самоорганизации, из встреч с жителями мы знаем, что люди рассчитывают с помощью своих полномочных общественных представителей скорее дойти до власти со своими проблемами и попытаться их решить. Люди устали от тотального неуважения к ним со стороны «черствых» чиновников и беспредела коммунальщиков, которые требуют оплаты за неоказанные или некачественные услуги. Люди видят, как в закрытом режиме распределяются и используются бюджетные средства. Поэтому они хотят иметь в лице ОСНов инструмент общественного контроля.

И, наконец, сегодня многие хотят самоорганизоваться, чтобы помочь другу другу в решении своих жизненных проблем по месту жительства. Чтобы вместе побороть хамов, разгильдяев и нерях, которые мешают нормально жить.

Объединив свои усилия с громадой при помощи органов самоорганизации, власть может не только эффективнее оценить и решать те проблемы, за которые она непосредственно в ответе, а и общими усилиями преодолеть сплошь и рядом существующий беспредел со стороны социально безответственного бизнеса по отношению к людям. Как, например, в Днепропетровске: мэр объединился с общественностью в борьбе с нерадивыми поставщиками коммунальных услуг.

Сегодня в условиях жесткой политической вертикали власти у ОСНов может возникнуть и такая задача: защищая интересы людей, помочь руководителям местного самоуправления отстоять их позицию в отношениях с вышестоящими инстанциями, оберегая при этом территориальную громаду от политического и административного произвола.

Все эти и другие задачи невозможно решать без дееспособных механизмов. А в существующей системе управления такие механизмы строятся на нормативных актах. Поэтому нам всем сейчас наряду с усовершенствованием законодательства в сфере самоорганизации населения очень важно не забыть о нормативной базе на местном уровне.

Прежде всего, вопросы обеспечения надлежащих условий для создания и деятельности ОСНов на местах должны найти отражение в уставах городов, сел, поселков. А о чем можно говорить, если сегодня, по данным Минюста, лишь около 20% территориальных громад в Украине имеют свои уставы. Это значит, что 80% населения страны не имеет реальных механизмов легитимно участвовать в управлении и в осуществлении общественного контроля за деятельностью органов власти через, например, общественные слушания или ОСНов. Поэтому нам необходимо сейчас взяться за создание и, если надо, за корректировку уставов территориальных громад.

Предстоит также работа по внесению соответствующих поправок в действующие регламенты работы местных советов и их исполкомов – с тем, чтобы представители ОСНов имели возможность на законных основаниях участвовать в заседаниях этих органов и в работе создаваемых при них временных комиссий и специализированных рабочих групп.

Необходимо шире распространять оправдавший себя опыт принятия и реализации местных программ поддержки самоорганизации – таких, как в Луганске, Одессе, Мариуполе, Макеевке, Борисполе и в других городах.

Жизнь показала, что на определенном этапе развития самоорганизации в городе наступает момент, когда разрозненные ОСНов разного управленческого уровня и инициативные группы по созданию новых органов целесообразно объединить в городскую ассоциацию ОСНов. В этом случае возникающая новая общественная структура становится субъектом правоотношений с горсоветом и его органами. А если эта ассоциация будет еще и подразделением Всеукраинской ассоциации содействия самоорганизации населения (с сохранением значительной степени своей самостоятельности), то вы сами понимаете, что преодолеть трудности становления самоорганизации в городе будет значительно проще.

По итогам этой конференции нам предстоит принять резолюцию. Уверен, что в ней найдет отражение лучший опыт, накопленный за минувший год. И будут дельные предложения, которые позволят реально улучшить состояние дел в самоорганизации.

Но главное, без чего нашим планам не суждено будет сбыться, – это **люди**, наши ответственные лидеры, которые непрерывно учатся, не боятся искать и находят решения в любой трудной ситуации. И это конечно наши постоянные информационные **связи** и личные контакты, позволяющие нам многократно усиливать наш потенциал.

Поэтому в нынешних непростых условиях – возьмемся за руки!

Валерій РУБЦОВ,

директор Громадської організації
«Інститут місцевої демократії»,
кандидат технічних наук (м. Київ)

ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ ПРИНЦИПУ СУБСИДАРНОСТІ

Останнє десятиліття у лексикон фахівців різних спеціальностей, перш за все, фахівців з управління та юристів, менеджерів усіх рівнів і сфер діяльності як у нашій країні, так і, особливо, у Європі, все впевненіше входить в обіг поняття і принцип „субсидіарність”. Зрозуміло, що кожна предметна сфера застосування поняття наповнює його дещо відмінним від інших сфер змістом, але всі інтерпретації цього поняття мають спільне ядро.

Що означає „субсидіарність”? Субсидіарність (від *subsidiarius* – допоміжний) – організаційний і правовий принцип, згідно з яким завдання повинні вирішуватися на нижчому, меншому або віддаленішому від центру рівні, – саме на тому рівні, на якому їх вирішення можливе і ефективно. До сфер застосування цього принципу належать теорія держави і права, політологія, менеджмент, кібернетика, інформатика. Ідея децентралізації у менеджменті організацій та державному менеджменті дещо близька до ідеї субсидіарності, але не тотожна їй.

Ідеї субсидіарності спостерігаються ще у міркуваннях Платона і Арістотеля. Потім вони знайшли своє відображення у європейському середньовічному міському праві¹ та розвинуті у католицькому соціальному вченні. Ця концепція була вперше використана єпископом Кеттелером і після публікації енцикліки «*Regum Novarum*» папою римським Левом XIII (1891) стала частиною офіційної доктрини католицької церкви. Початковою метою принципу було вирішення конфлікту між особою і суспільством, яке б унікало крайнощів як індивідуалізму, так і колективізму. Нарешті, Папа Римський Пій XI так пояснював ідею субсидіарності: „Повинен залишатися непохитним наступний принцип соціальної мудрості: як не дозволено з метою передачі суспільству віднімати в окремих осіб те, що останні можуть виконати власними силами і заходами, так не можна і передавати значнішому співтовариству те, що може бути зроблене меншими і слабкішими людськими співтовариствами. Порушення цього правила послужило б на шкоду суспільству і було б волаючою перешкодою для правильного порядку, тому що виправданою метою всякого втручання в суспільні справи є підкріплююча допомога членам соціального організму, а не руйнування і поглинання”².

¹ Алексеев О., Щедровицкий П. «Практическая субсидиарность» // Казанский федералист. – 2002. – № 4.

² Pius XI *Quadragesimo Anno*. 1931 encyclica.// Anderson R. *Between Two Wars: The Story of Pope Pius*. – 1978.

Як бачимо, аргументація папської енцикліки залишається актуальною і для сучасних процесів творення демократичних держав у світі, зокрема у Європі і особливо для України. Тобто, принцип субсидіарності має потенціал інструменту демократичної модернізації – як у старих демократіях, так і у нових.

Дійсно, наприкінці ХХ століття концепція субсидіарності знайшла практичне застосування і розвиток у будівництві об'єднаної демократичної Європи. Зокрема, у таких важливих документах, як Маастрихтська угода про заснування Європейського союзу (1992) і у Європейській Хартії місцевого самоврядування (1985). Останнє особливо важливо у контексті державного будівництва, що відбувається у країнах Центральної і Східної Європи.

Останні десятиліття у світі продовжуються пошук доктрини, яка дозволила б гармонізувати взаємовідносини національного, регіонального і місцевого рівнів управління задля забезпечення найбільш ефективного використання суспільних ресурсів на користь суспільства. Вбачається, що такою доктриною могла б бути концепція субсидіарності. Саме ця концепція обґрунтовує залучення місцевих спільнот до вирішення проблем, що традиційно знаходяться в компетенції національної та/або регіональної влади. Зрозуміло, що принцип субсидіарності може застосовуватись і у відносинах наднаціональних органів міждержавних об'єднань (таких, наприклад, як Європейський союз) із державами учасницями об'єднання. Це ж стосується і взаємодії місцевих органів влади із місцевими самоорганізованими спільнотами, такими, як, наприклад, громадські організації чи органи самоорганізації населення за місцем проживання.

Втілення принципу субсидіарності у повсякденну практику управління і взаємостосунків спільнот і структур різних рівнів і розмірів потребує окремого спеціального унормування, правової регламентації. Зокрема, для реалізації принципу субсидіарності у державному управлінні законодавство, правові акти повинні відповідати двом ключовим вимогам. По-перше, для дій органу влади є необхідні підстави. По-друге, масштаб цих дій має бути відповідний або пропорційний необхідності.

При обґрунтуванні відповідності пропонованих заходів принципу субсидіарності використовується ряд критеріїв¹:

- Близькість влади до громадян. Політичні рішення повинні прийматися на рівні, як можна наближеному до населення.
- Достатність. Чи можуть поставлені цілі бути досягнуті достатньою мірою на нижчих рівнях (у тому числі, самими громадянами).
- Вигода. Чи буде рішення задачі на більш високому рівні ефективнішим або вигідним.

Сьогодні Україна переживає чергову активність конституційного впорядкування: готуються зміни до Конституції або нова Конституція. Таким чином, в

¹Мезенцев С. Международное христианско-демократическое движение. Теория и практика. – М: Directmedia, 2004. – ISBN 5-94865-059-6.

Україні зараз є безпосередня нагода послідовно втілити принцип субсидіарності в організацію стосунків між усіма суб'єктами української влади.

Регламентация існування в Україні явища самоорганізації населення за місцем проживання, на наш погляд, також має будуватись на засадах принципу субсидіарності. У зв'язку із цим доцільно переосмислити і відкоригувати чинне законодавство щодо ОСНів у дусі наведених вище вимог і критеріїв. Теж саме стосується й інших локальних нормативних актів, зокрема, таких, які фігурували на IV Всеукраїнській науково-практичній конференції з питань самоорганізації населення, зокрема у її Резолюції¹. Серед них, перш за все, – такі модельні нормативні та організаційно-правові акти локального рівня, які мають забезпечити реалізацію законодавчих норм стосовно утворення, діяльності та розвитку ОСНів:

- Положення про ОСНі різних територіальних спільнот (сільський, селищний комітети, районний в місті комітет; вуличний, квартальний комітети; комітет мікрорайону та житлового комплексу; будинковий комітет);

- Положення про порядок делегування місцевими радами ОСНам частини власних повноважень, передачі фінансів та майна;

- Статут територіальної громади (в частині стосовно ОСНів);

- Регламент ОСНУ;

- Договір ОСНУ з органами місцевого самоврядування (договір про співпрацю);

- Договір щодо розподілу власної компетенції між ОСНами різних управлінських рівнів, що діють на одній території;

- Договір про співпрацю органів самоорганізації різних управлінських рівнів, що діють на одній території;

- Програма розвитку ОСНів у населеному пункті;

- Зміни до Регламенту міської ради та міськвиконкому щодо розширення участі ОСНів у вирішенні питань місцевого значення.

Регламентация діяльності ОСНів на базі принципу субсидіарності може бути успішною у разі паралельного приведення української моделі місцевого самоврядування до стандартів Європейської хартії місцевого самоврядування на конституційному і законодавчому рівні, що є нагальним завданням для України як країни, яка претендує на інтеграцію у ціннісний, правовий і ментальний простір успішної демократичної Європи.

¹Удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів самоорганізації населення. Збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з питань самоорганізації населення / Під редакцією О.С. Орловського, В.І. Брудного, А.С. Крулиника. – Одеса, ХОБІТ ПЛЮС, 2009. – 108 с.

Эрика Хеллсинг РЮДЕРГОРД,
мастер искусств,
Упсальский Университет
(Швеция)

ПОДМУНИЦИПАЛЬНЫЕ ИНСТИТУТЫ В ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЕ

Данный доклад базируется на магистерской работе, защищенной в Упсальском Университете в Швеции в июне 2011 г. Диплом относит ОСНы к категории «подмуниципальные институты», которая включает в себя организации, имеющие отношение к системе местного самоуправления, но действующие не в рамках всего города или села, а на уровне улиц или микрорайонов. Эти институты включают в себя, например, органы территориального общественного самоуправления в России, в Беларуси, в Польше, в странах СНГ, Балкан и т.д. В своем исследовании автор сравнивает подмуниципальные институты в четырех странах Восточной Европы: России, Боснии и Герцеговине, Украине и Польше. Главная проблема исследования – вопрос о связях подмуниципальных институтов с демократией и с демократическим участием населения.

Органы территориального общественного самоуправления (ТОС) в России очень похожи на ОСНы – институты общественного самоуправления, которые являются институтами местного самоуправления, но не являются самостоятельным уровнем публичной власти. В сегодняшней форме ТОСы являются довольно современными институтами. Как и ОСНы, они могут существовать и в городах, и в деревнях, но все-таки их больше в городах.

Напротив, корни солевства в Польше и местных соединич в Боснии и Герцеговине можно найти уже в средних веках. Кроме того – это, в основном, сельские институты, которые, что характерно особенно для Боснии и Герцеговины, могут существовать и в городах. В Польше, в Боснии и Герцеговине выбираются местный глава и местный совет маленькой деревни или микрорайона, а в России и в Украине – обычно комитет района, улицы или дома.

В основном, изучаемые подмуниципальные институты выполняют функции в сфере обустройства территории и налаживания транспортного сообщения (дороги, площади, дворы и т.д.). Их дополнительными функциями является поддержание связи между жителями и муниципалитетом, а также привлечение жителей к волонтерской работе. Институты солевств и месных соединич тоже занимаются административными функциями: например, помогают собирать местный налог и выдавать административные документы. Подмуниципальные институты финансируются из средств самих жителей и средств муниципалитета, например, в форме грантов, тендеров и конкурсов социальных проектов. Если этот институт предоставляет жителям услуги, то иногда он может за эти услуги взять плату.

Так как в теории подмуниципальные институты приближают решение публичных вопросов к самим местным жителям, эти институты должны усиливать и увеличивать участие жителей в решении важных для них вопросов. Самое широкое участие происходит на выборах представительных органов подмуниципальных институтов. Российский закон как и украинский предусматривает участие в выборах не менее 50% жителей микрорайона, улицы, дома или же их представителей. В Польше местные уставы предусматривают присутствие минимум 10-30% жителей. Ведь далеко не все жители хотят или могут участвовать. Более того, в изучаемых подмуниципальных институтах, как и в муниципальных, большую роль играет представительство. А эта форма демократического участия ограничивает количество активно участвующих в выборах людей.

В основном, когда мы говорим о подмуниципальных институтах, речь идет об ограниченной подмуниципальной децентрализации. Подмуниципальные органы местного самоуправления можно охарактеризовать как непосредственную демократию (в форме собрания жителей), как представительство (в форме выборов) и как прямое участие жителей в исполнении решений (в форме волонтерской работы).

Максим ЛАЦИБА,
керівник програм Українського
незалежного центру політичних
досліджень (м. Київ)

ЩО МОЖЕ ЗРОБИТИ ДЕРЖАВА ДЛЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА?

Очевидно, що органи влади не можуть «побудувати» громадянське суспільство: наприклад, примусити громадян створювати громадські організації, профспілки або проводити мітинги. Але держава точно здатна створити сприятливі умови для його розвитку, наприклад просту і зрозумілу систему реєстрації громадських, благодійних організацій, «дружню» податкову систему, коли люди і корпорації можуть жертвувати на благодійництво, чесну і прозору систему державних грантів, залучення сервісних організацій до надання соціальних послуг, проводити консультації з громадськістю і враховувати її пропозиції.

Утвердження громадянського суспільства як партнера держави у вирішенні гуманітарних та соціально-економічних проблем є вимогою глобального суспільно-політичного розвитку. Виключне значення інститутів громадянського суспільства полягає у неполітичному представленні потреб та інтересів різноманітних соціальних груп; компенсації послуг населенню, недостатніх з боку держави та підприємницького сектора; здійсненні громадського контролю за органами влади та боротьбі із корупцією; поширенні благодійництва та наданні адресної й оперативної благодійної допомоги.

Правове середовище для розвитку громадянського суспільства сьогодні несприятливе

Сучасне правове та адміністративне середовище для розвитку громадянського суспільства в Україні не можна вважати сприятливим. Процедури реєстрації інститутів громадянського суспільства створюють штучні бар'єри для громадської активності. Європейський суд з прав людини визнав чинний Закон України «Про об'єднання громадян» таким, що не відповідає Конвенції про захист прав людини і основних свобод та не є демократичним (рішення у справі «Корецький та інші проти України», 3 квітня 2008 року). Відсутні ефективні стимули для діяльності інститутів громадянського суспільства та їх підтримки з боку індивідуальних і корпоративних донорів. Доступ до державної фінансової підтримки має лише незначний відсоток організацій. Інститути громадянського суспільства загалом недостатньо залучені до здійснення заходів для вирішення завдань державної політики та практично не залучені до надання гарантованих державою соціальних послуг.

Такий стан справ вимагає проведення перегляду фактично всього законодавчого поля для ОГС з метою «перерегулювання» громадської діяльності.

Чинне законодавство встановлює штучні бар'єри для створення та діяльності інститутів громадянського суспільства:

- процедури реєстрації інститутів громадянського суспільства ускладнені на законодавчому рівні та на рівні адміністративної практики порівняно із процедурами реєстрації інших юридичних осіб;
- територія діяльності громадських та благодійних організацій штучно обмежена на законодавчому рівні існуванням територіальних статусів;
- громадські організації позбавлені права безпосередньо здійснювати невідприємницьку господарську діяльність для забезпечення реалізації своїх статутних цілей.

Податкове навантаження не стимулює діяльність інститутів громадянського суспільства та їх підтримку з боку індивідуальних і корпоративних донорів:

- перелік видів діяльності, сумісних із неприбутковим статусом, необґрунтовано обмежений, а критерії отримання інститутами громадянського суспільства статусу неприбуткових не визначені;
- одержання інститутами громадянського суспільства доходу в рамках основної діяльності у вигляді продажу товарів і послуг фактично неможливе;
- звільнення від податку на додану вартість щодо безоплатної передачі товарів як благодійної допомоги недоступне усім інститутам громадянського суспільства, окрім благодійних організацій;
- податкове законодавство є несприятливим для фізичних осіб як донорів інститутів громадянського суспільства;
- для інститутів громадянського суспільства надходження, у тому числі бюджетні, від платних соціальних послуг оподатковуються на загальних засадах, а отримання таких коштів може бути підставою для втрати неприбуткового статусу.

Система державної фінансової підтримки інститутів громадянського суспільства не забезпечує реалізацію завдань державної (регіональної) політики:

- можливості державної фінансової підтримки інститутів громадянського суспільства та їх залучення для реалізації заходів державної політики передбачені на рівні законів України, проте процедури розподілу та використання таких коштів перешкоджають доступу більшості інститутів громадянського суспільства;
- пріоритети державної фінансової підтримки інститутів громадянського суспільства не узгоджуються із завданнями політики уряду;
- прозорі конкурсні процедури розподілу державної фінансової підтримки є недостатньо поширеними;
- моніторинг та оцінка діяльності, здійсненої інститутами громадянського суспільства за рахунок бюджетних коштів, не виконуються.

Потенціал інститутів громадянського суспільства щодо надання державі консультативних послуг та надання гарантованих державою соціальних послуг населенню не використовується:

- високі вимоги щодо фінансових гарантій роблять умови участі у державних закупівлях надто обтяжливими для інститутів громадянського суспільства;

- штучно обмежена конкуренція між інститутами громадянського суспільства та державними і комунальними установами щодо надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів;

- для інститутів громадянського суспільства не передбачено державної підтримки соціальних гарантій, професійної підготовки їх соціальних працівників та інших кадрів, які надають соціальні послуги.

Механізми участі громадськості у формуванні та реалізації політики на усіх рівнях не забезпечують ефективного залучення громадян:

- відсутнє навчально-методичне та організаційне забезпечення діяльності органів влади щодо залучення громадськості до формування та реалізації державної політики;

- відсутня практика системного залучення інститутів громадянського суспільства до здійснення заходів на виконання завдань державної політики;

- процедури місцевої демократії, зокрема громадських слухань, загальних зборів громадян за місцем проживання, місцевих ініціатив тощо, не врегульовані і не доступні більшості населення України.

Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства не має належного інституційного забезпечення:

- відсутній механізм координації виконання політики різними органами виконавчої влади та між різними структурними підрозділами в межах одного органу;

- не передбачено також жодного спеціального фінансування для здійснення заходів державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства;

- відсутній механізм представлення інтересів розвитку громадянського суспільства при формуванні державної політики в гуманітарній, соціальній та інших дотичних сферах;

- функція формування політики сприяння розвитку громадянського суспільства такої політики не закріплена за жодним органом державної влади.

Ключові завдання державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства та шляхи їх реалізації

Метою державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства повинно стати створення сприятливого середовища для подальшого розвитку громадянського суспільства на основі моделі **консультативної демократії**.

1. Забезпечення сприятливого правового та адміністративного середовища для створення та діяльності інститутів громадянського суспільства, адаптація до європейського законодавства щодо статусу неурядових організацій мають здійснюватися шляхом:

- спрощення процедур та скорочення строків реєстрації громадських та благодійних організацій, ОСНів, ОСББ, релігійних організацій та інших інститутів громадянського суспільства;

- скасування обов'язкових перевірок статутної діяльності інститутів громадянського суспільства з боку органів виконавчої влади;
- забезпечення права громадських організацій безпосередньо здійснювати невідприємницьку господарську діяльність;
- забезпечення надання правових консультацій населенню з питань створення та правового регулювання діяльності інститутів громадянського суспільства.

2. Забезпечення умов для участі громадськості у формуванні і реалізації політики на усіх рівнях та здійснення громадського контролю за діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування:

- забезпечення систематичного проведення консультацій з громадськістю щодо ключових питань гуманітарної та соціально-економічної політики та завчасного оприлюднення проектів нормативно-правових актів на веб-сайтах органів державної влади;
- сприяння роботі громадських рад та інших консультативно-дорадчих органів при органах державної влади та органах місцевого самоврядування;
- сприяння проведенню громадських експертиз діяльності органів виконавчої влади, громадських антикорупційних експертиз нормативно-правових актів та забезпечення врахування рекомендацій за підсумками таких експертиз;
- визначення на рівні закону чітких процедур проведення місцевого референдуму і загальних зборів громадян за місцем проживання;
- здійснення методичної підтримки та підвищення спроможності органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації процедур залучення громадськості до формування та реалізації державної політики;
- сприяння ухваленню на рівні органів місцевого самоврядування статутів територіальних громад, у яких зокрема визначити процедури залучення членів територіальних громад до вирішення питань місцевого значення;
- забезпечення інформаційної прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- запровадження механізмів електронного урядування та електронної демократії.

3. Створення економічних стимулів стабільного функціонування інститутів громадянського суспільства та розвитку їх економічного потенціалу.

3.1. Створення податкових стимулів для діяльності інститутів громадянського суспільства:

- створення податкових стимулів для інститутів громадянського суспільства як роботодавців;
- забезпечення можливості громадських організацій отримувати дохід від невідприємницької господарської діяльності для реалізації їх статутних цілей, зокрема розширення переліку видів діяльності громадських та інших неприбуткових організацій і установ, на які поширюється неприбутковий статус, та забезпечення можливості громадських та інших неприбуткових організацій і установ обрати спрощену систему оподаткування;

- запровадження зниженої ставки податку на додану вартість для товарів та послуг, визнаних суспільно корисними на підставі європейської практики;
- розширення податкової бази застосування податкової знижки для громадян;
- підвищення максимального розміру благодійних внесків для громадських та інших неприбуткових організацій і установ до 10% від оподатковуваного прибутку попереднього року;
- відновлення права громадських організацій на звільнення благодійної допомоги, наданої ними у вигляді товарів і послуг, від податку на додану вартість, на підставі європейської практики;
- сприяння розвитку соціального підприємництва.

3.2. Створення умов для залучення інститутів громадянського суспільства до надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів:

- розробка та запровадження механізмів соціального замовлення на підставі європейських практик;
- забезпечення рівних можливостей для інститутів громадянського суспільства та державних і комунальних установ щодо надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів;
- використання процедур державних закупівель для розподілу між надавачами соціальних послуг різних форм власності коштів, передбачених для надання соціальних послуг;
- забезпечення рівного доступу надавачів соціальних послуг різних форм власності до оренди державного та комунального майна;
- виключення вартості соціальних послуг, що надаються інститутами громадянського суспільства та фінансуються на нормативних засадах, з оподаткованого доходу фізичних осіб.

3.3. Створення умов для участі громадських та інших неприбуткових організацій у державних закупівлях:

- запровадження спрощеного режиму для здійснення «малих» закупівель;
- зменшення розмірів забезпечення участі в процедурах «малих» закупівель, а також забезпечення виконання контрактів для учасників «малих» закупівель.

4. Створення ефективної системи державної фінансової підтримки ініціатив інститутів громадянського суспільства для вирішення завдань соціальної політики на усіх рівнях:

- запровадження єдиної методики визначення пріоритетів державної фінансової підтримки інститутів громадянського суспільства з огляду на пріоритетні завдання державної політики;
- запровадження єдиного для всіх органів виконавчої влади конкурсного порядку розподілу коштів для державної фінансової підтримки програм та проектів інститутів громадянського суспільства;
- передбачення при розробці державних та місцевих цільових програм залучення інститутів громадянського суспільства до реалізації заходів у рамках

таких програм та розроблення єдиного порядку конкурсного відбору таких організацій;

- розширення переліку напрямків політики, до реалізації яких можуть бути залучені інститути громадянського суспільства, та розширення переліку інститутів громадянського суспільства, наділених правом на отримання державної фінансової підтримки;

- передбачення при складанні проектів державного бюджету обов'язкового планування видатків для державної фінансової підтримки інститутів громадянського суспільства;

- забезпечення державного моніторингу та оцінки проектів і заходів, здійснюваних інститутами громадянського суспільства за рахунок бюджетних коштів;

- розробка та реалізація державної цільової програми сприяння розвитку громадянського суспільства;

- вивчення можливості створення Національного фонду підтримки розвитку громадянського суспільства для розподілу коштів, передбачених для залучення інститутів громадянського суспільства до реалізації завдань державної політики.

5. Популяризація волонтерства та забезпечення сприятливих умов для розвитку благодійництва шляхом:

- запровадження нових інструментів для здійснення благодійної діяльності як громадянами, так і юридичними особами, зокрема благодійних сервітутів, ендавментів (цільових благодійних капіталів), права благодійних організацій отримувати благодійні спадщини та ставати виконавцями заповітів для реалізації благодійних програм тощо;

- запровадження нових більш ефективних механізмів контролю за цільовим використанням коштів і майна, переданих на благодійні цілі;

- дерегулювання волонтерської діяльності, зокрема ліквідація вимог щодо обов'язкової реєстрації неприбуткових організацій як волонтерських;

- забезпечення ратифікації Європейської конвенції про довгострокову волонтерську службу;

- запровадження державної цільової програми розвитку волонтерського руху в Україні;

- модернізації порядку ввезення на територію України гуманітарної допомоги.

6. Підвищення рівня громадянської та правової культури населення України:

- запровадження на рівні середньої та вищої школи обов'язкового вивчення курсу «Основи громадянського суспільства»;

- здійснення комплексних заходів правової просвіти громадян;

- популяризація серед населення участі громадян у діяльності інститутів громадянського суспільства;

- забезпечення доступу осіб із особливими потребами до участі у діяльності інститутів громадянського суспільства.

Хто відповідальний за нову політику у сфері сприяння розвитку громадянського суспільства?

Враховуючи, що створення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства вимагає мобілізації зусиль і урядових структур, і парламенту, і місцевого самоврядування, відповідальність за цю роботу має взяти на себе Президент України. Точкою формування та координації політики повинен стати міжвідомчий координаційний орган при Президентові України з обов'язковим залученням громадських експертів і національних громадських мереж. Цей координаційний орган має здійснювати підготовку щорічного плану заходів по створенню сприятливого середовища для організацій громадянського суспільства, ініціювати ухвалення необхідних нормативно-правових актів, розглядати апеляції організацій громадянського суспільства щодо дій органів влади.

Органи виконавчої влади повинні щорічно розробляти індивідуальні плани заходів по сприянню розвитку громадянського суспільства і звіт про його виконання та проводити громадське обговорення своєї діяльності.

Варто запровадити державну цільову програму сприяння розвитку громадянського суспільства, в якій передбачити кошти для державних грантів на діяльність організацій громадянського суспільства у сфері розвитку громадянського суспільства, створення мережі консультативних центрів для громадян по захисту своїх прав та самоорганізації, популяризації волонтерства тощо. Головним розпорядником такої програми могло виступити, наприклад, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України та управління внутрішньої політики в обласних адміністраціях.

Результатом створення сприятливого середовища й активності громадян має стати:

- 1) наявність розгалуженої мережі інститутів громадянського суспільства;
- 2) представництво інтересів громадян при формуванні державної (регіональної) політики та забезпечення ефективності політики держави з огляду на задоволення потреб громадян;
- 3) делегування інститутам громадянського суспільства низки повноважень щодо реалізації державної політики у гуманітарній та соціальній сферах;
- 4) здійснення ефективного громадського контролю за діяльністю органів публічної влади та підвищення прозорості роботи цих органів влади;
- 5) розвиненість форм місцевої демократії та тристороннього партнерства;
- 6) укорінення громадянської культури та суспільних практик волонтерства і благодійництва;
- 7) фінансова життєздатність інститутів громадянського суспільства¹.

¹Оприлюднені рекомендації є результатом праці багатьох експертів та аналітичних досліджень, здійснених протягом останніх 2 років. 8 липня 2011 р. було проведено громадське обговорення Білої книги «Реформування законодавчого середовища для розвитку громадянського суспільства в Україні», основні рекомендації якої відображені в цьому матеріалі.

Тарас ФЕДОРІВ,

Почесний голова Асоціації
молодих сільських голів
Прикарпаття
(м. Івано-Франківськ)

САМООРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ БЕЗДЕРЖАВНОСТІ: ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Самоврядування та самоорганізація мають на Україна доволі давню історію. В багатьох історичних джерелах йде мова про існування у стародавніх слов'ян первинних форм народовладдя. Віча були вагомим фактором вирішення найважливіших державних справ за часів Київської Русі. Не зупиняючись детально на вибоках, зосередимо свою увагу на тому періоді української історії, коли наш народ втратив свою незалежність. Так, починаючи з XIV ст. Україна поступово опинилась під владою сусідніх держав: Польщі, Литви, Угорщини, Молдови, Росії, Австрії, Румунії, Чехословаччини. Однак, навіть в умовах іноземних окупацій українці знаходили можливість згуртуватись і використовувати будь-яку нагоду для творення структур громадського самоуправління.

У русько-литовській державі становище українського населення, яке увійшло до складу нової держави практично без спротиву, вважаючи православних на той час литовців, меншим злом, у порівнянні з татаро-монголами, було відносно кращим, якщо порівнювати з подальшим польським пануванням. Саме в останні десятиліття Галицько-Волинської держави та в наступних століттях в Україні з'явилися перші повноцінні самоврядні громади – міста з магдебургським правом. Елементи місцевого самоврядування, особливо в містах та містечках отримали подальший розвиток у формі вийтівства. Вийтів обирали на міських вічах, що в документах отримали назви «громада», «копа», «купа».

Магдебурзьке право передбачало надання міській громаді права запровадити модель міського самоврядування на зразок управління німецьким містом Магдебургом і в деяких документах отримало назву німецького або саксонського права. Першому українському місту (Сянок) магдебурзьке право було дароване Галицьким князем Болеславом-Юрієм 1339 року. Пізніше магдебурзьке право було надано ряду інших українських міст. Юридичними наслідками надання місту магдебурзького права було: скасування звичаєвих норм, виведення міста з під юрисдикції місцевої адміністрації (феодалів, воєвод, намісників тощо) та запровадження власного органу міського самоврядування – магістрату. Але з часом магдебурзьке право в Україні через ряд об'єктивних історичних обставин поступово почали скасовувати. Остаточо по всій Україні його скасували в 1831 році. І лише Київ зберіг цей статус до 1834 року.

Наступний етап розвитку місцевого самоврядування – так звана Козацька доба. Особливістю цього етапу є те, що він притаманний лише Україні. Сформу-

валася нова українська (козацька) державність – Запорізька Січ, яку називають прообразом справжньої держави. Українські козаки й загалом українці успадкували від Антів характерну національну ознаку – волелюбство. За давнім звичаєм волелюбних предків, що порядкували на своїй землі згідно давньоруської традиції самоврядування, козаки вирішували усі питання на загальному віче, де й обирали отамана-гетьмана з-поміж себе. Це засвідчує Володимир Антонович у „Исследование о козачестве по актам з 1500 по 1646 год”. В цій розвідці Антонович доходить висновку, що „козаччина перебувала у тісному зв'язку з громадським, вічевим укладом старої Русі, і козацькі громади – це ж ті самі вічові громади, які вдержались на південній Київщині й Поділлі під татарським і литовським пануванням і в кінці XVст. виступили лише під новою назвою козаків. Вони зберегли своє віче, яке тепер зветься радою, а їх ватажки, що колись звалися князями, тепер зуться гетьманами”. Це зазначав і Михайло Грушевський у VII томі своєї «Історії України-Руси»: „Козаччина по суті є старим побутовим явищем, викликаним сусідством українського народу з кочовим хижацьким степом. Воно було результатом невпинної боротьби з оцим степом, боротьби осілого хліборобного народу з кочовим розбишацьким населенням степу”.

У Запорізькій Січі, яка виникла в середині XVI ст., вищим органом влади була військова рада, яка вирішувала найважливіші питання. Військова рада обирала старшину. Вища влада – військова, адміністративна, судова й духовна – належала кошовому отаману. Нижчу ланку посадових осіб очолював курінний отаман.

Так як українські міста в Речі Посполитій значною мірою були полонізовані, то поступово осередком національної самоорганізації стали православні церковні братства, найвідомішими з яких є Львівське та Київське. „Реформували братства за зразком ремісничих цехових братств, міщанство пристосувало таким чином одвічну братську організацію до нового міського ладу, до нового життя, принесеного польським пануванням. Утримання в цих нових братствах формально залишалось колишнім, старим, небагатим: опіка над братською церквою і співчленами яких спостигла біда” (Грушевський). Братчики також активно займались видавничою справою, освітою, підтримували контакти з козацтвом.

За роки панування в різних українських землях різних держав місцеві відмінності у самоорганізації громад українців були, в основному, формально-зовнішніми: на сході керівника громади називали старостою, на Заході – війтом, в Галичині його обирали на три роки, в Закарпатті – щороку. Радикальні прояви прагнення українського народу самому вирішувати свою долю виливались у часті бунти й повстання: під проводом Мухи на Покутті (1490 р.), численні антипольські козацькі виступи XV-XVII ст., опришківський, гайдамацький рух. В ході таких переважно селянських воєн то тут, то там часто на доволі значних територіях виникали цілі повстанські «держави», які охоплювали десятки, або й сотні населених пунктів, де українці встановлювали свої порядки.

Переможна Хмельниччина дала Україні нетривале державне відродження. Після підписання у 1654 році Договору між Україною та Московською державою (відомого як Переяславський) починається процес поступової ліквідації

українських форм місцевого самоврядування: у 1764 році ліквідується Гетьманство, в 1775 – Запорізька Січ, в 1783 році – магістратські та ратушні суди замінюються судами «по учрежденію о губерніях» та скасовується полковосотенний устрій. Після видання 21 квітня 1785 року Катериною II «Жалованной грамоты на права и выгоды городам Российской империи» були створені нові органи міського самоврядування – міські думи.

XIX ст. – початок XX ст. характеризується становленням в Україні загальноімперських форм місцевого самоврядування. Земська реформа 1864 року зумовила створення системи органів самоврядування на основі принципу виборів. Представницькими органами цієї системи були губернські й повітові збори, а їх виконавчими органами – управи відповідного рівня. Члени повітових земських зборів – гласні – обиралися за куріями (виборними групами, які відрізнялися соціальним станом). На волосних зборах обирали представників повітів, а ті потім – гласних повітових земських зборів. У зв'язку з польським повстанням 1863 р., в якому брала участь і частина «хлопоманів», на Правобережній Україні інститут земств тривалий час не впроваджувався. Земську реформу тут проведено лише 1911 р.

У перші роки свого існування земські органи самоврядування зіткнулися з пасивністю селян. Об'єктивно кажучи, селянство, що ледве вийшло з кріпацької неволі, в масі своїй було не готове до активної участі в роботі в органах земського самоврядування. Більшість селян на вибори йшло неохоче і тим більше не проявляло бажання потрапити в число голосних. Зрозуміти причини ухилень від почесних, але клопітливих обов'язків не важко: виїзди на сесії відволікали їх від господарства, з'явилися додаткові витрати, та турбувало сумнівне сусідство з «панамі», для яких можливі збори були справою звичною.

Управління процесом розвитку земства здійснювалося по ланцюжку «сільський схід – управа повіту», губернська земська управа. У сільську громаду об'єднувалися селяни, які мешкали в одному селищі або з декількох сіл, що користувалися спільними сільськогосподарськими угіддями. Декілька сільських громад складала волость з числом жителів чоловічої статі не менше 300 і не більше 2000. Сільська громада на свій розсуд могла обирати або призначати посадовців: збиральників податей, писарів, доглядачів хлібних магазинів, училищ, лікарень, лісових і польових сторожів.

Розпорядним органом сільської громади був сільський схід. Сільський схід складався тільки з селян-домогосподарів і виборних сільських посадовців. Очоловав сільський схід староста. Функції сільського сходу були обмежені, головним чином адміністративно-господарськими питаннями. Земства звертали особливу увагу на будівництво нових шкіл відповідно до сучасних педагогічних вимог, земства також будували бібліотеки і народні будинки. Земства надавали допомогу селянам в розвитку сільського господарства, страхуванні майна, будівництві доріг і прокладці телефонних мереж.

Місцеве самоврядування на західноукраїнських землях було пов'язане з розвитком конституціоналізму та парламентаризму Австрії та Росії, до яких

вони входили після трьох поділів Польщі (1772, 1793, 1795). Галичина поділялася на Східну (з центром у Львові) й Західну (з центром у Кракові). 3 травня 1815 р. Віденський конгрес юридично закріпив загарбання Австрією Галичини. З кінця XVIII ст. в Галичині та Буковині була ліквідована польська правова система та запроваджена австрійська.

Патентом 13 червня 1775 р. австрійська влада скасувала інститут польських сеймиків і створила Галицький становий сейм у Львові як представницький орган різних соціальних верств галицького краю. Він мав досить обмежені функції. До складу Галицького сейму 14 березня 1787 р. ввійшли депутати від Буковини, яка вже з 1786 р. підпорядковувалася галицькій адміністрації.

У середині XIX ст. в Австрії було здійснено низку реформ, у тому числі й реформу місцевого самоврядування, а 1866 р. проведено нову адміністративно-територіальну реформу. Вся територія Галичини була поділена на 76 повітів. З часом їх кількість зростає і досягла у 1910 р. 81. Головними суб'єктами місцевого управління залишалися повіти, очолювані старостами та начальниками повітів. Низовими (базовими) органами місцевої влади були сільські й міські гміни. 1862 р. було прийнято загальнодержавний закон «Про місцеве самоуправління», а 1866 р. на його підставі видано «крайові громадські закони», в яких стверджувалося, що села, міста й містечка мають право на самоврядування. Органи повітової громади: повітова рада – керівний орган і повітовий комітет – виконавчий орган.

Упродовж тривалого періоду відбувався процес розвитку міського самоврядування на Буковині, яка була в складі Австрії, а з 1787 р. аж до 1849 р. – округом Галичини, отримавши статус окремого краю зі своєю адміністрацією. У березні 1861 р. крайовий статус Буковини був піднесений до рангу герцогства. Тут адміністративно-правові відносини ґрунтувалися на принципах магдебурзького права, що узаконювало стан міського населення як окремих, самостійних прошарок і визначало основні норми міського самоврядування.

Українська Революція початку XX ст. завершилась невдачею і для УНР і для ЗУНР. Унікальним явищем у світовій історії став успішний махновський рух на півдні України. Багатьма рисами (особливо у своїй військовій тактиці) махновці нагадували українське козацтво попередніх століть. 1 вересня 1919 р. Нестор Махно проголосив створення «Революційної повстанської армії України (махновців)». 20 жовтня 1919 р. на засіданні Реввійськради армії і з'їзді селянських, робітничих і повстанців в Олександрівську Махно висунув програму дій, яка передбачала скасування диктатури пролетаріату та розвиток самоврядування на основі безпартійних «вільних Рад», організацію «третьої соціальної революції» для повалення більшовиків і встановлення народної влади, ліквідацію експлуатації селянства, захист села від голоду і політики воєнного комунізму, встановлення власності селянських мас на землю.

Тих бурхливих років, коли одночасно протистояли по кілька взаємопоборюючих фронтів, в окремих важкодоступних закутках української території були спроби створити окремі державні автономні утворення на основі субетносів:

Гуцульська Республіка, Бойківська радянська республіка. Своєрідним був устрій гуцульської автономії. Вищим органом влади стала Гуцульська Народна Рада (43 чол.), яку 18 грудня 1918 р. очолив Степан Ключурак. Виконавча влада належала до секцій (міністерств) і підсекцій – дипломатичної, військової, внутрішньої, господарської та інших. Сучасники зазначають, що в маленькій державі був демократичний, чи не ідилічний, лад. Громадський суд вів староста містечка. Винним присуджував упродовж кількох днів допомагати потребуючим – рубати дрова вдовам, німечинам і сиротам. Школи в республіці були українські, діяв народний хор, а в Народному домі громадянам читали лекції на різні цікаві теми. Дипломатичні зв'язки міні-держави підтримувала лише із Західно-Українською Народною Республікою. Держава мала свій синьо-жовтий прапор та герб-тризуб. Активно велася робота по організації армії. Створено загін місцевої міліції («Народної оборони»). 10 січня багатотисячне віче підтвердило прагнення закарпатської Гуцульщини до возз'єднання із ЗУНР. 21 січня 1919 року делегація Гуцульської республіки взяла участь у роботі Всекарпатського Конгресу (Собору Русинів). Однак надії на визволення хоча б якоїсь частини України були марними. Україна знову була поділена між чужими державами.

Національне громадське життя, за таких умов, мало право на існування тільки у формі культурно-освітніх інституцій («Просвіта», «Відродження»), молодіжно-спортивних («Пласт», «Луг»). До 1923 р. населення Галичини взагалі ігнорувало польську владу, зокрема, ігнорувались вибори до польського сейму, бо українці вважали польську окупацію тимчасовою, тільки втративши навіть ефемерну надію на міжнародну підтримку своїх самостійницьких прагнень галичани включились до виборчих процесів. Найбільш успішною парламентською українською партією довоєнної Польщі була УНДО, чільні діячі якої, використовуючи всі можливі легальні засоби для відстоювання інтересів українців, негласно тісно співпрацювали із радикально налаштованою ОУН.

Велика війна на просторах Європи принесла величезні біди і страждання українському люду та разом з тим, навіть в умовах воєнного лихоліття українці намагались творити свої державні структури, хоч протримались вони недовго.

Унікальним явищем в історії національно-визвольної боротьби була Колківська Повстанська Республіка, створена весною 1943 року на Волині з центром у містечку Колки, що неподалік від м. Луцька. Формування Колківської держави почалося у березні 1943 року. Повстанський загін командира «Олега» (Миколи Ковтунюка) вигнав із м. Колки і навколишніх сіл німців та поліцаїв. Інші повстанські відділи ОУН-УПА звільнили від фашистів та більшовицьких партизанів населені пункти Маневицького, Цуманського, Рожищенського, Ківецького, Степанського районів Волинської області. Утворився острівець вільної, незалежної Української Держави, яка проіснувала до листопада 1943 року. Отже, на звільненій території утворилася і активно діяла українська влада. Відділи ОУН і УПА допомагали населенню організувати свою власну адміністрацію та надавали їй всебічну підтримку.

У цій Повстанській Республіці найбільш активним було життя військове. У селі Старосілля розмістився великий політично-видавничий осередок. Працюва-

ла військова школа. Тут містився штаб групи УПА «Турів». У Колках побував Роман Шухевич. Він зустрівся з командиром УПА «Північ» Дмитром Клячківським («Климом Савуром»), провів нараду командирів УПА, надав допомогу в справі організаційної роботи. Все доросле населення республіки було зобов'язане проходити різноманітний військовий вишкіл: суспільно-політичний, старшинський, підстаршинський, розвідувальний, тощо.

Почали працювати школи, лікарні, а також клуб, в якому проходили мітинги, збори і концерти, читалися лекції. Були відкриті пункти по переробці продуктів харчування та виготовленню товарів широкого вжитку. Відновлено роботу електростанцій, світло подавалося в лікарні і школи. Для охорони населення від грабіжників Головна команда УПА організувала самооборону. Кожен надрайон, район, село, ставали військовим табором, а весь народ – вояками.

Особлива увага приділялася навчанню і вихованню дітей та молоді. Для надання медичної допомоги в селах Головним командуванням ОУН-УПА створювалися медичні та аптечні пункти, невеличкі шпитали на 5-6 ліжок, були відкриті курси медичних сестер. В Колках діяла надрайонна Служба Безпеки і Революційний суд. Лише 4 листопада 1943 р., залучивши регулярні фронтові частини (артилерію, танки, авіацію), нацисти знищили Колківську республіку.

Повернення на Україну сталінського режиму, разом зі звільненням від нацизму принесло нову комуно-більшовицьку неволю. Роль самоврядування в УРСР було практично нівельовано. Послабленню самоорганізації українського населення сприяло кілька факторів. Післявоєнна міжнародна ситуація в світі спонукала керівництво СРСР погодитись на появу в Радянській Україні деяких рис суверенної держави: прапора, гімну, членства в ООН, тож частина активних українських діячів знов, як у період «українізації» 30-х років почала сподіватись, що з часом навіть таку «бутафорну» державність можна буде трансформувати у повноцінну незалежну державу. Тому вияв протесту, замість політичного, дістав переважно культурно-духовне забарвлення. Церква загалом по Україні, а греко-католицька на Західній Україні особливо, опинилась практично поза законом, тому легальним осередком громадської активності бути не могла. Та й «політика партії» не давала жодного шансу для будь-якого інакодумства, яке могло бути спровоковане розширенням самоуправління територій.

Новий виток відродження традицій самоорганізації українців на рівні місцевого управління намітився уже в незалежній Україні, однак через прагнення тих політичних сил, які попеременно опиняються при владі, її будь-якою ціною втримати, кожен крок до реального народовладдя дається державі дуже важко.

Про те, що шанс на порятунок України є у справжньому самоврядуванні не говорять у нашій країні, хіба що лівніві. При цьому, як бачимо із вищенаведеного, українцям не варто сліпо захоплюватись закордонними прикладами і зразками. Українці мають власну, багато в чому унікальну й дивовижну історію самоорганізації у, здавалось би, найбільш непридатних для цього умовах. Тому варто при реформуванні системи самоврядування в сучасній Україні, насамперед, скористатись історичним досвідом власного народу.

Юлія СТАСЮК,

адвокат, експерт Інформаційно-правового центру “Наше право”
(м. Львів)

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ: АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Практика застосування і правова оцінка судами загальної юрисдикції положень тих чи інших законодавчих актів певним чином є індикатором коректності відповідних норм, показником правильності їх застосування органами публічної адміністрації.

Закон України «Про органи самоорганізації населення» за своє суттю містить низку суперечливих і неоднозначних правових конструкцій, що у подальшому викликають різне трактування у рішеннях органів місцевого самоврядування, діяльності органів самоорганізації населення, судовій практиці. Безпосереднє застосування положень вищезгаданого Закону у конкретних ситуаціях, що мають безпосереднє відношення до правовідносин, стороною яких є органи самоорганізації населення, загалом підтверджує необхідність усунення відповідних прогалин і колізій.

Удосконалення процедури створення ОСНів, «виписування» та коригування нормативних актів під потреби цих органів, очевидно, полегшать не тільки їх створення і діяльність, взаємовідносини з іншими суб'єктами, а й розуміння їх правової природи, статусу та повноважень. Це ж стосується і необхідності чіткого порядку делегування повноважень, а також виділення коштів для ОСНів, їх витрачання, звітування за них, отримання оргтехніки, приміщень, тобто матеріально-технічних засобів для діяльності – як базової основи.

Проте, для досягнення ефективності будь-яка правова регламентація має враховувати труднощі, які виникають у членів територіальних громад під час створення ОСНів, а також безпосередньо в ОСНах під час їхньої діяльності. Частково відповідь на питання може дати аналіз судової практики щодо спорів за участю ОСН.

Здійснюючи пошук судових рішень за ключовими словами «орган самоорганізації населення» у Єдиному державному реєстрі судових рішень, можна ознайомитись із близько двома тисячами рішень судів загальної юрисдикції. Безпосередній аналіз рішень апеляційних та касаційних судів у справах, де стороною виступали ОСНи або відповідні правовідносини стосувались положень Закону «Про органи самоорганізації населення», дає можливість виокремити певні тенденції щодо предмету судового розгляду.

По-перше, спори фізичних осіб до виконавчих комітетів міських (сільських) рад про визнання незаконною бездіяльність в частині нерозгляду заяви про реєстрацію ОСНів чи непроведення державної реєстрації ОСНів, або,

навпаки, про визнання недійсним та відміну рішення ради в частині створення ОСНУ; визнання недійсним запису про проведення державної реєстрації, припинення діяльності юридичних осіб – ОСНів.

По-друге, спори юридичних осіб до ОСНів про усунення порушень у користуванні власним майном, про визнання недійсним доповнення до положення про ОСН.

Поширеними є спори фізичних осіб з виконкомом рад і ОСНами з приводу прав на житлові приміщення; фізичних осіб до ОСНів про визнання незаконними рішень конференцій; оскарження правомірності обрання керівного складу та членів ОСНів; визнання нечинним рішення про передачу іншій юридичній особі земельної ділянки, що розташована «на території діяльності» ОСНУ, та рад з юридичними особами за участю ОСНів; про звільнення земельної ділянки та її повернення.

Трапляються рішення судів стосовно начебто неправомірного витрачання коштів на заробітну плату посадовим особам ОСНів, зокрема, позови виконавчих комітетів місцевих рад до контрольно-ревізійних управлінь про визнання дій неправомірними та скасування довідки про бюджетне правопорушення та пред'явлення вимоги про зменшення бюджетних асигнувань (про неправомірне витрачання коштів на заробітну плату посадовим особам ОСНів).

Як можна узагальнити та класифікувати справи за участю органів самоорганізації населення?

Виходячи зі змісту та категорій справ, усі наведені спори за участю ОСНів умовно можна узагальнити та класифікувати на:

- типово адміністративні справи (оскарження бездіяльності, рішень, дій суб'єктів владних повноважень; відмова у державній реєстрації ОСНів; нерозгляд заяви про створення ОСНУ; припинення діяльності ОСНів; визнання недійсним та відміна рішення про створення ОСНУ; визнання недійсним запису про проведення державної реєстрації; припинення діяльності юридичної особи – ОСНУ тощо). Також до цього можна віднести справу про припинення порушення права на самоорганізацію населення та зобов'язання міськвиконкому перереєструвати комітет самоуправління в зв'язку з неправомірною відмовою виконавчим комітетом міської ради в реєстрації комітету місцевого самоврядування мікрорайону (постанова Одеського апеляційного адміністративного суду, справа №22а-1438\2007 від 02.11.2007 р.)¹;

- «внутрішньоорганізаційні» справи (спори фізичних осіб щодо визнання неправомірним створення ОСНів; рішень ОСНів; зборів (конференцій) ОСНів; обрання керівного складу та членів ОСНів; локальних актів ОСНів або аналогічні спори стосовно інших «конкуруючих» ОСНів). Наприклад, до цієї категорії справ можна віднести справу за позовом юридичної особи до ОСНУ про визнання недійсним «Доповнення до Положення про будинковий комітет»²;

¹ <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/3095829>.

² <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/774384>.

- майнові справи (спори за участю ОСНів з іншими юридичними, фізичними особами з приводу прав на нежитлові та житлові приміщення; земельні ділянки; спори фізичних осіб з ОСНами; іншими фізичними особами щодо відшкодування матеріальних втрат, спричинених неправомірним витрачанням спільних коштів тощо). Наприклад, до цієї категорії справ можна віднести справу за позовом представництва з управління комунальною власністю міської ради до ОСНу про виселення з незаконно займаного приміщення¹;

- організаційно-фінансові справи (спори щодо оплати праці посадових осіб ОСНів; їх фінансування з місцевого бюджету). Зокрема, до таких справ можна віднести справу за позовом виконкому міської ради до КРУ про неправомірне витрачання бюджетних коштів на оплату праці посадових осіб ОСНів²;

- інші справи (сюди включено справи, які не підпадають під вищенаведені види, зокрема, спори фізичних осіб з ОСНами щодо здійснення ОСНОм не належних їм повноважень). Наприклад, справа за позовом фізичної особи до ОСНу про визнання рішення та дії незаконними, зобов'язання виконати певні дії та відшкодування моральної шкоди³.

При удосконаленні правового регулювання питань регламентації діяльності ОСНів, внесенні змін та доповнень у нормативні акти, слід враховувати проблеми, які виникають у функціонуванні ОСНів і є предметом судового розгляду.

У значній кількості випадків проблемні питання та спори стосуються саме зборів (конференцій) жителів або неналежної організації їх проведення, або порушень під час їх проведення, тобто, недотримання процедури їх проведення, неналежного оформлення, збереження документів, надання їх в неповному обсязі у ради, недотримання кворуму для прийняття рішень тощо.

Існують конфлікти, пов'язані з відсутністю повноважень діяти від імені жителів під час створення ОСНів (ініціативна група, а не фізичні особи), повноважень щодо звернення до рад з тих чи інших питань, а також у судові органи.

Судові справи виокремлюють також проблему у розумінні підстав і випадків дострокового припинення повноважень ОСНів, відсутності повноважень у тих чи інших рад щодо припинення повноважень конкретного ОСНу, неможливості перереєстрації ОСНів.

Часто суди розглядають питання, пов'язані з реалізацією ОСНами непритаманних їм повноважень, нерозумінням їхньої компетенції, наприклад, здійснення господарської діяльності, укладення господарських договорів, конкретні повноваження в житлово-комунальній сфері, можливі дії щодо житлових, нежитлових приміщень, земельних ділянок у межах «зацікавленості» ОСНів.

Проблеми виникають щодо правильності розуміння самого статусу ОСНів – інколи їх помилково вважають суб'єктом владних повноважень, хибно визна-

¹ <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/96504>.

² <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/12179193>.

³ <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/3604071>.

чають суд, який повинен розглядати той чи інший спір за участю ОСНу, що тягне за собою відмову у відкритті відповідного провадження.

Предметами судового розгляду також є питання оформлення, звітування щодо коштів, спрямованих на фінансування заробітної плати посадових осіб ОСНів, зокрема, під час взаємодії з контролюючими органами.

Численні відмови у відкритті проваджень, задоволенні позовів у зв'язку з недоведеністю обставин, відсутність необхідних доказів, слабка правова позиція, викладена у позовах тощо є свідченням того, що інколи ОСНам бракує правової допомоги під час подання позовів до судових органів.

Отже, залишається надія, що ці та інші проблеми у діяльності ОСНів, розуміння правової природи створення та діяльності цих органів як реальної і легітимної можливості участі членів територіальних громад у вирішенні окремих питань місцевого значення будуть усунені законодавцем у подальшому нормотворенні.

Андрій РЕВА,

заступник Вінницького
міського голови (м. Вінниця)

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ ЗА РАХУНОК БЮДЖЕТНИХ ТА ЗАЛУЧЕНИХ КОШТІВ

Спочатку я хотів би відреагувати на попередні виступи.

Наша колега із Швеції, що вивчала органи самоорганізації населення в різних країнах Східної Європи, в цій залі відмітила, що у нас низька активність в першу чергу людей, які, по ідеї, повинні користуватися правом на самоорганізацію. Це природно, тому що люди, які є активними, які щось хочуть зробити, а не пасивно обговорювати, завжди є в меншості в будь-якому колективі, будь-якій громаді. А якщо врахувати те, про що казав наш колега з Івано-Франківської області, враховуючи історичні аспекти існування різних видів самоорганізації населення і того, як ставилася до них влада, то, напевно, важко розраховувати на велику політичну або соціальну активність людей, які будуть працювати над вирішенням місцевих проблем. Але в основі всього, як сказав Андрій Семенович Крупник, лежить інтерес. Якщо є інтерес, то завжди повинна бути форма реалізації цього інтересу. І тут, як на мій погляд, чудово сказав про принцип субсидіарності Валерій Павлович Рубцов.

Тема мого виступу буде стосуватися ще одного аспекту діяльності органу самоорганізації – взаємодії органу самоорганізації, як представника інтересів територіальної мікрогромади, і влади. А саме – досягнення ефекту співпричетності, те про що знов ж таки, казав Андрій Семенович. Якщо не буде ефекту співпричетності до вирішення проблем на місцевому, локальному рівні між владою і людьми, всі завдання, всі наші уявлення про те, як повинна функціонувати влада, стають абсолютно непотрібними.

Я пам'ятаю, років п'ять назад, коли влада виїздила в район, де живуть люди в приватному секторі, діалог відбувався приблизно наступним чином. Всі виступаючі сварили владу, розповідали, що в нас там калюжі є, що сміття валяється і т.д. Влада обіцяла все вирішити, але все потім глохло, ніхто нічого не робив. Я думаю, що без усвідомлення того, що досягти ефект вирішення проблем людей, які живуть на місцях, без взаємодії з владою і без того щоб знайти модератора чи камунікатора, через якого можна було б говорити з людьми, вирішити цю проблему взаємодії без органу самоорганізації людей, які живуть тут, фізично неможливо.

Правильно сказав Андрій Семенович Крупник: якщо нервові закінчення є тільки до ліктя, людина ніколи не буде відчувати пальці. В Вінниці по 2011 рік існували квартальні комітети, які були створені з дозволу районних рад. Після того як в 2009-2010 роках були прийняті відповідні рішення міської ради і з 1 листопада припинилась діяльність районних рад в місті Вінниці, в нас була

проведена звітно-виборча компанія по всіх ОСНах. Всі квартальні комітети, створені за дозволом районних рад, були юридично припинені. Було прийнято нове рішення міської ради стосовно території діяльності ОСНів. Із 30 квартальних комітетів, які діяли раніше, залишилося 24. Тепер вони охоплюють приблизно 3-3,5 тис. домоволодінь. Невеличких квартальних комітетів, які нараховували 200-250 дворів, вже немає. Загалом, у нас на сьогоднішній день картина виглядає наступним чином. В приватному секторі із 366 тис. населення міста Вінниці приблизно проживає 80 тис. чоловік або 22 465 будинковолодінь, які розділені на 24 квартальних комітети. Приблизно однакових по кількості будинковолодінь і майже однакових по території. Це влада розділила територію.

До речі, я хотів би внести пропозицію. Коли ми говоримо про територію, яку повинен охоплювати квартальний комітет, це питання тісно пов'язане з питанням адміністративно-територіального устрою самого міста. І тут не повинна бути процедура, яка буде залежити від волі одного чи двох людей. Повинно бути прийнято відповідне рішення по адміністративно-територіальному розмежуванню міста, повинна бути визначена територія, де можуть створюватися органи самоорганізації населення – в певних рамках. В кожному місті є історичні мікрорайони, вони мають свої назви. Наприклад, як Колонія в місті Бердянську. От ці межі потрібно якимось чином визначити. Було б дуже добре, якби відповідний розділ був в статуті територіальної громади міста, який визначав би адміністративно-територіальний устрій самого міста, відповідні зони або території, де можуть створюватися квартальні комітети, або механізм визначення цих зон.

Сам квартальний комітет, в принципі, не може працювати автономно, в тому сенсі, що в нього немає власної бази матеріальної, для здійснення будь-якої діяльності. Принцип самооподаткування, який закладений в Закон «Про місцеве самоврядування в Україні», ґрунтується в те, що він залежить від волі окремих, м'яко кажучи, несвідомих громадян, які скажуть: «А я не буду самооподатковуватись». І ніякого іншого впливу на цього громадянина крім громадського осуду не може бути. Отже, якщо інтерес влади є в тому, щоб ця структура працювала, то вона повинна створити умови для нормального функціонування органу самоорганізації населення.

У нас є відповідна програма, яку ми щороку фінансуємо. Всі голови квартальних комітетів та їх секретарі отримують заробітну плату за рахунок коштів міського бюджету. Вони мають відповідні кошти на своє утримання, а фінансування відбувається стабільно. Приміщення ми їм теж надали. На сьогоднішній день розмір заробітної плати голів квартальних комітетів приблизно 1500-1600 грн. на місяць.

Вони існують не тільки щоб отримувати заробітну плату, вони повинні вирішувати питання, які хвилюють людей. В першу чергу, а ми проводили відповідну діагностику, людей хвилюють питання благоустрою територій, наведення порядку, освітлення, дороги, вивіз сміття і багато інших речей, які можна вирішити тільки спільно. В цьому відношенні у нас діє принцип співфінансу-

вання будь-яких програм розвитку та територій. Що це означає? Що кошти з міського бюджету на благоустрій території виділяються тільки після того, як оця територіальна мікрогрупа збере фіксовану суму коштів, яка визначена їхнім відсотком фінансуванням цієї програми. Інакше кажучи: ви хочете дорогу? Питань нема! Ми рахуємо, це коштує стільки-то, 10% – це ваша дольова участь. Ви збрали цю суму, – ми починаємо співфінансувати, ми починаємо її робити. Сума перераховується на відповідний рахунок, після цього іде дофінансування з міського бюджету і все робиться. Не зуміли зібрати кошти, кошти повертаються громаді і працюйте самі.

Хочу ще сказати, що сьогодні середній вік голів квартальних комітетів 45 років, раніше був за 60. Ми сподіваємося, що коли у нас буде чергова виборча компанія, ми досягнемо того, що у нас буде ефективно діючий, нормальний підготовлений корпус людей, які зможуть вирішувати ті питання, для яких, в принципі, і створювалися квартальні комітети. Є система навчання, їх весь час вчать, їм розказують, показують, вони вивчають законодавчу базу. З ними весь час зустрічається керівництво міста, керівництво департаментів. Вони мають абсолютно вільний доступ до будь-кого із керівництва міста Вінниці і відповідно у нас з ними прекрасний контакт.

В 2009 році міський бюджет на утримання квартальних комітетів виділив 256 тис. грн, населенням зібрано 484 тис. грн., в 2010 році: 351 тис. грн. – міський бюджет і 950 тис. грн. – населення. В 2011 році населенням зібрано вже 1 млн 600 тис. грн, а з міського бюджету буде фінансувати 700 тис. грн.

Зараз розпочинається програма каналізування приватного сектору. На наступний рік планується освоїти 20 млн. грн. Причому умова така: проектні роботи оплачує населення, магістральні водогони і відповідно мережі каналізації тягне влада за свої кошти, а врізку населення вже робить за свій рахунок. Вартість цієї програми 137 млн. грн. Вона розрахована до 2020 року, уже визначені етапність її реалізації, і зараз над цим вже активно працюють наші квартальні комітети. Тобто, задача поставлена така, що люди, які живуть в приватному секторі, повинні мати таку ж саме інфраструктуру, яку мають жителі багатоповерхівок. Протягом п'яти років багато чого ще треба зробити, бажано щоб активність завжди була високою, але принцип співфінансування, він значно посилює відповідальність людей за те що робиться. Виникає таке поняття, як контроль за тим, що робиться. І саме головне, посилює як раз ефект співпричетності, ефект взаємодії між владою і територіальною громадою, якого ми всі добиваємося.

Користуючись нагодою, хотів внести ще одну пропозицію. Відверто кажучи у мене немає великого оптимізму з приводу того що відбувається. Коли у нас вибирають керівника, він вважає, що він самий потужний, самий сильний і він здатен один вирішити усі проблеми, а ще якби йому віддати усі повноваження, то він би землю перевернув, навів би порядок і всі б зажили щасливо. Напевно така психологія закладена в головах багатьох наших людей, особливо коли дають їм владу. Вони намагаються на практиці реалізувати свої

уявлення про те, якими щасливими будуть люди. Це абсолютно типовий шлях. Але цілком зрозуміло, що без розвитку ініціативи громади, без включення великої маси людей в роботу по поліпшенню свого життя, абсолютно нічого не буде. Я вам скажу, що наш міський голова це чітко розуміє, для нього пріоритетність пробудження активності саме територіальної громади є пріоритетом усієї його діяльності.

Дивлячись на те, як у нас зараз відбуваються потуги централізації управління і влади, і по тому, як приймаються законодавчі акти, говорити про те, чи бачить наша влада сьогодні органи самоорганізації як елемент діючої влади дуже важко. Але є одна маленька надія, що зараз буде створена Конституційна асамблея, буде розроблятися текст нової конституції. Тому я вношу пропозицію. Від нашої конференції офіційно звернутися в Адміністрацію Президента України та запропонувати включити до складу Конституційної асамблеї Олексія Сергійовича Орловського і Андрія Семеновича Крупника як спеціалістів в галузі самоорганізації населення. Пропоную відповідне рішення включити в підсумкову резолюцію нашої конференції.

Дякую за увагу!

Тетяна ЯЦКІВ,

керівник програми правової підтримки неурядових організацій Громадської організації «Центр громадської адвокатури» (м. Львів)

ВКЛЮЧЕННЯ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ДО РЕЄСТРУ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (УСТАНОВ): ПРАКТИКА ТА ПРОЕКТ ЗМІН ДО ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Рішення про внесення в Реєстр неприбуткових організацій (установ) є дуже важливим для діяльності зареєстрованого ОСНу. Якщо його немає – усі доходи ОСНу оподатковуються податком на прибуток. Тому усі установи й організації, які займаються некомерційною діяльністю, прагнуть отримати цей статус, щоб легально і повноцінно працювати.

Прийнятий у 2001 році Закон України «Про органи самоорганізації населення» не передбачив внесення змін до відповідних податкових актів законодавства, і ОСНи залишились поза увагою. Аналогічно у Податковому кодексі України майже повністю продубльовані положення із Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», які не передбачають ОСН як окрему організацію (установу), що може бути включена до Реєстру неприбуткових організацій (установ) та користуватись пільгами з податку на прибуток. За своєю ж природою ОСНи є некомерційними, вони не мають на меті отримання прибутку з наступним розподілом між засновниками, учасниками чи членами.

Законодавчі положення про органи самоорганізації населення. Закон України «Про органи самоорганізації населення» від 11 липня 2001 року визначає, що ОСНи – це представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин, для вирішення завдань, передбачених Законом. Вони є однією із форм участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах у вирішенні окремих питань місцевого значення.

ОСНи за своєю природою не є громадськими чи благодійними організаціями. Також вони не є організаціями, які створюються органами місцевого самоврядування, хоча їх фінансовою основою можуть бути кошти відповідного місцевого бюджету, які надаються їм відповідною сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою для здійснення наданих ОСНу повноважень. З одного боку, дозвіл на створення ОСН надається органом місцевого самоврядування. З іншого боку, ініціюють його створення загальні збори (конференція) жителів за місцем проживання за умови, якщо в них брало участь (було представлено) не менше половини жителів відповідної території, які мають право голосу. Також ОСНи обираються зборами (конференцією)

жителів за місцем проживання на основі загального, рівного виборчого права шляхом таємного голосування жителів, які на законних підставах проживають на відповідній території (ч.1 ст.10 Закону України «Про органи самоорганізації населення»). ОСН має власні повноваження, які ним набуваються з дня його легалізації та можуть реалізовуватись за власні кошти. Натомість делеговані повноваження надаються сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою з одночасною передачею йому додаткових коштів, а також матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для здійснення цих повноважень, а рада здійснює контроль за їх виконанням.

Відповідно до статті 16 Закону «Про органи самоорганізації населення» фінансовою основою діяльності ОСНів є кошти відповідного місцевого бюджету, які надаються йому сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою для здійснення наданих органу самоорганізації населення повноважень; добровільні внески фізичних і юридичних осіб; інші надходження, не заборонені законодавством, у межах, визначених відповідною радою.

Податкове законодавство. Відповідно до статті 157.1 Податкового кодексу України, до Реєстру неприбуткових організацій та установ можуть бути включені установи та організації, які є:

а) органами державної влади України, органами місцевого самоврядування та створеними ними установами або організаціями, що утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів;

б) благодійними фондами і благодійними організаціями, створеними у порядку, визначеному законом для провадження благодійної діяльності; громадськими організаціями, створеними з метою надання реабілітаційних, фізкультурно-спортивних для інвалідів (дітей-інвалідів) та соціальних послуг, правової допомоги, провадження екологічної, оздоровчої, аматорської спортивної, культурної, просвітньої, освітньої та наукової діяльності, а також творчими спілками та політичними партіями, громадськими організаціями інвалідів, спілками громадських організацій інвалідів та їх місцевими осередками, створеними згідно із відповідним законом; науково-дослідними установами та вищими навчальними закладами III-IV рівнів акредитації, внесеними до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави; заповідниками, музеями та музеями-заповідниками;

в) кредитними спілками, пенсійними фондами, створеними в порядку, визначеному відповідними законами;

г) іншими, ніж визначені в підпункті «б» цього пункту, юридичними особами, діяльність яких не передбачає отримання прибутку згідно з нормами відповідних законів;

г) спілками, асоціаціями та іншими об'єднаннями юридичних осіб, створеними для представлення інтересів засновників (членів, учасників), що утримуються лише за рахунок внесків таких засновників (членів, учасників) та не провадять господарську діяльність, за винятком отримання пасивних доходів;

д) релігійними організаціями, зареєстрованими в порядку, передбаченому законом;

е) житлово-будівельними кооперативами та об'єднаннями співвласників багатоквартирного будинку;

є) професійними спілками, їх об'єднаннями та організаціями профспілок, а також організаціями роботодавців та їх об'єднаннями, утвореними в порядку, визначеному законом.

Відповідні статті Податкового кодексу для кожної організації (установи) відповідного виду визначають перелік доходів, що звільняються від податку на прибуток.

Практика застосування. На практиці ОСНи вносяться до Реєстру неприбуткових організацій (установ) як організації (установи), створені органами місцевого самоврядування та які утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів (п. «а» ст.157.1 Податкового кодексу) або як громадські організації (п. «б» ст.157.1), рідше – як інші, ніж визначені в підпункті «б», юридичні особи, діяльність яких не передбачає отримання прибутку згідно з нормами відповідних законів.

Проте за своїми ознаками ОСНи не можуть належати до громадських організацій. Особливості, порядок створення, діяльності та припинення громадських організацій визначаються Законом України «Про об'єднання громадян». Закон України «Про органи самоорганізації» визначає ОСНи як представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин, для вирішення завдань, передбачених Законом.

Закон «Про органи самоорганізації населення» не містить окремої норми, що прямо вказує на те, що діяльність ОСНів не передбачає отримання прибутку, тому включення у Реєстр таких органів за п. «г» статті 157.1 здійснюється на розсуд органів влади.

Також ОСНи включаються у Реєстр за п. «а» статті 157.1 Податкового кодексу – «органи державної влади України, органи місцевого самоврядування та створені ними установи або організації, що утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів)». Окрім того, тут потрібно керуватись нормами Бюджетного кодексу. Відповідно до статті 2 Бюджетного кодексу, бюджетні установи – це органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету. Статтею 43 Бюджетного кодексу визначено, що в Україні застосовується казначейська форма обслуговування бюджетних коштів при виконанні державного бюджету і місцевих бюджетів.

Умова про можливість включення в Реєстр неприбуткових організацій (установ) залежно від наявності бюджетного фінансування робить неможливим функціонування ОСНів тільки із власними повноваженнями або із делегованими, які не вимагають фінансування із місцевих бюджетів, а можуть реалізовуватись

за рахунок, наприклад, добровільних пожертвувань фізичних чи юридичних осіб. Особливо це є актуальним на рівні сіл та селищ, бюджети яких не мають коштів для утримання ОСНів, але де найбільш успішно працюють різні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення.

Способи вирішення. Можливі три варіанти вирішення проблеми. Одним із яких є зміна практики застосування ОСНів, щоб вони включались до Реєстру неприбуткових організацій (установ) не тільки як створені органами місцевого самоврядування установи або організації, що утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів, але за іншими пунктами (п. «б», «г» ст. 157.1 кодексу). Проте як і сьогодні, в кожному випадку це буде залежати від розсуду органів влади.

Іншим способом є внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації» та визначення, що ОСНи є неприбутковими. Якщо буде відповідна норма у цьому Законі, за таких умов вони можуть бути включені на підставі п. «г» статті 157.1 Податкового кодексу як «інші юридичні особи, діяльність яких не передбачає отримання прибутку згідно з нормами відповідних законів». Проте при застосуванні п. «г» ст.157.1 Податкового кодексу все ж таки має місце розсуд органів влади щодо включення чи не включення ОСНів до Реєстру неприбуткових організацій (установ), можливе висунення додаткових критеріїв до установчих документів. У порівнянні із іншими неприбутковими організаціями (наприклад, громадськими та благодійними (п. «б» ст.157.1 Податкового кодексу) існує обмеження щодо звільнення від оподаткування і отримання видів доходів, які мають значення для діяльності, наприклад, «добровільне пожертвування» фізичних та юридичних осіб. Також існують обмеження, визначені ст.157.11 Податкового кодексу для таких неприбуткових установ (організацій). Окрім того, Законом «Про органи самоорганізації населення» визначено доходи, які не перелічені у ст.157.2 чи у ст.157.5 Податкового кодексу як такі, які звільняються від податку на прибуток.

Найбільш сприятливим, на нашу думку, є внесення змін до Податкового кодексу України та включення ОСНів окремим пунктом статті до переліку організацій та установ, які можуть бути внесені у Реєстр неприбуткових установ (організацій). Окрім того, це дозволить визначити в кодексі окремі види доходів ОСНів, які варто звільнити від податку на прибуток.

Виходячи із потреби максимального сприяння розвитку ОСНів та зміцнення їхньої фінансово-матеріальної основи, відповідний проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України» (щодо внесення органів самоорганізації до Реєстру неприбуткових організацій та установ) розроблено експертами програми правової підтримки НУО Центру громадської адвокатури та ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення».

Катерина ТЕРЗІАНОВА

експерт Одеської міської
громадської організації
„Лицем до лица”
(м. Одеса)

НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ: НАЯВНІ СУПЕРЕЧНОСТІ ТА ЇХ НАСЛІДКИ

Свого часу видатний математик і філософ Блез Паскаль зазначив: *«Люди не можуть дати силу праву – і дали силі право»*.

Такий вислів відображає сьогоденний стан нормативної регламентації діяльності органів самоорганізації населення, оскільки наявна правова регламентація надавала територіальній громаді широке коло можливостей, проте не давала змогу здійснити на практиці більшість передбачених законом повноважень. Тому, законопроекти в сфері діяльності ОСНів надають право силі, тобто територіальній громаді, реально вирішувати питання місцевого значення з правом вибору своєї компетенції на певній частині території.

Активний темп зростання чисельності ОСНів в містах, селищах, селах та на інших відокремлених територіях свідчить про зріст громадянської правосвідомості суспільства та зміцнення базису громадянського суспільства в державі.

Але, аналізуючи практику утворення і діяльність ОСНів на теперішній час, можна стверджувати, що чим активніше громада чи мікрогромада намагається реалізувати свої законні повноваження, тим скоріше проявляються суперечності та колізії в законодавстві. Такі негативні правові явища є наслідком недостатнього правового підґрунтя та недооцінки унікальної організаційно-правової природи ОСНів. Здолання таких колізій у законодавстві взято за мету у авторів запропонованих законопроектів щодо покращення регламентації питань самоорганізації населення.

В свою чергу, на нашу думку, необхідно зупинитись на сфері господарської діяльності ОСНів з наступних підстав.

По-перше, це додаткова можливість отримувати кошти на самофінансування для утримання ОСНів на гідному рівні, оскільки коштів, які надходять з місцевих бюджетів (якщо такі взагалі надходять) недостатньо для покриття усіх витрат у процесі функціонування ОСНів.

По-друге, участь у господарській діяльності дозволяє територіальній громаді отримувати гроші, майно та майнові права для удосконалення та розвитку території, на якій проживає певна громада (ремонтні роботи, розвиток інфраструктури, прокладення комунікацій тощо).

По-третє, ОСНи можуть засновувати або набувати участі у підприємствах, установах або організаціях, які є цікавими саме для певної територіальної

громади (надання побутових послуг, спортивні секції, дошкільні заклади, виробництво певних товарів та інше). Отже територіальна громада з одного боку вирішує, який саме вид підприємницької діяльності необхідно запровадити в своїх межах, а з другого боку сама громада буде оцінювати соціальну та економічну ефективність такої діяльності та її наслідки.

По-четверте, нещодавно внесені зміни до низки нормативних актів, які регулюють корпоративні відносини, відкривають безмежні горизонти для захоплення та рейдерських атак на підприємства, проте наявність серед засновників або учасників підприємства ОСНів робить неможливим здійснення рейдерських заходів відносно такого суб'єкта господарської діяльності.

З огляду на вищенаведене, ми пропонуємо звернути на наступне.

I. У запропонованому проекті Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення» у п. 1 ч. 2 ст. 18 встановлено, що *«фінансовою основою ОСНу, легалізованого в порядку реєстрації, є, зокрема, кошти від здійснення господарської діяльності та комерційної діяльності заснованих ОСНом підприємств, установ та організацій, від надання ОСНом платних послуг»*.

На наш погляд, зазначену статтю проекту потрібно викласти у наступній редакції: **«фінансовою основою ОСНу, є «по тексту» кошти від здійснення господарської діяльності, заснованих ОСНом підприємств, установ та організацій, утворених у встановленому законодавством України порядку»** і далі по тексту.

Запропоновану редакцію вважаємо доцільною з огляду на наступне. По-перше, додаткове зазначення, що ОСН має бути легалізований у порядку реєстрації непотрібно, оскільки, якщо він буде не зареєстрований у встановленому законом порядку, він не набуває статусу юридичної особи, отже не може бути і учасником господарських правовідносин. Така думка підтверджується, зокрема, Ухвалою Господарського суду Одеської області від 14 серпня 2006 року по справі № 6/233-06-5891, яка набула чинності.

По-друге, відповідно до змісту ст. 3 Господарського кодексу України, поняття господарської діяльності охоплює як комерційну діяльність, так і некомерційну діяльність. Так, ч. 2 цієї статті встановлює, що «господарська діяльність, яка здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою отримання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва-підприємцями. Господарська діяльність може здійснюватись без мети отримання прибутку (некомерційна господарська діяльність)».

По-третє, зазначення у проекті «від надання ОСНом платних послуг» суперечить чинному законодавству, оскільки ОСН не є суб'єктом господарської діяльності, отже не може безпосередньо надавати платні послуги.

По-четверте, виникає питання щодо звуження видів господарської діяльності тільки до «надання послуг», оскільки господарська діяльність охоплює багато різновидів підприємницької діяльності, у тому числі і надання послуг, і виконання робіт, а також виробництво та реалізацію продукції та інше.

Отже, п. 1 ч. 2 ст. 19 проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення», який встановлює, що матеріальною основою діяльності ОСНу, легалізованого в порядку реєстрації є майно, зокрема, створене в результаті здійснення господарської та комерційної діяльності заснованих ОСНом підприємств, установ та організацій, доцільно викласти так: **«матеріальною основою діяльності ОСНу є майно по тексту створене, придбане або отримане в результаті здійснення господарської діяльності заснованих ОСНом підприємств, установ та організацій, утворених у встановленому законодавством України порядку»** далі по тексту.

У зв'язку із викладеним і ч. 1 ст. 20 проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення» буде виглядати так: *«ОСН для виконання своїх завдань, передбаченими Положенням чи договорами, укладеними з відповідною сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою, іншими суб'єктами у порядку встановленому законодавством, можуть засновувати підприємства, установи та організації для здійснення господарської діяльності»*.

II. В проекті, незважаючи на певні суперечності, чітко встановлена можливість ОСНів виступати засновниками (учасниками) підприємств, установ та організацій, на відміну від діючого Закону України «Про органи самоорганізації населення», який у п. 1 ч. 3 ст. 16 обтічно віднесено прибуток від господарської діяльності ОСНів до інших надходжень не заборонених законодавством.

Проте, саме у зв'язку із вищенаведеним, виникає низка питань.

Так, відповідно до ст. 140 Конституції України, ОСНи належать до системи місцевого самоврядування, а ч. 2 ст. 2 Закону України «Про органи самоорганізації населення» встановлює, що органи самоорганізації населення – представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин, для вирішення завдань, передбачених цим Законом і п. 1 ст. 3 зазначеного Закону визначає ОСНи, як одну з форм участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах у вирішенні окремих питань місцевого значення. В свою чергу, **проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення» у ст. 3** обумовлює правовий статус ОСНів наступним чином: «органи самоорганізації населення є представницькими органами мікроромлади та складовою системи місцевого самоврядування. ОСН є однією із форм участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст у вирішенні питань місцевого значення і належать до інститутів громадського суспільства».

Але, в наведених нормативних актах скоріше визначаються ознаки ОСНів, ніж встановлюється їх належність до суб'єктів публічного (як складової системи органів місцевого самоврядування) або приватного (як певного громадського утворення) права. Доречно звернути увагу на те, що ОСНам притаманні усі ознаки громадської організації. Так, навіть, деякі положення Закону України «Про громадські об'єднання» відображаються і в Законі України «Про органи самоорганізації населення», проте, усе ж таки слід погодитись з існуючою

точкою зору, що ОСН – це певне громадське утворення (громадське об'єднання) з унікальними властивостями і організаційно-правовою формою, що дозволяє віднести ОСНи до суб'єктів приватно-публічного права.

III. Слід звернути увагу, що відповідно до **ст. 19 проекту Закону України «Про органи самоорганізації населення»**, ОСНи можуть здійснювати підприємницьку діяльність лише через створення підприємств, установ та організацій. Таким чином ОСНи, власно, **не є суб'єктами господарської діяльності.**

Оскільки **ст. 3 проекту Закону України «Про органи самоорганізації населення»** відносить ОСНи до складової частини місцевого самоврядування, вищезазначене ґрунтується також на вимогах, **Господарського кодексу України**, в якому у **ч. 1 ст. 8 «Участь держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування в господарській діяльності»**, встановлене, *що держава, органи державної влади і органи місцевого самоврядування не є суб'єктами господарювання.* Тому, з огляду на особливу природу ОСНів, на нашу думку зазначену статтю Господарського кодексу України доцільно викласти у наступній редакції:

«Стаття 8. Участь держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та органів самоорганізації населення в господарській діяльності.

1. Держава, органи державної влади, органи місцевого самоврядування *та органи самоорганізації населення* не є суб'єктами господарювання.

2. Рішення органів державної влади, органів місцевого самоврядування *та органів самоорганізації населення* з фінансових питань, що виникають у процесі формування та контролю виконання бюджетів усіх рівнів, а також з адміністративних та інших відносин управління, крім організаційно-господарських, в яких орган державної влади, орган місцевого самоврядування та орган самоорганізації населення є суб'єктом, наділеним господарською компетенцією, приймаються від імені цього органу і в межах його владних повноважень.

3. Господарська компетенція органів державної влади, органів місцевого самоврядування *та органів самоорганізації населення* *реалізується* від імені відповідної державної, комунальної *чи громадської установи.* Безпосередня участь держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування *та органів самоорганізації населення* у господарській діяльності може здійснюватися лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України».

Оскільки ОСНи можуть створювати підприємства, установи та організації в порядку, передбаченому чинним законодавством, – вони *є засновниками та учасниками* даних утворень. Отже, на ОСНи поширюється вимоги **Цивільного кодексу України** та **Закону України «Про господарські товариства»**. Зокрема, права учасників товариства встановлені **ст. 100 та ст. 116 Цивільного кодексу України**. Також права учасників господарських товариств закріплені і у профільному законі. Так, згідно **ст. 10 Закону України «Про господарські товариства»** ОСН, як учасник товариства має право: *а) брати участь в управлінні справами товариства в порядку, визначеному в установчих документах, за*

винятком випадків, передбачених цим Законом; б) брати участь у розподілі прибутку товариства та одержувати його частку (дивіденди). Право на отримання частки прибутку (дивідендів) пропорційно частці кожного з учасників мають особи, які є учасниками товариства на початок строку виплати дивідендів; в) вийти в установленому порядку з товариства; г) одержувати інформацію про діяльність товариства. На вимогу учасника товариство зобов'язане надавати йому для ознайомлення річні баланси, звіти товариства про його діяльність, протоколи зборів; д) здійснити відчуження часток у статутному (складеному) капіталі товариства, цінних паперів, що засвідчують участь у товаристві, в порядку, встановленому законом. Учасники можуть мати також інші права, передбачені законодавством і установчими документами товариства.

Окрім прав, ст. 117 ЦК України та ст. 11 Закону України «Про господарські товариства» встановлює й обов'язки учасників товариства, а саме: «а) додержувати установчих документів товариства і виконувати рішення загальних зборів та інших органів управління товариства; б) виконувати свої зобов'язання перед товариством, в тому числі і пов'язані з майновою участю, а також вносити вклади (оплачувати акції) у розмірі, порядку та засобами, передбаченими установчими документами; в) не розголошувати комерційну таємницю та конфіденційну інформацію про діяльність товариства; г) нести інші обов'язки, якщо це передбачено цим Законом, іншим законодавством України та установчими документами».

З наведеного можна зробити висновок, що ОСН, як учасник господарського товариства має право і звертатися до суду за захистом своїх корпоративних прав у встановленому законом порядку.

Відповідно до п. 4 ст. 12 Господарсько-процесуального кодексу України, господарським судам підвідомчі, зокрема, справи, що виникають з корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), у тому числі учасником, який вибув, а також між учасниками (засновниками, акціонерами) господарських товариств, що пов'язані із створенням, діяльністю цього товариства, крім трудових спорів.

Проте, чч. 1 та 2 ст. 1 Господарсько-процесуального кодексу України встановлюють, що підприємства, установи, організації, інші юридичні особи (у тому числі іноземні), громадяни, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи і в установленому порядку набули статусу суб'єкта підприємницької діяльності (далі – підприємства та організації), мають право звертатися до господарського суду згідно з встановленою підвідомчістю господарських справ за захистом своїх порушених або оспорюваних прав і охоронюваних законом інтересів, а також для вжиття передбачених цим Кодексом заходів, спрямованих на запобігання правопорушенням. У випадках, передбачених законодавчими актами України, до господарського суду мають право також звертатися державні та інші органи, фізичні особи, що не є суб'єктами підприємницької діяльності.

Таким чином, ОСНи ніби-то мають право звертатись до господарського суду, тільки треба порушити питання у якої якості і на положення якої

частини статті посилається при зверненні. Адже, ОСНи можуть розглядатись як „інші юридичні особи” згідно з ч. 1 ст. 1 Господарсько-процесуального кодексу України. Проте їх можна і віднести до „інших органів” у відповідності до ч. 2 зазначеної статті.

З огляду на наведене, знову постає питання: чи є ОСН юридичною особою приватного права або, усе ж таки, суб'єктом публічного права? Тут ми повертаємось до необхідності чіткого визначення статусу ОСНУ, як особливої категорії об'єднання громадян. Нажаль, законодавець не надає відповіді на це питання.

Також **чч. 1, 2 ст. 2 Господарсько-процесуального кодексу України** визначають, що «господарський суд порушує справи за позовними заявами, зокрема:

підприємств та організацій, які звертаються до господарського суду за захистом своїх прав та охоронюваних законом інтересів;

державних та **інших органів**, які звертаються до господарського суду у випадках, передбачених законодавчими актами України».

Отже, у **ст. 2 Господарсько-процесуального кодексу України** немає прямої вказівки на те, що до господарського суду можуть звертатися ОСНи за захищенням своїх прав. Оскільки ОСНи не є суб'єктом підприємницької діяльності, то логічно віднести їх до переліку осіб, зазначених у **ч. 2 наведеної статті**. Але одразу ж постає питання чи можна віднести ОСНи до категорії «інші органи». І чи можливо буде ОСНУ звернутись до господарського суду з позовом по справах *що виникають з корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), у тому числі учасником, який вибув, а також між учасниками (засновниками, акціонерами) господарських товариств, що пов'язані із створенням, діяльністю цього товариства, як учаснику товариства.*

Якщо звернутись, у порядку **ст. 8 Цивільно-процесуального кодексу України** до аналогії закону, то у **ст. 2 Господарсько-процесуального кодексу України** також немає прямої вказівки на можливість порушення господарським судом справ за позовами і фізичних осіб-підприємців, але позови від цієї категорії приймаються і складають вагомую частину господарських справ. Проте, тут слід зазначити, що порушення справи у господарському суді за позовом фізичної особи-підприємця вважається правомірним через пряме посилання на право його звернення у **ст. 1 Господарсько-процесуального кодексу України**, а також в актах Вищого господарського суду України. Зокрема Роз'яснення Вищого арбітражного суду України (зараз – Вищий господарський суд України) 18.09.1997 № 02-5/289 «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України» у п. 3.1. встановлює, що відповідно до статей 1 і 2 ГПК господарський суд порушує справи за позовними заявами заінтересованих підприємств і організацій, *у тому числі громадян, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи, державних та інших органів, що звертаються до господарського суду у випадках, передбачених чинним законодавством України, а також прокурорів чи їх заступників, які звертаються до господарського суду в інтересах держави. У встановлених законодавчими актами України випадках справу може бути порушено за заявою громадянина, який не є суб'єктом підприємницької діяльності.*

Що стосується можливості звернення до господарського суду ОСНів, жодних роз'яснень Вищого господарського суду України немає.

Роз'яснення Вищого арбітражного суду України від 12.03.1999 р. № 02-5/111 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з визнанням угод недійсними» у п. 4 встановлює, що у випадку не визначення кола осіб, які можуть бути позивачами у справах, пов'язаних з визнанням угод недійсними, господарському суду для вирішення питання про прийняття позовної заяви слід керуватись **ст. 2 Господарсько-процесуального кодексу України**. Отже крім контрагентів за договором, прокурора, Державних та інших органів позивачем у справі може бути будь-яке підприємство, установа, організація, чії права та охоронювані законом інтереси порушує ця угода.

Таким чином у господарських спорах щодо визнання господарських договорів недійсними, ОСН має право звертатися з позовом, як контрагент, інший орган або організація чії права та охоронювані законом інтереси порушує ця угода. Проте, вказане роз'яснення стосується тільки договірних відносин.

Отже у разі відмовленні господарським судом у відкриття провадження за позовом ОСНу, хибна думка суду першої інстанції буде підлягати спростуванню у апеляційному господарському суді. Проте, звернення ОСНу до вищих інстанцій потягне додаткові затрати часу та коштів.

На нашу думку, для безперешкодної реалізації права ОСНу на судовий захист потрібно зробити посилання на можливість звернення до господарського суду ОСН з позовами зі справ наведеної категорії. Зазначена позиція може бути підтверджена і нормами **ст. 15 Цивільно-процесуального кодексу України**, відповідно до якої, суди розглядають справи щодо:

1. захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових відносин;
2. інших правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ проводиться за правилами іншого судочинства.

Таким чином, розгляд справ *що виникають з корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), у тому числі учасником, який вибув, а також між учасниками (засновниками, акціонерами) господарських товариств, що пов'язані із створенням, діяльністю цього товариства* проводиться за правилами господарського судочинства, отже не можуть бути розглянуті у судах загальної юрисдикції.

В свою чергу у Господарсько-процесуальному кодексі немає прямої норми, яка дозволяє ОСНам звертатись з позовом до господарського суду. Тобто ОСН, як учасник товариства може бути позбавлений вчасного захисту свої прав учасника суб'єкта підприємницької діяльності у судовому порядку.

Отже, враховуючи вищенаведене та керуючись сучасною судовою практикою, з метою подолання правових колізій та захисту інтересів територіальної мікрогромади, необхідно на законодавчому рівні закріпити право ОСНу як учасника корпоративних правовідносин на звернення до господарського суду.

Алла ОНУПРІЄНКО,

старший науковий співробітник
Науково-дослідного інституту
державного будівництва та
місцевого самоврядування
Національної академії правових
наук України, кандидат
юридичних наук (м. Харків)

ОСОБЛИВОСТІ І ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Система місцевого самоврядування не може вважатися завершеною, якщо самоврядування відсутнє на низовому рівні – найбільш наближеному до населення, тобто на рівні будинку, вулиці, кварталу, мікрорайону, маленького села або селища. Саме ОСНами – вуличними, квартальними, сільськими, селищними комітетами, комітетами мікрорайонів можна заповнити цю ланку. Тому є таким важливий, як сьогодні зазначалося на цій конференції, налагодження діалогу між місцевою владою та громадою, тим паче, що згідно законодавства, ОСНи входять до системи місцевого самоврядування.

Аналізуючи діяльність органів місцевого самоврядування та ОСНів, можна умовно виділити такі групи механізмів їх взаємодії:

1) Реєстраційні процедури та припинення діяльності ОСН.

У цьому блоку треба виділити декілька проблем:

- Потребує спрощення процедура створення та легалізації ОСНів. Часто є незрозумілим, коли ОСН вважається фактично створеним та його правовий статус визначається до реєстрації. Краще було б уніфікувати форму легалізації відповідних утворень. Всі вони повинні мати статус юридичних осіб, проте їх статутна діяльність має обмежуватися відповідною територією.

- Крім цього, актуальним залишається питання перереєстрації ОСНів. Багато таких органів не пройшли перереєстрацію після місцевих виборів 2010 року по причинах небажання відповідних рад перереєструвати попередні ОСНи. Вони хочуть легалізувати «свої», знов створені органи, які ініціювалися не «знизу» – від населення, а були створені за ініціативою самих органів місцевої влади – «зверху». Це не є проявом демократичного процесу. Влада повинна допомагати у діяльності ОСНів, а саме ініціатива створення повинна відбуватися знизу – безпосередньо від жителів відповідної громади. Тому до законодавства необхідно внести норму захисту прав вже зареєстрованих ОСНів та розглянути взагалі доцільність процедури їх перереєстрації.

- Треба виділити проблему плохого поінформованості населення про можливості ОСНів. Іноді вся діяльність ОСНів зводиться до проведення «суботників».

Але ці органи створюються, перш за все, для того, щоб наблизити процес надання громадських послуг до їх споживачів, проконтролювати якість комунальних послуг, формування тарифів тощо. Проте часто, коли підіймаються саме останні питання, виникають або проблеми з їх фінансуванням з міського бюджету, або взагалі ставиться питання щодо припинення діяльності ОСНів.

- Тому для уникнення зловживань з боку місцевої влади необхідно розширити коло гарантій діяльності ОСНів з боку органів місцевої влади та детально унормувати процедурні аспекти припинення їх діяльності. Також потрібно закріпити чіткі права та обов'язки ОСНів в частині їх підзвітності, підконтрольності та відповідальності перед відповідними радами та жителями відповідної території.

- Іншою проблемою є питання про політичну нейтральність, яку важко поки що уникнути через існування партійних списків на місцевих виборах. Окремі політичні партії намагаються використовувати ОСНи у власних інтересах. Тому, щоб не перетворити ОСНи у партійні структури на місцях з фінансуванням з місцевих бюджетів найбільш активних «своїх» людей, саме територіальний, а не політичний компонент повинен бути основним в діяльності ОСНів.

- Не є позитивним і факт кількісної неоднорідності створення ОСНів (навіть, із поправкою на кількість населення). Наприклад, в Кіровограді з кількістю населення біля 250 тис. діє лише один ОСН, а у місті-мільйоннику Харкові на сьогодні їх близько 300. Кількісні крайності не є нормальною тенденцією. Необхідно взяти до уваги і той факт, що при значному зростанні кількості ОСНів відповідні ради з об'єктивних причин (з того ж браку часу) не матимуть змоги належним чином співпрацювати з ними в індивідуальному порядку. Крім того, це свідчатиме, що відповідні ради недостатньо враховують пропозиції та звернення громадян у своїй діяльності. Адже, якби переважна більшість громадян були б задоволені ефективністю роботи органів місцевого самоврядування, то у них не виникало б потреби створювати додатково ОСНи.

- Часто ОСНи не створюються просто із-за низького рівня політичної культури громадян, їх неспроможності та неготовності самоорганізуватися. Форсування ж розвитку ОСНів за умов нестабільності в державі і з огляду на недостатнє розуміння населенням місця та ролі цих органів є абсолютно неприпустимим. Досвід провідних демократичних держав свідчить, що це має бути виключно еволюційний процес і саме, як вже зазначалося, процес ініціативи «знизу» – від населення, від територіальних громад.

2) Місцеві ініціативи та громадські слухання.

3) Участь представників ОСНів у засіданнях представницьких органів місцевого самоврядування, їх виконавчих комітетів.

Стосовно цих двох груп механізмів взаємодії органів місцевого самоврядування та ОСНів треба сказати, що досі форми безпосередньої демократії (громадські слухання, місцеві ініціативи, місцеві референдуми тощо) залишаються недостатньо задіяними та потребують свого вдосконалення. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування повинні цікавитися

думкою населення, думкою представників ОСНів, яка могла б стати джерелом інформації у процесі прийняття управлінських рішень.

4) Питання фінансування ОСНів.

5) Наділення ОСНів окремими повноваженнями органів місцевого самоврядування.

Стосовно цих двох груп механізмів взаємодії органів місцевого самоврядування та ОСНів треба зазначити, що саме делегування повноважень від органів місцевого самоврядування до ОСН повинно відбуватися з відповідною передачею необхідних фінансів та майна.

У ряді міст, насамперед у Харкові, визначившись із недоцільністю створення районних у місті рад (рішення Харківської міської ради № 266/09 від 25 листопада 2009 р. «Про неутворення районних у місті Харкові рад на чергових місцевих виборах») актуалізувалося питання про створення при міській раді виконавчих органів, які не безпосередньо формують політику, а здійснюють оперативне управління районами міста, основними завданнями яких є реалізація рішень виконкому та сприяння департаментам міськвиконкому у реалізації функцій управління на рівні районів, надання населенню управлінських послуг. Відповідно актуальним стає питання, як не допустити надмірної централізації влади, коли зникли районні у місті ради. З цього приводу своєрідним попереджувальним заходом могли б стати сильні і незалежні ОСНи, які могли б суттєво розвантажити органи місцевого самоврядування. Однак, сильними вони будуть лише при наявності необхідних фінансів та майна.

У різних містах питання про фінансування ОСНів вирішується по-різному. Наприклад, у нашому місті 6 липня 2011 р. Харківською міською радою було затверджено у новій редакції Порядок використання коштів, закладених у міському бюджеті, органами самоорганізації населення. Цей порядок передбачає як фінансування ОСНів, що зареєстровані як юридичні особи, так і органів, які не мають такого статусу. У першому випадку ОСНи можуть спрямовувати кошти на зарплату керівникам, які працюють в них на постійній основі, на оплату зв'язку, купівлю канцтоварів, оренду приміщень. У другому випадку кошти з міського бюджету можна використовувати тільки на матеріальне заохочення активних членів ОСНів. На поточний 2011 рік на ці цілі в міському бюджеті передбачено 1 млн грн.

Кошти на забезпечення діяльності ОСНів будуть щорічно виділятися з міського бюджету. Згідно з рішенням сесії, вони будуть розподілятися районними адміністраціями і повинні спрямовуватись на матеріальне заохочення працівників ОСНів, оплату комунальних послуг, обладнання та інвентар, оренду приміщень, на канцелярські товари, а також друк довідкових, аналітичних, інформаційних та методичних видань з питань діяльності ОСНів.

Сьогодні єдиним містом, яке комплексно вирішило питання нормативно-правового визначення механізму делегування повноважень місцевих рад ОСНам, залишається Одеса, де міською радою було прийнято рішення від

15.06.2004 № 2683-IV «Про механізм наділення органів самоорганізації населення міста Одеси окремими повноваженнями Одеської міської ради, передачі фінансів та майна». Слід зазначити, що вказане рішення є, на жаль, поки єдиним в Україні, яке закладає механізм делегування повноважень не за окремим напрямом соціально-економічного розвитку міста, а стосується будь-якого з повноважень міської ради (за винятком віднесених до її виключної компетенції). Рішення містить детально викладений механізм наділення ОСНів частиною повноважень міськради, фінансами та майном на основі укладання спеціальних договорів. При цьому передбачається можливість ініціювання даного процесу як з боку органу місцевого самоврядування, так і з боку населення за умови обов'язкового взаємного узгодження волі кожної із сторін.

Закони України працюють, коли вони узгоджуються з нормативно-правовою базою, а саме підзаконними та локальними актами. На жаль, сьогодні в Україні немає територіальних громад, де би було напрацьовано весь комплекс необхідних правових документів локального рівня для належної діяльності ОСНів, що включав би у себе:

- статут територіальної громади;
- базове положення про ОСНі;
- програму розвитку та підтримки ОСНів;
- затверджений на місцевому рівні механізм наділення ОСНів окремими повноваженнями відповідної ради, передачі фінансів та майна;
- затвержені на місцевому рівні спеціальні типові договори про делегування повноважень, про розподіл повноважень між ОСНами різних рівнів;
- типові форми функціональної документації тощо.

Існуюча же локальна база часто просто дублює положення законодавчих актів вищого рівня, зокрема, Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про органи самоорганізації населення», разом зі всіма їх недоліками. І навіть при наявності певних вищезгаданих актів вони досить часто залишаються нереалізованими на практиці.

Ларуса ШЕПЬОТКІНА,

голова Херсонської обласної організації Всеукраїнської громадської організації „Асоціація сприяння самоорганізації населення” (м. Херсон)

ДЕЛЕГУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ – ГОЛОВНИЙ ПРИНЦИП ДІЇ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СУСПІЛЬСТВОМ

Чи не найголовнішою основою системи управління суспільством є принцип делегування повноважень. Саме цей принцип закладено в наступних статтях Конституції України:

- статті 5: „Єдиним джерелом влади в Україні є народ, який здійснює свою владу безпосередньо і через органи державного управління та органи місцевого самоврядування”;

- статті 13: „Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об’єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування”;

- статті 142: „Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об’єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад”.

Виходячи з цих правових засад можна зробити висновок про те, що народ (територіальна громада) мусить делегувати своє право управління своєю власністю управляючим структурам, які „від імені власника” здійснюють права власника. Своє право здійснення влади народ (територіальна громада) мусять ДЕЛЕГУВАТИ всім управлінським структурам, і, насамперед, тим органам, що утворюють законодавство країни, створюють та затверджують нормативно-правові акти. Нормативно-правовий акт – це офіційний письмовий документ, прийнятий уповноваженим на це суб’єктом нормотворення у визначеній законодавством формі та за встановленою законодавством процедурою, спрямований на регулювання суспільних відносин, що містить норми права, має неперсоніфікований характер і розрахований на неодноразове застосування.

Відсутність в правовому полі України принципу делегування повноважень від суб’єкта права – ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ до управляючих від його імені структур привели до збочення законодавства, тотальної корупції та колапсу

влади. Управляючі структури всіх рівнів стверджують, що „делегує повноваження закон”, хоча закон є лише механізмом, а не суб’єктом права, і внаслідок цього не може делегувати нікому ніяких повноважень.

Тому сьогодні як ніколи важливо становити нові, правові засади самоорганізації громадян за місцем проживання та утворювати її управляючі структури, бо саме самоорганізація громадян привела до утворення незалежної держави Україна, бо саме територіальні громади та народ делегують свої повноваження обраним до влади структурам (Верховній Раді, органам місцевого самоврядування) для утворення ефективної системи управління суспільством.

На цей час декілька законів України регламентують діяльність об’єднань громадян за місцем проживання: „Про місцеве самоврядування в Україні”, „Про органи самоорганізації” та „Про об’єднання співвласників багатоквартирних будинків”. Кожен з Законів утворює свої перешкоди для ефективної діяльності територіальних громад та тих структур, які територіальні громади можуть утворювати.

Якщо говорити про чинний Закон України «Про органи самоорганізації населення», то в самій суті його лежить похибка: дозвіл на утворення ОСНів дають органи місцевого самоврядування – сільські, селищні, міські, районні в містах ради. Це нонсенс, тому що самі органи місцевого самоврядування утворені самоорганізованими за місцем проживання громадянами, саме територіальні громади «дозволили» діяти на своїй території органам місцевого самоврядування та надали їм можливість утворити юридичні особи – управлінські структури.

Діяльність об’єднань громадян за місцем проживання в цих законах регламентується власними та делегованими повноваженнями, причому державна влада делегує певні повноваження органам місцевого самоврядування. А як сама державна влада набула цих повноважень? Багато з опитаних посадовців відповідають – їх надав закон. Але ж закон не виник сам по собі, його написали люди, які МАЛИ ОТРИМАТИ НА ЦЕ ПОВНОВАЖЕННЯ та мати певну компетенцію. Делегування повноважень від суб’єкта права на протязі всієї історії незалежної України не відбулося, і навіть Основний Закон України – Конституцію приймала Верховна Рада, не маючи на це повноважень. На відміну від України, Конституція Росії приймалась загальним народним референдумом.

Обговорюючи і пропонуючи внести зміни до сучасного законодавства ми, громадяни, які не один десяток років віддали вивченню управлінських процесів в суспільстві, повинні відійти від традиційних норм та правил, та запропонувати якісно нові відносини та правила. Ці якісно нові відносини, на мій погляд, мають базуватися на таких принципах:

1. Мікрогромади, розташовані в межах окремої визначеної території, на своїх загальних зборах (з представництвом один представник від 10 власників нерухомості, що знаходиться на цій території) обирають комітет самоорганізації та надають йому певні повноваження (представницькі функції).

2. Комітет самоорганізації мікрогромади реєструється реєстраційним органом, що діє в межах населеного пункту територіальної громади.

3. Комітети самоорганізації мікрорайону надсилають своїх представників до вищестоячого комітету та утворюють комітети мікрорайону.

4. Комітети мікрорайону утворюють наступні самоуправлінські структури, які мають прийти на зміну органам місцевого самоврядування, діючим наразі на території населених пунктів.

Існуючі сьогодні органи місцевого самоврядування мають бути ліквідовані тому що:

1. Органи місцевого самоврядування не мають представницьких та розпорядчих функцій, наданих суб'єктом права (у них відсутні повноваження, надані територіальною громадою щодо управління матеріальними і фінансовими ресурсами територіальної громади).

2. Органи місцевого самоврядування не отримали необхідної кількості голосів на виборах, що були призначені на 31.10.2010 р. Колегіальне рішення територіальними громадами щодо обрання органів місцевого самоврядування не було прийнято, оскільки на виборах не було кворуму (участь в них взяло менше 50% правомочних громадян).

3. Висунення кандидатів до органів місцевого самоврядування відбувалось з порушенням основних прав і свобод громадян: кандидатів до складу органів місцевого самоврядування реєстрували тільки за пропозиціями, наданими політичними партіями (корупція органів влади).

4. Вибірчі комісії формувались за пропозиціями, наданими політичними партіями (корупція органів влади).

Наостанок хочу зауважити, що саме нам треба створити Єдину Конституцію України, яка має відобразити просте й зрозуміле утворення всіх управлінських структур в державі, обговорити її на загальних зборах громадян за місцем проживання та затвердити колективом правомочних, повноважних обранців територіальних громад. Україна має великий досвід творіння Основного Закону, адже першу Конституцію у світі творили українські козаки під керівництвом Пилипа Орлика понад 300 років тому.

Олександр ЧУНАЄВ,

заступник голови правління
Київського міського осередку
Всеукраїнської громадської
організації «Асоціація сприяння
самоорганізації населення»,
голова Дніпровської районної
профспілкової організації
самоорганізації населення
м. Києва (м. Київ)

ЗАХИСТ ТРУДОВИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ УКРАЇНИ

Шановні учасники конференції та колеги!

Однією з болючих проблем в діяльності ОСНів є **соціальна незахищеність їх працівників**. І ця проблема, на моє переконання, стосується не лише присутніх учасників конференції, а в тій чи іншій мірі всіх ОСНів нашої країни. Фактично працівники ОСНів виявилися єдиною категорією працівників, які не мають таких прав. Тому ця проблема є загальнонаціональною. Єдиним шляхом їх вирішення відповідно до чинного законодавства і, до речі, світової практики є *створення Профспілки працівників самоорганізації населення України*, що я і хочу обговорити з вами.

Ситуація в столиці України не є виключенням. Міська влада у цьому питанні фактично обмежилася лише встановленням заробітної плати, розмір якої є ганебним та при цьому значно меншим за рівень оплати праці в інших містах України, як-от у Вінниці та Черкасах. Існуюча у столиці Координаційна рада керівників ОСНів протягом 2006-2010 років по суті здійснювала профспілкову діяльність з деяких питань, наприклад щодо соціально-трудова відносин, але через відсутність відповідного правового статусу не змогла вирішувати у повному обсязі актуальні питання діяльності ОСНів. Тому в Києві постало питання про створення *міської профспілкової організації ОСНів*. Київський міський осередок Всеукраїнської Асоціації сприяння самоорганізації населення виступив ініціатором її створення, що знайшло свою підтримку у столичних ОСНів. На цей час проведено відповідні збори працівників у трьох районах столиці, за результатами яких створено перші три районні профспілкові організації. І ми продовжуємо працювати у цьому напрямку.

Після створення міської профспілкової організації ОСНів здійснюватимуться такі кроки:

- ініціюватимуться колективні перемовини з укладання територіальної Угоди з Київською міською державною адміністрацією для урегулювання виробничих, трудових та соціальних відносин;

- приєднання Профспілки до об'єднання профспілок, організацій профспілок у м. Києві (Київської міської ради профспілок);

- участь Профспілки в укладанні Регіональних угод на тристоронній основі, зокрема з Київською міською державною адміністрацією, що дозволить її як учасника залучати до вирішення проблем захисту прав працівників органів самоорганізації населення.

Безумовно на рівні міст єдиним механізмом цивілізованого вирішення питань у сфері соціально-трудових відносин є саме такий шлях. При проведенні колективних перемовин органи місцевого самоврядування можуть виходити із своїх вузьких, корпоративних інтересів і нав'язувати свої умови. Тому ця Угода, як і будь яка інша, є компромісом сторін і результатом їх переговорних можливостей.

Мені вбачається, що настав час підняти питання про розвиток профспілкового руху самоорганізації населення і на національному рівні. Така потреба відповідає завданням і самої Асоціації, і наша конференція надає чудову можливість обговорити питання створення механізму захисту трудових та соціальних прав їх працівників.

Для чого нам потрібна всеукраїнська профспілка?

Для того, щоб ми діяли спільно, а не поодиночці. Для того, щоб ми через Профспілку гідно захищали трудові і соціальні права на місцевому та національному рівнях. Для того, щоб місцеві органи влади та держава визнали нас як одного з соціальних партнерів. Для того, щоб впливати на державну політику з визначення соціальних питань самоорганізації населення. Реалізація цієї ініціативи дозволить вперше вирішувати питання захисту трудових та соціальних прав працівників не шляхом поклонів до міських чиновників, а вже на принципово новій основі.

Чи є цій ініціативі альтернатива у вступі до іншої профспілки?

Із існуючих профспілок це може бути Профспілка працівників державних установ або Профспілка працівників молодіжних житлових комплексів та комітетів місцевого самоврядування України. Але ОСНи мають специфіку свого створення і завдяки цьому не «вписуються» в ці організаційні структури. Крім того, ОСНи малочисельні, внаслідок чого будуть нецікаві іншим профспілкам. А ось проблем для цих профспілок ми створюватимемо набагато більше від свого перебування в їх складі, аніж плюсів для них. Тому створення самостійної національної профспілки є, на мій погляд, безальтернативним.

З ким нам працювати на місцевому та національному рівнях?

Нагадаю положення ст. 13 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії»: «держава визнає профспілки повноважними представниками працівників і захисниками їх трудових, соціально-економічних прав та інтересів, співпрацює з профспілками в їх реалізації, сприяє профспілкам у встановленні ділових партнерських взаємовідносин з роботодавцями та їх об'єднаннями». Це не потребує додаткових аргументів. *Нашими роботодавцями на місцевим рівні є виконавчі органи місцевих рад та Київська і Севастопольська місцеві державні*

адміністрації, а на національному рівні нашим партнером є Асоціація міст України.

Чи маємо ми необхідну правову базу для нашої майбутньої діяльності?

Коротко зупинюся на її базових документах. Створення профспілкових організацій буде здійснюватися відповідно до вимог Закону України “Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності”, а участь у переговорах з укладання угод – згідно з Законами України “Про соціальний діалог в Україні” та “Про колективні договори та угоди”. Також на нас поширюватиметься у певній мірі Кодекс законів про працю України, хоча в силу специфіки нашого правового статусу ми не зможемо напряму скористатися його нормами в частині повноважень профспілкового комітету. Що стосується останньої правової колізії, то вона може бути вирішена у Статуті майбутньої профспілки. Але ще треба врахувати прийняття у майбутньому Трудового кодексу, який не стикається з нашим базовим законом.

При об’єднанні у майбутню Профспілку ми можемо спиратися на Конвенцію Міжнародної організації праці (МОП) № 87 “Про свободу асоціації та захист права на організацію”, а при захисті прав організацій трудівників (у нашому випадку – працівників ОСНів) на організацію та ведення колективних перемовин – Конвенцію МОП № 98 “Про застосування принципів права на організацію та на ведення колективних переговорів”. Ці Конвенції є складовими нашого законодавства, оскільки ратифіковані ще за радянських часів Верховною Радою УРСР 14 вересня 1956 року. Також з питань захисту прав працівників ми можемо користуватися нормами Європейської соціальної хартії (переглянутої), прийнятої 3 травня 1996 року у м. Страсбурзі та підписаної від імені України 7 травня 1999 року в межах Закону України про її ратифікацію від 14.09.2006 № 137-V.

Тому я прошу учасників конференції підтримати ідею створення такої Профспілки. Пропоную доручити керівництву Всеукраїнської Асоціації сприяння самоорганізації населення створити на базі Київського міського осередку робочу групу, якій доручити опрацювання статутних документів профспілки та визначення національного профоб’єднання, до якого вона має вступити. Створення такої робочої структури дозволить проводити цю роботу цілеспрямовано і без зайвого поспіху у поточному режимі. Буду вдячний за надання підтримки та прийняття відповідного рішення.

Дякую за увагу!

Михаил ЗОЛУХИН,

заместитель председателя
Всеукраинской общественной
организации «Ассоциация
содействия самоорганизации
населения», председатель
правления фонда развития
города Николаева (г. Николаев)

О «ШИПАХ» И «РОЗАХ» СТАНОВЛЕНИЯ ПОЛИТИКИ ПОДДЕРЖКИ ОРГАНОВ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ В ГОРОДЕ НИКОЛАЕВЕ

На предыдущих всеукраинских конференциях неоднократно отмечалось, что «работают не принципы, а механизмы. А принятие законов и решений местных советов само по себе не «встроит» ОСНы в правовое поле, пока не будут внесены соответствующие изменения в законы и подзаконные акты». Это подтверждает николаевский опыт продвижения городской политики развития ОСНов. Мы познали и «шипы» и «розы». В своем выступлении я дам краткий обзор нашего пути и обозначу возможные перспективы городской политики развития самоорганизации в г. Николаеве.

Историю движения по поддержке ОСНов в нашем городе можно условно поделить на три периода.

В течение первого периода (2003-2007 гг.), как показал общественный мониторинг, проведенный Всеукраинской общественной организацией «Ассоциация содействия самоорганизации населения» при поддержке Международного фонда «Возрождение»¹, в Николаеве **не сложилась** практика определения и решения приоритетных проблем городской общины на основе партнерства ОСНов с городской властью.

Во втором периоде (2007-2008 гг.) горсовет в апреле 2007 г. для поддержки ОСНов принял «Программу развития ОСНов на 2007-2008 годы в г. Николаеве» с финансированием из городского бюджета в размере 100 000 грн в год. Был также принят пакет документов, касающийся создания и функционирования ОСНов. Тогда это был определенный прорыв, поскольку аналогичная программа была только в Одессе. Однако у нас возникли свои «но», о которых я скажу позже.

Третий период начался в 2009 г. и продолжается до дня сегодняшнего. Он характеризуется работой конкурсного механизма ресурсной поддержки проектов ОСНов.

¹ Детальнее см.: Стан локальної демократії в містах України: роль громад та органів місцевого самоврядування. Аналітичний звіт за підсумками виконання проекту “Моніторинг діяльності органів місцевого самоврядування у сфері розвитку локальної демократії” / Під редакцією В.І. Брудного, А.С. Крупника, О.С. Орловського. – Одеса: ХОББІТ ПЛЮС, 2008. – 168 с.

Остановлюсь на «шипях» второго периода.

Программа предусматривала методическую поддержку ОСНов, а также создание их ассоциации как инструмента ресурсной и организационной поддержки. Причем ассоциация должна была строиться по принципу вертикали: «сверху» «вниз». Был также непонятным ее статус – что это: учреждение или организация? Кроме того, подразумевалось, что среди ОСНов будет проводиться конкурс как инструмент их финансовой поддержки. Но нам говорили, что в городе очень мало ОСНов и они не охватывают уровни микрорайонов.

Как показало независимое исследование Всеукраинской Ассоциации содействия самоорганизации населения, принятые городскими властями решения не содержали реального механизма общественного мониторинга эффективности их исполнения, отсутствовал механизм ресурсной поддержки ОСНов, их финансовой поддержки на конкурсной основе и делегированию полномочий. Все это поставило под угрозу реализацию городской политики в сфере самоорганизации населения и даже привело к частичной деградации некоторых действующих ОСНов.

С выводами мониторинга Ассоциации согласились депутаты горсовета и работники горисполкома. А плечо в конце 2008 года подставил департамент ЖКХ в лице его директора и заместителя Николаевского городского головы В. Новожилова. Приведу маленькую его цитату о его понимании философии Программы: «Комитету самоорганизации не достаточно сказать: вот, мол, нужно поставить столбы освещения, а департамент пусть переведёт на эти цели средства... Нужно и самому проявлять какую-то активность (иначе зачем он тогда существует?). Я хочу видеть участие самих людей, участие этих комитетов, активистов. Департамент может заплатить за деревья, но выкопать лунку, посадить это дерево, потом ухаживать за ним, чтобы оно прижилось, – это задача населения... Прежде всего, я вижу это движение как институт формирования самосознания и активности населения, чтобы люди сами тоже начали работать. Активность со стороны ОСНов должна быть постоянной, а не «зарегистрировались – и залегли в спячку до лучших времён».

Теперь немного о «розах» 2-го периода.

В октябре 2008 г. решением сессии городского совета действие Программы было продлено на 2009 год. В качестве дополнительного распорядителя средств был назначен департамент ЖКХ. Таким образом, были приняты поправки к Программе, а также к положению о конкурсе, что позволило спасти ситуацию. Это стало предпосылкой нынешнего, третьего этапа бурного развития ОСНов в Николаеве. Так, на протяжении 2009 года наконец были освоены 300 тыс бюджетных денег на нужды ОСН. За эти деньги была проведена информационная и просветительская компания в местных СМИ, выпущены рекламные плакаты, листовки, прошли телевизионные передачи, подготовлена книга с методическими рекомендациями по организации и практической деятельности ОСНов.

И главное: было положено начало проведению ежегодных городских конкурсов проектов среди ОСНов г. Николаева за бюджетные средства. Его

проведению предшествовала значительная подготовительная работа: создана конкурсная комиссия, утверждено положение о конкурсе, проведены тренинги, консультации для руководителей ОСНов. В 2009 г. свои проектные заявки подготовили и подали 10 ОСНов. По решению конкурсной комиссии финансирование получают все участники: три победителя – в полном объеме, по каждому из остальных комиссия работала индивидуально, были внесены корректировки в проекты, в т.ч. в их бюджеты. Общая сумма средств, распределенных комиссией среди участников конкурса, – 188 000 грн.

Как и предполагалось, основные усилия ОСНы направили на решение проблем в жилищно-коммунальной сфере. Общежития (а из десяти участников конкурса пять представляли общежития: ОСНы «Айвазовского 7, 7-а», «Лада», «Надія», «Новатор», «Легенда») провели работы, направленные на энергосбережение: остеклили подъезды, утеплили входные двери. Проект ОСНА «Геолог» на территории Великой Коренихи позволил частично решить крайне острую здесь проблему водоснабжения. ОСНы «Поселок Горького» и «Железнодорожный поселок» построили новые детские спортивные площадки, а ОСН «Данко» провел ремонт части подвала дома, обустроив комнату для работы комитета. Показательно, что все проекты были выполнены силами жителей. Семь из десяти ОСНов впервые получили опыт открытия своих счетов в казначействе и проведения всех финансовых операций по проектам.

На базе департамента ЖКХ создан единый городской ресурсный центр для ОСНов, закуплены канцелярские товары, оргтехника. Впервые в Украине создано Управление по привлечению инвестиций, работе ОСНов, ОСМД. Использовать возможности ресурсного центра ОСНы могут бесплатно. Здесь же можно собраться, обсудить рабочие вопросы. Если говорить о возможностях ОСНов, то следует отметить, что Николаев единственный из городов Украины, где найден механизм по делегированию ОСНам полномочий по управлению жилым фондом. И если в районах многоэтажной застройки наиболее оптимальным вариантом для управления жилым фондом является ОСМД, то в местах малоэтажной застройки, частного сектора, в общежитиях (жильцы которых не могут создать ОСМД, так как не являются владельцами жилья) комитеты могли бы значительно улучшить условия обслуживания, они бы получили возможность самостоятельно определять исполнителей услуг. На практике этот механизм еще не реализован, но горожанам стоит учесть, что, объединившись в такой комитет, можно не только серьезно влиять на качество получаемых услуг, но и эффективнее решать различные вопросы с органами власти.

Теперь, коротко о «розах» и «шипах» 3-го периода.

Решением сессии Николаевского горгородского совета от 22.04.2010 г. была принята новая Прорама развития ОСНов в г Николаеве на 2010-2011 годы, разработанная рабочей группой с нашим участием. Она также призвана способствовать созданию новых ОСНов и развитию уже действующих. С инициативой ее принятия выступили городской департамент ЖКХ и управление общественных связей горисполкома. Проект Программы был предварительно

поддержан членами исполкома, постоянными депутатским комиссиями по вопросам местного самоуправления и ЖКХ.

Программа предусматривает продолжение внедрения конкурсных механизмов ресурсной поддержки ОСНов, процедуру делегирования части полномочий от городских властей ОСНам. Естественно, всё это осуществится только в том случае, если ОСН докажет свою жизнеспособность, умение работать на благо жителей своей территории в процессе реализации собственных полномочий. Также предусмотрено сделать акцент на учете специфики и роли ОСНов, действующих на уровне домов и микрорайона. Если задача первых – обеспечить контроль качества работ в сфере ЖКХ, то вторых, – объединение усилий минигромад для формирования и реализации своих планов социально-экономического развития.

Да, конкурс в 2010 и 2011 годах проводился, деньги из городского бюджета выделялись и выделяются через казначейские счета некоторым ОСНам. Но есть проблема как с компетентностью актива «корневища демократии» (только меньше половины комитетов желают открывать счета в казначействе), так и с тем, что конкурс не конкурентен. Ведь снижается количество участников конкурса.

Новеллой 2010-2011 годов стали компании адвокаты, реализованные коалиции ОСНов и общественных организаций при поддержке «Фонда развития города Николаева» за счет средств Международного фонда «Возрождение» и Фонда Стефана Батория. Приведу примеры нескольких успешных компаний адвокаты, реализованных в Николаеве в этом году.

Николаевской городской общественной организацией «Скауты Николаева» совместно с ОСН «Ялты» (2,5 тыс жителей) реализован проект, направленный на проведение первичного ремонта дороги на ул. Прорезной. Благодаря этому проекту у жителей появилась возможность элементарно ходить по этой улице пешком. В результате подобной активности жителей вопрос об обеспечении дальнейшего ремонта дороги будет решаться теперь за бюджетные средства. Это позволит жителями поселка наладить вывоз мусора, вызвать пожарную, скорую медицинскую помощь и т.д.

Другой пример, – проект реализованный Николаевской обласной организацией ВОО «Мама-86» и ОСНом «Железнодорожный поселок» (4,5 тыс жителей). В результате компании общественного лоббирования Николаевским городским и Николаевским областными советами был принят пакет решений, направленных на проведение в 2011 г. работ по строительству системы водоотведения и канализации в Железнодорожном поселке (ЗДС) города на сумму 2 млн. 866 тыс грн. Речь идет о следующих решениях:

- Николаевского городского совета от 10.03.2011 № 4/6 «О внесении изменений и дополнений в решение городского совета от 04.07.2007 № 13/40

¹ См. решения Николаевского городского совета от 10.03.2011 № 4/6 «О внесении изменений и дополнений в решение городского совета от 04.07.2007 № 13/40 «Об утверждении городской программы привлечения отечественных и иностранных инвестиций в г. Николаев на 2007-2011 годы». – <http://ngik.gorsovnet.mk.ua/ru/showdoc/?doc=16736>.

«Об утверждении городской программы привлечения отечественных и иностранных инвестиций в г. Николаев на 2007-2011 годы»;

- Николаевского областного совета от 25.06.2011 о выделении из областного бюджета 1 млн. 700 тыс. грн в рамках областной «Программы целевого бюджетного финансирования за счет субвенций областного и государственного бюджета»;

- Николаевского городского совета от 07.07.2011 о финансировании соответствующих расходов из городского бюджета в 2011 г. в сумме 1 млн. 166 тыс. грн.

Результаты реализации проекта распространятся не только на Железнодорожный поселок. Создаются также условия для решения экологических проблем жителей массива «Лески» (40 тыс горожан), а именно: обустройство водоотводящей и канализационной систем. Своим примером громада поселка показывает другим запущенным районам города способы решения актуальных экологических проблем, проблем благоустройства и создания безопасных условий жизни.

Проект ОСН «Леваневский» (2 500 человек) был направлен на обустройство детской площадки. На эту деятельность комитетом было привлечено 4 802,50 грн. за счет собственных средств жителей. Таким образом, на 1 грн. гранта дополнительно привлекалось в среднем 32 коп. из местных источников финансирования. Всего к реализации проекта были привлечены 32 местных жителя, было проведено 18 мероприятий: собрание жителей домов, два субботника по благоустройству территории, а также 15 встреч с представителями местного самоуправления. Согласно п. 1.7 решения Николаевского городского совета от 21.04.2011 № 5/24 «О даче согласия на принятие в коммунальную и собственность объектов права государственной и другой собственности», детская площадка, расположенная по адресу: ул. Леваневцев, 25/29, 25/30, была принята в коммунальную собственность города.

Разумеется, не все вопросы можно решить на уровне города. К примеру, Бюджетный кодекс не позволяет финансировать штатных сотрудников ОСНов. Поэтому мы надеемся на поддержку народных депутатов Украины в части отстаивания интересов местного самоуправления. В Верховной Раде находится на рассмотрении проект нового Закона «Об органах самоорганизации населения», разработанный экспертами Всеукраинской Ассоциации содействия самоорганизации населения», принятие которого поможет решить ряд системных проблем развития ОСНов в Украине. Для его принятия необходима системная компания адвокаты. Именно на ее проведении я и предлагаю участникам конференции сосредоточить свои усилия в ближайшем будущем.

¹ <http://ngik.gorsovnet.mk.ua/ru/showdoc/?doc=16889>.

Татьяна КИРИЛЛОВА,
председатель Луганской
областной общественной
организации «Общественная
инициатива Луганщины»,
председатель органа
самоорганизации населения –
комитета микрорайона
«Гагаринец» (г. Луганск)

ОРГАНЫ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ И ОРГАНЫ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ: ПУТЬ ОТ ПРОТИВОСТОЯНИЯ К СОТРУДНИЧЕСТВУ

В июле 2001 вступил в силу Закон Украины «Об органах самоорганизации населения», которым наша инициативная группа сразу же и воспользовалась. Комитет мы создали на базе «спального» микрорайона – квартала им. Гагарина. В результате его можно назвать одним из первопроходцев в применении нового Закона на практике. Начиная с 2002 года, после выборов в местные советы, в Луганске наблюдался бурный рост в создании комитетов.

Если коротко охарактеризовать систему самоорганизации города, то она такова. На конец 2010 г. в городе было зарегистрировано 43 ОСНа как юридических лица. Помимо юридических лиц, в городе существует порядка 700 так называемых «уличных» ОСНов, зарегистрированных путем уведомления и осуществляющих свою деятельность в частном секторе. В городе существует городской совет и четыре районных совета. Районные советы существовали всегда и именно они согласно делегированным полномочиям были регистрирующими органами для вновь создаваемых ОСНов города.

Характерной особенностью периода «первой десятилетки» развития системы самоорганизации города в рамках действия нового Закона было полное отсутствие какой-либо системы. Каждый из четырех районных советов регистрировал ОСНЫ по-своему, были разработаны разные Положения для ОСНов, различались схемы и суммы их финансирования. Даже районные налоговые инспекции присваивали комитетам разные коды неприбыльности. При этом в городе муссировались слухи о ликвидации районных советов. Рано или поздно такая ситуация должна была трансформироваться в конфликт. Мы неоднократно поднимали эту проблему на уровне города.

Выборы-2010 стали крутым поворотом для системы самоорганизации города. Ведь давление власти мобилизовало нас и заставило более энергично отстаивать свои права.

После выборов в городе проходило согласование объема и границ полномочий Луганского городского и районных в городе Луганске советов и их

исполнительных органов. Полномочия по регистрации и взаимодействию с ОСНами оставили за Луганским городским советом. То есть действующие комитеты, зарегистрированные ранее районными советами, становились, с точки зрения горсовета, де-факто «нелегальными».

26 ноября 2010 года по инициативе ОСНов города был проведен общегородской круглый стол, на котором обсудили ситуацию по дальнейшей работе и сохранению системы ОСНов в Луганске. Городской совет был вынужден в срочном порядке принять решение о создании рабочей группы для изучения работы ОСНов и определения перспектив их развития в городе. С 1 января 2011 года было прекращено финансирование на содержание комитетов из местного бюджета, сокращены специалисты отделов по работе с ОСНами в районных советах.

Также нас подстегнула идея «встроить» ОСНы в структуру отдела по вопросам организации работы с ОСМД (!) Управления жилищно-коммунального хозяйства, видимо для выполнения плана по созданию этих самых ОСМД. Причина этому – непонимание сути органов самоорганизации населения со стороны УЖКХ. В числе прочих полномочий ОСНов, согласно Закону, – осуществление контроля качества предоставленных жилищно-коммунальных услуг и качества проведенных ремонтных работ, – относится, большей частью, к комитетам, расположенным на территории многоквартирных домов. Комитеты могли бы стать партнерами Управления в процессе создания ОСМД – вести разъяснительную работу и помогать на первых порах инициативным группам. Но мы не можем заменить Управление в этих вопросах.

После того, как мы отстаивали свою позицию, возникла идея создать 38 новых комитетов (по количеству депутатских округов): один ОСН должен охватить территорию депутатского округа и работать «под депутата» для выполнения «партийных» заданий. Учитывая, что депутатский округ – образование искусственное и «нарезка» округов проводится каждый раз по-разному, это привело бы к тому, что существующий ОСН находился бы постоянно в состоянии «каматоза» – ему постоянно пришлось бы изменять границы своей территории, на которой он работает. А территориальность является одним из главных принципов создания ОСНов, согласно Закону.

Не буду говорить, сколько писем на имя мера было нами отправлено, сколько встреч с ОСНами, депутатами, представителями горсовета было проведено, привлекались внешние эксперты (в т.ч. Всеукраинской Ассоциации содействия самоорганизации населения). Требовались консультации юристов. Причем некоторые статьи Закона Украины «Об органах самоорганизации населения» обеими сторонами трактовались по-разному. Самое главное, что от противостояния нам удалось перейти к конструктивному диалогу с городским советом.

Первое главное положительное событие свершилось 25 января 2011 г. На пятой сессии Луганского городского совета было принято решение о выделении средств на финансирование комитетов. Также решением сессии был создан отдел по работе с ОСНами в структуре Управления внутренней политики

Луганского городского совета. Таким образом, был определен субъект взаимодействия с ОСНами на уровне исполнительных органов горсовета.

Началось обсуждение механизма дальнейшего взаимодействия ОСНов и Луганского городского совета в рамках рабочей группы. Состоялись две стажировки по изучению опыта работы органов местного самоуправления и ОСНов в других городах (Винницы и Одессы) и адаптации его для Луганска. Был создан сайт «Органы самоорганизации населения Луганска», где собрана подробная информация об их деятельности, начиная с названия ОСНов, места и времени приема, а также информация об их деятельности.

18 мая 2011 г. в Луганске была официально зарегистрирована городская ячейка Всеукраинской общественной организации «Ассоциация содействию самоорганизации населения».

В мае Управлением Луганского городского совета по вопросам внутренней и информационной политики совместно с нашей организацией начата разработка Программы развития органов самоорганизации населения в городе Луганске на 2012-2015 годы, которую должны принять уже осенью.

Подведу итог. Ситуация в Луганске очень ярко продемонстрировала несовершенство Закона Украины «Об органах самоорганизации населения». Отсутствие четко выписанных механизмов и процедур дает возможность манипулировать трактовкой отдельных статей закона, что не всегда приводит к позитивным изменениям. Поэтому мы как никогда заинтересованы в его изменении и надеемся на дальнейшее развитие самоорганизации в городе.

Алла ВОЛОШИНА,

голова Кіровоградської обласної організації Всеукраїнської громадської організації «Асоціація сприяння самоорганізації населення» (м. Кіровоград)

РОЗВИТОК ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ В МІСТІ КІРОВОГРАДІ: МІФИ І РЕАЛЬНІСТЬ. ЧАСТИНА 1

Проблеми житлово-комунальної сфери, тарифоутворення, якості та обсягів комунальних послуг турбують абсолютно всіх мешканців міста Кіровограда. Тому на питання створення сприятливого нормативно-правового поля для розвитку органів самоорганізації населення поглянемо з позиції звичайного городянина.

Наше місто багато в чому унікальне, оскільки посіло (і роками утримує) перші місця у декількох «антирейтингах». Зокрема, у нас одні з найвищих тарифів на житлово-комунальні послуги; відсутнє протягом 15 років постачання гарячої води у багатоповерхівки тощо. Про низьку активність кіровоградців, які вже просто зневірилися у власних можливостях позитивно вплинути на ситуацію у житлово-комунальній сфері свідчать наступні факти.

По-перше, у переважній більшості житлових будинків вище 5 поверхів створення ОСББ найгірше просувається у Кіровоградській області (кількість – до 20 ОСББ на область).

По-друге, у багатоповерховому секторі Кіровограда не створено жодного ОСНУ, покликанням якого якраз і є представництво інтересів громади та вирішення питань місцевого значення. З цього випливає, що громадська активність у Кіровограді надзвичайно низька. Кіровоградці змирилися з думкою про те, що неможливо ефективно впливати на ситуацію. Тому у відносинах з владою та «комунальниками» вони виступають як скаржники або прохачі, а власні проблеми звикли вирішувати «індивідуально», про що свідчить надзвичайна кількість встановлених у багатоквартирних будинках «автономок».

На нашу думку, одним із чинників низької активності городян сприяла і складна нормативно-правова база для створення та функціонування органів самоорганізації населення. На рівні міста Кіровограда єдиною згадкою про ОСНІ був Статут територіальної громади міста, кілька статей якого у загальних рисах визначають процедури створення та функціонування ОСНів. Рішенням міської ради від 4 липня 2006 року №27 право реєстрації ОСНів та координацію їх роботи було передане районним в місті радам. І хоча рішення міської ради прямо суперечить Статуту територіальної громади міста Кіровограда, а також логіці самого Закону України «Про органи самоорганізації населення», на

території міста Кіровограда воно продовжувало діяти донедавна. Як наслідок цього, у місті Кіровограді на сьогоднішній день функціонує тільки один зареєстрований ОСН, який скоріше функціонує не завдяки, а всупереч ситуації, що склалася¹.

За статистикою, понад 90% квартир в Кіровограді приватизовані, але мешканці не поспішають створювати ОСББ та ОСНі із наступних причин:

1. Брак інформації та відсутність заходів, спрямованих на популяризацію ОСББ, ОСНів в місті.

2. Складна процедура створення ОСББ та ОСНів, яка за відсутності підтримки відлякує представників ініціативних груп або гальмує процес створення на етапі реєстрації.

Отже, не дивно, що мешканці багатопверхівок об'єднуються переважно для вирішення «глобальних» проблем будинку, але, на жаль, далі «стихійних» зборів справа часто не рухається. Зокрема, представники ініціативних груп по створенню ОСББ не мають повної інформації (алгоритму дій) щодо створення об'єднань, що часто призводить до краху будь-яких починань. Що таке ОСНі, мешканці багатопверхівок Кіровограда знають хіба що на прикладі квартальних комітетів, які існують у приватному секторі ще з радянських часів, і навряд чи усвідомлюють, що така структура, створена на рівні будинку (кварталу, вулиці тощо), може допомогти у вирішенні низки місцевих проблем.

У зв'язку із ситуацією, що склалася, Кіровоградською обласною організацією ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення» та Творчим об'єднанням «ТОРО», починаючи із 2008 року, за підтримки Міжнародного фонду «Відродження», проводилася адвокаційна і роз'яснювальна кампанія щодо прийняття сприятливого нормативно-правового поля для розвитку ОСНів. Неодноразово наголошувалося на тому, що Кіровоградській міській раді з метою удосконалення, зміцнення і розвитку системи місцевого самоврядування в м. Кіровограді необхідно заохочувати ініціативу жителів міста Кіровограда до самостійного вирішення питань місцевого значення в рамках Конституції і законів України. Одним із шляхів виходу із критичної ситуації, що склалася, було затвердження Положення про систему органів самоорганізації населення в місті Кіровограді, як такого що відповідає ч. 6 ст. 140 Конституції України, ч. 1 ст. 14, п. 20 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», ст. 9 Закону України «Про органи самоорганізації населення», Статуту

¹ *Деякі факти.* Відповідно до Статуту територіальної громади міста Кіровограда, що був прийнятий рішенням Кіровоградської міської ради четвертого скликання від 31 січня 2006 року № 1707, розмежування повноважень між елементами системи місцевого самоврядування здійснюються відповідно до діючого законодавства України та Статуту міста. Відповідно до статей цього документу, органи самоорганізації населення є 1) представницькими органами і 2) складовою частиною системи міського самоврядування та утворюються на підставі рішення міської ради з ініціативи мешканців міста. Разом із тим, рішення Кіровоградської міської ради від 04.07.2006 № 27 «Про обсяги і межі повноважень, які визначаються Кіровоградською міською радою радам Кіровського та Ленінського районів м. Кіровограда та їх виконавчим органам» віддало «опіку» за органами самоорганізації населення районним в місті радам: Кіровській та Ленінській.

територіальної громади міста Кіровограда, прийнятого рішенням міської ради від 31.01.2006 № 17-IV.

Результатом зусиль стало прийняття міською радою «Порядку створення та легалізації органів самоорганізації населення м. Кіровограда», проект якого підготовлено за участі громадських експертів. Даний Порядок дозволить в першу чергу створити ОСНи у формі будинкових комітетів, голови яких замінять таке анахронічне явище, як «завідувачі будинками», залишене у спадок від радянської системи.

Ми маємо глибоке переконання, що активізація населення – перша передумова позитивних змін в житлово-комунальній сфері міста, оскільки для створення ОСББ та ОСНів необхідне волевиявлення мешканців та їх бажання самостійно брати участь у вирішенні місцевих питань як особисто, так і через обрані ними органи. Тому дуже важливо, щоб кожен кіровоградець усвідомив, що він є не тільки мешканцем міста, а й членом громади, сила якої в єдності; не тільки власником свого житла, а й співвласником спільного неподільного майна та прибудинкової території.

Владимир ШВЕДОВ,
депутат Кировоградского
городского совета
(г. Кировоград)

РАЗВИТИЕ ОРГАНОВ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ В ГОРОДЕ КИРОВОГРАДЕ: МИФЫ И РЕАЛЬНОСТЬ. ЧАСТЬ 2

Уважаемые коллеги!

Хочу вас разочаровать, всё было не так, всё было значительно проще. Когда я докладывал вопрос о принятии Положения о системе органов самоорганизации населения в городе Кировограде на сессии горсовета, никто ничего не понял. Поэтому только сейчас приходит первое понимания.

Хочу сказать пару слов о нашем городе Кировограде. У нас сложная судьба. Во-первых наш город назван именем человека, который здесь никогда не был и памятник которому стоит в центре города. Вторая ситуация состоит в том, что здесь, действительно, была «черная дыра». Третье, с каждым выбором наш город «перекрашивался» в разные цвета. Сначала Кировоград был «красным», потом социалистическим – «малиновым», потом – «оранжевым», а теперь стал «голубым». Какие «цвета» на следующих выборах мы выберем, мы ещё не знаем.

Вся история Украины – в нашем лице. Мы – яркие представители нашей страны. Сначала у нас были бандиты, затем – бизнесмены, а сейчас пришли к власти промышленники и предприниматели. В связи с этим у нас есть позитивные изменения. Я думаю что все позитивные изменения наши граждане увидят по причине того, что с этого депутатского созыва начались реформы. Я надеюсь, что они будут развиваться и продолжаться логическим завершением, что произойдет не только переименование улиц, но и самого города. Я думаю, что в течение пятилетки мы должны это сделать. После переименования нашего города к нам придёт всё самое лучшее!

Первая ласточка уже «прилетела». Я думаю, вы слышали о том, что Кировоград стал танцевальной столицей Украины. Но я думаю, что это не самое главное. Наш губернатор поставил задачу войти в пятёрку лучших областей Украины. Никто из председателей районных администраций в это не верит, в том числе и городские головы, но все туда движутся.

Вячеслав СИРОТА,

председатель Координационного
комитета самоорганизации
населения (г. Димитров,
Донецкая обл.)

РАЗВИТИЕ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА ЧЕРЕЗ РЕАЛИЗАЦИЮ ОБЩЕСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ В СИСТЕМЕ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ УКРАИНЫ

Прежде всего, несколько слов о нашем городе. Город Димитров расположен в центральной части Донбасса, а его население составляет около 50 000 человек. Почётным гражданином нашего города является Президент Украины В.Ф. Янукович, который дважды избирался димитровчанами депутатом Донецкого областного совета. На территории города расположены три шахты: им. А.Г.Стаханова, им Г. Димитрова, «Центральная», входящие в объединение «Красноармейскуголь», а угольная отрасль является градообразующей.

Органы самоорганизации населения г. Димитрова имеют более чем 40-летнюю историю. В 2005 году они были зарегистрированы в Димитровском городском совете в соответствии с требованиями Закона Украины «Об органах самоорганизации населения». Сегодня это 13 комитетов самоорганизации (7 квартальных комитетов и 6 комитетов микрорайонов), на 100% покрывающие своей деятельностью территорию города.

Особенность системы ОСНов состоит в том, что все руководители комитетов входят в координационный комитет самоорганизации населения г. Димитров (ККСН). При этом ККСН является представительским органом вышеуказанных ОСНов и юридическим лицом, имеет избранного председателя и секретаря, которые ведут работу по развитию организации, обеспечению профессионального документооборота, бухгалтерской деятельности. Председатель представляет ККСН во взаимодействии с органами власти.

В результате создана система ОСНов, которая позволяет сегодня говорить об успешной реализации в отдельно взятом городе механизма общественного контроля в местном самоуправлении и за ведением городского хозяйства. С 2007 г. в Димитрове работают программы развития самоорганизации, дающие возможность финансирования за счет средств местного бюджета. Сейчас идет выполнение программы развития ККСН г. Димитрова на 2011-2015 годы.

ККСН был создан на базе Димитровского областного отделения ВОО «Громадський контроль». Возглавляет обе структуры Сирота Вячеслав Анатольевич, который также является председателем постоянно действующей комиссии «По развитию органов самоорганизации населения, местного самоуправления и гражданского общества» в Общественном Совете при Донецкой областной госадминистрации.

Каковы же основные направления деятельности организации?

Контроль в системе коммунального хозяйства. В результате многолетней работы налажена совместная работа между управлением коммунальной собственности города и ККСН по осуществлению ежедневного контроля активом старших домов и квартальных за качеством и количеством выполненных работ коммунальными предприятиями города (РЭС, управляющие компании, тепло- и водопоставщики). Проводится от 70 до 120 проверок в неделю. Активисты обучены и владеют информацией по платежам и выполненным работам на домах, сами при этом планируют эти работы и проверяют качество их выполнения.

Контроль над работой перевозчиков пассажирского транспорта. Ежедневно, на протяжении 4 лет, представители ККСН проверяют движение автобусов: графики движения маршрутов, наличие документов на перевозку, чистоту в автобусах, перевозки льготных категорий населения и т.д. Результаты выполненных проверок ежедневно рассматриваются заместителем городского головы, курирующим транспортную сферу. По выявленным нарушениям оперативно принимаются необходимые меры. Действия контролёров регламентированы соответствующим положением о проверках, принятым Димитровским горисполкомом.

Ежедневные проверки, рейды по благоустройству территории, работа по ст.149-154 КУоАП. Выписываются предписания на устранение нарушений правил благоустройства территории города и правил правопорядка (около 200 в неделю). На злостных нарушителей, на которых поступают жалобы, составляются протоколы об административных правонарушениях. В результате такой работы повышается сознательность населения, а ККСН имеет дополнительный доход от сумм штрафов.

Прочая деятельность, отраженная в ежемесячных отчётах перед исполкомом о проделанной работе. Представители организации «закрывают» все вопросы местного значения, на решение которых обычно у местной власти не доходят руки. «Прочей деятельностью» является также: постоянная работа по проведению еженедельных субботников; рассмотрению обращений граждан по месту проживания; выдача различного рода справок, бытовых характеристик (до 500 в месяц); организация встреч с руководителями городских органов власти; общих собраний жителей, работа с депутатами и прочее.

Организация работы основана на нарядной системе. Ежедневный утренний наряд определяет работу каждого представителя ККСН, исходя из месячных планов работы организации. При этом проводится постоянная учёба представителей ККСН компетентными представителями прокуратуры, милиции, системы ЖКХ, прочих служб по определенным направлениям работы и взаимодействия.

По субъективным оценкам, в результате контроля деятельности в сфере ЖКХ, организация ежегодно приносит городу миллионы гривень, сэкономленных от бесхозяйственного отношения и хищений.

Шестилетняя деятельность организации в условиях взаимодействия с властью позволила в условиях «депрессивного» бюджета реформировать ЖКХ

города, восстановить его жилищный фонд в соответствии с нормами проживания, который в 2005 году был по своей аварийности одним из лидеров в Донецкой области. Димитров был восстановлен не за счёт государственного бюджета, а во многом благодаря своевременно самоорганизованному населению.

ОСНы г. Димитрова взяли на себя функции ряда контролирующих служб города (в дальнейшем реорганизованных), что позволило организации выйти на уровень самокупаемости по основным видам деятельности. На сегодня город получил актуальных профессионалов – социальных менеджеров, пользующихся полной поддержкой населения. Система автономна от необходимости постоянной «опеки» и ручного управления властью и устойчива от выборных процессов.

Поддержка руководства города в связи с полной интеграцией в систему местного самоуправления и опыт позволяют констатировать «завершенность» структуры ККСН, несмотря даже на несовершенное законодательство. Данный опыт может стать основой для развития ОСН в других городах нашей страны.

Постоянно изучая опыт ОСНов Донецкой области, других областей Украины, исходя из постоянного внимания к нам коллег по самоорганизации, стало понятно, что в данном вопросе вышеизложенная модель аналогов в стране не имеет и способна реализовать социальный заказ власти. Исходя из вышеизложенного, мы просим рассмотреть данную презентацию в качестве возможного проекта с нашим участием по системному внедрению передовых практик в систему местного самоуправления Украины.

Ольга БАЧИНЬСКА,

голова Ради голів будинкових комітетів та ОСББ при міському голові міста Івано-Франківська (м. Івано-Франківськ)

ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА У СФЕРІ ПОКРАЩЕННЯ ЖИТЛОВИХ, СОЦІАЛЬНИХ, ПРАВОВИХ ТА ІНШИХ УМОВ

Початком становлення представницьких органів мікрогромади у складі системи місцевого самоврядування в м. Івано-Франківську вважається 2004 рік, коли в місті почала діяти Програма сталого розвитку, фінансована коштами ООН.

З початку діяльність ОСНів полягала в залученні громади до проведення капітального ремонту в будинках старої забудови за рахунок іноземних інвестицій, коштів місцевого бюджету та коштів самих власників житла. Згідно з міжнародною угодою, укладеною між представництвом ООН в Україні, міським головою та головами будинкових комітетів, частка кожного учасника у проведенні капітального ремонту будинку складала відповідно: 45, 55 та 10 відсотків. Кошти ООН, згідно з угодою, поступили на рахунки будинкових комітетів трьома траншами. Очолили будинкові комітети активні, з відповідним фахом і досвідом, ініціативні громадяни нашого міста, які надалі продовжують очолювати їх на громадських засадах.

На той час (2005-2007 рр.) співпраця представницьких органів була одним із шляхів покращення умов проживання в будинках старої забудови. В Програмі взяли участь біля 60 будинків (у місті 1832 будинки старої забудови), які створили будинкові комітети. Вони отримали статус юридичної особи, відкрили розрахункові рахунки в банках, зареєструвалися в реєстрі суб'єктів господарювання, складають податкову та іншу звітність.

Виконання робіт на будинках проводилось під пильним контролем мешканців. Будинковий комітет особисто перевіряв хід і об'єми виконаних робіт. Активність кожного мешканця у житті будинку була різною. Активні люди вірили, а скептики співчували та сумнівались, проте кожний приймав участь у справах будинку, відчуваючи, що він є складовою органу самоорганізації населення. Після завершення робіт активність громади зросла в тому плані, що перевірявши фактичні об'єми робіт ми не дали отримати так звані «відкати» і зберегли, лишень по одному будинку по вул. Вовчинецька, 198-Б (головою якого я є) для громади 13 000 грн. з 150 000 грн. отриманих на виконання робіт.

Виконання капітальних робіт, таких як ремонт підвальних розгалужень тепло-водопостачання сприяв зменшенню втрат та стимулював громаду і владу до встановлення на будинках загальнобудинкових приладів обліку тепла. На

якійсь час це дало можливість зменшити вартість послуг за обігрів квартир централізованим теплопостачанням. На жаль, криза наші зусилля «з'їла».

Спрацював і людській фактор. Сусіди почали спілкуватися і підтримувати дружні стосунки один з одним, намагаються допомагати один одному. Близьке спілкування допомогло встановити родини, які потребують допомоги і які не завжди можуть достукатись до влади. Через звернення до виконавчих органів та меценатів ОСН допомагає малозабезпеченим мешканцям, організовує подарунки дітям до дня Святого Миколая.

Наш будинок разом з іншими з чотирьох боків огородив площадку, яку хотіли віддати під забудову. Мешканці звернулися до міського голови, представницького органу і настояли на облаштуванні і ремонті дитячого спортивного майданчика.

В той час, коли чиновники вирішували, яким чином відремонтувати під'їзди, активні голови будинкових комітетів настояли на їх приведенні в порядок коштами мешканців і ремонтними бригадами, запропонованими самими мешканцями. Внаслідок цього вартість проведених ремонтів була в 2 а то і в 3 рази меншою порівняно із вартістю, запропованою комунальними підприємствами. Були проведенні роботи по благоустрою прибудинкової території, коштами мешканців з наступним зарахування в рахунок квартирної плати відремонтовані під'їзди, замінено дерев'яні двері на металеві та виконано інших робіт з утримання будинків на сотні тисяч гривень.

Таким чином, будинкові комітети своєю діяльністю підтвердили, що маючи окремі повноваження, вони є тими представницькими органами, які спільно з владою як партнери співпрацюють в галузі житлово-комунального господарства, взявши на себе частину обов'язків з організації утримання будинків.

Практика діяльності будинкових комітетів в окремо взятому будинку сприяла створенню квартальних комітетів в приватному секторі в селах, на які розповоджуються повноваження виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради.

Своїми діями громада підштовхує владу до прийняття таких рішень, які б сприяли подоланню кризи у фінансуванні ремонту будинків. Так, на днях Івано-Франківській міськвиконком прийняв положення про дольову участь власників квартир у капітальному ремонті будинків. Оскільки коштів на ремонт усіх будинків не вистачить, влада вирішила фінансувати роботи лише по тих будинках, де люди готові докласти свої кошти в розмірі від 15 до 30 відсотків від загальної суми.

Під час неформальних зустрічей голів будинкових комітетів виникла потреба в об'єднанні зусиль з питань проведення ремонтів, упорядкуванні прибудинкових територій, забезпеченні прозорості формування тарифів на комунальні послуги тощо. Отримавши інформацію про діяльність громад інших міст, зокрема Новограда-Волинського та Миколаєва, було вирішено об'єднатися та створити колегіальний орган, представники якого брали би участь у роботі

виконавчих та представницьких органів влади. Так, було запропоновано об'єднатися в Асоціацію будинкових комітетів, яка мала би статус юридичної особи. Проте через нашу безпринципність і пасивність на той момент та під тиском органів влади, від яких залежала наша реєстрація, це зробити не вдалося. Проте 25.02.2009 розпорядженням міського голови № 92-р з метою забезпечення співпраці ОСНів та ОСББ з міською владою при реалізації політики щодо їх розвитку було затверджено положення про Раду голів будинкових комітетів та об'єднань співвласників багатоквартирних будинків при міському голові (далі – Рада). Рада має статус дорадчого органу. Її склад у цьому році було дещо змінено і доповнено головами житлово-будинкових кооперативів. Загалом до складу Ради входять 14 осіб, а обов'язки секретаря покладено на працівника організаційного відділу виконавчого комітету Івано-Франківської міськради.

Свою діяльність Рада розпочала з того, що за участю керівників міського управління ЖКГ організувала зустрічі мешканців з комунальними службами на території дев'яти ЖЕО.

Розпорядженням міського голови від 28.02.2011 № 110-р в місті розпочато процес розробки міського енергетичного плану до 2015 року та на стратегічну перспективу до 2025 року. До складу відповідного координаційного комітету та робочої групи увійшли члени Ради, які активно працюють у цьому напрямку. Крім того, вони беруть активну участь у роботі й інших комісій.

Члени Ради та голови ОСНів беруть участь в роботі сесій Івано-Франківської міської ради та у нарадах з житлових питань, які проводяться за участю міського голови або його заступників. Такі зустрічі використовуються для частішого нагадування владним структурам, що їх діяльність перебуває під невисипущим контролем громади, а сама громада має можливість в терміновому порядку довести свої вимоги та захистити свої права. Так, на черговій сесії Івано-Франківської міської ради, яка проходила у червні цього року, було зачитано звернення до депутата мешканців будинку по вул. Набережна, 32, та надано слово голові ОСНу цієї громади. Питання полягає у незаконному вилученні прибудинкової території громади під будівництво розважального комплексу. Зібравши необхідні докази, громада звернулася до депутатів та міського голови з проханням призупинити незаконне будівництво. На даний час це питання перебуває на особистому контролі міського голови. З боку Ради буде і далі забезпечуватися допомога цій громаді у питаннях захисту її прав.

Мікрогромади міста беруть участь у щорічних оглядах-конкурсах на кращий будинковий, територіальний комітет, ОСББ, які проводяться до Дня міста уже п'ятий рік поспіль з виплатою переможцям грошових премій. Ініціаторами таких заходів є ОСНи, Рада та організаційне управління виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради. Переможцями конкурсу не одноразово ставали будинкові комітети з вул. Ст. Бандери, 12, вул. Миколайчука, 11, вул. Вовчинецької, 198-Б, вул. Вовчинецької, 194, вул. Надвірнянської, 30.

Окремі голови будинкових комітетів отримали подяку від міського голови до дня місцевого самоврядування.

За участю ОСНів в місті висаджено тисячі дерев то кущів, придбаних як за кошти місцевого бюджету, так і за власні кошти громадян.

Члени Ради брали участь у проведенні зборів щодо організації будинкового комітету в межах області, зокрема в місті Калуші. На даний час громада цього міста перебуває в стадії формування, проте терпить тиск з боку місцевих виконавчих органів.

Представники ОСНів постійно звертаються до державних органів про захист їх інтересів. Зокрема, вони беруть участь у засіданні адміністративної комісії територіального відділення Антимонопольного комітету України з питань тарифів та утворення управляючих компаній. Так, в 2008 році саме завдяки втручанням ОСНів було зупинено дії виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради (які містили ознаки порушення конкурентного законодавства) щодо створення КП «Єдиний розрахунковий центр».

В цьому році повторюється теж саме. Тепер за ініціативи найбільшої фракції в міській раді цьому підприємству надано ще більші повноваження. Тепер воно об'єднує в одній особі управителя, замовника послуг, організатора проведення конкурсу з відбору виконавця та контролера виконання послуг. З цього приводу члени Ради провели зустріч з керівником КП «Єдиний розрахунковий центр», та висловили свої зауваження щодо усунення громади від участі у створенні підприємства та перебрання ним на себе таких значних повноважень. Два роки тому в ЗМІ цю структуру називали «комунальною помпою для відкачування грошей».

Під час роботи в міжнародному проєкті по програмі роздільного сортування твердих побутових відходів рішенням виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради було затверджено Положення про громадських інспекторів у сфері благоустрою. Цими інспекторами стали голови будинкових комітетів. Спільно із працівниками ЖЕО, органу благоустрою, правоохоронними органами вони проводили рейди щодо дотримання порядку паркування автотранспорту. На порушників, які паркували свої авто на зелених газонах, були складані та передані на адмінкомісію міськвиконкому відповідні акти.

Проблемним залишається питання з вивезення відходів з приватного сектору, зокрема через відсутність відповідальності за неукладання договорів на вивезення твердих побутових відходів. За заявою одного з членів Ради територіальне відділення Антимонопольного комітету України завершило розгляд справи проти одного з перевізників, який є монополістом, за порушення ним умов укладання договорів на поводження з побутовими відходами. Рішення прийнято на користь заявників.

Голови будинкових комітетів та ОСББ беруть участь у навчанні щодо реалізації своїх повноважень та вибору шляхів управління будинками, проводять зустрічі з виконавчими структурами Івано-Франківської міської ради.

Членами Ради вносилися пропозиції щодо формування титульних списків на капітальний ремонт житлового фонду у 2010-2011 роках.

За зверненням Ради була організована зустріч з депутатами Всеукраїнського об'єднання «Свобода», яке має найбільшу фракцію в міській раді, з питань реформування та розвитку житлово-комунального господарства, розгляду та затвердження титульних списків ремонтних робіт на 2011 рік. Окремі пропозиції громади були враховані при визначенні об'єктів робіт за рахунок коштів стабілізаційного фонду.

Започатковано щоквартальні зустрічі голів ОСНів, ЖБК та ОСББ з міським головою. На них розглядаються питання щодо роботи підпорядкованих йому структур. За результатами таких зустрічей даються протокольні доручення, контроль за виконання яких взяла на себе Рада. Так, на вимогу Ради міський голова дав доручення Управлінню ЖКГ, щоб ЖЕО оприлюднювали витрати на утримання кожного будинку та стан надходження коштів на його утримання від власників квартир.

На сайті виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради Рада має свою сторінку. Проте більшість інформації про її діяльність висвітлюється на сторінці «Місцеві новини» цього ж сайту.

На жаль, за останні два роки оцінка діяльності ОСНів була призабута, вони не мають належної підтримки на місцях та в вищих органах влади. Останні гучно підштовхують до створення ОСББ, забуваючи про існування інших форм об'єднання власників житла. Так, у Постанові Кабінету Міністрів України про пілотні проекти в рамках реформування житлово-комунального господарства прерогатива надається тільки ОСББ. Але це ми вважаємо несправедливим.

Як свідчить практика утворення нових ОСНів, не зайвим було би підготувати та видати **практичний посібник** для активних мешканців, які бажають створити ОСН. Цей посібник мав би містити методичні рекомендації щодо організації та створення ОСНів. Нові молоді люди, які бажають працювати в цих органах, не маючи відповідного досвіду, потребують методичної допомоги та підтримки на державному рівні, тому що є ще випадки, коли бюрократичні клерки, використовуючи своє становище, перешкоджають створенню ОСНів.

Виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради врахував активну діяльність окремих ОСНів і виділив для них в першу чергу кошти на ремонт прибудинкових територій.

В місті Івано-Франківську співпраця влади і громади підтверджує право на подальше закріплення на державному рівні і розширення повноважень ОСНів шляхом внесення змін до окремих законів і підзаконних актів щодо питань їх життєдіяльності.

Андрій НЕСТЕРКОВ,

голова Органу самоорганізації
населення «Комітет мікрорайону
«Русанівка» (м. Київ)

ПРАКТИКА ДІЛЬНОСТІ ОРГАНУ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ «КОМІТЕТ МІКРОРАЙОНУ «РУСАНІВКА»

Доброго дня, колеги!

Переді мною вже виступав Максим Лациба, який також стояв у джерел створення нашого комітету. Потім він нас надихнув на громадську експертизу. Так що в нас склалася плідна співпраця з організацією, яку він представляє, а також з ним особисто. Маємо відмітити, що в нашому комітеті утворилася одна партія – це русанівці. І всі, хто мешкає на Русанівці, є членами нашої партії.

Наш комітет набув власних повноважень у 2007 році. Ми – ще молодий комітет, але як показав досвід і як сьогодні визнає влада Києва, наш комітет майже самий «просунутий» у Києві. Від самого початку, коли ми починали утворювати наш комітет, позиція в нас була одна: ми будемо владою на місці. І ці 4 роки ми робили все, що від нас залежало, у цьому напрямі.

Ми активно займаємося контролем за житлово-комунальною сферою, оскільки це торкається всіх. Бо всі живуть у будинках, всі хочуть жити у кращих умовах. Тому ми у 2009-2010 році за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» використали такий інструмент, як громадська експертиза. Ми були першим ОСНом в Україні, який використав цей інструмент. І ми були єдині, кому вдалося від початку і до кінця провести повністю громадську експертизу. Тому що відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України ОСН може здійснювати громадську експертизу. Крім того, в нашому профільному Законі «Про органи самоорганізації населення» визначено, що це житлово-комунальне господарство – наша галузь, і що саме ми маємо цим займатися. А от громадська експертиза надає потужні ричаги для виконання цих повноважень. Тому що вона зобов'язує владу надавати усю необхідну інформацію, яка нам необхідна, а також надає нам інструменти для проведення цієї експертизи.

Ми займалися експертизою виконання Київської загальноміської Програми «Твій дім, твоє подвір'я». Ми перевіряли нашу Дніпровську районну адміністрацію в частині виконання цієї Програми. Робота проходила дуже цікаво. По-перше, була дуже негативна реакція наших службовців: якась громадськість приходить і намагається нас перевіряти! Ми подали запит, а вони реагували, як на просте звернення громадян. Потім ми за допомогою Кабміну вперше їх потурбували, потім потурбували через прокуратуру. А коли в адміністрацію вже приїхав представник Секретаріату Кабміну, то вся адміністрація вже тремтіла і розуміла, що вже хоче з нами співпрацювати. Ми провели експертизу, а райадміністрація виконала майже всі наші вимоги за її результатами.

Перші три роки нашого існування ми шукали контакт із владою, але вона не йшла на контакт. Зараз відбуваються такі зміни, що ми півроку ходимо до влади як на свято. За допомогою Управління з питань внутрішньої політики Київської міської державної адміністрації видали Вісник ОСНів, а я увійшов до складу редколегії. Влада зараз пішла на співпрацю і заявляє про свою зацікавленість у її продовженні. Так, нещодавно на конференції всіх ОСНів м. Києва був дуже високий рівень представництва посадовців. Бо нас особисто привітали Олександр Павлович Попов, секретар Київради, голова профільного Комітету Верховної Ради України Олександр Олександрович Омельченко. Це по-перше.

По-друге, нам вдалося провести мітинг. Але це не був мітинг протесту. Ми попередили владу, що у нас на Русанівці є дуже серйозна проблема. Це – дебаркадери. Адже вздовж набережної стояло 10 дебаркадерів, які забруднювали воду. Дебаркадер – це величезна баржа, на якій будують по 3, 4, 5 поверхів, в яких розміщують готелі, борделі і т.п., – кому що подобається. Вартість кожного дебаркадера – від 1,5 млн. доларів! Коли мова зайшла, що з ними робити, де їх дівати, ми провели акцію, щоб привернути увагу влади. Ми зробили різнокольорові кораблики, і пустили їх по Дніпру, запропонувавши так само пустити по Дніпру дебаркадери. Нам вдалося звернути на себе увагу влади. Завдяки участі в програмах, що проводив Міжнародний фонд «Відродження» (а в нас були спеціалізовані тренінги, як співпрацювати із засобами масової інформації), ми досить грамотно підійшли до висвітлення нашої проблеми. Всі ЗМІ отримали наші прес-анонси, були залучені Інтернет-видання, телебачення. Тобто влада вже не могла не звернути на нас увагу. На наш захід (мітинг) прибув заступник Олександра Павловича Попова Михайло Ілліч Кучук, а також усі голови головних управлінь міста. І люди висловили їм свої вимоги. Ми хотіли, щоб дебаркадери прибрали, щоб зберегти нашу набережну. Вони це почули, і одразу прийняли відповідне рішення. Це був новий крок у діяльності київської влади.

Це ще раз свідчить, що з владою можна і треба співпрацювати. І добре, коли приходить розумна влада, котра розуміє, що з ОСНами краще разом працювати, а не воювати. На співпрацю ми сподіваємося й надалі.

Неля ПОЛИЩУК,

Сумская городская общественная
организация одиноких матерей
и матерей-инвалидов «Вербена»
(г. Сумы)

ПРАКТИКА САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ ГОРОДА СУМЫ

У нас есть два опыта, которыми мы можем с вами поделиться. Первый опыт – это то что два года назад Международный фонд “Возрождение” поддержал наш проект, а мы открыли консультативный центр для инициативных групп, которые создавали ОСНы и ОСМД. Потому что очень большой проблемой и тормозом было то, что многие инициативные группы не знали, с чего начинать, каким законодательством пользоваться, куда нести документы и т.д. Вот мы и создали такой центр, который начал работать и немножко сдвинул эту проблему.

Но на определенном этапе мы задумались о том, что вроде бы и объявления дали, и в газетах распространили информацию, что есть такой центр, но вот люди к нам “валом” не пошли. И члены нашей организации обсудив эту ситуацию, решили пойти “в люди”. В итоге мы выделили валантёров, которые пошли в большие многоэтажные дома, рассказывали людям, что такое домовый комитет, районный, микрорайонный комитеты, а также как лучше создать ОСМД. И люди стали выходить, смотреть друг на друга, знакомиться. Мы начали предлагать, тобы они выделяли по 3 инициативных человека для формирования инициативной группы, и народ начал выбирать! Потом мы начали инициативные группы собирать на семинары, – и дело пошло. На сегодняшний день у нас в городе уже зарегистрировано 87 ОСМД, хотя 2 года назад было всего 12. Видимо, причина была в том, что люди боялись выдвигать себя в состав инициативной группы.

Второй опыт состоит в том, что ОСНы у нас страдают из-за того, что не все знают о социальном состоянии своей территории. Недавно мы решили им помочь. Члены Сумской областной организации Всеукраинской ассоциации содействия самоорганизации населения пошли к депутатам и попросили их, чтобы каждый депутат был закреплён за какой-то территорией. Мы решили сделать социальный паспорт соответствующих частей города. Но поскольку сам депутат не может всё это осуществить, мы обратились в педагогический университет, где есть социологический факультет. Мы договорились, что они дают нам в помощь студентов, чтобы создать социальные паспорта территорий, которые будут использоваться и депутатами (чтобы депутат знал, что делается у него на округе), и нами, и ОСНами.

Олег САВЧУК,

заступник голови Ради
Громадської організації
«Інститут аналізу державної
та регіональної політики»
(м. Луцьк)

ПРАКТИКА САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Шановні колеги!

Я хотів би зупинитись на досягненнях і напрямках роботи, які були реалізовані Інститутом аналізу державної та регіональної політики. Крім того, що ми займалися науковою і адміністративною роботою, весь цей час мені довелося бути і сільським старостою маленького села, яке стратегічно вирішили розвивати з неперспективного в перспективне. І власне це спонукало нас дати приклад іншим сільським громадам, які не мають сільської ради, але хочуть здійснити в себе чимало ефективних заходів, прислухатись до наших порад.

По-перше, що було зроблено? Ми в 2003-2005 роках почали створювати ОСНи на селі у Волинській області. На першому етапі ми здійснювали аналіз проблем територіальних громад та започаткували народний інститут лідерів громад, де допомагали сільським лідерам навчитися основам менеджменту, скласти стратегічний план розвитку своєї громади і т.д. Це було настільки успішно, що практично за два роки в області з'явилося понад 100 сільських комітетів. Звісно, що з них активних було десь декілька десятків, а зареєструвалося лише близько 10.

Найбільшою проблемою, яка спонукала таку хвилю розвитку сільських комітетів, була проблема газифікації на селі. Фактично досвід передачі знань один одному і створення мережі сільських комітетів призвів до того, що дійсно вони допомагали вже один одному в отриманні документів, проектуванні і т.д. Це було дуже важливо. Потім ми вже створили ціле об'єднання сільських лідерів Волині.

Друга хвиля була у 2006 році, коли чимало з нас стало сільськими головами, а інша частина посіла державні посади. Ми отримали можливість реалізувати чимало своїх справ в якості управлінців. Особливо це стосується газифікації сіл. Якщо ми беремо як приклад цілий район, який не міг газифікуватися через те, що одну трубу високого тиску треба було тягнути декілька кілометрів, і коштувала вона декілька мільйонів гривень. А село вже не могло само себе газифікувати. Але якщо б газифікували ці декілька кілометрів, то, відповідно, можна би газифікувати 60 сіл. Тоді що ми зробили? При створенні сільських комітетів в селах люди одночасно скидалися коштами. Вони зробили величезний внесок у частину труби. Потім приходив інвестор, який

робив свій внесок. Фактично за два роки це нам дозволило з 5% до 60% газифікувати територію громад. Ось вам приклад спільної мережевої роботи.

Які на сьогоднішній день є проблеми? Перше, ми побачили, коли прийшла нова каденція, що нові люди не знають, що таке ОСНи. Другий момент – змінилися пріоритети. Скажімо, якщо раніше газ був проблемою, то постало питання: а яка у нас друга проблема? Будівництво доріг чи щось інше? В цьому, напевно, громаді теж треба допомогти.

Третє, – це пасивність населення і недосконалість законодавства. Ми сьогодні вже говорили, що пасивність є характерною рисою в багатьох європейських країнах, особливо, якщо це стосується органів самоорганізації населення. На круглих столах ми говорили, що законодавчо це треба врахувати. Бо пройде ще декілька років і ми побачимо, що 50% людей на загальні збори не набирається. Наприклад, треба зробити так, коли на збори народ не збирається, то другі збори вже правомочні при меншій кількості населення, наприклад, 10%.

Також відбулася спроба політизації впливу на органи самоорганізації населення. Це мало, з одного боку, позитивні наслідки, але потім вони вже отримали негативні. Політична кон'юнктура в цих справах не завжди має позитивний вплив. Остання проблема – це політична воля. Особливо це торкається керівництва. Якщо її немає, то дуже важко її реалізувати. У нас, наприклад, була воля обласної влади і голови обласної державної адміністрації.

Тепер про пропозиції щодо органів самоорганізації населення на селі. По-перше, хотілося б окремої мережевої роботи в цьому напрямку. І друге, обговорити на круглому столі всі ініціативи тих, хто працював з органами самоорганізації населення.

Дякую за увагу!

Катерина ВАСИЛЕЦЬ,
екс-завідуюча організаційним
відділом виконавчого комітету
Ленінської районної у
місті Полтаві ради, член районної
ради ветеранів по роботі з органами
самоорганізації населення
(м. Полтава)

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ: ДОСВІД ПОЛТАВИ

Хочу сказати, що з 1999 по 2010 рік я очолювала оргвідділ Ленінського райвиконкому міста Полтава. І до сфери моєї відповідальності відносилися ОСНи.

Нагадаю, що на попередню конференцію я привезла архівний матеріал який свідчив, що ОСНи у Полтаві з'явилися не зараз, за цих часів, а вони, згідно документів, існують вже більше 50 років. Я зараз аналізую, які відносини у органів влади склалися зараз із ОСНами і намагаюсь спрогнозувати, що їх чекає далі. Тут я хочу порівняти ситуацію з тою, яка була 50 років тому. Згідно архівних документів, влада вважала, що ОСНи потрібні. Хай вони були, можливо, недосконалими, хай діяли відповідно до простенького положення, але вони відповідали вимогам свого часу і акумулювали енергію активних людей.

В Полтаві тоді переважала приватна забудова, яка була згрупована у так звані селища. Це не ті селища, які згідно чинного законодавства є різновидом адміністративно-територіальних одиниць. Це був просто приватний сектор, де люди тримали і корів, і гусей, ці будинки були на околиці, але в межах міста. Владі потрібно було “з центру” підтримувати зв'язок із громадами, вирішувати багато питань: і газифікація, і благоустрій тощо. І вони підтримували цей зв'язок через селищні комітети. ОСНи існували, і влада цікавилася ними, допомагала, приймала необхідні документи, як вони повинні працювати, які питання з ОСНами вирішувати і т.п. Ми відчуваємо зараз, що треба продовжити цю роботу.

Виступали попередні колеги, казали, як добре в них зараз будуються стосунки із владою. А у нас все навпаки. З 2007 року за допомогою Всеукраїнської асоціації сприяння самоорганізації населення, коли пройшли круглі столи, ми такі натхненні змусили тоді попередню владу прийняти відповідну міську програму, заставили її виділити необхідні кошти тощо. Але зараз все це покрито мраком. Де ж це кадри, які ми підготували, обрали? В місті 30 ОСНів, але місто нами не займається. Попередня влада нас терпіла, з нами рахувалися. Наприклад, вперше за 50 років мені дали слово для виступу на міському активі. Такі моменти дійсно були, але це були епізоди. Не було системи в роботі, не було навіть людини в місті, яка б займалася ОСНами. Як я чую, в багатьох містах є

профільні відділи, управління, заступники міського голови, які опікуються цими питаннями. Нами ніхто не займається, а зараз прийшла нова влада – від бізнесу. Хоча в нас така ж саме влада, як і в Вінниці (від партії “Совість України”), але це як небо і земля. У нас поки що ані допомоги, ані розуміння, ані співпраці немає.

Я вважаю, що нам треба створити свою громадську організацію, міську чи обласну, яка буде займатися цими питаннями. Нам потрібна організація, тоді ми не втратимо те що маємо, бо невідомо, поки та влада “розкачається”.

Людмила ПЕРЕДЕРЕЙ,

керуюча справами виконавчого
комітету Бориспільської
міської ради (м. Бориспіль,
Київська область)

МІСЬКА ВЛАДА ТА ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ В БОРИСПОЛІ – ПАРТНЕРИ УСПІШНИХ ПРАКТИК

Закон України “Про органи самоорганізації населення” був прийнятий у 2001 році, а громада м. Борисполя активізувалась лише у 2006 році. Маючи сьогодні достатній досвід партнерських взаємовідносин міської влади та ОСНів, можна із впевненістю зазначити, що їх успішність залежить від усвідомлення владою відповідальності за розвиток громадянського суспільства, демократії участі громади в управлінні місцевими справами.

Саме місцева влада – це той партнер, який першим повинен зробити крок назустріч добровільним об’єднанням громадян з метою надання необхідної організаційної та правової допомоги у проведенні їх легалізації. У виконавчому комітеті Бориспільської міської ради є відділ внутрішньої політики та зв’язків з громадськістю, у положенні якого зазначено про підтримку об’єднань громадян, а саме працівники відділу здійснюють розгляд документів та готують проекти рішень виконавчого комітету міської ради щодо легалізації місцевих об’єднань громадян та ОСНів, забезпечують розвиток соціального партнерства та громадянської солідарності органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства, сприяють проведенню регулярних консультацій з громадськістю з важливих питань життя суспільства, держави, міста.

Міським головою А.С. Федорчуком було видане розпорядження «Про сприяння створенню та діяльності органів самоорганізації населення міста Борисполя та налагодження їх співпраці з виконавчим комітетом Бориспільської міської ради». Це дало можливість активізувати процес легалізації ОСНів, тому що безоплатна консультативна допомога з питань їхньої діяльності надавалась за місцем проживання представників ОСНів. Працівники виконкому, які живуть у відповідному мікрорайоні, мали можливість більше часу приділяти веденню роз’яснювальної роботи щодо переваг створення ОСНів.

Стан ОСНів, їх розвиток відстежується на відповідній **карті активності**, де червоним кольором відмічається певний легалізований будинковий, вуличний, квартальний комітет. Такі карти розміщуються в інформаційно-довідкових центрах міста й у громадській приймальні виконкому міської ради. Карта дає можливість візуально бачити тенденцію розвитку ОСНівського руху та стимулювати їх легалізацію. Часто цією картою цікавляться делегації гостей, які відвідують місто Бориспіль, студенти вузів, які стажуються з питань діяльності органів місцевого самоврядування. Керівники ОСНів мають можливість у виконкомі та

в інших комунальних підприємствах, установах, організаціях міста отримати першочергово безоплатну консультативну допомогу з питань їхньої діяльності.

Рішенням міської ради затверджено «Програму співпраці виконавчого комітету Бориспільської міської ради, місцевих громадських організацій, структурних утворень політичних партій, органів самоорганізації населення та сприяння розвитку демократизації суспільства у місті Борисполі», до завдань якої відносяться:

- реалізація у діяльності органів місцевого самоврядування принципів відкритості, прозорості і публічності;
- забезпечення координації діяльності виконавчого комітету міської ради та міської ради у реалізації заходів Програми;
- забезпечення аналізу процесів у сфері громадсько-політичних відносин;
- забезпечення умов для суспільно-політичної стабільності та громадянського порозуміння на території міста;
- впровадження нових форм співпраці влада – громада та створення сприятливих умов для статутної діяльності і розвитку структурних утворень політичних партій, місцевих громадських організацій, ОСНів;
- адаптація нових форм участі громадян в обговоренні питань місцевого значення та підвищення громадянської соціальної активності;
- залучення більшої кількості громадських організацій та їх лідерів до обговорення та вирішення проблем міста;
- вирішення питань консолідації суспільства і мобілізації зусиль громадян на сталий розвиток міста.

Рішенням виконавчого комітету Бориспільської міської ради від 13 грудня 2010 року № 1415 у місті Борисполі створено Громадську раду, яка налічує 76 членів та до складу якої входять голови десятих ОСНів. Основними завданнями громадської ради є:

- створення умов для реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами та містом;
- здійснення громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування;
- сприяння врахуванню органами місцевого самоврядування громадської думки під час формування та реалізації державної політики та вирішення питань місцевого значення.

Участь представників ОСНів у засіданні громадської ради дає можливість місцевій владі виважено приймати рішення, щоб врахувати різні погляди при розгляді певних важливих для громади питань. Потребували довгого та детального обговорення питання підняття тарифів, перенесення пам'ятника В.І. Леніна, обов'язковими та регулярними є заслуховування звітів керівників комунальних служб, погодження стратегічного плану розвитку міста, бюджетування та річного плану діяльності виконкому Бориспільської міської ради.

Спільна діяльність влади та громади дає можливість не тільки разом планувати витрати, а й контролювати ефективне використання коштів. Капітальний, поточний ремонт будинків, доріг здійснюється під пильним наглядом ОСНів, наприклад, разом вимірюється товщина прокладеного асфальтового покриття, якість ремонту під'їздів та дахів. У разі необхідності відбувається співфінансування певних видів робіт, якщо при цьому мешканці мають додаткові вигоди, наприклад, довший термін гарантії матеріалу, робіт, послуг. Здійснення громадського контролю не тільки гарантує ефективне використання коштів, а й сприяє економічній грамотності населення та стимулює охайне, бережливе ставлення до громадського майна.

Дуже цікавим є досвід проведення у місті Борисполі двомісячників благоустрою, у рамках яких проводиться конкурс «На кращу присадибну ділянку». У разі перемоги господарю будинків надається грошова винагорода і таблиця з відповідним написом. Найбільше таких переможців на вулицях, де легалізовані комітети. Цей конкурс дає можливість досягти стратегічної мети: бути місту Борисполю чистим та квітучим. До речі, однією з причин створення ОСНів стала проблема із вивозом сміття з приватного сектору. Процес легалізації комітетів сприяв тому, що не зважаючи на підвищення тарифів щодо вивозу сміття, 50% мешканців міста приватного сектору регулярно сплачують кошти за цю послугу. Раніше цей відсоток був значно меншим. Завдяки спільній праці комунальних служб та керівників комітетів спрощується збір коштів щодо благоустрою та встановлення додаткових сміттєвих баків на вулицях міста.

На засіданнях Громадської ради відбувається погодження відповідних програм, які реалізуються за активною участю квартальних, вуличних, будинкових комітетів. Щорічно у місті виконкомом Бориспільської міської ради організовується конкурс «Спільними зусиллями», в якому беруть участь комітети. Переможці мають можливість за допомогою співфінансування влади та громади реалізувати свої проекти, які направлені на створення комфортних умов для мешканців міста.

Найбільшим культурно-масовим і важливим заходом у місті, який об'єднує громаду, є проведення Дня міста – відзначення дня визволення Борисполя від фашистсько-німецьких загарбників. Стало доброю традицією в рамках Дня міста проводити Фестиваль ОСНів. Це найкраща можливість для них презентувати себе всій громаді міста. Відповідальні працівники виконкому та голови комітетів спільними зусиллями на відведеній території організують фото-, відеовиставки історичних моментів життя вулиць та будинків, показ виробів майстрів, кулінарні шедеври, супроводжуючи це яскравими виступами, демонструючи давні українські народні костюми. Фестиваль відвідують гості міста на чолі з міським головою та вручають подарунки найкращим представникам ОСНів. Це можливість вислухати всіх, обмінятися думками, акцентувати увагу на проблемах, надати пропозиції їх вирішення та висловити подяку за спільну співпрацю.

Однією з форм демократичного спілкування місцевої влади та представників комітетів є свята вулиць, які традиційно організуються у жовтні, в

рамках проведення Європейського тижня місцевої демократії. Часто саме на святі вулиці дізнаються про цікаві історичні сторінки мікроромлади, про видатні постаті міста, про тих, хто потребує уваги та соціальної допомоги. Особливість цих свят полягає не лише у нових знайомствах. Це свято – підбиття підсумків за рік: що вдалося зробити спільними зусиллями представників вуличного комітету, виконкому міської ради та депутатського корпусу, а також планування нових завдань. У 2010 року таку традицію підхопили мікрорайони багатоквартирних будинків, де на малих сценах мали можливість дебютували нові таланти Борисполя.

Не залишаються байдужими комітети і до національних традицій. Доказом цього є участь ОСНів у Етнофестивалі на батьківщині Павла Чубинського, який проходив у місті Борисполі у липні 2011 року, де було встановлено рекорд України з виготовлення найбільшого полотна із зображенням тексту Державного гімну України за допомогою стрічкової техніки. Саме комітети організували алею, яку відвідав голова Київської обласної адміністрації А.Й. Присяжнюк, міський голова А.С. Федорчук, заслужена артистка України Анжеліка Рудницька та гості міста, де ОСНІ мали можливість виставити родинні реліквії, вироби народних майстрів рідних вулиць.

У липні 2011 року працівники виконкому Бориспільської міської ради відгукнулися на пропозицію голови Київського регіонального відділення Асоціації міст України щодо візиту до Борисполя студентки Упсальського університету (Швеція) Еріки Марії Хельсінг Рюдергорд, яка відвідала наше місто з метою вивчення досвіду діяльності ОСНів. У рамках візиту відбулися зустрічі з представниками виконкому Бориспільської міської ради та ОСНів, де презентувались як успішні практики, так і акцентувалась увага на проблемах взаємодії влади та громади. У формі активного діалогу відбулися зустрічі з найбільш активними представниками ОСНів. Також Еріка брала інтерв'ю у міського голови, заступників міського голови, депутатів міської ради, які сприяють діяльності ОСНів та активно залучають кошти для їх розвитку. Еріка мала можливість особисто переконатись в активності ОСНів, які допомагали проведенню Етнофестивалю на батьківщині П. Чубинського.

Особливою подією візиту студентки зі Швеції є спільна участь її та працівників Бориспільської міської ради у роботі Шостої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Регламентація питань самоорганізації населення законодавством України».

Визнання досвіду міста Борисполя стимулює до подальшої співпраці та розвитку ОСНів, а ґрунтовна, активно та якісно напрацьована резолюція дає шанс удосконалити законодавство щодо регламентації статусу ОСНів та поліпшити їх нормативно-правове забезпечення.

Светлана ШАПОВАЛОВА,
председатель Объединения
комитетов органов
самоорганизации населения
(г. Алчевск, Луганская область)

ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ: ОПЫТ АЛЧЕВСКА

Слушая всех, я считаю, что нам, жителям города Алчевска, немножко повезло в том плане, что у нас было два городских головы при которых мы работали, и оба они – люди демократической ориентации. При первом мы создавались, а при втором мы уже работаем 5 лет. Причём первый и второй не мешали нашей работе. Нам в этом плане повезло. Ещё нам повезло в том плане, что у нас есть только городской совет, у нас нет деления территории города на районы, а соответственно нет районных советов. Поэтому нам легче было с регистрацией, у нас хорошо работает отдел внутренней политики и работа у нас поставлена хорошо.

В городе Алчевске органы самоорганизации населения развиваются ещё с 1986 года. Сейчас в городе 10 комитетов микрорайонов (4 – в микрорайонах частного сектора, а 6 – в многоквартирной жилой застройке), которые не имеют статуса юридического лица. Эти комитеты объединились в ассоциацию – Объединение комитетов органов самоорганизации населения, которую я возглавляю. Ассоциация является юридическим лицом.

Хочу сказать, мы выполняем ту же работу, о которой рассказывал Вячеслав Сирота, только у нас немного другой подход. Например, мы организовываем рейды по благоустройству. Мы оформляем договорные отношения, приглашаем представителей сферы жилищно-коммунального хозяйства, в частности, отдел благоустройства, а также участкового инспектора милиции для того, чтобы они тоже принимали участие в рейде. Мы не хотим брать решение всех вопросов на себя, а хотим чтобы специалисты, которые получают за свою работу деньги, тоже работали совместно с нами. Поэтому в эти рейды мы берём их с собой. С представителями общественности эти рейды проходят более целенаправленно, потому что мы уже знаем места, куда надо вести представителей органов власти.

Второе направление нашей работы – приём выполненных работ и проверка их качества. У нас немного по-другому построена работа, чем в Димитрове. Если ЖЭК сделал определенную работу, он приглашает наших представителей для подписания акта. Без подписи нашего представителя под актом выполненная работа оплате не подлежит. Это закреплено распоряжением городского головы. Вообще мы очень много работы выполняем по распоряжению городского головы и городского совета.

Хотела ещё остановиться на том, что у нас начиная с 2003 года накоплен очень интересный опыт работы. Нам из городского бюджета выделялись деньги

на проведение работ по благоустройству территории микрорайонов. Каждый комитет микрорайона получал по 30 000 грн., которые расходовались на восстановление освещения на улицах либо на ремонт дорожного покрытия. Есть у нас микрорайон, куда входит отдалённый посёлок, где не было телефонной связи. Мы устанавливали там радиотелефон. Ведь в 2003 году еще была проблема с мобильными телефонами. Наши работники заключили договора с подрядными организациями и контролировали ход выполнения работ. В результате деньги были потрачены самым экономным образом.

Мы очень часто принимаем участие в городских конкурсах проектов, тоже получаем средства на выполнение этих проектов. Наши главные усилия мы направляем на развитие наших территориальных громад. Например, мы организуем праздники дворов для того, чтобы вдохновить наших жителей на работу по улучшению условий своего проживания.

Мы проводим много разъяснительной работы по созданию ОСМД. Во многих комитетах микрорайонов руководители домовых комитетов потом выбираются председателями соответствующих ОСМД.

Федір ФЕСЮН,

міський голова м. Мена
(Чернігівська область)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ В МАЛИХ МІСТАХ

Шановні друзі!

Ви розумієте, я не міг перед вами не виступити. Я один представляю на даний момент серед вас мерський корпус. Тим паче, що тут багато було нарікань на створення умов для роботи ОСНів з боку місцевої влади. Крім того, я представляю районний центр, хоча тут більше представників великих міст, обласних центрів чи Києва. Якщо взяти Чернігівщину, то крім Чернігова, у нас є ще 24 райони. Є міста із 13-15 тисячами жителів, де є теж свої багатоквартирні будинки. Так, їх небагато, десь 10, 20, 30, але і там є люди, які теж хочуть самоорганізовуватися. Але на цій конференції я поки що нічого не почув про невеликі такі містечка. Ні в кого у виступах про це не йшлося.

Проблем у нас хватає. Якщо взяти те, що ми створили ОСББ в усіх будинках, і ЖЕУ в нас вже нема, то ми людей залишили перед проблемами сам на сам. Я зустрічався із колегами з інших міст, у нас був форум в Алчевську, багато там обговорювали, але про ОСНи я щось і не чув. Не через те, що вони може бояться, що хтось буде здійснювати народний контроль, який був колись в радянські часи. А через те, що немає, мабуть, співпраці. Наприклад, я зацікавлений у такій співпраці. І ми започаткуємо такі організації. Тому що, повірте мені, по-іншому в наших містах не можна!

У нас в ряді районів ані ОСББ, ані ОСНів немає. Мер міста вважає: навіщо я буду це робити, якщо нормально працює ЖЕУ? А у нас вийшло так, що ЖЕУ немає. Другий момент: комунальне підприємство, завдяки моему попереднику, стало приватним. Результат цього такий, що якщо водовідведення в Чернігові та окремих містах коштує від 2,30 грн. до 3 грн, то в нас він поставив тариф 21,10 грн. за кубічний метр води! Я чудово розумію, що якщо я цей тариф затверджу, то мене люди «порвуть», а якщо не затверджу, то треба буде доплачувати гроші з бюджету. А де я їх візьму? Я висвітлював цю проблему в газетах, що ми не можемо по іншому, що, люди добрі, повірте, ми приймати цих драконівських розцінок не можемо, але іншого виходу в нас немає, треба їх оплачувати. Зараз ми в терміновому порядку створюємо своє комунальне господарство, яке б підпорядковувалось безпосередньо виконкому. Тому нам дуже потрібні ОСНи, оскільки в нас є багато проблем.

Дуже дякую організатором, що я сюди потрапив. Проте треба звернути увагу на такі міста і містечка, де ще дуже мало чули про вашу організацію.

Володимир ХАНАС,

голова Громадської організації
«Адаптаційний чоловічий центр»
(м. Тернопіль)

ВРАХУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ ЧЛЕНІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ПРИ ДООПРАЦЮВАННІ ТЕКСТІВ ЗАКОНОПРОЕКТІВ

Шановні колеги!

У мене є кілька ремарок з приводу законопроектів, які запропоновані зараз на обговорення та які розглядалися трохи раніше на круглих столах.

Є запитання: яким чином захищаються права конкретної особи, права меншості, перед правом відповідної мікрогромади? Ця проблема неминуча. За моїм спостереженням, подібні ситуації періодично виникають та неминуче переростають у конфлікт. А механізму вирішення цього конфлікту проект Закону України “Про органи самоорганізації населення” не передбачає.

Наводжу приклад. Сьогодні ми вже говорили про механізми реалізації законодавства. Візьмемо ситуацію, коли ОСН «Зелений Тернопіль», який створено і діє відповідно до діючого законодавства в суміжних п’ятиповерхових будинках, керуючись своїм положенням, статутом територіальної громади та Законом України «Про органи самоорганізації населення», приймає рішення висадити 60 ялинок біля двох будинків. Відповідно до ч. 1 ст. 23 законопроекту це рішення є обов’язковим для виконання усіма членами територіальної мікрогромади.

Припустимо, ситуація розвивається наступним чином. Мешканці одного із цих будинків виходять і садять свою частину ялинок. А в іншому будинку паралельно створена і діє якась громадська організація, яка бореться за заборону висадження ялинок, щоб раптом з них не робити вінків. Відповідно до свого статуту, вони в той самий день виходять і біля свого будинку садять 35 берізок. А тепер запитання: мешканці будинку, які садили берізки, реалізували своє право на довкілля, скористалися положеннями статуту територіальної громади і т.д. Але вони проігнорували акт ОСНУ, вони порушили закон. Тому що акт ОСНУ сказав чітко: висадити ялинки! Замість ялинок вони посадили берізки. Ми маємо першу найпростішу колізію. І таку схему ми можемо промодельовувати і по інших позиціях. Вона гіпотетична, але її треба враховувати.

Друге питання – про права безправного самоорганізованого депутата, обраного за мажоритарною системою. Які обов’язки депутатів щодо ОСНів? Депатату, який є членом мікрогромади або не є членом мікрогромади, є членом ОСНУ або не є членом ОСНУ тощо? Згідно чинного законодавства, депутат може бути у складі 3 чи 4 ОСНів та може потрапити в “ловушку”. Перша ситуація, коли я розповідав про берізки, а друга, коли він на відміну від своїх партнерів по інших мажоритарних округах матиме обов’язки ще й по 4 ОСНах, інтереси яких можуть не співпадати.

Андрій ГЛУХОВСЬКИЙ,
експерт Інформаційно-
правового центру
“Наше право” (м. Львів)

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ НА ЛЬВІВЩИНІ

Становлення та розвиток органів самоорганізації населення як демократичного механізму участі членів територіальних громад у вирішенні окремих питань місцевого значення мають свої особливості – як регіонального характеру, так і безпосереднього розуміння правової природи цих органів.

Утворенню нового Сихівського району у м. Львові із відповідно окресленою територією і владними повноваженнями передувала активна діяльність Ради самоорганізації населення Сихівського житлового масиву м. Львова. Це, мабуть, перший і єдиний приклад насправді якісної та ефективної самоорганізації населення (в контексті реалізації права громадян на участь у вирішенні місцевих питань).

Спочатку мешканці Сихівського житлового масиву створили Раду самоорганізації населення, згодом, починаючи з 1990 року, неодноразово на своїх сходах піднімали питання про утворення на базі житлового масиву нового району міста. 25 вересня 1997 року сесія міської ради прийняла ухвалу про створення Сихівського району в місті Львові, а 8 жовтня 1997 року це рішення підтримала сесія Львівської обласної ради і звернулася з відповідним поданням та обґрунтуванням до Верховної Ради України. Верховна Рада України прийняла відповідну постанову 10 лютого 2000 року¹.

Цікавим у цьому контексті є рішення виконавчого комітету Львівської міської ради «Про розмежування повноважень між Галицькою районною адміністрацією та радою самоорганізації населення Сихівського житлового масиву» від 04.12.1998 № 658², що встановлює межі діяльності органу самоорганізації населення, розділяє повноваження та надає фінансові ресурси.

Проте, за останні десять років немає прикладів та практики створення і ефективного функціонування ОСНів у місті Львові. Аналіз даних органів статистики свідчить про незначну кількість органів самоорганізації населення у Львівській області – офіційно зареєстровано всього десять утворень. Мабуть, одна з причин – відсутність локальних нормативних актів, що визначають і створюють умови для діяльності органів самоорганізації населення.

¹ Постанова Верховної Ради України «Про утворення в місті Львові Сихівського району» від 10 лютого 2000 року № 1454-III.

² [http://www8.city-adm.lviv.ua/Pool/Info/doclmr_1.NSF/\(SearchForWeb\)/8DA6F7C4ABD1FCD2C22567180050D472?OpenDocument](http://www8.city-adm.lviv.ua/Pool/Info/doclmr_1.NSF/(SearchForWeb)/8DA6F7C4ABD1FCD2C22567180050D472?OpenDocument).

Для прикладу, у 2006 році виконавчий комітет Львівської міської ради прийняв рішення «Про Положення щодо створення та діяльності органів самоорганізації населення» від 07.07.2006 № 801, яким «схвалює» в окремих додатках Положення про органи самоорганізації населення, Положення про порядок надання дозволу на створення органу самоорганізації населення Положення про порядок легалізації органів самоорганізації населення.

Цим рішенням виконавчого комітету також встановлюється необхідність проведення громадських слухань та подання на затвердження міської ради проекту ухвали про Положення щодо створення та діяльності органів самоорганізації населення. На жаль, після «схвалення» і «подання» відповідних проектів положень на розгляд громадських слухань, відповідний проект ухвали так і не був винесений на пленарне засідання сесії міської ради. Отож, здійснивши «попереднє схвалення» (чи вийшовши за межі своєї компетенції), виконавчий комітет фактично не зумів належно легітимізувати створення та діяльність органів самоорганізації населення у місті Львові.

Доволі цікаве у сенсі набуття нового досвіду створення органів самоорганізації у селах без сільрад є проект, що здійснював Західноукраїнський ресурсний центр за сприяння Національного фонду підтримки демократії (США). В рамках цього проекту у Львівській області додатково створили три органи самоорганізації населення: ОСН «Бабичі» в с. Бабичі Радохівського району, ОСН «Перспектива» в с. Бусовисько Старосамбірського району та ОСН «Рух громади» в с. Рогізно Жидачівського району. До речі, у Львівській області найбільша в Україні кількість сільських населених пунктів – 1850, тільки 632 з них мають самоврядування, а 1218 не мають власної сільської ради.

Отож, проаналізувавши розвиток і функціонування органів самоорганізації населення на Львівщині, можна відзначити такі особливості: відсутність правової регламентації їх створення у локальних актах; нерозуміння органами місцевого самоврядування потреби розширення механізмів участі членів територіальних громад у вирішенні окремих питань місцевого значення; специфічне сприйняття мешканцями такої інституції як орган самоорганізації населення.

Зазвичай, ініціативи щодо самоорганізації населення викликають ігнорування з боку органів місцевого самоврядування, небажання робити конкретні кроки задля забезпечення умов певної «децентралізації» повноважень (також майна та фінансів) з наданням їх органам самоорганізації населення.

На нашу думку, функціонування та розвиток органів самоорганізації населення як форми участі у прийнятті рішень потребують нового дихання та перезавантаження.

Юрій ВЕПЕСЮК,

голова Ради голів органів
самоорганізації населення –
будинкових комітетів
(м. Тернопіль)

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ: ДОСВІД ТЕРНОПОЛЯ

Я торкнувся деяких практичних аспектів, які були впровадженні в Тернополі. Три ключові моменти, які характеризують, чому створюються ОСНи. Це – задоволення потреб, отримання послуг і представлення інтересів.

В Тернополі існувало дуже багато ОСНів, але існувало фіктивно. Коли ми створили 24 нових ОСНи, ми реально побачили, що ОСН практично ні на що, враховуючи сучасну нормативну базу, не впливає. На той момент я був депутатом міської ради, головою комісії з питань житлово-комунального господарства. Вона підготувала локальний нормативно-правовий акт – рішення міської ради про делегування повноважень ОСНам. Цим документом було вирішено три ключових питання, які стосуються, в першу чергу, отримання послуг. Зокрема, що ОСН може самостійно на свій розрахунковий рахунок збирати кошти на оплату житлово-комунальних послуг, самостійно визначати виконавця житлово-комунальних послуг та порядок обслуговування, а також деякою мірою (тою, яка дозволена нормативними документами) впливати на тарифоутворення.

Що відбулося в перший місяць? Зрозуміло, що у ОСНів розрахункові рахунки ще не були відкриті. ЖЕКи виставили рахунки мешканцям. А ви знаєте, яка ситуація з житлово-комунальними послугами: вони, фактично, більше як на половину не надавалися. На другий місяць після цього рішення, кошти безпосередньо пішли на розрахункові рахунки ОСНів. Комунальне підприємство, яке обслуговує будинки, виставило рахунок ОСНу. Наприклад, по будинку на 3,5 тис. грн. А чому? Почали рахувати. Сміття вивозили? 600 грн. ваші! Прибирання робили – раз на три дні, а має бути 6 днів на тиждень. Тому сума ділиться на три. Сходові клітки прибирали? Ні! Заходи з утримання мереж здійснювали? Ні! Електрик, сантехнік не являлися. Поточний ремонт не здійснювали? І так далі. Реакція ЖЕКу була така: ви маєте платити! Але, шановні, скільки би не говорили, в нас з'явився фінансовий важіль: кошти в нас! Ви не зробили роботу, – ми не оплатимо. А все це стало можливим за наявності локального акту про делегування повноважень в тій частині, про що я сказав.

І ще один практичний аспект, соціальний аспект. Ми зібрали списки мало-забезпечених мешканців у кількості 66 чоловік. 64 з них отримали 50% пільги на житлово-комунальні послуги, одна сім'я з 5 осіб отримала 100% пільги, а ще одна сім'я їх не отримала. Тому ми вважаємо, що потрібно змінювати законодавство.

Елена ГОЛОВКИНА,
председатель Общественной
организации «Горловский
форум развития»
(г. Горловка, Донецкая область)

МЕЖРЕГИОНАЛЬНЫЙ ОБМЕН ОПЫТОМ САМООРГАНИЗАЦИИ НАСЕЛЕНИЯ

Хочу сказать всего пару слов. Я на конференции – единственная из команды из 10 человек, которая недавно проходила недельную стажировку по вопросам деятельности органов самоорганизации населения в трёх городах Украины: Виннице, Одессе и Луганске. Прежде всего, я хочу поблагодарить Всеукраинскую ассоциацию содействия самоорганизации населения и Международный фонд “Возрождение”. В нашем городе об ОСНах мы знали только в общих чертах. Но после того, что мы посмотрели в этих городах, мы поняли, что это сумашедший пласт работы.

Хотела, сказать отдельные слова уважения по отношению к Виннице. Потому что когда есть представитель власти, который чувствует кураж от этой идеи и понимает смысл ее практического воплощения, они и имеют такие несопоставимые с другими городами Украины результаты. Поэтому у меня глубокое ощущение, что такие практики нужно воплощать в жизнь и поддерживать. Есть яркий опыт Димитрова, Борисполя и т.д. Я так понимаю, что все в решении своих проблем идут аналогичным путём. Просто когда есть “подпорка” со стороны власти, это намного ускоряет развитие ОСНов.

Луганск хорошо показал, что как только ОСНы столкнулись лбом с органами власти, возникшие проблемы они начали активно решать совместно, и процесс сразу пошёл по-другому. Та же Одесса, в которой нам говорили, председатели работают по 20-30 лет в этом направлении, тоже случился этот переломный момент, когда все поняли очевидный плюс от совместного решения проблем. И для меня это послужило самым большим открытием стажировки.

В прошлом году мы бились на уровне своей громады над решением ряда вопросов как общественная организация. Когда же нам показали, какой ресурс таится в ОСНах и как можна работать, я считаю что это просто преступление, что он не очень широко выносится на общее обозрение. Поэтому я глубоко убеждена, что эти практики нужно распространять. А общественные организации и органы самоорганизации населения всё-таки хороши в связке. Это то, к чему мы пришли через практику.

Спасибо большое! И это всё надо продолжать!

ПІДСУМКОВІ ДОКУМЕНТИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Додаток 1

**Шоста Всеукраїнська науково-практична конференція
з питань самоорганізації населення
«Регламентация питань самоорганізації населення
законодавством України»
9-10 липня 2011 року, м. Кіровоград**

РЕЗОЛЮЦІЯ

Учасники шостої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Регламентация питань самоорганізації населення законодавством України», що відбулася 9-10 липня 2011 року у місті Кіровограді напередодні 10-річчя з моменту ухвалення чинного Закону України „Про органи самоорганізації населення”, розглянувши комплект законопроектів щодо змін до законів України, які регламентують питання самоорганізації, та обговоривши механізми їхньої реалізації на практиці, констатують, що за період, який минув з попередньої Всеукраїнської конференції, яка відбулася у травні 2010 року, рух самоорганізації населення в Україні продовжував якісно і кількісно змінюватися.

Зокрема, набула подальшого розвитку співпраця міської влади з органами самоорганізації населення (ОСНами) у вирішенні пріоритетних проблем населення у приватному секторі Вінниці. Налагоджується системна робота органів місцевого самоврядування з ОСНами у Києві, Луганську, Черкасах, Львові. Триває успішна співпраця органів самоорганізації з міською владою у Алчевську Луганської області, Борисполі Київської області, Димитрові Донецької області та ряді інших міст України.

Подолані певною мірою кризові явища у сфері самоорганізації, що мали нещодавно місце в Одесі та Миколаєві. Зроблені важливі кроки щодо створення умов для розвитку руху самоорганізації у Кіровограді.

За минулий період розширилася географія місцевих осередків Всеукраїнської асоціації сприяння самоорганізації населення завдяки створенню нових обласних та міських осередків у Києві, Луганську, Сумах, Одесі, триває робота зі створення осередків і в інших містах та регіонах України.

Всеукраїнською Асоціацією здійснювалися заходи щодо подальшого удосконалення та адаптації до нових умов проектів нової редакції Закону України “Про органи самоорганізації населення” та Закону України “Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання”, розроблених експертами Асоціації та підтриманих учасниками попередніх конференцій.

Асоціація сприяла покращенню нормативно-правової бази для розвитку самоорганізації та різних форм участі громадськості в управлінні місцевими

справами на місцях. Так, міськими радами Вінниці і Тернополя прийняті Статути територіальних громад, а в місті Одесі проект Статуту нарешті винесений на публічне громадське обговорення. У розробці усіх цих Статутів брали безпосередню участь експерти Асоціації.

Разом із тим аналіз ситуації, що склалася, свідчить, що на шляху розвитку руху самоорганізації населення залишаються істотні перешкоди, зокрема: недосконале законодавство, нестача в ОСНів ресурсів для реалізації ними власних повноважень, недооцінка органами та посадовими особами місцевого самоврядування ролі цих органів як партнерів у вирішенні соціальних проблем тощо.

Разом із тим, зміни у складі депутатського корпусу та посадових осіб місцевого самоврядування, які відбулися під час місцевих виборів у жовтні 2010 року, більшістю не покращили, а місцями й негативно позначилися на стані органів самоорганізації та їхньої співпраці із владою, що стосується, зокрема, Полтави, Кременчука, Бердянська та деяких інших міст України, які напередодні мали певні успіхи у цій сфері.

Враховуючи викладене, учасники конференції вирішили:

1. Принципово підтримати занепроєктні пропозиції Асоціації: щодо внесення змін до Конституції України, які передбачають включення органів самоорганізації населення поряд із іншими до форм безпосередньої демократії, змін до Податкового кодексу, які чітко закріплюють їх неприбутковий статус, а також комплекс змін з питань самоорганізації населення до більш ніж 20 законів України, які розроблені експертами Асоціації, попередньо розглянуті на регіональних круглих столах у Києві, Львові, Луганську та в Одесі й обговорені на цій конференції.

2. Рекомендувати керівництву Всеукраїнської асоціації передати доопрацьовані варіанти вказаних законопроектів разом із проектами законів “Про органи самоорганізації населення” та “Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання” до Верховної Ради України, організувати їх лобювання.

3. Ініціювати проведення парламентських слухань з питання комплексного законодавчого забезпечення створення і діяльності ОСНів в Україні.

4. Продовжити роботу науковців-членів Асоціації з включення питань створення і діяльності ОСНів у навчальні курси магістрів державного управління та різні форми підвищення кваліфікації державних службовців і службовців місцевого самоврядування у системі НАДУ.

5. Поряд із удосконаленням законодавства, що регламентує створення і діяльність ОСНів, зконцентрувати увагу на поліпшенні нормативно-правового забезпечення цих органів на локальному рівні шляхом відпрацювання і розповсюдження: типового Положення про органи самоорганізації населення – окремо для міст, сіл та селищ; статей Статутів територіальних громад, що містять норми сприяння самоорганізації та участі ОСНів в управлінні; модельних змін до регламентів місцевих рад та їх виконкомів; Положень про делегування ОСНам місцевою радою частини власних повноважень та ін.

6. Підтримати ініціативу Київського міського осередку Асоціації щодо створення національної профспілки працівників самоорганізації населення для захисту їх трудових та соціальних прав. Керівництву Асоціації створити на базі Київського міського осередку робочу групу, якій доручити опрацювання статутних документів профспілки, визначення національного профоб'єднання, до якого має вступити профспілка Асоціації, а також обґрунтування необхідності внесення змін до Закону України „Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності”.

7. Асоціації активізувати роботу по формуванню власної інформаційної мережі, підготувати меморандум про інформаційну співпрацю органів самоорганізації населення, ОСББ, ЗМІ, інших інститутів громадянського суспільства. Приступити до створення всеукраїнської мережі інформаційно-ресурсних центрів у різних регіонах України.

8. Звернутися від імені конференції до міжнародних донорських організацій із пропозицією щодо віднесення розвитку органів самоорганізації населення до пріоритетів їхньої діяльності, підтримуючи як діяльність інфраструктурних громадських організацій, які сприяють розвитку ОСНів як інститутів громадянського суспільства, так і діяльність окремих ОСНів з наступним поширенням досвіду їх кращих практик.

9. Делегувати до складу Конституційної асамблеї, яка утворюється для розробки та прийняття проекту нової Конституції України, директора програми „Посилення впливу громадянського суспільства” Міжнародного фонду „Відродження”, кандидата юридичних наук Орловського О.С. та в.о. голови Асоціації, директора Одеського суспільного інституту соціальних технологій, доцента ОРІДУ НАДУ при Президентові України, кандидата політичних наук Крупника А.С.

**Прийнято 10 липня 2011 р.,
м. Кіровоград**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Необхідність прийняття цього Закону обумовлена недостатнім визначенням статусу органів самоорганізації населення серед інших конституційних інститутів України.

Відповідно до ч. 6 ст. 140 Конституції України, сільські, селищні, міські ради можуть дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення і наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна. Але подібне формулювання не дає можливості чітко визначити місце органів самоорганізації населення у системі місцевого самоврядування. Адже частина 3 згаданої статті Конституції України встановлює, що місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи. Оскільки органи самоорганізації населення не є однією з форм безпосередньої демократії та не входять до числа органів місцевого самоврядування, очевидно, що частина 3 ст. 140 Конституції України, визначаючи форми здійснення територіальною громадою місцевого самоврядування, не включає до їх числа органи самоорганізації населення.

Аналогічна проблема спостерігається і в ч. 1 ст. 5 Конституції України. Відповідно до неї, народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Але, як вже зазначалося вище, органи самоорганізації населення не належать до жодної із загаданих у ч. 1 статті 5 форм народовладдя.

Незважаючи на обмеженість конституційних норм щодо визначення правового статусу органів самоорганізації населення, Конституція України не передбачає необхідність вирішення цих питань на рівні окремого закону. Тому наявність відповідної конституційної норми сприяло би вирішенню цієї проблеми.

2. Цілі та завдання прийняття законопроекту

Основною ціллю законопроекту є внесення змін до Конституції України, які мають забезпечити належне закріплення статусу органів самоорганізації населення як в системі місцевого самоврядування України, так і серед форм народовладдя.

3. Загальна характеристика і основні положення законопроекту

Згідно із законопроектом пропонується додати органи самоорганізації населення до переліку форм, через які народ як єдине джерело влади в Україні здійснює свою владу.

Пропонується подолати наявну прогалину у частині 3 статті 140 Конституції України, в чинному варіанті якої органи самоорганізації населення не згадуються в якості однієї з форм здійснення місцевого самоврядування членами відповідних територіальних громад.

Також законопроект передбачає віднесення питань щодо визначення порядку створення та повноважень органів самоорганізації населення на рівень окремого закону.

4. Стан нормативно-правової бази в даній сфері правового регулювання

Основними нормативними актами в даній сфері є ч. 6 ст. 140 Конституції України, Закони України „Про місцеве самоврядування в Україні” та „Про органи самоорганізації населення”.

Після прийняття законопроекту реалізація його положень потребує приведення інших законодавчих актів України у відповідність із цим Законом. Зокрема, у прикінцевих положеннях міститься доручення Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців після набрання чинності цим Законом підготувати та внести до Верховної Ради України відповідні пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Ухвалення цього Закону не призведе до додаткових витрат з державного та місцевих бюджетів.

6. Прогноз соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття акту

Прийняття законопроекту сприятиме уточненню правового статусу органів самоорганізації населення та їх місця в системі місцевого самоврядування України.

В кінцевому рахунку прийняття Закону сприятиме більш активному розвитку в містах, селах та селищах руху органів самоорганізації населення, а також більш активному залученню членів територіальних громад до вирішення нагальних проблем місцевого розвитку.

ЗАКОН УКРАЇНИ
«ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ»

Верховна Рада України **постановляє**:

I. Внести до Конституції України (254к/96-ВР) (Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст.141) такі зміни:

1. У главі I “Загальні засади” частину другу статті 5 викласти у такій редакції:

“Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади, органи місцевого самоврядування та органи самоорганізації населення.”.

2. У главі IX “Місцеве самоврядування” частину третю статті 140 викласти у такій редакції:

“Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через органи самоорганізації населення.”.

3. У главі IX “Місцеве самоврядування” частину шосту статті 140 викласти у такій редакції:

“В межах сіл, селищ, міст за ініціативою жителів можуть створюватися будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення в порядку та з повноваженнями, визначеними окремим законом.”.

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Закони України та інші нормативно-правові акти, прийняті до набрання чинності цим Законом, діють у частині, що не суперечить цьому Законом.

3. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців після набрання чинності цим Законом:

підготувати та внести до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим законом;

забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим законом.

Голова Верховної Ради України

В. Литвин

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Частина 6 ст. 140 Конституції України встановлює, що сільські, селищні, міські ради можуть дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення і наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає органи самоорганізації населення як представницькі органи, що створюються частиною жителів, які тимчасово або постійно проживають на відповідній території в межах села, селища, міста. Стаття 5 Закону визначає органи самоорганізації населення в якості одного із елементів системи місцевого самоврядування України, а ч. 2 ст. 14 встановлює, що їх правовий статус, порядок організації та діяльності визначаються законом.

Ухвалений Верховною Радою України 11 липня 2001 року Закон України «Про органи самоорганізації населення», на жаль, окремими своїми положеннями увійшов у протиріччя із Конституцією України та Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні». Крім цього, він не зміг належним чином унормувати правовий статус органів самоорганізації населення, встановив надзвичайно складну процедуру їх створення, а також не закріпив належні гарантії для забезпечення їх ефективної діяльності.

Така ситуація на практиці ставить під загрозу створення та існування органів самоорганізації населення, оскільки наявність нормативних прогалин, нечіткість та неоднозначність формулювань щодо порядку створення та забезпечення їх діяльності породжують численні протести прокуратури, судові процеси і не дають членам територіальних громад сіл, селищ та міст спільно вирішувати важливі місцеві проблеми за місцем свого проживання.

2. Мета і завдання законопроекту

Метою прийняття Закону є суттєве покращення існуючої ситуації у сфері регламентації правового статусу органів самоорганізації населення як однієї із форм локальної демократії і створення умов для безпосередньої участі членів територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення. Це дозволить громадянам брати більш активну участь у здійсненні місцевого самоврядування та посилить їхню відповідальність за стан справ у територіальній громаді.

3. Загальна характеристика законопроекту

Проект Закону складається із 35 статей та Прикінцевих положень, згрупованих у сім розділів.

Серед принципових змін до чинного Закону, що передбачені законопроектом, є:

- приведення назви Закону у відповідність із його змістом;
- уточнення понятійного апарату, що вживається у Законі, та його розширення шляхом визначення понять „територіальна мікрогрупа”, „член територіальної мікрогрупи”, „староста”, „загальні збори”, „конференція”, „загальний склад органу самоорганізації населення”, „питання місцевого значення”, „уповноважені загальних зборів (конференції)”, „територія діяльності органу самоорганізації населення”;
- запровадження в Україні інституту старост в селах та селищах, які не є адміністративними центрами відповідних сільських, селищних територіальних громад;
- закріплення неприбуткового статусу органів самоорганізації населення;
- уточнення та розширення принципів, на підставі яких здійснюють свою діяльність органи самоорганізації населення;
- територія, у межах якої утворюється орган самоорганізації населення, визначається рішенням ради на основі рішення загальних зборів (конференції);
- введення чотирьох управлінських рівнів органів самоорганізації населення та встановлення договірного принципу розподілу повноважень між органами самоорганізації різних рівнів;
- спрощення процедури створення органу самоорганізації населення через проведення лише одних загальних зборів (конференції) жителів з одночасним обранням персонального складу цього органу;
- заборона створення на одній території двох і більше органів самоорганізації населення одного рівня;
- визнання, крім паспорту, й інших документів, які можуть посвідчувати особу учасника загальних зборів (конференції);
- встановлення необхідності засвідчувати факт участі особи у роботі загальних зборів (конференції) її власним підписом;
- більш чітке визначення вимог, яким має відповідати особа, що бере участь у виборах органу самоорганізації населення або може бути обрана до його складу;
- скорочення з місяця до одного тижня терміну легалізації органу самоорганізації населення реєструючим органом;
- встановлення, що орган самоорганізації населення створюється на необмежений термін, і введення поняття „термін повноважень персонального складу органу самоорганізації населення”;
- надання органам самоорганізації населення права на об’єднання в асоціації з метою захисту своїх прав, обміну досвідом, розвитку контактів (у тому числі міжнародних), а також для спільного вирішення питань власної діяльності;

- встановлення, що делегування радою органу самоорганізації населення окремих повноважень, передача відповідного майна та фінансів здійснюється на підставі договору;

- закріплення за органом самоорганізації населення, який має статус юридичної особи, права на здійснення господарської діяльності в порядку, передбаченому чинним законодавством України;

- визначення, що доходи від здійснення органом самоорганізації населення власної господарської діяльності є однією із складових фінансової основи його діяльності;

- доповнення складу актів, які можуть приймати органи самоорганізації населення, розпорядженням його голови, а також надання такого права старості;

- встановлення необхідності створення ревізійної комісії органу самоорганізації населення;

- розмежування та уточнення порядку дострокового припинення повноважень персонального складу органу самоорганізації населення та порядку його ліквідації тощо.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Основними нормативними актами у даній сфері є Конституція України, Закони України „Про місцеве самоврядування в Україні” та „Про органи самоорганізації населення”.

Після прийняття законопроекту реалізація його положень потребує приведення інших законодавчих актів України у відповідність із цим Законом. У прикінцевих положеннях міститься доручення Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців після набрання чинності цим Законом підготувати та внести до Верховної Ради України відповідні пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація Закону не потребує додаткових фінансових витрат із Державного бюджету. Збільшення витрат із місцевих бюджетів на оплату праці старост можливе лише у разі їх обрання через ухвалення рішень місцевими радами про оплату їх праці за рахунок місцевих ресурсів.

6. Прогнозовані соціально-економічні та інші наслідки застосування акту

Прийняття Закону «Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення» сприятиме оформленню статусу форм територіальної самоорганізації за місцем проживання та створенню сприятливих умов для діяльності органів самоорганізації населення, сільських, селищних старост, зміцненню їхньої ролі в місцевому самоврядуванні та впровадження в Україні більш ефективної публічної політики щодо цих органів. Це створить необхідні нормативні умови для безпосередньої участі членів територіальних громад у

вирішенні питань місцевого значення, що у свою чергу дозволить певною мірою заощадити кошти з місцевих бюджетів, які мають бути спрямовані на вирішення місцевих проблем.

Прийняття Закону має стимулювати процеси розвитку демократичного врядування в Україні, а також підвищити ступінь довіри громадськості до органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

ЗАКОН УКРАЇНИ
«ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ»

Відповідно до статті 91 Конституції України

Верховна Рада України **постановляє**:

I. Внести зміни та доповнення до Закону України “Про органи самоорганізації населення” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 48, ст. 254), виклавши його у такій редакції:

«Закон України

«Про територіальну самоорганізацію населення»

Розділ I.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Мета Закону

Цей закон визначає правовий статус, порядок створення, організації діяльності, припинення повноважень і ліквідації органів самоорганізації населення та сільського, селищного старости.

Стаття 2. Основні терміни, використані в цьому законі

Основні терміни, використані в цьому законі, мають таке значення:

органи самоорганізації населення – представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах постійно проживають на частині території села, селища, міста або в межах території села, селища, яке входить до складу ради, яка об’єднує декілька сіл, селищ, об’єднаними спільними соціальними, культурними, побутовими та іншими потребами, для вирішення завдань, передбачених цим законом;

територіальна мікрогрупа – жителі села, селища, на території якого не створюється сільська чи селищна рада, або частина жителів села, селища, міста, які об’єднані компактним постійним проживанням на законних підставах на певній частині території населеного пункту (району в місті, мікрорайону, вулиці, кварталу, будинку (декількох будинків), гуртожитку (декількох гуртожитків) тощо), певною спільністю соціальних, культурних, побутових та інших потреб та інтересів, в межах території якої створюється орган самоорганізації населення або обирається староста;

член територіальної мікрогромади – член територіальної громади, який проживає на території територіальної мікрогромади;

староста – уповноважена членами територіальної мікрогромади особа, яка за відсутності органу самоорганізації населення може обиратися ними із числа жителів, що на законних підставах постійно проживають в селі, селищі, на території якого не створюється сільська чи селищна рада, і одноосібно виконує функції, аналогічні тим, що виконує орган самоорганізації населення;

загальні збори – зібрання членів територіальної громади села (сіл), селища (селищ), міста, територіальної мікрогромади для вирішення питань місцевого значення;

конференція – зібрання представників членів територіальної громади села (сіл), селища (селищ), міста, територіальної мікрогромади, уповноважених представляти інтереси інших членів відповідної території на підставі рішень загальних зборів, що проводилися в межах дрібніших складових територій, для вирішення питань місцевого значення;

загальний склад органу самоорганізації населення – кількісний склад органу самоорганізації населення, визначений загальними зборами (конференцією);

питання місцевого значення – це об'єкти діяльності місцевого самоврядування, питання (справи), які пов'язані з життєдіяльністю людей за місцем проживання та розвитком відповідної територіальної громади, що впливають із колективних інтересів жителів – членів відповідної територіальної громади, віднесені Конституцією, законами України та статутом територіальної громади до предметів відання місцевого самоврядування, а також інші питання, які не належать до виключної компетенції органів державної влади України;

уповноважені загальних зборів (конференції) – особи, які уповноважені учасниками загальних зборів (конференції) представляти їх інтереси у відповідній сільській, селищній, міській або районній у місті (у разі її створення) раді при наданні дозволу на створення органу самоорганізації населення та у виконавчому органі відповідної ради при легалізації органу самоорганізації населення, а також при ініціюванні питання про започаткування посади старости;

територія діяльності органу самоорганізації населення – частина території села, селища, міста або території села, селища, що входить до складу об'єднаної сільської, селищної ради, в межах якої утворюється та здійснює свою діяльність орган самоорганізації населення;

власні повноваження органу самоорганізації населення – повноваження органу самоорганізації населення, які визначені загальними зборами (конференцією) при його створенні та в подальшому у межах, визначених цим законом;

делеговані повноваження органу самоорганізації населення – повноваження сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради та її виконавчих органів, якими ця місцева рада може додатково наділити орган самоорганізації населення у разі отримання ним статусу юридичної особи.

Стаття 3. Правовий статус органу самоорганізації населення

1. Органи самоорганізації населення є представницькими органами територіальної мікрогромади та складовою системи місцевого самоврядування.

Органи самоорганізації населення є однією з форм участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст у вирішенні питань місцевого значення і належать до інститутів громадянського суспільства.

2. Органами самоорганізації населення є будинкові, вуличні, квартальні комітети, комітети мікрорайонів, житлових комплексів, районів у містах, сільські, селищні комітети, а також інші органи самоорганізації населення, створені за територіальною ознакою.

3. Основними завданнями органів самоорганізації населення є:

1) створення умов для участі членів відповідної мікрогромади у вирішенні питань місцевого значення в межах Конституції та законів України;

2) представлення та відстоювання інтересів територіальних мікрогромад та окремих їх членів у взаємовідносинах з органами державної влади, місцевого самоврядування та їх посадовими особами, а також суб'єктами господарювання;

3) задоволення соціальних, культурних, побутових та інших потреб членів територіальних мікрогромад шляхом сприяння у наданні та безпосереднього надання їм відповідних послуг;

4) участь у формуванні та реалізації програм соціально-економічного і культурного розвитку території діяльності органу самоорганізації населення та інших місцевих програм.

4. Органи самоорганізації населення здійснюють власну діяльність на неприбутковій основі.

Стаття 4. Особливості правового статусу сільського, селищного старости

1. У разі нестворення сільського чи селищного комітету в селі чи селищі, яке входить до складу сільської чи селищної ради і в якому відсутні органи місцевого самоврядування, в цьому селі чи селищі може обиратися староста.

2. На старосту села, селища поширюються усі положення цього закону, чинні для органу самоорганізації населення, легалізованого шляхом реєстрації, за винятком особливостей, визначених цим та іншими законами.

3. У разі створення сільського чи селищного комітету в порядку, визначеному цим законом, з моменту набуття ним своїх повноважень повноваження старости села, селища припиняються.

4. Питання організації діяльності старости, які не врегульовані цим законом, регулюються сільською, селищною радою, зокрема, на рівні статуту відповідної територіальної громади.

Стаття 5. Законодавство про органи самоорганізації населення

1. Правовий статус органів самоорганізації населення визначається

Конституцією України, Європейською Хартією місцевого самоврядування, цим законом, законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» та іншими нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього закону.

2. Якщо міжнародними договорами України, обов'язковість яких визнана Верховною Радою України, встановлено інші норми, ніж ті, що передбачені законами України, то застосовуються норми міжнародних договорів.

3. Органи самоорганізації населення діють на підставі Конституції України, цього та інших законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади (а в Автономній Республіці Крим – також нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим та рішень Ради міністрів Автономної Республіки Крим), рішень відповідних органів місцевого самоврядування, рішень місцевого референдуму, статутів територіальних громад, розпоряджень сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті (у разі її створення) ради, виданих у межах своїх повноважень, Положення про орган самоорганізації населення, рішень загальних зборів (конференцій), договорів органів самоорганізації населення з відповідними місцевими радами та їх виконавчими органами.

Стаття 6. Особливості повноважень районної у місті (у разі її створення) ради по відношенню до органів самоорганізації населення

1. Районна у місті (у разі її створення) рада, може вирішувати питання щодо створення, сприяння діяльності та ліквідації органів самоорганізації населення лише за умови та в межах наділення її відповідними повноваженнями міської радою.

2. Ухвалення міською радою рішення про нестворення районної у місті ради, яка надала раніше дозвіл на утворення органу самоорганізації населення, не може бути підставою для ліквідації цього органу, переобрання його персонального складу, позбавлення чи обмеження власних або делегованих повноважень.

3. У разі нестворення районної у місті ради, яка раніше надала дозвіл на створення органу самоорганізації населення, або у разі створення районної у місті ради, але не наділення її повноваженням щодо органів самоорганізації населення, будь-які подальші рішення щодо органів самоорганізації населення, у тому числі щодо внесення змін до ухвалених раніше рішень районних у місті рад, ухвалюються відповідною міською радою.

Стаття 7. Принципи організації та діяльності органу самоорганізації населення

Організація та діяльність органу самоорганізації населення ґрунтуються на принципах:

- 1) верховенства права;
- 2) публічності та відкритості;
- 3) ініціативи членів мікроромлади щодо утворення органу самоорганізації населення;

- 4) добровільності при створенні та при прийнятті повноважень, делегованих сільською, селищною, міською, районною в місті (у разі її створення) радою;
- 5) територіальності;
- 6) виборності;
- 7) політичної нейтральності та неупередженості;
- 8) підзвітності, підконтрольності та відповідальності перед відповідними радами у частині реалізації органами самоорганізації населення делегованих їм повноважень, використання коштів місцевого бюджету та переданого їм майна, що належить до комунальної власності відповідної територіальної громади;
- 9) підзвітності, підконтрольності та відповідальності перед територіальною мікрогромадою, яка утворила та обрала орган самоорганізації населення;
- 10) фінансової та організаційної самостійності;
- 11) безпосередньої участі територіальної мікрогромади та її членів у вирішенні питань місцевого значення;
- 12) узгодження інтересів територіальної мікрогромади та територіальної громади села, селища, міста, або декількох сіл та селищ (у разі входження до складу відповідної сільської чи селищної ради декількох населених пунктів);
- 13) захисту прав та законних інтересів членів територіальної мікрогромади, задоволення їх соціальних потреб;
- 14) плановості діяльності;
- 15) колегіальності.

Стаття 8. Право жителів обирати та бути обраними до складу органу самоорганізації населення чи на посаду старости

1. Обирати та бути обраними до складу органу самоорганізації населення чи на посаду старости в порядку, визначеному цим законом, можуть члени територіальної мікрогромади, які досягли вісімнадцятирічного віку та не визнані судом недієздатними. Не мають права обирати, а також бути обраними до складу органу самоорганізації населення чи на посаду старости особи, які за вироком суду перебувають у місцях позбавлення волі. До складу органу самоорганізації населення та на посаду старости не можуть бути обрані особи, які мають судимість за вчинення злочину, якщо ця судимість не погашена або не знята у встановленому законом порядку.

2. Забороняються будь-які обмеження прав членів територіальної мікрогромади на участь у створенні та діяльності відповідного органу самоорганізації населення чи обранні старости залежно від їх раси, кольору шкіри, релігійних та інших переконань, політичних уподобань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, мовних або інших ознак.

Стаття 9. Територія діяльності органу самоорганізації населення

1. Орган самоорганізації населення створюється за територіальною ознакою.

2. Територією діяльності органу самоорганізації населення може бути частина території села, селища, міста або територія села, селища, району в місті, якщо в ньому не створюється відповідна рада.

3. Цим законом передбачено чотири управлінських рівня органів самоорганізації населення:

- будинкові комітети;
- вуличні, квартальні та інші комітети, створені за територіальною ознакою;
- комітети мікрорайонів та житлових комплексів;
- сільські, селищні, районні в місті комітети.

4. Територія діяльності органу самоорганізації населення визначається загальними зборами (конференцією) при утворенні органу самоорганізації населення і затверджується рішенням сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради при наданні дозволу на його утворення:

а) сільського, селищного комітету – в межах території села, селища, якщо в них не створюється сільська, селищна рада;

б) районного у місті комітету – в межах району у місті, якщо в ньому не створюється районна у місті рада;

в) комітету мікрорайону, житлового комплексу – в межах території окремого мікрорайону або житлового комплексу;

г) вуличного, квартального та іншого комітету, створеного за територіальною ознакою – в межах території кварталу, кількох, однієї або частини вулиці з прилеглими провулками;

г) будинкового комітету – в межах житлового будинку (кількох будинків), гуртожитку (гуртожитків), незалежно від їх приналежності та форми власності.

5. На одній території не може створюватись більше одного органу самоорганізації населення певного управлінського рівня.

6. Не можуть створюватись органи самоорганізації населення на території підрозділів та частин Збройних Сил України, інших військових формувань та установ виконання покарань.

7. Будь-які зміни території діяльності органу самоорганізації населення (шляхом розділення або приєднання) можуть бути здійснені виключно за рішенням загальних зборів (конференції) членів територіальних мікрогромад, що мешкають на цих територіях.

У разі ініціювання розділення території діяльності органу самоорганізації населення на дві або більше частини, на яких утворюються органи самоорганізації населення аналогічного рівня, рішення щодо розділення приймається на загальних зборах (конференції) об'єднаної територіальної мікрогромади з одночасним прийняттям рішення кожної з мікрогромад, що відділяється, щодо утворення органів самоорганізації населення в межах іншої території.

У разі ініціювання приєднання території діяльності одного органу самоорганізації населення до території іншого органу самоорганізації населення, рішення щодо приєднання приймається на загальних зборах (конференції) членів територіальних мікрогромад, що приєднуються, щодо утворення органів самоорганізації населення в межах іншої території.

нізації населення до території діяльності іншого вже створеного органу самоорганізації населення або органу, який створюється, рішення про приєднання приймається загальними зборами (конференціями) членів відповідних мікрогромад.

У разі ініціювання приєднання до території діяльності органу самоорганізації населення іншої території, де створення органу самоорганізації відповідного рівня ще не розпочато, рішення про приєднання цієї території приймається об'єднаними загальними зборами (конференцією) членів мікрогромади, до якої ініціюється приєднання нової території, за участю членів мікрогромади, що мешкають на території, що приєднується.

Рішення загальних зборів (конференцій) щодо розділення або приєднання територій підлягають затвердженню відповідною сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою, шляхом внесення змін до рішення (рішень), яким (якими) надавався дозвіл на створення відповідного (відповідних) органу (органів) самоорганізації населення.

8. Органи самоорганізації населення різних управлінських рівнів, що діють на одній території, можуть укласти між собою двосторонні або багатосторонні договори щодо реалізації власної компетенції у межах своїх повноважень.

9. Органи самоорганізації населення можуть об'єднуватись на добровільних засадах в асоціації з метою захисту своїх прав, обміну досвідом, розвитку контактів (у тому числі міжнародних) тощо, а також для спільного вирішення питань, пов'язаних з інтересами відповідних територіальних мікрогромад.

Розділ II.

ПОРЯДОК СТВОРЕННЯ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ТА ОБРАННЯ СТАРОСТИ

Стаття 10. Порядок створення органу самоорганізації населення та обрання старости

1. З ініціативою про створення органу самоорганізації населення або про започаткування посади старости до сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради можуть звернутися загальні збори (конференція) за умови, якщо в них брало участь (було представлено) не менше половини членів відповідної територіальної мікрогромади, які мають право голосу.

2. Ініціатором проведення загальних зборів (конференції) може бути ініціативна група членів територіальної мікрогромади у складі не менше десяти осіб (у разі скликання загальних зборів у межах села, селища, району в місті, мікрорайону чи житлового комплексу), або не менше трьох осіб (у разі скликання загальних зборів в межах території кварталу, кількох, однієї або частини вулиці з прилеглими провулками, житлового будинку (кількох будинків), гуртожитку (гуртожитків), що на законних підставах постійно проживають на відповідній території, досягли вісімнадцятирічного віку, не визнані судом недієздатними. Ініціативна група не пізніше ніж у тижневий термін до запланованої дати проведення загальних зборів (конференції) в повідомному порядку інформує про

це відповідну сільську, селищну, міську, районну у місті (у разі її створення).

У повідомленні про скликання загальних зборів (конференції), де планується розглянути питання про створення органу самоорганізації населення, або про започаткування посади старости, має бути зазначена наступна інформація:

1) дата та час проведення загальних зборів (конференції);

2) місце проведення загальних зборів (конференції);

3) територія, в межах якої передбачається створити орган самоорганізації населення, або в межах якої здійснюватиме свої повноваження староста;

4) кількість квартир у багатоповерховому житловому будинку (багатоповерхових будинках), гуртожитку (гуртожитках) та (або) кількість будинків індивідуальної забудови, розташованих на території, в межах якої передбачається створити орган самоорганізації населення.

За умови скликання загальних зборів (конференції), де планується розглянути питання про започаткування посади старости, інформація, вказана у підпункті 4, у повідомленні не наводиться.

Інформація, яка міститься у повідомленні, має бути засвідчена власними підписами всіх членів ініціативної групи з обов'язковою вказівкою їх прізвища, ім'я, по батькові, домашньої адреси та контактного телефону (за його наявності).

3. Порядок проведення загальних зборів (конференції) визначається цим законом та іншими нормативно-правовими актами.

4. Організаційно-технічне забезпечення проведення загальних зборів (конференції) покладається на членів ініціативної групи, або, за їх клопотанням – на виконавчі органи сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради.

5. Відкриває загальні збори (конференцію) представник ініціативної групи, після чого загальні збори (конференція) обирають робочі органи загальних зборів (конференції): головуючого та секретаря, лічильну (виборчу) комісію тощо.

6. Загальні збори (конференція) вирішують такі питання:

а) прийняття рішення про створення органу самоорганізації населення та визначення його назви або про започаткування посади старости;

б) визначення території, в межах якої здійснює свої повноваження орган самоорганізації населення;

в) визначення обсягу власних повноважень органу самоорганізації населення або старости в межах, визначених цим законом;

г) затвердження положення про орган самоорганізації населення;

г) визначення основних напрямків діяльності органу самоорганізації населення;

д) визначення кількісного складу та обрання персонального складу органу самоорганізації населення та уповноважених;

е) визначення кількісного складу та обрання персонального складу ревізійної комісії органу самоорганізації населення;

є) прийняття клопотання (заяви) перед відповідною сільською, селищною, міською радою, районною у місті (у разі її створення) радою про надання згоди на створення органу самоорганізації населення, визначення форми його подальшої легалізації.

7. Рішення загальних зборів (конференції) приймається більшістю голосів зареєстрованих на них учасників, які мають право вирішального голосу.

8. Уповноважені загальних зборів (конференції) подають до сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради заяву про створення органу самоорганізації населення, протокол загальних зборів (конференції) про ініціювання створення органу самоорганізації населення або про започаткування посади старости, а також список учасників загальних зборів (конференції) із зазначенням прізвища, ім'я, по батькові, дати народження, серії і номера паспорту громадянина України, паспорту громадянина іншої держави або іншого документу, що посвідчує особу (тимчасового посвідчення громадянина України, паспорту громадянина України для виїзду за кордон, дипломатичного паспорту, службового паспорту, військового квитка, посвідчення особи моряка, пенсійного посвідчення тощо), домашньої адреси із зазначенням номеру телефону (за умови його наявності) та особистого підпису кожного учасника загальних зборів (конференції).

Список реєстрації учасників загальних зборів (конференції) має містити посилання на згоду учасників на розголошення персональних даних про них (прізвища, імені, по батькові, дати народження, серії і номера паспорту або іншого документу, що посвідчує особу, домашньої адреси та номеру телефону).

9. Одночасно уповноважені подають до виконавчого комітету відповідної ради документи згідно з частиною третьою статті 15 цього закону для проведення перевірки відомостей, що містяться у поданих документах та легалізації в обраний спосіб органу самоорганізації населення.

Стаття 11. Порядок надання дозволу на створення органу самоорганізації населення та ухвалення рішення про започаткування посади старости

1. Дозвіл на створення органу самоорганізації населення надається сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою.

Рішення про започаткування посади старости ухвалюється сільською, селищною радою.

2. Питання про створення органу самоорганізації населення чи започаткування посади старости, внесені на розгляд сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради, розглядається в обов'язковому порядку на найближчому засіданні відповідної ради за участю уповноважених.

У рішенні ради про надання дозволу на створення органу самоорганізації населення мають бути обов'язково визначені його назва та територія, в межах якої діятиме орган самоорганізації населення.

4. Рішення сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради про надання дозволу на створення органу самоорганізації населення у десятиденний термін з моменту його ухвалення передається секретарем сільської, селищної, міської ради, заступником голови районної у місті (у разі її створення) ради до її виконавчого комітету для легалізації органу самоорганізації населення та доводиться до відома жителів у встановленому порядку.

5. Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада може відмовити у наданні дозволу на створення органу самоорганізації населення або на започаткування посади старости виключно за умов, якщо ініціювання створення органу самоорганізації населення або започаткування посади старости було здійснено з порушенням вимог, встановлених цим законом.

6. Рішення сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради про відмову у наданні дозволу на створення органу самоорганізації населення, рішення сільської, селищної ради про започаткування посади старости може бути оскаржено до суду в установленому законом порядку.

Стаття 12. Порядок обрання органу самоорганізації населення

1. Кількісний склад органу самоорганізації населення визначається загальними зборами (конференцією).

2. Персональний склад органу самоорганізації населення обирається загальними зборами (конференцією) на основі загального, рівного виборчого права шляхом таємного або відкритого голосування учасників загальних зборів (конференції).

3. Рішення про проведення таємного або відкритого голосування при виборах персонального складу органу самоорганізації населення приймається загальними зборами (конференцією).

4. У разі ухвалення сільською, селищною радою рішення про започаткування посади старости, перші вибори старости мають бути призначені відповідною сільською, селищною радою одночасно із ухваленням цього рішення. При цьому вибори мають бути проведені не пізніше ніж у шестидесятиденний термін з дати ухвалення рішення про започаткування посади старости. У подальшому вибори старости проводяться одночасно з виборами відповідного сільського, селищного голови.

Проведення голосування при виборах старости здійснюється у порядку, визначеному законодавством для виборів сільського, селищного голови.

5. До складу органу самоорганізації населення обираються голова, заступник (заступники) голови, секретар, інші члени цього органу.

Обраними до складу органу самоорганізації населення вважаються особи, які одержали більшість голосів учасників загальних зборів (конференції) порівняно з іншими кандидатами.

6. Члени органу самоорганізації населення можуть бути достроково відкликані із займаної посади за рішенням загальних зборів (конференції).

7. Переобрання органу самоорганізації населення, відкликання, обрання окремих його членів замість вибулих чи зміна кількісного складу органу самоорганізації населення здійснюється загальними зборами (конференцією) в порядку, встановленому цією статтею та законодавством. При цьому ініціатори їх проведення не пізніше ніж у тижневий термін до запланованої дати проведення загальних зборів (конференції) зобов'язані в повідомному порядку проінформувати про цей захід відповідну сільську, селищну, міську, районну у місті (у разі її створення) раду.

8. Дострокове відкликання та переобрання старости відбувається в аналогічному порядку, передбаченому законодавством для дострокового відкликання та переобрання сільських, селищних голів.

У разі проведення дострокових виборів сільського, селищного голови або сільської, селищної ради, діяльність яких поширюється на територію діяльності старости села, селища, дострокові вибори останнього не проводяться.

Стаття 13. Строк повноважень органу самоорганізації населення, його персонального складу, старости

1. Орган самоорганізації населення створюється на необмежений строк. Рішення відповідної сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради про надання дозволу на створення органу самоорганізації населення не припиняється із завершенням терміну повноважень цієї ради.

2. Посада старости започатковується на необмежений термін. Рішення відповідної сільської, селищної ради про започаткування посади старости не припиняється із завершенням терміну повноважень цієї ради.

3. Персональний склад органу самоорганізації населення обирається на строк, визначений Положенням про орган самоорганізації населення, але не більше ніж на строк повноважень відповідної місцевої ради. Строк повноважень персонального складу органу самоорганізації населення обчислюється з дня його обрання.

4. Староста обирається терміном на строк повноважень відповідної сільської, селищної ради.

5. Не пізніше ніж за тридцять календарних днів до завершення строку повноважень персонального складу органу самоорганізації населення цей орган оголошує дату проведення загальних зборів (конференції), на яких має бути розглянуте питання про переобрання його персонального складу.

Якщо у зазначений термін орган самоорганізації населення не оголосив про дату проведення загальних зборів (конференції) для переобрання його персонального складу, відповідні загальні збори (конференція) скликаються міським, сільським, селищним головою, головою районної у місті (у разі її створення) ради.

Стаття 14. Положення про орган самоорганізації населення

1. Положення про орган самоорганізації населення (далі – Положення) затверджують загальні збори (конференція).

2. У Положенні зазначаються:

- 1) назва та місцезнаходження органу самоорганізації населення;
- 2) основні завдання та напрями діяльності органу самоорганізації населення;
- 3) власні повноваження органу самоорганізації населення;
- 4) територія, в межах якої діє орган самоорганізації населення;
- 5) права та обов'язки органу самоорганізації населення та його членів;
- 6) строк повноважень персонального складу органу самоорганізації населення;
- 7) порядок дострокового припинення повноважень членів органу самоорганізації населення;
- 8) порядок використання коштів та іншого майна, порядок звітності;
- 9) порядок ліквідації органу самоорганізації населення;
- 10) інші питання, пов'язані з діяльністю органу самоорганізації населення.

3. Контроль за додержанням органом самоорганізації населення Положення покладається на відповідну місцеву раду та її виконавчий орган, який здійснив реєстрацію органу самоорганізації населення.

Стаття 15. Легалізація органу самоорганізації населення

1. Легалізація органу самоорганізації населення є обов'язковою і здійснюється шляхом його реєстрації або повідомлення про заснування.

У разі реєстрації орган самоорганізації населення набуває статусу юридичної особи, має печатку із власною назвою, штампи, бланки, поточний та інші рахунки в установах банків.

2. Реєстрація органу самоорганізації населення здійснюється виконавчим органом відповідної ради (далі – реєструючим органом).

Органи самоорганізації населення звільняються від сплати реєстраційного збору.

3. Для реєстрації органу самоорганізації населення уповноважені особисто подають до реєструючого органу заяву за формою, встановленою Кабінетом Міністрів України.

До заяви про реєстрацію органу самоорганізації населення додаються:

- 1) копія рішення відповідної ради про надання дозволу на створення органу самоорганізації населення;
- 2) протокол загальних зборів (конференції) з рішеннями про утворення органу самоорганізації населення, про затвердження Положення, про обрання його персонального складу та уповноважених;
- 3) Положення, затверджене загальними зборами (конференцією) – у двох примірниках;
- 4) персональний склад органу самоорганізації населення із зазначенням прізвища, імені та по батькові, дати народження, місця проживання та контактних телефонів (у разі наявності) його членів.

4. Заява про реєстрацію органу самоорганізації населення розглядається реєструючим органом після прийняття радою рішення про надання дозволу на створення органу самоорганізації населення, але не пізніше тижневого терміну з дня отримання усіх необхідних документів відповідно до вимог цього закону.

5. Реєструючий орган може проводити перевірку відомостей, що містяться в поданих для реєстрації органу самоорганізації населення документах.

6. За результатами розгляду заяви реєструючим органом приймається рішення про реєстрацію або відмову в реєстрації органу самоорганізації населення.

7. Виключною підставою для відмови в реєстрації може бути порушення вимог Конституції України, Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, цього закону при проведенні загальних зборів (конференції) та обранні персонального складу органу самоорганізації населення

8. Реєструючий орган протягом трьох робочих днів з дня прийняття рішення про реєстрацію або про відмову в реєстрації повідомляє про це уповноважених.

9. Рішення про відмову в реєстрації органу самоорганізації населення може бути оскаржено до суду в установленому законом порядку.

10. Загальні збори (конференція) можуть ухвалити рішення про зміну назви органу самоорганізації населення. Таке рішення загальних зборів (конференції) підлягає затвердженню відповідною сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою, шляхом внесення змін до рішення, яким надавався дозвіл на створення відповідного органу самоорганізації населення.

11. У разі внесення змін до Положення у десятиденний термін з цього моменту до реєструючого органу подаються:

а) заява, підписана головою органу самоорганізації населення;

б) протокол загальних зборів (конференції) про затвердження змін до Положення;

в) текст змін.

У разі внесення змін до Положення, які передбачають зміну назви та/або території діяльності органу самоорганізації населення, до реєструючого органу додатково подається копія рішення сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради, яким була надана згода на зміну назви та/або території діяльності органу самоорганізації населення. Копія відповідного рішення сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради має бути надана органу самоорганізації населення секретарем сільської, селищної, міської, заступником голови районної у місті (у разі її створення) ради у десятиденний термін після його ухвалення.

Про час і місце проведення загальних зборів (конференції), на яких планується розглянути питання про внесення змін до Положення, орган самоорганізації населення не пізніше ніж у тижневий термін до цієї дати зобов'язаний в проінформувати відповідну сільську, селищну, міську, районну у місті (у разі її створення) раду.

12. Орган самоорганізації населення може легалізувати своє заснування шляхом письмового повідомлення виконавчого комітету відповідної сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради. До такого повідомлення додаються документи, передбачені частиною третьою цієї статті. У цьому разі Положення, затверджене загальними зборами (конференцією), подається в одному примірнику.

13. У разі ухвалення загальними зборами (конференцією) рішення про реєстрацію органу самоорганізації населення, раніше легалізованого шляхом повідомлення про заснування, повторне отримання дозволу на створення органу самоорганізації населення з боку сільською, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради не потрібно. Реєстрація такого органу самоорганізації здійснюється за правилами, передбаченими цією статтею.

14. Виконавчий комітет сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради затверджує методичні рекомендації щодо порядку здійснення легалізації органів самоорганізації населення, а також надає необхідну організаційну та правову допомогу органам самоорганізації населення у проведенні їх легалізації.

З метою надання практичної допомоги органам самоорганізації населення у процесі їх утворення та поточної діяльності в структурі виконавчих органів сільської, селищної, міської, районної у місті ради (у разі її створення) має бути утворений спеціалізований підрозділ, що забезпечуватиме методичну, інформаційну, правову та інші види допомоги стовню самоорганізації.

Комунальні підприємства, установи та організації мають у сфері власної компетенції забезпечити надання органам самоорганізації населення безоплатної консультативної допомоги з питань їхньої діяльності.

15. Виконавчі комітети сільських, селищних та міських рад створюють єдиний Реєстр органів самоорганізації населення, який ведеться уповноваженим виконавчим органом відповідної ради. В Реєстр вносяться такі дані про легалізовані органи самоорганізації населення: повна та скорочена назва, дата утворення, власні повноваження, територія, в межах якої діє орган самоорганізації населення, його персональний склад, дата внесення змін до Положення.

Інформація про реєстрацію органу самоорганізації населення також вноситься реєструючим органом в загальнодержавний реєстр органів самоорганізації населення, порядок ведення якого визначається Кабінетом Міністрів України.

Розділ III

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Стаття 16. Власні повноваження органу самоорганізації населення

1. За органом самоорганізації населення, що легалізується шляхом реєстрації, відповідно до рішення загальних зборів (конференції) під час його утворення та діяльності можуть бути закріплені такі його власні повноваження:

1) представляти інтереси територіальної мікрогромади у відповідній місцевій раді та її органах, в місцевих органах виконавчої влади;

2) сприяти додержанню Конституції та законів України, реалізації актів Президента України та органів виконавчої влади, рішень місцевих рад та їх виконавчих органів, розпоряджень сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті (у разі її створення) ради, рішень, прийнятих на місцевих референдумах;

3) вносити у встановленому порядку до проектів місцевих програм соціально-економічного і культурного розвитку та проектів місцевих бюджетів пропозиції з питань, що стосуються територіальної мікрогромади;

4) організовувати на добровільних засадах участь населення у здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, проведення робіт з благоустрою, озеленення та утримання в належному стані садиб, дворів, вулиць, площ, парків, кладовищ, братських могил, обладнанні дитячих і спортивних майданчиків, кімнат дитячої творчості, клубів за інтересами тощо; з цією метою можуть створюватися тимчасові або постійні бригади, використуватися інші форми залучення населення;

5) організовувати на добровільних засадах участь населення у здійсненні заходів щодо охорони пам'яток історії та культури, ліквідації наслідків стихійного лиха, будівництві і ремонті шляхів, тротуарів, комунальних мереж, об'єктів загального користування із дотриманням встановленого законодавством порядку проведення таких робіт;

6) здійснювати контроль за порядком формування тарифів на житлово-комунальні послуги, якістю та обсягами цих послуг, надаваних членам територіальних мікрогромад, за якістю та обсягами проведених ремонтних робіт у житлових будинках (гуртожитках); підписувати разом із представниками замовника житлово-комунальних послуг та ремонтних робіт акти передачі-прийому наданих членам територіальної мікрогромади житлово-комунальних послуг та виконаних ремонтних робіт;

7) надавати допомогу навчальним закладам, закладам та організаціям культури, фізичної культури і спорту у проведенні культурно-освітньої, спортивно-оздоровчої та виховної роботи серед населення, розвитку художньої творчості, фізичної культури і спорту; сприяти збереженню культурної спадщини, традицій народної культури, охороні пам'яток історії та культури, впровадженню нових обрядів;

8) організовувати допомогу громадянам похилого віку, інвалідам, сім'ям загиблих воїнів та військовослужбовців, малозабезпеченим, безробітним та багатодітним сім'ям, а також самотнім громадянам, дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, вносити пропозиції з цих питань до органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, інших установ, підприємств, організацій;

9) надавати необхідну допомогу органам пожежного нагляду у здійсненні протипожежних заходів, організовувати вивчення населенням правил пожежної

безпеки, сприяти здійсненню громадського контролю за додержанням вимог пожежної безпеки;

10) сприяти відповідно до законодавства правоохоронним органам у забезпеченні ними охорони громадського порядку;

11) виступати ініціатором проведення громадських слухань у порядку, передбаченому статутом відповідної територіальної громади;

12) розглядати звернення громадян, вести особистий прийом громадян;

13) сприяти депутатам відповідних місцевих рад в організації їх зустрічей з виборцями, прийому громадян та виконанні ними інших депутатських повноважень в територіальній мікрогромаді;

14) інформувати громадян про діяльність органу самоорганізації населення, організувати громадське обговорення питань, що стосуються поточних та перспективних планів розвитку територіальних мікрогромад, а також планів забудови відповідної території.

Вказані повноваження органу самоорганізації населення розповсюджуються на всю територію його діяльності.

2. За органом самоорганізації населення, що легалізується шляхом повідомлення, під час його утворення можуть закріплюватися повноваження, передбачені частиною першою цієї статті.

3. Орган самоорганізації населення набуває власних повноважень з дня його легалізації у порядку, встановленому статтею 14 цього закону.

4. Якщо під час створення органу самоорганізації населення йому було надано лише частину з усього обсягу власних повноважень, передбаченого частиною першою цієї статті, а в процесі діяльності органу самоорганізації виникла потреба в їх розширенні у межах вказаного обсягу, загальні збори (конференція) можуть розширити повноваження органу самоорганізації населення.

У разі прийняття загальними зборами (конференцією) рішення про наділення органу самоорганізації населення додатковими власними повноваженнями, відповідні зміни вносяться і до Положення в порядку, визначеному цим законом.

5. Власні повноваження надаються органу самоорганізації населення на необмежений строк.

6. Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада передає органу самоорганізації населення, легалізованому шляхом реєстрації, відповідні кошти, а також матеріально-технічні та інші ресурси, необхідні для реалізації власних повноважень, здійснює контроль за виконанням наданих повноважень та використанням переданих коштів та ресурсів.

Надання коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів органам самоорганізації населення здійснюється, як правило, через спеціальні місцеві цільові програми на підставі договору, який укладається між відповідною місцевою радою та органом самоорганізації населення.

Типовий договір про надання радою коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів органу самоорганізації населення затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 17. Делегування сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою частини повноважень виконавчих органів органу самоорганізації населення

1. Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада за власною ініціативою або ініціативою органу самоорганізації населення та за наявності згоди загальних зборів (конференції) може на підставі окремого договору додатково делегувати органу самоорганізації населення, легалізованому у порядку реєстрації, частину повноважень своїх виконавчих органів з одночасною передачею відповідних коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для здійснення цих повноважень.

До повноважень виконавчих органів місцевих рад, які делегуються органу самоорганізації населення, можуть належати:

а) укладення договорів на виконання робіт по ремонту будинків (гуртожитків) та благоустрою території згідно з планом соціально-культурного розвитку села, селища, міста (району в місті) та використання фінансових ресурсів, виділених сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою для виконання цих повноважень;

б) організація культурних, спортивних, навчальних та масових заходів для населення відповідно до планів роботи з населенням на відповідній території, витрати на які передбачені у місцевих бюджетах;

в) надання допомоги громадянам похилого віку, інвалідам, сім'ям загиблих воїнів та військовослужбовців, малозабезпеченим, безробітним та багатодітним сім'ям, а також самотнім громадянам, дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування за місцем їх проживання за рахунок отримання та розподілу коштів, передбачених на такі цілі у відповідних місцевих бюджетах;

г) надання погодження на виділення земельних ділянок під будівництво або для інших цілей на їх території на підставі громадських обговорень та громадських слухань;

г) складання адміністративних протоколів про правопорушення у сфері благоустрою населених пунктів;

д) ведення обліку жителів, які мешкають у будинках індивідуальної забудови в межах території діяльності органу самоорганізації населення, видача довідок, перелік яких визначається відповідною місцевою радою, що надала дозвіл на створення органу самоорганізації населення, а також засвідчення документів у порядку, встановленому законодавством України;

е) управління окремими об'єктами житлового фонду, що перебуває у комунальній власності села, селища, міста;

є) інші повноваження, передбачені цим законом.

Рада та її виконавчі органи здійснюють контроль за реалізацією делегованих органу самоорганізації населення повноважень та використанням переданих йому коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів.

Типовий договір про делегування повноважень виконавчих органів місцевої ради органу самоорганізації населення, передачу фінансів та майна затверджується Кабінетом Міністрів України.

2. Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада не може делегувати органу самоорганізації населення повноваження, віднесені законами України до її виключної компетенції або делеговані органами виконавчої влади її виконавчим органам.

3. Орган самоорганізації населення може бути достроково позбавлений повноважень, делегованих йому місцевою радою, у випадках та у порядку, визначених договором.

4. Якщо рішення ради про делегування органу самоорганізації населення додаткових повноважень не забезпечене фінансами і майном, загальні збори (конференція) можуть на цій підставі в односторонньому порядку відмовитись від виконання таких повноважень.

Розділ IV.

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Стаття 18. Фінансова основа органу самоорганізації населення

1. Фінансовою основою діяльності органу самоорганізації населення, легалізованого в порядку реєстрації, є:

кошти відповідного місцевого бюджету, які надаються йому сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою для здійснення власних та делегованих повноважень;

дотації або субсидії, отримані з державного або місцевого бюджетів, державних цільових фондів або в межах технічної чи благодійної, у тому числі гуманітарної, допомоги;

кошти від здійснення господарської діяльності заснованих органом самоорганізації населення підприємств, установ та організацій, від виконання органом самоорганізації населення робіт та надання платних послуг;

добровільні внески фізичних та юридичних осіб;

місцеві збори на засадах добровільного самооподаткування, запроваджені загальними зборами (конференцією);

пасивні доходи;

інші надходження, не заборонені законодавством.

2. Орган самоорганізації населення, легалізований у порядку реєстрації, самостійно використовує власні фінансові ресурси, у тому числі отримані з

місцевого бюджету, на цілі та у межах, визначених договорами з сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою.

3. Кошти на реалізацію органом самоорганізації населення власних та делегованих повноважень окремо закладаються у видатковій частині відповідного місцевого бюджету.

Стаття 19. Матеріальна основа діяльності органу самоорганізації населення

1. Матеріальною основою діяльності органу самоорганізації населення, легалізованого в порядку реєстрації, є майно:

1) передане йому радою в оперативне управління;

2) створене, придбане або отримане в результаті здійснення господарської діяльності заснованих органом самоорганізації населення підприємств, установ та організацій;

3) придбане чи створене органом самоорганізації населення за власні кошти та отримане ним з інших джерел, не заборонених законом.

Майно, вказане в підпунктах 2 і 3 цієї частини, визнається спільною сумісною власністю членів територіальної мікрогрупи, що мешкають на території діяльності органу самоорганізації населення.

2. Орган самоорганізації населення для виконання своїх повноважень користується майном згідно з його цільовим призначенням.

Стаття 20. Господарська діяльність органів самоорганізації населення

1. Органи самоорганізації населення, легалізовані в порядку реєстрації, для виконання своїх завдань, передбачених Положенням чи договорами, укладеними з відповідною сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою, іншими суб'єктами у порядку, встановленому законодавством, можуть засновувати підприємства, установи та організації для здійснення господарської діяльності.

Діяльність таких підприємств, установ та організацій має бути спрямована переважно на задоволення соціальних, культурних, побутових та інших потреб територіальної мікрогрупи. Напрямки діяльності таких підприємств, установ та організацій, а також їх взаємовідносини із органом самоорганізації населення, що утворив це підприємство, установу, організацію, визначаються їх статутами.

Контроль за діяльністю підприємств, установ та організацій, заснованих органами самоорганізації населення, здійснюють самі ці органи та уповноважені державні органи.

2. З метою забезпечення виконання власних та делегованих повноважень орган самоорганізації населення, легалізований шляхом реєстрації, може приймати на роботу штатних працівників у порядку, визначеному законодавством України, якщо це передбачено Положенням. Оплата праці таких працівників здійснюється за рахунок коштів органу самоорганізації населення. Розмір заробітної плати встановлюється за рішенням органу самоорганізації населення або відповідної місцевої ради, але не нижче розміру мінімальної заробітної плати.

Розділ V.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Стаття 21. Публічність, відкритість роботи та підзвітність органу самоорганізації населення

1. Орган самоорганізації населення інформує населення про своє місцезнаходження, час роботи та особистого прийому його керівниками членів територіальної мікрогромади.

2. Орган самоорганізації населення не рідше одного разу на рік звітує про свою діяльність на загальних зборах (конференції).

3. Члени територіальної мікрогромади мають право знайомитися з рішеннями відповідного органу самоорганізації населення, а також отримувати засвідчені головою або секретарем цього органу копії рішень, прийнятих органом самоорганізації населення.

Стаття 22. Організація роботи органу самоорганізації населення

1. Основною формою прийняття рішень органом самоорганізації населення є його засідання.

2. Засідання органу самоорганізації населення скликаються його головою в міру необхідності, але не рідше одного разу на квартал.

3. Порядок скликання засідань, підготовки і розгляду питань, прийняття рішень, позачергового скликання засідання, а також порядок роботи органу самоорганізації населення визначається Положенням, а також Регламентом органу самоорганізації населення (далі – Регламентом), або Типовим регламентом органів самоорганізації села, селища, міста, району у місті, який затверджується відповідною місцевою радою (далі – Типовим регламентом).

4. Засідання органу самоорганізації населення є правомочним, якщо в ньому бере участь більше половини від його загального складу.

5. Для забезпечення виконання своїх повноважень орган самоорганізації населення може утворювати комісії, робочі групи, інші органи у порядку, визначеному Положенням, Регламентом або Типовим регламентом.

Стаття 23. Акти органу самоорганізації населення та акти старости

1. Орган самоорганізації населення в межах власних повноважень і повноважень, делегованих відповідною місцевою радою, може приймати рішення організаційно-розпорядчого характеру, які є обов'язковими для виконання усіма членами територіальної мікрогромади та іншими суб'єктами, кого стосуються ці рішення.

2. Рішення органу самоорганізації населення, як правило, приймається шляхом відкритого голосування. На вимогу третини членів органу самоорганізації рішення може прийматися шляхом таємного або поіменного голосування.

3. Рішення органу самоорганізації населення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини його загального складу.

4. Рішення органів самоорганізації населення, прийняті у межах делегованих йому відповідною радою повноважень, набувають чинності з дня їх реєстрації у виконавчому органі ради, яка делегувала їх органу самоорганізації населення.

5. Рішення органу самоорганізації населення з питань, віднесених до його власної компетенції, яке не відповідає чинному законодавству або виходить за межі його повноважень, призупиняється відповідною сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою з одночасним зверненням до суду про скасування такого рішення.

6. Голова органу самоорганізації населення видає розпорядження, які стосуються регламентації внутрішньої роботи органу самоорганізації населення. Розпорядження голови реєструються в органі самоорганізації населення у порядку, встановленому Положенням, Регламентом або Типовим регламентом.

7. Староста в межах власної компетенції видає розпорядження організаційно-розпорядчого характеру, які за своїм статусом є аналогічними рішенням органів самоорганізації населення. Розпорядження старости набувають чинності з дня їх реєстрації у виконавчому органі сільської, селищної ради в порядку, передбаченому Регламентом виконавчого комітету відповідної сільської, селищної ради.

Стаття 24. Статус членів органу самоорганізації населення та старости

1. Члени органу самоорганізації населення виконують свої обов'язки, як правило, на громадських засадах.

2. За рішенням загальних зборів (конференції) голова та секретар органу самоорганізації населення, легалізованого шляхом реєстрації, можуть працювати в ньому на постійній основі чи за сумісництвом, з оплатою їх праці за рахунок коштів органу самоорганізації населення або коштів з інших джерел, не заборонених законодавством. У цьому разі розмір їхньої заробітної плати встановлюється за рішенням загальних зборів (конференції), але він не може бути нижчим за мінімальну заробітну плату.

3. Староста за посадою входить до складу виконавчого комітету відповідної сільської, селищної ради.

4. Сільський, селищний староста не є державним службовцем, службовцем місцевого самоврядування і може суміщати свою діяльність з іншою посадою, займатися підприємницькою діяльністю, одержувати від неї прибуток.

У разі ухвалення сільською, селищною радою рішення про встановлення оплати праці старости, її виплата здійснюється за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету. Розмір заробітної плати старости не може бути нижчим за мінімальну заробітну плату.

5. Повноваження сільського, селищного старости, голови, заступника

(заступників) голови, секретаря та членів органу самоорганізації населення підтверджується посвідченнями, які видаються виконавчим комітетом сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради у тижневий термін після отримання протоколу про обрання сільського, селищного старости, голови, заступника (заступників) голови, секретаря та членів відповідного органу самоорганізації населення.

Форма посвідчення та порядок його видачі визначається виконавчим комітетом відповідної місцевої ради.

Стаття 25. Повноваження голови органу самоорганізації населення та старости

1. Головою органу самоорганізації населення є особа, яка обирається загальними зборами (конференцією) та очолює орган самоорганізації населення і наділена відповідними повноваженнями у здійсненні організаційно-розпорядчих функцій в порядку, передбаченому законодавством та Положенням.

2. Голова органу самоорганізації населення:

- 1) організовує роботу органу самоорганізації населення;
- 2) скликає і проводить його засідання;
- 3) підписує разом із секретарем рішення, прийняті органом самоорганізації населення, та організовує їх виконання;
- 4) видає розпорядження;
- 5) є розпорядником коштів, підписує договори, фінансові та інші документи органу самоорганізації населення;
- 6) укладає договори із штатними працівниками;
- 7) представляє орган самоорганізації населення у відносинах з фізичними та юридичними особами;
- 8) організовує виконання рішень органу самоорганізації населення;
- 9) здійснює інші повноваження, визначені цим та іншими законами України, своїм Положенням.

3. До повноважень старости належать повноваження, зазначені у частині другій цієї статті, а також такі повноваження:

- 1) представляти інтереси жителів села, селища в органах державної влади, місцевого самоврядування та створюваних ними органах;
- 2) здійснювати постійний взаємозв'язок населення з органами державної влади, місцевого самоврядування та їхніми посадовими особами;
- 3) доводити до відома населення, роз'яснювати та контролювати в межах власної компетенції положень законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, рішень органів місцевого самоврядування, розпоряджень сільського, селищного голови;
- 4) видавати за дорученням сільської, селищної ради довідки членам територіальної мікрогради;

5) інформувати населення та сприяти його участі у місцевих виборах, референдумах, переписах, медичних та санітарно-епідеміологічних заходах, ярмарках та інших заходах, що проводяться органами місцевого самоврядування;

6) здійснювати на підвідомчій території моніторинг діяльності комунальних підприємств, установ, організацій, а також стану доріг, колодязів, мостів, інших об'єктів комунальної власності, водного та лісового господарства та вносити пропозиції щодо їхнього покращення на розгляд загальних зборів (конференції), а також органів місцевого самоврядування і місцевих органів виконавчої влади;

7) контролювати надання пільг та субсидій малозабезпеченим членам територіальної мікрогромади;

8) готувати для розгляду радою пропозицій щодо використання природних ресурсів місцевого значення;

9) складати протоколи про адміністративні правопорушення благоустрою населених пунктів;

10) скликати загальні збори (конференцію) як за власною ініціативою, так і за ініціативою членів територіальної мікрогромади, головувати на них;

11) щорічно звітувати перед жителями села, селища про свою діяльність.

4. У разі відсутності голови органу самоорганізації населення або неможливості виконання ним своїх обов'язків з інших причин його повноваження виконує заступник голови або секретар органу самоорганізації населення в порядку і межах, передбачених законодавством та Положенням.

У разі неможливості виконання старостою своїх обов'язків на період його відсутності надані йому повноваження виконує відповідний сільський, селищний голова.

Стаття 26. Повноваження секретаря органу самоорганізації населення

Секретар органу самоорганізації населення:

1) організовує підготовку засідань органу самоорганізації населення та питань, що виносяться на їх розгляд;

2) забезпечує ведення діловодства в органі самоорганізації населення;

3) забезпечує своєчасне доведення до відповідних підприємств, установ, організацій та фізичних осіб рішень органу самоорганізації населення та розпоряджень голови цього органу;

4) контролює виконання актів органу самоорганізації населення;

5) у разі відсутності голови органу самоорганізації населення та його заступника (заступників) або неможливості виконання ними своїх обов'язків з інших причин виконує повноваження голови в порядку і межах, передбачених законодавством та Положенням;

6) виконує інші передбачені Положенням обов'язки та рішення органу самоорганізації населення та доручення його голови.

Стаття 27. Ревізійна комісія органу самоорганізації населення

1. Для контролю за використанням органом самоорганізації населення коштів та іншого майна загальними зборами (конференцією) на термін повноважень органу самоорганізації населення обирається ревізійна комісія.

2. Загальні збори (конференція) визначають кількісний склад ревізійної комісії, обирають її голову та членів.

3. Головою та членом ревізійної комісії не може бути особа, обрана до складу органу самоорганізації населення. Голова та члени ревізійної комісії виконують свої обов'язки на громадських засадах.

4. Повноваження ревізійної комісії визначаються Положенням.

Стаття 28. Дострокове припинення повноважень голови, заступника голови, секретаря, членів органу самоорганізації населення, голови та членів ревізійної комісії

У своїй діяльності голова, заступник голови, секретар, члени органу самоорганізації населення, голова та члени ревізійної комісії є підзвітними загальним зборам (конференції) та можуть бути достроково звільнені від займаної посади за рішенням загальних зборів (конференції) у таких випадках:

- порушення Конституції та законів України;
- за особистою заявою на ім'я загальних зборів (конференції) щодо складання своїх повноважень;
- через неможливість виконання своїх обов'язків за станом здоров'я;
- переїзд на інше місце проживання за межі території діяльності відповідного органу самоорганізації населення;
- набуття законної сили обвинувального вироку суду;
- визнання судом недієздатними, безвісно відсутніми або оголошеними померлими;
- їхньої смерті.

Стаття 29. Дострокове припинення повноважень старости

Повноваження сільського, селищного старости припиняються за рішенням відповідної сільської, селищної ради у таких випадках:

- порушення Конституції, законів України;
- за особистою заявою старости сільській, селищній раді щодо складання своїх повноважень;
- через неможливість виконання своїх обов'язків за станом здоров'я;
- переїзду на інше місце проживання за межі відповідного села, селища;
- набуття законної сили обвинувального вироку суду;
- визнання старости судом недієздатними, безвісно відсутніми або оголошеним померлим;

- його смерті.

Стаття 30. Контроль за фінансовою діяльністю органу самоорганізації населення та використанням ним майна

Контроль за фінансовою діяльністю органу самоорганізації населення та використанням ним майна у межах своїх повноважень здійснюють:

- 1) загальні збори (конференція);
- 2) ревізійна комісія органу самоорганізації населення;
- 3) сільська, селищна, міська рада та її виконавчі органи (в частині делегованих органу самоорганізації населення повноважень);
- 4) виконавчий комітет сільської, селищної, міської, районної в місті (у разі її створення) ради, який здійснив реєстрацію органу самоорганізації населення;
- 5) органи державної влади відповідно до їхньої компетенції.

Розділ VI.

ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЛІКВІДАЦІЯ ОРГАНУ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Стаття 31. Дострокове припинення повноважень (відставка) персонального складу органу самоорганізації населення

1. Повноваження персонального складу органу самоорганізації населення можуть бути достроково припинені у разі:

- 1) невиконання чи порушення органом самоорганізації населення Конституції, законів та інших законодавчих актів України;
- 2) невиконання органом самоорганізації населення рішень сільської, селищної, міської ради, районної у місті (у разі її створення) ради, її виконавчого комітету;
- 3) прийняття відповідного рішення загальними зборами (конференцією);
- 4) перебудови чи ліквідації будинків (гуртожитків), вулиць, кварталів, мікрорайонів, районів у містах, сіл, селищ, міст, в межах яких вони діють, якщо така перебудова або ліквідація пов'язані із відселенням (переселенням) щонайменше половини жителів відповідної території.

2. Рішення про дострокове припинення повноважень (відставку) персонального складу органу самоорганізації населення у випадках, передбачених пунктами 1 і 2 частини 1 цієї статті, приймається сільською, селищною, міською радою на підставі рішення суду, а у випадку, передбаченому пунктом 3 частини 1 цієї статті, – на підставі протоколу загальних зборів (конференції). Рішення про дострокове припинення повноважень органу самоорганізації населення на підставах, що впливають із пункту 4 частини 1 цієї статті, ухвалюється відповідною місцевою радою.

3. Дострокове припинення повноважень (відставка) персонального складу органу самоорганізації населення не тягне за собою ліквідацію цього органу.

4. У випадку дострокового припинення повноважень (відставки) персонального складу органу самоорганізації населення вибори його нового складу мають бути проведені у тримісячний термін з дня прийняття радою чи загальними зборами (конференцією) рішення про дострокове припинення повноважень його персонального складу.

Чинний склад органу самоорганізації населення виконує свої обов'язки до обрання його нового складу.

Стаття 32. Порядок ліквідації органу самоорганізації населення

1. Орган самоорганізації населення може бути ліквідований у випадках, передбачених чинним законодавством та Положенням.

2. У разі ліквідації органу самоорганізації населення фінансові ресурси та майно, які були передані для виконання власних та делегованих йому повноважень сільською, селищною, міською радою і які не були використані, підлягають поверненню цій раді у порядку, передбаченому договором.

3. Фінанси та майно органу самоорганізації населення (за винятком переданих йому відповідною місцевою радою) у випадку його ліквідації не можуть перерозподілятися між членами органу самоорганізації населення або членами територіальної мікрогромади, а використовуються за рішенням загальних зборів (конференції) на виконання завдань, передбачених Положенням або на благодійні цілі, а у випадках, передбачених законодавством, – за рішенням суду спрямовуються до місцевого бюджету та визнаються комунальною власністю територіальної громади, в межах якої діяв орган самоорганізації населення.

Розділ VII.

ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ І СТАРОСТИ ТА ЇХ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

Стаття 33. Гарантії діяльності органу самоорганізації населення та старости

1. Органи місцевого самоврядування сприяють здійсненню органами самоорганізації населення та старостою їхніх повноважень. Кожна місцева рада, на території якої діють легалізовані органи самоорганізації населення чи введено посаду старости, має регулярно приймати цільові програми, спрямованні на покращення діяльності органів самоорганізації населення, а також забезпечення належного виконання старостою покладених на нього завдань.

Щорічні плани соціально-економічного розвитку відповідного села, селища, міста мають містити окремі розділи, спрямовані на розвиток органів самоорганізації населення.

2. Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи не мають права втручатися у діяльність органів самоорганізації населення та старости, крім випадків, передбачених законом.

3. Органам самоорганізації населення створеним на рівні сіл, селищ, районів, мікрорайонів та житлових комплексів, які легалізовані шляхом реєстра-

ції, у місячний термін після отримання свідоцтва про реєстрацію, а також старостам, виконавчими органами сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради надається в оперативне управління нежитлове приміщення у належному технічному стані, яке використовується виключно для реалізації органом самоорганізації населення чи старостою своїх повноважень. Утримання та ремонт цього приміщення здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету.

4. Сільські, селищні, міські, районні у місті (у разі її створення) ради та їх виконавчі органи зобов'язані надавати органам самоорганізації населення, старостам на їхню вимогу копії власних рішень, а також інформувати про проекти своїх рішень, які зачіпають інтереси жителів, що мешкають у межах територіальної мікрогромади.

5. Члени органу самоорганізації населення мають право брати участь з правом дорадчого голосу у засіданнях відповідних місцевих рад та їх органів при розгляді питань, що безпосередньо пов'язані із діяльністю органу самоорганізації населення, територією відповідної мікрогромади, а також ініційованих цим органом питань.

6. Сільські, селищні, міські, районні у місті (у разі їх створення) ради можуть встановлювати для підприємств, установ та організацій, заснованих (утворених) органом самоорганізації населення, пільги по сплаті місцевих податків та зборів у межах частини, що надходить до відповідного місцевого бюджету.

Стаття 34. Відповідальність органу самоорганізації населення, його посадових осіб та старости за порушення законодавства

1. Рішення, дії та бездіяльність органів самоорганізації населення та їх членів, а також старости можуть бути оскаржені до відповідної ради або до суду.

2. Прийняття органом самоорганізації населення рішень, що суперечать Конституції і законодавству України, Положенню та рішенням місцевої ради, її виконавчого органу, розпорядженням сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті (у разі її створення) ради, а також рішенням загальних зборів (конференції), місцевого референдуму, може бути підставою для припинення повноважень (відставки) персонального складу органу самоорганізації населення, позбавлення цього органу усіх або частини делегованих йому відповідною місцевою радою повноважень або повного припинення його повноважень.

Стаття 35. Відповідальність за порушення законодавства про територіальну самоорганізацію населення

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їхні посадові особи, фізичні та юридичні особи, винні в порушенні законодавства про територіальну самоорганізацію населення, несуть відповідальність згідно із законом.

II. Прикінцеві положення

1. Цей закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Закони України та інші нормативно-правові акти, прийняті до набрання чинності цим законом, діють у частині, що не суперечить цьому закону.

3. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців після набрання чинності цим законом:

підготувати та внести до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим законом;

забезпечити прийняття відповідно до своєї компетенції нормативно-правових актів, що випливають із цього закону, зокрема, Положення про порядок легалізації органів самоорганізації населення, Типовий договір про делегування повноважень місцевої ради органу самоорганізації населення, Типовий договір про надання радою коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів органам самоорганізації населення тощо;

забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим законом.

4. Сільським, селищним, міським радам у тримісячний термін після набрання чинності цим законом прийняти рішення, спрямовані на регламентацію правового статусу органів самоорганізації населення у відповідному населеному пункті згідно із цим законом.

Голова Верховної Ради України

В. Литвин

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає загальні збори громадян за місцем проживання (далі – загальні збори) як зібрання усіх або частини жителів села (сіл), селища, міста для вирішення питань місцевого значення. Рішення загальних зборів враховуються органами місцевого самоврядування в їх діяльності.

Відповідно до ст. 8 вказаного Закону, порядок проведення загальних зборів визначається законом та статутом територіальної громади.

Досі такого закону немає, а компетенція, порядок скликання і проведення загальних зборів та реалізації їхніх рішень регулюється Постановою Верховної Ради України від 17.12.1993 № 3748-ХІІ “Про затвердження Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні” (Відомості Верховної Ради (ВВР) 1994, № 6, ст. 30).

У зв’язку із змінами, які відбулися в правовому полі України з моменту ухвалення вказаної Постанови, її зміст увійшов у протиріччя із Конституцією України, Законами України “Про місцеве самоврядування в Україні”, “Про органи самоорганізації населення” тощо.

Крім того, чинне законодавство не містить належної регламентації порядку скликання та проведення конференцій представників членів територіальної громади (далі – конференцій) у разі, якщо проведення загальних зборів пов’язано із суттєвими організаційними складнощами.

Це унеможливує реалізацію прав членів територіальної громади на участь у вирішенні питань місцевого значення. Зокрема, ставить під загрозу створення та існування органів самоорганізації населення, оскільки нечіткість формулювань щодо порядку проведення загальних зборів (конференцій) породжує протести прокуратури, судові процеси і не дає членам територіальних громад спільно вирішувати важливі місцеві проблеми.

Результатом є загострення соціальних конфліктів та розповсюдження таких радикальних форм громадського волевиявлення, як пікети, мітинги, страйки, акції громадянської непокорності. Тому дедалі актуальнішою стає необхідність ухвалення Закону України «Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання».

До того ж нещодавно прийнятий Верховною Радою Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 40, ст. 527) прямо передбачає (ст. 2), що внутрішня політика ґрунтується на принципах забезпечення реалізації прав і

свобод людини і громадянина, участі громадян в управлінні державними і суспільними справами.

2. Мета і завдання законопроекту

Метою прийняття Закону є суттєве покращення існуючої ситуації у сфері регламентації форм локальної демократії і створення умов для безпосередньої участі членів територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення, що дозволить членам територіальних громад брати більш активну участь у здійсненні місцевого самоврядування та посилить їхню відповідальність за стан справ у відповідній територіальній громаді.

3. Загальна характеристика законопроекту

Проект Закону складається із 18 статей та Прикінцевих положень, згрупованих у п'ять розділів.

В законопроекті наводяться визначення декількох термінів, які не мають нормативного закріплення в існуючих правових актах (зокрема, термінів «конференція», «мікрोगромада», «член територіальної громади», «член мікрोगромади», «питання місцевого значення» тощо), або щодо визначення яких у чинному законодавстві існують різні трактування (наприклад, термін «загальні збори»).

Загальні збори (конференція) визначаються в цьому законопроекті як одна із форм безпосередньої участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст у вирішенні питань місцевого значення. Законопроект встановлює завдання загальних зборів (конференції) та принципи їх проведення.

Брати участь у роботі загальних зборів (конференції) з правом вирішального голосу можуть члени територіальної громади, які досягли вісімнадцятирічного віку, не визнані судом недієздатними та на законних підставах постійно проживають в межах територіальної громади (відповідної мікрोगромади). Законопроект забороняє будь-які обмеження прав членів територіальної громади на участь у роботі загальних зборів (конференції) залежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, політичних уподобань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, мовних або інших ознак.

В законопроекті встановлюється територіальна основа проведення загальних зборів (конференцій), зокрема, визначено чотири територіальних рівні проведення загальних зборів (конференцій): 1) загальні збори (конференції) села (сіл), селища, міста; 2) загальні збори (конференції) району в місті чи мікрорайону; 3) загальні збори (конференції) вулиці чи кварталу; 4) загальні збори (конференції) будинку (декількох будинків), гуртожитку (декількох гуртожитків) чи інших дрібніших територій.

Законопроект визначає перелік повноважень загальних зборів (конференцій), а також встановлює обмеження щодо можливості розгляду та вирішення ними питань, які належать до компетенції органів державної влади.

В проекті Закону визначається порядок скликання, проведення загальних зборів (конференцій) та ухвалення ними рішень. Зокрема, вперше на законодавчому рівні пропонується закріпити мінімальну квоту представництва членів територіальної громади на конференції для забезпечення легітимності ухвалюваних нею рішень.

Рішення загальних зборів (конференцій), які стосуються органів місцевого самоврядування чи їхніх посадових осіб, підлягають обов'язковому розгляду по суті у місячний термін після отримання протоколу загальних зборів (конференцій) на відкритому засіданні відповідного органу місцевого самоврядування чи його посадовими особами.

Рішення загальних зборів (конференцій), які не відповідають чинному законодавству або прийняті з питань, що не віднесені до їх повноважень, зупиняються відповідною сільською, селищною, міською, районною в місті (у разі її створення) радою з одночасним зверненням до суду про скасування такого рішення.

З метою узгодження змісту статей 1 та 8 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, а також уточнення окремих положень ст. 8 цього Закону, перехідними положенням законопроекту пропонується внести зміни до статті 8 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, виклавши її у новій редакції.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Нормативно-правовими актами у даній сфері правового регулювання є: Конституція України, Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» (статті 1 і 8), Постанова Верховної Ради України від 17.12.1993 № 3748-ХІІ «Про затвердження Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні» та інші.

Після прийняття законопроекту реалізація його положень, крім згаданої зміни ст. 8 “Про місцеве самоврядування в Україні”, потребує приведення інших законодавчих актів України у відповідність із цим Законом. У прикінцевих положеннях міститься доручення Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців після набрання чинності цим Законом підготувати та внести до Верховної Ради України відповідні пропозиції.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація Закону не потребує додаткових фінансових витрат з Державного бюджету. Можливі витрати на підготовку та проведення загальних зборів (конференцій) здійснюватимуться за рахунок коштів бюджетів місцевого самоврядування.

6. Прогнозовані соціально-економічні та інші наслідки застосування акту

Прийняття Закону «Про загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання» сприятиме створенню належної правової бази для підготовки, проведення загальних зборів (конференцій) та реалізації їхніх рішень. Це створить необхідні нормативні умови для безпосередньої участі членів територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення, що у свою чергу дозволить певною мірою заощадити кошти з місцевих бюджетів, які мають бути спрямовані на вирішення місцевих проблем.

Крім того, в Україні будуть створені умови для подальшого розвитку органів самоорганізації населення, зміцненню їхньої ролі в місцевому самоврядуванні та впровадження в Україні більш ефективної публічної політики щодо цих органів.

Прийняття Закону має стимулювати процеси розвитку демократичного врядування в Україні, а також підвищити ступінь довіри громадськості до органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

ЗАКОН УКРАЇНИ
«ПРО ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ (КОНФЕРЕНЦІЇ) ЧЛЕНІВ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ»

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Мета Закону

Цей Закон визначає правові та організаційні засади скликання та проведення загальних зборів членів територіальної громади за місцем проживання (далі – загальних зборів) та конференцій їхніх представників (далі – конференцій), повноваження загальних зборів (конференцій) та порядок реалізації їхніх повноважень.

Стаття 2. Основні терміни, використані у цьому Законі

Основні терміни, використані у цьому Законі, мають таке значення:

члени територіальної громади – громадяни України, іноземці, особи без громадянства, біженці та вимушені переселенці, які зареєстровані у встановленому законом порядку та на законних підставах постійно проживають на території села, селища, міста;

територіальна мікрогромада – жителі села, селища, на території якого не створюється сільська чи селищна рада, або частина жителів села, селища, міста, які об'єднані компактним постійним проживанням на законних підставах на певній частині території населеного пункту (району в місті, мікрорайону, вулиці, кварталу, будинку (декількох будинків), гуртожитку (декількох гуртожитків) тощо), певною спільністю соціальних, культурних, побутових та інших потреб та інтересів;

члени територіальної мікрогромади – члени територіальної громади, які проживають на території територіальної мікрогромади;

загальні збори – зібрання членів територіальної громади села (сіл), селища (селищ), міста, територіальної мікрогромади для вирішення питань місцевого значення;

конференція – зібрання представників членів територіальної громади села (сіл), селища (селищ), міста, територіальної мікрогромади, уповноважених представляти інтереси інших членів відповідної території на підставі рішень загальних зборів, що проводилися в межах дрібніших складових територій, для вирішення питань місцевого значення;

питання місцевого значення – це об'єкти діяльності місцевого самоврядування, питання (справи), які пов'язані з життєдіяльністю людей за місцем

проживання та розвитком відповідної територіальної громади, що впливають із колективних інтересів жителів – членів відповідної територіальної громади, віднесені Конституцією, законами України та статутом територіальної громади до предметів відання місцевого самоврядування, а також інші питання, які не належать до виключної компетенції органів державної влади України;

уповноважений орган – один із виконавчих органів сільської, селищної, міської, районної в місті (у разі її створення) ради, на який покладено обов'язки зі сприяння скликанню, підготовці та проведенню загальних зборів (конференцій) та врахування у діяльності органу місцевого самоврядування та його посадових осіб рішень, ухвалених загальними зборами (конференцією).

Стаття 3. Сфера правового регулювання цього Закону

1. Дія цього Закону поширюється на відносини, що виникають під час здійснення діяльності, пов'язаної зі скликанням та проведенням загальних зборів (конференцій). Дія інших нормативно-правових актів може поширюватися на зазначені відносини лише у випадках, передбачених цим Законом, або в частині, що не суперечить цьому Закону.

Стаття 4. Поняття загальних зборів (конференцій)

1. Загальні збори (конференція) є однією з форм безпосередньої участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст у вирішенні питань місцевого значення.

2. Основними завданнями загальних зборів (конференцій) є:

1) забезпечення участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення за місцем проживання в межах Конституції і законів України;

2) представлення (виявлення, узагальнення та вираження) інтересів членів територіальної громади (мікрогромади);

3) забезпечення участі членів територіальної громади (мікрогромади) у формуванні та реалізації програм соціально-економічного розвитку відповідної території, інших місцевих програм;

4) забезпечення створення, організації діяльності та ліквідації органів самоорганізації населення.

Стаття 5. Законодавство про загальні збори (конференції)

1. Правовий статус загальних зборів (конференцій) визначається Конституцією України, Європейською хартією місцевого самоврядування, Додатковим протоколом до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади, законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», цим Законом та іншими нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього Закону.

2. Загальні збори (конференція) проводяться на підставі Конституції України, законів України „Про місцеве самоврядування в Україні”, „Про органи самоорганізації населення”, цього Закону та інших нормативно-правових актів.

Стаття 6. Принципи проведення загальних зборів (конференції)

Загальні збори (конференції) проводяться із дотриманням таких принципів:

- 1) народовладдя;
- 2) верховенства права;
- 3) добровільності участі;
- 4) рівноправ'я учасників;
- 5) вільного обговорення порушених питань;
- 6) публічності та відкритості;
- 7) політичної нейтральності та неупередженості;
- 8) узгодження інтересів територіальної мікрогромади з інтересами територіальної громади та держави.

Стаття 7. Право членів територіальної громади брати участь у загальних зборах (конференції)

1. Брати участь у загальних зборах (конференції) з правом вирішального голосу у порядку, визначеному цим Законом, можуть члени територіальної громади, які досягли вісімнадцятирічного віку, не визнані судом недієздатними та на законних підставах постійно проживають на території, в межах якої проводяться загальні збори (конференція).

2. Забороняються будь-які обмеження прав членів територіальної громади на участь у загальних зборах (конференції) залежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних, політичних уподобань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, мовних або інших ознак.

3. Участь представника уповноваженого органу у роботі загальних зборів (конференції) є обов'язковою.

4. У роботі загальних зборів (конференції) з правом дорадчого голосу за власною ініціативою можуть брати участь:

- народні депутати України;
- члени органів самоорганізації населення, в межах території діяльності яких проводяться загальні збори (конференція);
- члени територіальної громади, яким на момент проведення загальних зборів (конференції) виповнилося шістнадцять років, та які на законних підставах постійно проживають на території, в межах якої проводяться загальні збори (конференція).

5. Сільський, селищний, міський голова, голови відповідних районних в місті (у разі їх створення) рад, депутати місцевих рад, представники виконавчих органів місцевих рад та органів виконавчої влади, які не проживають на відповідній території, можуть брати участь у загальних зборах (конференції) за власним бажанням з правом дорадчого голосу.

6. Керівники підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, об'єднань громадян, інших органів самоорганізації населення можуть

брати участь у роботі загальних зборів (конференції) з правом дорадчого голосу за запрошенням ініціатора їх проведення.

Стаття 8. Територія, в межах якої проводяться загальні збори (конференція)

1. Загальні збори (конференції) проводяться за територіальним принципом.

2. Цим Законом передбачено чотири територіальні рівні проведення загальних зборів (конференцій):

- загальні збори (конференції) на рівні села (сіл), селища, міста;
- загальні збори (конференції) на рівні району в місті чи мікрорайону;
- загальні збори (конференції) на рівні вулиці чи кварталу;
- загальні збори (конференції) на рівні будинку (декількох будинків), гуртожитку (декількох гуртожитків) чи інших дрібніших територій.

Розділ II

ПОВНОВАЖЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ (КОНФЕРЕНЦІЙ)

Стаття 9. Повноваження загальних зборів

1. Загальні збори мають такі повноваження:

а) у сфері представлення інтересів жителів відповідної території у взаємовідносинах з органами місцевого самоврядування та їхніми посадовими особами:

1) обговорювати будь-які питання, віднесені Конституцією і законами України до відання органів місцевого самоврядування та їхніх посадових осіб, а також питання, які стосуються інтересів членів територіальної громади або мікрोगромади, із виробленням спільної позиції та пропозицій до відповідних органів та посадових осіб;

2) обговорювати будь-які проекти актів сільської, селищної, міської, районної в місті (у разі її створення) ради, її виконавчого комітету та посадових осіб із виробленням пропозицій по цих актах до відповідних органів та посадових осіб;

3) вносити пропозиції до органів місцевого самоврядування та їхніх посадових осіб щодо вирішення питань місцевого значення;

4) вносити пропозиції до порядку денного сесії сільської, селищної, міської, районної в місті (у разі її створення) ради та засідання її виконавчого комітету;

5) інформувати членів територіальної громади (мікрोगромади) про акти, які готуються до прийняття сільською, селищною, міською, районною в місті (у разі її створення) радою або її виконавчим комітетом, або про хід виконання вже прийнятих актів, що зачіпають інтереси членів територіальної громади (мікрोगромади);

б) у сфері участі членів територіальної громади (мікрोगромади) у соціально-економічному розвитку території:

1) обговорювати питання щодо об'єднання коштів місцевого бюджету, членів територіальної громади, підприємств, установ та організацій різних форм власності, трудових і матеріально-технічних ресурсів на будівництво, розширення,

ремонт і утримання об'єктів соціальної і виробничої інфраструктури, благоустрій населених пунктів, на заходи з охорони навколишнього природного середовища, а також вносити відповідні пропозиції з цих питань органам місцевого самоврядування, органам виконавчої влади та їх посадовим особам;

2) приймати рішення про запровадження місцевих зборів на засадах добровільного самооподаткування;

3) надавати згоду на передачу у комунальну власність територіальної громади об'єктів, створених в результаті трудової участі членів територіальної громади (мікрोगромади) або придбаних на їх добровільні внески, на продаж або передачу іншим суб'єктам у власність або користування;

4) вносити органам місцевого самоврядування пропозиції щодо передачі або придбання в комунальну власність відповідних територіальних громад підприємств, установ чи організацій різних форм власності або їх структурних підрозділів та інших об'єктів, якщо вони мають важливе значення для забезпечення комунальних, соціальних, культурних, побутових та інших потреб територіальної громади (мікрोगромади);

5) обговорювати результати громадського контролю діяльності комунальних підприємств, установ, організацій, а також стану доріг, колодязів, мостів, інших об'єктів комунальної власності, водного та лісового господарства, соціальної інфраструктури, який проводить орган самоорганізації населення;

6) обговорювати роботу підприємств, які надають членам територіальної громади чи мікрोगромади житлово-комунальні послуги, а також вносити сільській, селищній, міській, районній в місті (у разі її створення) раді та її виконавчим органам пропозиції про дострокове припинення договірних відносин із окремими підприємствами у разі неналежного забезпечення ними населення житлово-комунальними послугами;

7) обговорювати роботу підприємств, які надають членам територіальної громади (мікрोगромади) транспортні послуги, вносити пропозиції сільській, селищній, міській, районній в місті (у разі її створення) раді та їх виконавчим органам щодо внесення змін до режиму роботи громадського транспорту, а також ініціювати питання про відсторонення окремих підприємств, які надають транспортні послуги неналежної якості або вжиття до них відповідних санкцій;

8) вносити пропозиції сільській, селищній, міській, районній в місті (у разі її створення) раді та їх виконавчим органам щодо надання допомоги інвалідам, ветеранам війни і праці, самотнім особам похилого віку, багатодітним сім'ям та іншим категоріям малозабезпечених членів територіальної громади;

9) ініціювати пропозиції щодо найменування чи перейменування населених пунктів та розташованих на їх території топонімічних об'єктів, зміни адміністративно-територіального устрою села, селища, міста, а також вносити пропозиції з цих питань органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування;

10) обговорювати питання, пов'язані із залученням населення до ліквідації наслідків аварії чи стихійного лиха, сприяти органам державної влади та органам місцевого самоврядування у проведенні робіт по ліквідації цих наслідків;

11) вимагати та отримувати від органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади та їх посадових осіб інформацію про стан навколишнього середовища, заслуховувати інформацію про заходи, що вживаються з метою його поліпшення;

в) у сфері безпосередньої участі членів територіальної громади у місцевому самоврядуванні:

1) обирати від територіальної мікрогромади представників, уповноважених представляти інтереси цієї мікрогромади на конференції вищого рівня, визначати термін їх повноважень на таке представництво;

2) ініціювати у порядку місцевої ініціативи розгляд окремих питань, що належать до повноважень сільської, селищної, міської, районної в місті (у разі її створення) ради;

3) ініціювати відповідно до порядку, визначеному статутом відповідної територіальної громади, проведення громадських слухань;

4) узгоджувати у випадках, передбачених законодавством України, тарифи на житлово-комунальні послуги, що надають суб'єкти господарювання усіх форм власності;

г) у сфері створення, організації діяльності та ліквідації органів самоорганізації населення;

1) приймати рішення про створення органу самоорганізації населення, визначення його назви та його перейменування;

2) визначати територію, в межах якої здійснює свої повноваження орган самоорганізації населення, та строк повноважень його обраного складу;

3) визначати обсяг власних повноважень органу самоорганізації населення як при його створенні, так і в подальшому у межах, визначених Законом України «Про органи самоорганізації населення»;

4) затверджувати положення про орган самоорганізації населення, вносити до нього зміни та доповнення;

5) визначати основні напрямки діяльності органу самоорганізації населення;

6) визначати спосіб обрання персонального складу органу самоорганізації населення;

7) визначати кількісний склад та обирати персональний склад (голову, заступників голови, секретаря та членів) органу самоорганізації населення;

8) обирати осіб, уповноважених представляти інтереси учасників загальних зборів (конференції) у відповідній сільській, селищній, міській або районній в місті (у разі її створення) раді при наданні дозволу на створення органу самоорганізації населення, та у виконавчому органі відповідної ради – при його легалізації;

9) визначати кількісний склад та обирати голову і членів ревізійної комісії органу самоорганізації населення;

10) приймати клопотання (заяву) перед відповідною сільською, селищною, міською радою про надання згоди на створення органу самоорганізації населення, визначати спосіб його подальшої легалізації;

11) здійснювати контроль за фінансовою діяльністю органу самоорганізації населення та використанням ним майна;

12) вирішувати питання про оплату праці голови та секретаря органу самоорганізації населення, які працюють в ньому на постійній основі, за рахунок коштів органу самоорганізації населення, визначати розмір цієї оплати;

13) заслуховувати чергові та позачергові звіти про діяльність органу самоорганізації населення та давати оцінку цій діяльності;

14) заслуховувати чергові та позачергові звіти ревізійної комісії щодо стану фінансово-господарської діяльності органу самоорганізації населення і приймати відповідні рішення;

15) ініціювати перед сільською, селищною, міською, районною в місті (у разі її створення) радою питання про делегування нею органу самоорганізації населення частини повноважень її виконавчих органів з одночасною передачею відповідних коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для здійснення цих повноважень, або надавати згоду на таке делегування у разі, якщо ініціатором цього процесу була сама сільська, селищна, міська, районна в місті (у разі її створення) рада;

16) ухвалювати рішення про відмову в односторонньому порядку від виконання повноважень, делегованих органу самоорганізації населення сільською, селищною, міською, районною в місті (у разі її створення) радою у разі невиконання останньою своїх зобов'язань в частині передачі відповідних коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для здійснення цих повноважень;

17) достроково припиняти повноваження окремих членів органу самоорганізації населення, а також членів ревізійної комісії органу самоорганізації населення на підставах, визначених законодавством та положенням про орган самоорганізації населення;

18) ухвалювати рішення про дострокове припинення повноважень персонального складу органу самоорганізації населення чи його ліквідацію у випадках, передбачених законодавством та положенням про орган самоорганізації населення;

19) визначати порядок використання фінансів та майна органу самоорганізації населення (за винятком переданих йому відповідною місцевою радою) у разі його ліквідації;

д) у сфері охорони правопорядку та захисту прав членів територіальної громади чи мікрогромади:

1) обговорювати поведінку осіб, які порушують громадський порядок, вживати заходи громадського впливу або вносити подання до уповноважених органів щодо притягнення цих осіб до відповідальності, встановленої чинним законодавством;

2) давати оцінку діям або бездіяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування, внаслідок яких була чи могла бути завдана шкода інтересам

територіальної громади (мікрогромади), а також подавати сільській, селищній, міській, районній в місті (у разі її створення) раді пропозиції про вжиття запобіжних заходів;

3) порушувати у разі необхідності перед сільським, селищним, міським головою, головою районної в місті (у разі її створення) ради, керівниками підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності питання про притягнення окремих посадових осіб до відповідальності, передбаченої чинним законодавством.

Загальні збори можуть розглядати та вирішувати інші питання, що зачіпають інтереси членів територіальної громади (мікрогромади).

2. Загальні збори села (сіл), селища, міста, району в місті чи мікрорайону окрім повноважень, зазначених у пункті 1 цієї статті, можуть також ініціювати проведення чергових та позачергових звітів міського, сільського, селищного голови, голови районної в місті (у разі її створення) ради, депутатів місцевих рад, посадових осіб виконавчих органів місцевих рад, звітів про виконання місцевих бюджетів перед територіальною громадою (мікрогромадою), заслуховувати такі звіти і надавати відповідні оцінки.

3. Загальні збори мають право направляти звернення до органів державної влади, обласних та районних рад, керівників підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, об'єднанням громадян із порушенням в них питань, які є важливими для забезпечення інтересів членів територіальної громади (мікрогромади).

4. На загальних зборах не можуть розглядатися та вирішуватися питання, які не належать до їхньої компетенції.

Стаття 10. Повноваження конференції

На конференції можуть розглядатися та вирішуватися будь-які питання, віднесені до повноважень загальних зборів відповідного рівня, з урахуванням особливостей, встановлених цим та іншими законами.

Розділ III

ПОРЯДОК СКЛИКАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ (КОНФЕРЕНЦІЙ)

Стаття 11. Порядок скликання загальних зборів

1. Загальні збори скликаються по мірі необхідності, якщо інше не передбачено чинним законодавством, статутом відповідної територіальної громади чи положенням про орган самоорганізації населення.

2. Загальні збори можуть скликатися:

1) ініціативною групою з числа членів територіальної громади (мікрогромади) у складі не менше десяти осіб (у разі скликання загальних зборів села (сіл), селища, міста, району в місті чи мікрорайону), або не менше трьох осіб (у разі скликання загальних зборів інших територіальних рівнів), які досягли

вісімнадцятирічного віку, не визнані судом недієздатними та на законних підставах постійно проживають у межах відповідного села, селища, міста чи мікроромлади;

2) органом самоорганізації населення – у межах території його діяльності;

3) сільською, селищною, міською, районною в місті (у разі її створення) радою або її постійною комісією;

4) сільським, селищним, міським головою, головою районної в місті (у разі її створення) ради.

3. Скликання загальних зборів сільським, селищним, міським головою, головою районної в місті (у разі її створення) ради здійснюється шляхом видання ним відповідного розпорядження. Таке розпорядження може бути видано не пізніше ніж за сім календарних днів до дати проведення загальних зборів – як за власною ініціативою сільського, селищного, міського голови, голови районної в місті (у разі її створення) ради, так і у випадках, передбачених чинним законодавством.

4. Рішення сільської, селищної, міської, районної в місті (у разі її створення) ради або однієї з постійних комісій місцевої ради про скликання загальних зборів ухвалюється відповідно до регламенту місцевої ради. При цьому таке рішення має набути чинності не пізніше ніж за сім днів до дати проведення загальних зборів.

5. Скликання загальних зборів органом самоорганізації населення здійснюється на підставі рішення, ухваленого цим органом відповідно до вимог Закону України «Про органи самоорганізації населення» та положення про орган самоорганізації населення.

Орган самоорганізації населення може скликати загальні збори виключно в межах території, на якій він здійснює свою діяльність. Рішення органу самоорганізації населення про скликання загальних зборів має бути в письмовому вигляді в повідомному порядку доведено до відома сільської, селищної, міської, районної в місті (у разі її створення) ради не пізніше ніж за сім днів до дати проведення загальних зборів.

6. У разі скликання загальних зборів ініціативною групою членів територіальної громади (мікроромлади) вона не пізніше ніж у тижневий термін до запланованої дати проведення загальних зборів в повідомному порядку інформує про це відповідну сільську, селищну, міську, районну в місті (у разі її створення) раду. Інформація в повідомленні має бути засвідчена власними підписами членів ініціативної групи і містити їх прізвища, ім'я та по батькові, дату народження, домашню адресу та контактний телефон (за його наявності).

7. У розпорядженні сільського, селищного, міського голови, голови районної в місті (у разі її створення) ради, рішення сільської, селищної, міської, районної в місті (у разі її створення) ради або однієї з постійних комісій місцевої ради, рішення органу самоорганізації населення, а також у повідомленні ініціативної групи про скликання загальних зборів має бути зазначена така інформація:

- 1) ініціатор скликання загальних зборів;
- 2) територіальний рівень проведення загальних зборів, визначений відповідно до пункту 2 статті 8 цього Закону;
- 3) дата і час проведення загальних зборів;
- 4) місце проведення загальних зборів;
- 5) запрошені учасники загальних зборів;
- 6) питання, які ініціатор пропонує на розгляд загальних зборів;
- 7) кількість квартир у багатоповерховому житловому будинку (багатоповерхових будинках) та/або кількість будинків приватної власності, розташованих на території, у межах якої передбачається проводити загальні збори.

8. Днем реєстрації ініціативи щодо скликання загальних зборів вважається день видання відповідного розпорядження сільського, селищного, міського голови, голови районної в місті (у разі її створення) ради, набуття чинності рішення сільської, селищної, міської, районної в місті (у разі її створення) ради або постійної комісії місцевої ради, подання до відповідної сільської, селищної, міської, районної в місті (у разі її створення) ради рішення органу самоорганізації населення, офіційного повідомлення ініціативною групою уповноваженого органу про скликання загальних зборів.

9. Ініціативи щодо скликання загальних зборів реєструються у журнали реєстрації загальних зборів уповноваженим органом негайно після їх отримання. Уповноважений орган протягом одного робочого дня з дати реєстрації ініціативи щодо скликання загальних зборів письмово повідомляє ініціатору їх скликання номер реєстрації ініціативи у журналі реєстрації загальних зборів.

Форма журналу реєстрації загальних зборів затверджується рішенням сільської, селищної, міської ради, районної в місті (у разі її створення) ради.

10. Інформація про скликання загальних зборів має бути доведена уповноваженим органом до відома членів територіальної громади (мікрोगромади) не пізніше, ніж за три календарних дні до дати проведення загальних зборів через офіційний веб-сайт, засоби масової інформації, засновниками яких є сільська, селищна, міська, районна в місті (у разі її створення) рада, та в інший спосіб.

11. Організаційно-технічне забезпечення підготовки та проведення загальних зборів покладається на ініціатора їх проведення або за його клопотанням на уповноважений орган. У разі надходження відповідного звернення від ініціатора загальних зборів уповноважений орган має забезпечити приміщення для проведення загальних зборів, обладнання його необхідними технічними засобами, а також запросити на загальні збори представників органів місцевого самоврядування та їхніх посадових осіб, підприємств, установ та організацій, які належать до комунальної власності відповідної територіальної громади, визначених ініціатором проведення загальних зборів.

12. Посадові особи органів місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, що перебувають у комунальній власності відповідної територіальної громади, мають сприяти проведенню загальних зборів та надавати ініціатору їх проведення необхідні інформаційні матеріали в порядку,

передбаченому Законами України «Про інформацію» та «Про доступ до публічної інформації».

Стаття 12. Порядок скликання конференції

1. У випадках, коли скликання загальних зборів пов'язане з певними організаційними складнощами, замість них, якщо інше не передбачено цим та іншими законами, можуть скликатися конференції. Обрання представників територіальних мікрогромад для участі в конференції здійснюється на відповідних загальних зборах (конференціях), які мають передувати цій конференції та проводяться в межах дрібніших складових територій (району в місті, мікрорайону, вулиці, кварталу, будинку (декількох будинків), гуртожитку (декількох гуртожитків) чи інших дрібніших територій) із оформленням відповідних протоколів.

2. Норми представництва на конференції мають бути:

а) при обранні представників на конференцію, яка має проводитися на рівні села (сіл), селища, міста – не менше ніж один представник від ста квартир багатоквартирних будинків та/або будинків індивідуальної забудови;

б) при обранні представників на конференцію, яка має проводитися на рівні району в місті чи мікрорайону – не менше ніж один представник від сорока квартир багатоквартирних будинків та/або будинків індивідуальної забудови;

в) при обранні представників на конференцію, яка має проводитися на рівні вулиці чи кварталу – не менше ніж один представник від десяти квартир багатоквартирних будинків та/або будинків індивідуальної забудови;

г) при обранні представників на конференцію, яка має проводитися на рівні будинку (декількох будинків), гуртожитку (декількох гуртожитків) чи інших дрібніших територій – не менше ніж один представник від трьох квартир багатоквартирних будинків або від однієї кімнати гуртожитку.

Статутом територіальної громади села, селища, міста можуть бути встановлені інші норми представництва на конференції за умови, що вони не можуть бути меншими ніж передбачені цим Законом.

3. Конференції скликаються та проводяться із дотриманням вимог, які стосуються загальних зборів, з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом.

Стаття 13. Порядок проведення загальних зборів (конференції)

1. Перед початком загальних зборів (конференції) ініціатор їх скликання проводить реєстрацію осіб, які прибули для участі у цьому заході. У списку реєстрації учасників загальних зборів (конференції) мають бути зазначені: прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, серія і номер паспорту громадянина України, паспорту громадянина іншої держави або іншого документу, що посвідчує особу (тимчасового посвідчення громадянина України, паспорту громадянина України для виїзду за кордон, дипломатичного паспорту, службового паспорту, військового квитка, посвідчення особи моряка, пенсійного посвідчення тощо), домашня адреса, номер телефону (за умови його наявності) та особистий підпис кожного учасника загальних зборів (конференції).

Список реєстрації учасників загальних зборів (конференції) має містити посилання на згоду учасників на розголошення персональних даних про них (прізвища, імені, по батькові, дати народження, серії і номери паспорту або іншого документу, що посвідчує особу, домашньої адреси та номеру телефону).

У разі проведення конференції, під час реєстрації кожний її учасник подає також витяг із протоколу загальних зборів (конференції) нижчого рівня за підписами головуючого та секретаря, на яких прийнято рішення про уповноваження цієї особи представляти на конференції інтереси відповідної територіальної мікрогромади.

2. Загальні збори є правомочними за умови, якщо в їх роботі бере участь більше половини членів територіальної громади (мікрогромади), а у разі проведення конференції, – якщо на них присутні більше половини обраних представників.

3. Відсутність представника уповноваженого органу не може бути підставою для відміни чи перенесення дати проведення загальних зборів (конференції).

4. Відкриває загальні збори (конференцію) представник ініціатора їх скликання або уповноважена ініціатором особа.

5. Для ведення загальних зборів (конференції) із числа їх учасників з правом вирішального голосу обирається головуючий і секретар. За рішенням загальних зборів (конференції) її учасники можуть обрати робочу президію.

6. З метою підрахунку голосів учасники загальних зборів (конференції) обирають зі свого складу лічильну комісію у кількості не менше трьох осіб. Не можуть бути членами лічильної комісії сільський, селищний, міський голова, голова районної в місті (у разі її створення) ради, а також головуючий та секретар або члени президії загальних зборів (конференції).

7. Загальні збори (конференція) затверджують порядок денний та регламент своєї роботи. Порядок денний має обов'язково передбачати доповіді представника ініціатора скликання загальних зборів (конференції) або уповноваженої ним особи, а у разі потреби, – також виступ представника органу місцевого самоврядування, в компетенцію якого входить розв'язання питання, що розглядається на загальних зборах (конференції). Не допускається розгляд та прийняття на загальних зборах (конференції) рішень з питань, не внесених до порядку денного.

8. Головуючий на основі затвердженого регламенту загальних зборів (конференції):

- оголошує питання, які вносяться на розгляд загальних зборів (конференції);
- веде загальні збори (конференцію) та підтримує на них належну дисципліну і порядок;
- надає слово для виступів та оголошує підсумки голосування на підставі даних лічильної комісії;
- виконує інші функції з проведення загальних зборів (конференції).

Якщо головуючий на загальних зборах (конференції) зловживає своїм правом головуючого, загальні збори (конференції) можуть висловити йому недовіру та обрати нового головуючого.

9. Учасники загальних зборів (конференції) повинні дотримуватися регламенту та норм етичної поведінки, не допускати вигуків, образ та інших дій, що заважають обговоренню винесених на розгляд питань. У разі порушення цих вимог будь-яким з учасників загальних зборів (конференції), головуючий може зробити йому попередження. У разі, якщо порушник продовжує порушувати порядок, головуючий загальних зборів (конференції) може звернутися до порушника із вимогою залишити загальні збори (конференцію). При невиконанні порушником цієї вимоги до нього можуть бути застосовані примусові заходи як до порушника громадського порядку відповідно до чинного законодавства.

Головуючий на загальних зборах може переривати виступаючого лише якщо його виступ не стосується теми загальних зборів (конференції) або порушує їх регламент.

10. Обов'язки з охорони громадського порядку на загальних зборах (конференції) покладаються на працівників міліції або на представників громадських формувань з охорони громадського порядку та Державного кордону України.

Стаття 14. Рішення загальних зборів (конференції)

1. З розглянутих питань загальні збори (конференція) приймають рішення.

2. Рішення загальних зборів (конференції) приймається більшістю голосів учасників з правом вирішального голосу шляхом відкритого або таємного голосування. Спосіб голосування визначається регламентом та учасниками загальних зборів (конференції).

3. Рішення загальних зборів (конференції) не потребують додаткового затвердження органами місцевого самоврядування чи їхніми посадовими особами.

Стаття 15. Протокол загальних зборів (конференції)

1. Результати проведення загальних зборів (конференції) оформляються протоколом, який веде секретар загальних зборів (конференції). Протокол має містити дані про ініціатора скликання загальних зборів, дату і місце проведення загальних зборів (конференції), кількість учасників, у тому числі з правом вирішального голосу, затверджений порядок денний, стислий опис перебігу загальних зборів (конференції), результати розгляду питань, внесених до порядку денного, результати голосування по кожному питанню тощо.

Оформлений протокол загальних зборів (конференції) не пізніше трьох днів після їх проведення підписують головуючий і секретар загальних зборів (конференції).

2. Протокол загальних зборів (конференції) оформляється у двох оригінальних примірниках. Перший примірник протоколу передається до відповідної сільської, селищної, міської, районної в місті (у разі її створення) ради, другий залишається в ініціатора їх проведення.

3. До першого примірника протоколу загальних зборів (конференції) додається оригінал списку учасників загальних зборів (конференції), які брали в них участь, складений відповідно до вимог пункту 1 статті 13, а у разі проведення конференції до нього також додаються оригінали протоколів загальних зборів (конференцій), які підтверджують повноваження учасників конференції представляти інтереси територіальних мікрогромад. До другого примірника протоколу додаються копії вказаних документів, засвідчені уповноваженим органом.

4. Якщо на загальних зборах (конференції) було ухвалено рішення про уповноваження однієї чи декількох осіб представляти інтереси учасників цих загальних зборів (конференції) на загальних зборах (конференції) більш високого рівня, для кожної уповноваженої особи оформлюється окремий витяг із протоколу загальних зборів (конференції), який має бути переданий кожному обраному уповноваженому не пізніше ніж за два календарних дні до дати проведення загальних зборів (конференції) вищого рівня.

5. У триденний термін після надходження протоколу загальних зборів (конференції) до сільської, селищної, міської, районної в місті (у разі її створення) ради, уповноважений орган має оприлюднити результати загальних зборів (конференції) і довести їх до відома членів територіальної громади чи відповідної мікрогромади, зокрема, через офіційний веб-сайт, а також засоби масової інформації, засновником яких є сільська, селищна, міська, районна в місті (у разі її створення) рада.

Розділ IV

РЕАЛІЗАЦІЯ РІШЕНЬ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ (КОНФЕРЕНЦІЙ)

Стаття 16. Реалізація рішень загальних зборів (конференцій)

1. Рішення загальних зборів (конференції), які стосуються органів місцевого самоврядування чи їхніх посадових осіб, підлягають обов'язковому розгляду по суті у місячний термін після отримання протоколу загальних зборів (конференції) на відкритому засіданні відповідного органу місцевого самоврядування або посадовою особою.

2. Ініціатор проведення загальних зборів (конференції) має бути поінформований про дату, час та місце розгляду рішень загальних зборів (конференції) щонайменше за три календарних дні до дати розгляду. Представнику ініціатора має бути надана можливість виступу для донесення до відома органу місцевого самоврядування чи його посадових осіб причин прийняття та суті рішень, ухвалених на загальних зборах (конференції).

3. За результатами розгляду рішень загальних зборів (конференції) органи місцевого самоврядування чи їхні посадові особи мають ухвалити у межах своїх повноважень управлінські акти, а також надати вмотивоване пояснення причин часткового врахування або відхилення рішення загальних зборів (конференції).

4. Акт органу місцевого самоврядування чи його посадової особи, ухвалений за результатами розгляду рішення загальних зборів (конференції), має бути в тижневий термін після його ухвалення направлений ініціатору проведення загальних зборів (конференції).

5. Інформація про ступінь врахування рішення загальних зборів (конференції) має бути розміщена уповноваженим органом на офіційному веб-сайті, а також у засобах масової інформації, заснованих яких є сільська, селищна, міська, районна вмісті (у разі її створення) рада.

6. Контроль за врахуванням рішень загальних зборів (конференцій) посадовими особами та органами місцевого самоврядування покладається на сільського, селищного, міського голову, голову районної в місті (у разі її створення) ради, виконавчий комітет відповідної місцевої ради, а також ініціаторів скликання загальних зборів (конференцій).

7. Порухення встановленого порядку розгляду рішення загальних зборів (конференції) органом місцевого самоврядування чи його посадовими особами може бути оскаржено ініціатором скликання загальних зборів (конференції) або окремими учасниками загальних зборів (конференції) у судовому порядку.

8. Рішення загальних зборів (конференції), прийняті в межах чинного законодавства і власних повноважень, є обов'язковими для виконання органами самоорганізації населення, а також усіма членами територіальної громади (мікрогромади), на території якої проводилися загальні збори (конференція).

9. Орган самоорганізації населення має інформувати про стан виконання рішень загальних зборів (конференції) у частині, що стосується цього органу самоорганізації населення, ініціаторів їх скликання, а також членів територіальної мікрогромади.

Стаття 17. Оскарження рішень загальних зборів (конференції)

1. Рішення загальних зборів (конференції) може бути оскаржено у встановленому законом порядку членами територіальної громади (мікрогромади), органами та посадовими особами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності, об'єднаннями громадян та органом самоорганізації населення, повноваження якого розповсюджуються на територію, де проводилися загальні збори (конференція).

2. Рішення загальних зборів (конференції), які не відповідають чинному законодавству або прийняті з питань, що не віднесені до повноважень загальних зборів (конференції), зупиняються відповідною сільською, селищною, міською, районною в місті (у разі її створення) радою з одночасним зверненням до суду про скасування такого рішення.

Стаття 18. Відповідальність за порушення законодавства про загальні збори (конференції)

1. Несвоєчасний розгляд сільською, селищною, міською, районною в місті (у разі її створення) радою рішень загальних зборів (конференції) може бути підставою для дострокового припинення її повноважень згідно із порядком, передбаченим чинним законодавством та її регламентом.

2. Посадові особи органів місцевого самоврядування, які своїми діями чи бездіяльністю порушують законодавство про загальні збори (конференції), несуть відповідальність згідно із законом.

3. Невиконання рішення загальних зборів (конференції) органом самоорганізації населення може бути підставою для дострокового припинення повноважень його персонального складу.

Розділ V

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Внести зміни до статті 8 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 24, ст. 170), виклавши її у такій редакції:

“Стаття 8. Загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання

1. Загальні збори (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання є формою їх безпосередньої участі у вирішенні питань місцевого значення.

2. Рішення загальних зборів (конференції) членів територіальної громади підлягають обов’язковому розгляду органами місцевого самоврядування.

3. Порядок проведення загальних зборів (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання визначається законом та статутом територіальної громади”.

3. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців після набрання чинності цим Законом:

1) підготувати та внести до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення інших законодавчих актів України у відповідність із цим Законом;

2) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.

4. Сільським, селищним, міським, районним в місті (у разі їх створення) радам та їх виконавчим органам протягом шести місяців із дня набрання чинності цим Законом:

1) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

2) забезпечити прийняття відповідно до своєї компетенції нормативно-правових актів, що випливають із цього Закону.

5. Визнати такою, що втрачає чинність з дня набрання чинності цим Законом, Постанову Верховної Ради України від 17 грудня 1993 року № 3748-ХІІ “Про затвердження Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні” (Відомості Верховної Ради УРСР, 1994 р., № 6, ст. 30).

Голова Верховної Ради України

В. Литвин

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін та доповнень до деяких законів України щодо регламентації питань самоорганізації населення»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Частина 6 ст. 140 Конституції України встановлює, що сільські, селищні, міські ради можуть дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення і наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає органи самоорганізації населення як представницькі органи, що створюються частиною жителів, які тимчасово або постійно проживають на відповідній території в межах села, селища, міста. Стаття 5 цього Закону визначає органи самоорганізації населення в якості одного із елементів системи місцевого самоврядування України, а ч. 2 ст. 14 встановлює, що їх правовий статус, порядок організації та діяльності визначаються законом.

Ухвалений Верховною Радою України 11 липня 2001 року Закон України «Про органи самоорганізації населення», на жаль, окремими своїми положеннями увійшов у протиріччя із Конституцією України та Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні». Крім того, він не зміг належним чином унормувати правовий статус органів самоорганізації населення, встановив надзвичайно складну процедуру їх створення, а також не закріпив належні гарантії для забезпечення їх діяльності.

Також досі залишається невиконаним доручення Верховної Ради України Кабінету Міністрів України, яким останньому прикінцевими положеннями цього Закону пропонувалося у чотиримісячний термін з дня набрання чинності Закону підготувати пропозиції щодо внесення змін до законів України, що впливають із нього. Станом на сьогодні лише тільки деякі законодавчі акти України містять згадування про органи самоорганізації населення, причому у деяких випадках по відношенню до них застосовується термінологія, яка не відповідає ч. 6 ст. 140 Конституції України.

Як наслідок, органи самоорганізації населення значною мірою залишаються поза межами правого регулювання, що, у свою чергу, шкодить ефективній реалізації ними своїх повноважень, призводить до різних тлумачень органами державної влади та місцевого самоврядування їх правового статусу, породжує численні судові спори, появу актів прокурорського реагування тощо.

Тому досі залишається актуальною проблема належного унормування правового статусу органів самоорганізації населення на рівні інших законодавчих актів. Подальше її ігнорування призведе (і вже призводить) до зменшення інтересу членів територіальних громад до цього інституту місцевого самовря-

дування через неможливість ефективного виконання органами самоорганізації населення покладених на них завдань та реалізації своїх повноважень.

2. Мета і завдання законопроекту

Метою прийняття Закону є суттєве покращення існуючої ситуації у соціальній сфері через належну регламентацію правового статусу органів самоорганізації населення як однієї з форм локальної демократії і створення необхідних умов для безпосередньої участі членів територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення.

3. Загальна характеристика законопроекту

Проект Закону передбачає внесення змін до 25 чинних законів України, а саме:

1. Цивільний кодекс України
2. Господарський кодекс України
3. Бюджетний кодекс України
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення
5. Господарський процесуальний кодекс України
6. Закон України «Про статус народного депутата України»
7. Закон України «Про Кабінет Міністрів України»
8. Закон України «Про місцеві державні адміністрації»
9. Закон України «Про столицю України місто-герой Київ»
10. Закон України «Про прокуратуру»
11. Закон України «Про міліцію»
12. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»
13. Закон України «Про статус депутатів місцевих рад»
14. Закон України «Про інформацію»
15. Закон України «Про доступ до публічної інформації»
16. Закон України «Про звернення громадян»
17. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики»
18. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців»
19. Закон України «Про житлово-комунальні послуги»
20. Закон України «Про благоустрій населених пунктів»
21. Закон України «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків»
22. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»
23. Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»
24. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»
25. Закон України «Про колективні договори і угоди»

Найбільш принциповими змінами, що передбачені законопроектом, є такі:

1. На рівні Цивільного кодексу України:

- визнання незаконними рішення, дії чи бездіяльність органу самоорганізації населення, його посадових та службових осіб в якості одного із способів захисту цивільних прав та інтересів членів територіальних громад;
- доповнення кодексу окремою статтею, яка визначає правові форми участі органів самоорганізації населення у цивільних правовідносинах;
- віднесення майна, створеного в результаті здійснення господарської діяльності заснованих органом самоорганізації населення підприємств, установ та організацій або придбане чи створене органом самоорганізації населення за власні кошти та отримане ним з інших джерел, не заборонених законом, до спільної сумісної власності членів територіальної громади, які мешкають на території діяльності відповідного органу самоорганізації населення, визначення особливостей здійснення права на таке майно.

2. На рівні Господарського кодексу:

- віднесення органів самоорганізації населення до числа учасників відносин у сфері господарювання;
- визначення, що засновником підприємства органу самоорганізації населення є відповідний орган самоорганізації населення, який має статус юридичної особи;
- віднесення підприємств, заснованих на власності органу самоорганізації населення, до числа унітарних підприємств.

3. На рівні Бюджетного кодексу України:

включення органів самоорганізації населення до числа можливих одержувачів бюджетних коштів.

4. На рівні Кодексу України про адміністративні правопорушення:

- покладення на органи самоорганізації населення обов'язку розробляти і здійснювати заходи, спрямовані на запобігання адміністративним правопорушенням, виявлення й усунення причин та умов, які сприяють їх вчиненню;
- передбачення можливості в окремих випадках передачі матеріалів на розгляд органу самоорганізації населення щодо особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, з метою звільнення її від адміністративної відповідальності та застосування заходів громадського впливу;
- покладення на правопорушника обов'язку відшкодувати заподіяну майнову шкоду органу самоорганізації населення;
- закріплення за органом самоорганізації населення права складати протоколи щодо вчинення окремих адміністративних правопорушень.

5. На рівні Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»:

- уточнення визначень термінів «територіальна громада», «загальні збори», «органи самоорганізації населення» та «самооподаткування»;
- визначення термінів «питання місцевого значення», «конференції»;

- віднесення органів самоорганізації населення до числа форм, в яких територіальні громадами сіл, селищ, міст здійснюють місцеве самоврядування;
- встановлення гарантій діяльності органів самоорганізації населення;
- закріплення, що районна у місті рада (у разі її створення), може вирішувати будь-які питання щодо створення, сприяння поточній діяльності та ліквідації органів самоорганізації населення виключно за умови наділення її міською радою відповідними повноваженнями;
- встановлення заборони створювати органи самоорганізації населення на території підрозділів та частин Збройних Сил України, інших військових формувань та установ виконання покарань;
- віднесення до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад вирішення питання про визначення території діяльності органів самоорганізації населення, згода на створення яких надається відповідною радою, та призупинення рішень органів самоорганізації населення, які не відповідають чинному законодавству або виходять за межі їх повноважень, із одночасним зверненням до суду про скасування таких рішень;
- надання органам самоорганізації населення права вносити пропозиції щодо питань, які мають бути винесені на розгляд ради;
- визначення видів та ступеня обов'язковості виконання актів, які видаються органом самоорганізації населення;
- передбачення відповідальності органів самоорганізації населення за свої рішення, дію та бездіяльність;
- закріплення можливості запроваджувати за рішенням загальних зборів (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання місцеві збори на засадах добровільного самооподаткування;
- уточнення підстав для дострокового припинення повноважень органів самоорганізації населення тощо.

6. На рівні Закону України «Про Кабінет Міністрів України»:

- віднесення до числа основних завдань та повноважень Кабінету Міністрів України завдання та повноваження щодо сприяння розвитку громадянського суспільства;
- передбачення можливості залучення представників органів самоорганізації населення до участі в роботі консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів при Кабінеті Міністрів України, а також до підготовки проектів його актів;

7. На рівні Закону України «Про місцеві державні адміністрації»:

- передбачення, що сприяння розвитку громадянського суспільства є одним із основних завдань місцевих державних адміністрацій;
- закріплення норми, що розпорядження голів місцевих державних адміністрацій, прийняті в межах їх компетенції, є обов'язковими для виконання органами самоорганізації населення, які створені і діють на відповідній території;

- закріплення за місцевими державними адміністраціями повноваження щодо забезпечення управління благоустроєм населених пунктів відповідно до положень Закону України «Про благоустрій населених пунктів», сприяння діяльності органів самоорганізації населення та громадських інспекторів благоустрою по здійсненню ними громадському контролю у сфері благоустрою населених пунктів.

8. На рівні Закону України «Про статус народного депутата України»:

- покладання на народного депутату України обов'язку щодо розгляду звернень органів самоорганізації населення;

- закріплення за народним депутатом України права звертатися із запитом (зверненням) до керівників органів самоорганізації населення та покладання на орган самоорганізації населення обов'язку щодо надання письмової відповіді на такий запит (звернення), права на невідкладний прийом з питань депутатської діяльності керівником органу самоорганізації населення, права на безперешкодне відвідування органів самоорганізації населення, права порушувати питання про необхідність проведення перевірок додержання законів органами самоорганізації населення тощо;

- надання народним депутатам України права брати участь з правом дорадчого голосу у засіданнях органів самоорганізації населення та у роботі загальних зборів (конференцій) членів територіальної громади за місцем проживання.

9. На рівні Закону України «Про прокуратуру»:

- закріплення за органами прокуратури права здійснювати нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів органами самоорганізації населення;

- закріплення за працівниками прокуратури права обирати та бути обраними до складу органу самоорганізації населення;

- закріплення обов'язковості виконання органом самоорганізації населення вимог прокурора;

- закріплення за прокурором права вносити припис та робити подання органам самоорганізації населення.

10. На рівні Закону України «Про міліцію»:

- покладання на органи самоорганізації населення обов'язку сприяти міліції в охороні громадського порядку і боротьбі із злочинністю;

- закріплення положення, що діяльність міліції будується на принципі взаємодії з органами самоорганізації населення, та покладання на неї обов'язку інформувати органи самоорганізації населення про свою діяльність, стан громадського порядку та заходи щодо його зміцнення;

- покладання на міліцію обов'язку забезпечувати громадський порядок під час проведення загальних зборів (конференцій) членів територіальної громади за місцем проживання;

- закріплення за міліцією права входити безперешкодно у приміщення органів самоорганізації населення; безперешкодно і безплатно одержувати від органів самоорганізації населення на письмовий запит відомості, необхідні у справах про злочини; вносити органам самоорганізації населення обов'язкові до розгляду подання про необхідність усунення причин і умов, що сприяють вчиненню правопорушень;

- закріплення за працівниками міліції права обирати та бути обраними до складу органів самоорганізації населення.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Основними нормативними актами у даній сфері є Конституція України, Закони України „Про місцеве самоврядування в Україні”, „Про органи самоорганізації населення” та інші нормативно-правові акти.

Ухвалення законопроекту не потребує внесення змін до інших законів України, крім тих, що передбачені у законопроекті.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація Закону не потребує додаткових фінансових витрат із Державного та місцевих бюджетів.

6. Прогнозовані соціально-економічні та інші наслідки застосування акту

Прийняття Закону «Про внесення змін та доповнень до деяких законів України щодо регламентації питань самоорганізації населення» сприятиме належному оформленню правового статусу органів самоорганізації населення та створенню сприятливих умов для їх діяльності, налагодженню ефективної співпраці з органами державної влади та місцевого самоврядування.

Це створить більш сприятливі нормативні умови для безпосередньої участі членів територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення та посилить їхню відповідальність за стан справ у територіальній громаді, що у свою чергу, дозволить певною мірою заощадити кошти з місцевих бюджетів, які передбачені для вирішення місцевих проблем.

Прийняття Закону має стимулювати процеси розвитку демократичного врядування в Україні, а також підвищити ступінь довіри громадськості до органів самоорганізації населення як однієї із форм локальної демократії.

ЗАКОН УКРАЇНИ
«ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ТА ДОПОВНЕНЬ ДО ДЕЯКИХ
ЗАКОНІВ УКРАЇНИ ЩОДО РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ПИТАНЬ
САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ»

Верховна Рада України **постановляє**:

I. Внести до Цивільного кодексу України (Офіційний вісник України, 2003 р. № 11, ст. 461) такі зміни:

1) пункт 10 частини 2 статті 16 викласти в такій редакції:

«10) визнання незаконними рішення, дії чи бездіяльність органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим, органу місцевого самоврядування або органу самоорганізації населення, їхніх посадових і службових осіб»;

2) главу 9 доповнити статтею 169-1 такого змісту:

«Стаття 169-1. Правові форми участі органів самоорганізації населення у цивільних відносинах

1. Органи самоорганізації населення діють у цивільних відносинах на рівних правах з іншими учасниками цих відносин.

2. Органи самоорганізації населення можуть створювати юридичні особи приватного права (підприємницькі товариства тощо), брати участь в їх діяльності на загальних підставах, якщо інше не встановлено законом»;

3) статтю 368 доповнити частиною 5 такого змісту:

«5. Майно, створене в результаті здійснення господарської діяльності заснованих органом самоорганізації населення підприємств, установ та організацій або придбане чи створене органом самоорганізації населення за власні кошти та отримане ним з інших джерел, не заборонених законом, є спільною сумісною власністю членів територіальної громади, які мешкають на території діяльності відповідного органу самоорганізації населення»;

4) главу 26 доповнити статтею 372-1 такого змісту:

«Стаття 372-1. Особливості здійснення права спільної сумісної власності стосовно майна, що перебуває у спільній сумісній власності членів територіальної громади, які мешкають на території діяльності органу самоорганізації населення

1. Володіння та користування майном, що перебуває у спільній сумісній власності членів територіальної громади, що мешкають на території діяльності органу самоорганізації населення, здійснюється відповідним органом самоорганізації населення.

Розпорядження майном, що перебуває у спільній сумісній власності членів територіальної громади, що мешкають на території діяльності органу самоорганізації населення, здійснюється за рішенням загальних зборів (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання, які мешкають в межах відповідної території.

2. Частки із майна, що перебуває у спільній сумісній власності членів територіальної громади, які мешкають на території діяльності органу самоорганізації населення, не можуть бути виділені у натурі.

3. На майно, що перебуває у спільній сумісній власності членів територіальної громади, які мешкають на території діяльності органу самоорганізації населення, не може бути звернене стягнення кредитором співвласника цього майна.

4. Майно, що перебуває у спільній сумісній власності членів територіальної громади, які мешкають на території діяльності органу самоорганізації населення, не може перерозподілятися між членами органу самоорганізації населення, іншими членами територіальної громади або іншими особами».

П. Внести до Господарського кодексу України (Офіційний вісник України, 2003 р. № 11, ст. 462) такі зміни:

1) частину 1 статті 2 після слів «а також громадяни» доповнити словами «органи самоорганізації населення»;

2) частину 4 статті 63 після слів «засновані на власності» доповнити словами «органу самоорганізації населення»;

3) назву та текст статті 112 викласти в такій редакції:

«Стаття 112. Підприємства органів самоорганізації населення, об'єднань громадян, релігійних організацій

1. Підприємством органу самоорганізації населення, об'єднання громадян, релігійної організації є унітарне підприємство, засноване на власності органу самоорганізації населення, об'єднання громадян (громадської організації, політичної партії) або власності релігійної організації для здійснення господарської діяльності з метою виконання їх статутних завдань.

2. Право власності органів самоорганізації населення, об'єднань громадян реалізують їх вищі статутні органи управління в порядку, передбаченому законом та статутними документами. Право власності релігійних організацій реалізується їх органами управління відповідно до закону.

3. Засновником підприємства органу самоорганізації населення є відповідний орган самоорганізації населення, що має статус юридичної особи, у разі, якщо його положенням передбачено право заснування підприємств.

Засновником підприємства об'єднання громадян є відповідне об'єднання громадян, що має статус юридичної особи, а також об'єднання (спілка) громадських організацій у разі, якщо його статутом передбачено право заснування підприємств. Політичним партіям та юридичним особам, що ними створюються,

забороняється засновувати підприємства, за винятком засобів масової інформації, підприємств, що здійснюють продаж суспільно-політичної літератури, інших пропагандистсько-агітаційних матеріалів, виробів з власною символікою, проведення виставок, лекцій, фестивалів та інших суспільно-політичних заходів.

4. Релігійні організації мають право засновувати видавничі, поліграфічні, виробничі, реставраційно-будівельні, сільськогосподарські та інші підприємства, необхідні для забезпечення діяльності цих організацій.

5. Підприємство органу самоорганізації населення, об'єднання громадян, релігійної організації діє на основі статуту і є юридичною особою, здійснюючи свою діяльність на праві оперативного управління або господарського відання відповідно до вимог цього Кодексу.

6. Обмеження щодо створення та діяльності окремих видів підприємств органу самоорганізації населення, об'єднання громадян, релігійної організації встановлюються законами».

III. Внести до Бюджетного кодексу України (Офіційний вісник України, 2010 р. № 59, ст. 2047) таку зміну:

пункт 38 частини 1 статті 2 після слів «суб'єкт господарювання» доповнити словами «орган самоорганізації населення».

IV. Внести до Кодексу України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р. № 51, ст. 1122) такі зміни:

1) текст статті 6 викласти в такій редакції:

«Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, органи самоорганізації населення, громадські організації, трудові колективи розробляють і здійснюють заходи, спрямовані на запобігання адміністративним правопорушенням, виявлення й усунення причин та умов, які сприяють їх вчиненню, на виховання громадян у дусі високої свідомості і дисципліни, суворого додержання законів України.

Органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, забезпечуючи відповідно до Конституції України додержання законів, охорону державного і громадського порядку, прав громадян, координують на своїй території роботу органів самоорганізації населення, всіх державних і громадських органів по запобіганню адміністративним правопорушенням, керують діяльністю адміністративних комісій та інших підзвітних їм органів, покликаних вести боротьбу з адміністративними правопорушеннями»;

2) назву та текст статті 21 викласти в такій редакції:

«Стаття 21. Передача матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд органу самоорганізації населення, громадської організації або трудового колективу

Особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, звільняється від адміністративної відповідальності з передачею матеріалів на розгляд органу самоорганізації населення, громадської організації або трудового колективу,

якщо з урахуванням характеру вчиненого правопорушення і особи правопорушника до нього доцільно застосувати захід громадського впливу.

Про заходи громадського впливу, застосовані до осіб, які вчинили правопорушення, передбачені статтею 51, частиною 1 статті 129, частинами 1 і 2 статті 130, статтями 156, 173, 176, 177, 178-180 цього Кодексу, власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган, орган самоорганізації населення, або громадська організація повинні не пізніше як у десятиденний строк з дня одержання матеріалів повідомити орган (посадову особу), який надіслав матеріали»;

3) в абзаці першому статті 40 слова «установі або організації» замінити словами «установі, організації або органу самоорганізації населення»;

4) в абзаці першому статті 254 слова «органу громадської самодіяльності» замінити словами «органу самоорганізації населення»;

5) пункт 9 частини 1 статті 255 викласти в такій редакції:

«9) представники громадських організацій, органів самоорганізації населення та інших громадських об'єднань:

член громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону (статті 92, 148, 152, 154, 160, 175-1, 179, 185-7, 186-2, 186-4);

громадський інспектор Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (стаття 92);

член органу самоорганізації населення (статті 150, 152 – 154)»;

6) в абзаці четвертому статті 257 слова «керівникові підприємства» замінити словами «керівникові органу самоорганізації населення, підприємства».

V. Внести до Господарського процесуального кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 1992 р. № 6, ст. 56) такі зміни:

1) частину 2 статті 1 після слів «державні та інші органи» доповнити словами «органи самоорганізації населення»;

2) абзац третій частини 1 статті 2 після слів «державних та інших органів» доповнити словами «органів самоорганізації населення».

VI. Внести до Закону України «Про статус народного депутата України» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р. № 3, ст. 17) такі зміни:

1) текст частини 2 статті 7 викласти в такій редакції:

«2. Народний депутат відповідно до закону розглядає звернення виборців, а також підприємств, установ, організацій, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення, об'єднань громадян, вживає заходів для реалізації їх пропозицій і законних вимог, інформує виборців про свою депутатську діяльність під час особистих зустрічей з ними, через засоби масової інформації та в інший спосіб»;

2) у статті 15:

частини 1 та 2 викласти в такій редакції:

«1. Народний депутат має право на сесії Верховної Ради України звернутися із запитом до Президента України, до органів Верховної Ради України, до Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників органів самоорганізації населення, підприємств, установ та організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності, об'єднань громадян.

2. Депутатський запит – це вимога народного депутата, народних депутатів чи комітету Верховної Ради України, яка заявляється на сесії Верховної Ради України до Президента України, до органів Верховної Ради України, до Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників органів самоорганізації населення, підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності, об'єднань громадян, дати офіційну відповідь з питань, віднесених до їх компетенції»;

частини 5, 6 та 7 викласти в такій редакції:

«5. Президент України, керівники органів державної влади та органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення, підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян, до яких звернуто запит, зобов'язані повідомити народного депутата, групу народних депутатів, комітет Верховної Ради України у письмовій формі про результати розгляду його (їх) запиту у п'ятнадцятиденний строк з дня його одержання або в інший, встановлений Верховною Радою України, строк.

Якщо запит з об'єктивних причин не може бути розглянуто у встановлений строк, Президент України, керівник відповідного органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, органу самоорганізації населення, підприємства, установи, організації, об'єднання громадян, до якого звернуто запит, зобов'язаний письмово повідомити про це Голову Верховної Ради України та народного депутата, групу народних депутатів, комітет Верховної Ради України, який вніс (які внесли) запит, і запропонувати інший строк, який не повинен перевищувати одного місяця після одержання запиту.

6. Народний депутат має право брати безпосередньо участь у розгляді внесеного ним запиту керівником органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, органу самоорганізації населення, підприємства, установи, організації, об'єднання громадян.

7. На вимогу народного депутата керівник органу державної влади чи органу місцевого самоврядування, органу самоорганізації населення, підприємства, установи, організації, об'єднання громадян, якому адресовано запит, зобов'язаний повідомити народному депутатові про день розгляду порушених у запиті питань завчасно, але не пізніше ніж за три дні до їх розгляду»;

у частині 8 слова «керівником підприємства» замінити словами «керівником органу самоорганізації населення, підприємства»;

3) у статті 16:

абзац перший частини 1 після слів «власності та підпорядкування» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

абзац другий частини 1, частину 2 та частину 3 після слів «установ і організацій» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

частину 4 після слів «установи та організації» доповнити словами «органу самоорганізації населення»;

4) назву глави 2 після слів «органами місцевого самоврядування» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

5) у статті 17:

назву статті після слів «органами місцевого самоврядування» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

частину 2 після слів «форм власності» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

частину 3 після слів «органи місцевого самоврядування» доповнити словами «органи самоорганізації населення, об'єднання громадян»;

частину 4 після слова «організаціями» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

абзац перший частини 5 після слова «організацій» доповнити словами «органів самоорганізації населення та об'єднань громадян»;

в абзаці другому частини 5 слова «установ та організацій» змінити словами «установ, організацій, органів самоорганізації населення та об'єднань громадян»;

частину 7 доповнити словами «а також засіданнях органів самоорганізації населення»;

в частині 8 слова «установ та організацій» змінити словами «установ, організацій, органів самоорганізації населення та об'єднань громадян»;

в частині 9 слова «органів державної влади та органів місцевого самоврядування» змінити словами «органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення»;

частину 10 після слова «організацій» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

доповнити статтю частиною 11 такого змісту:

«11. Народний депутат має право брати участь у роботі загальних зборів (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання з правом дорадчого голосу».

У зв'язку із цим частину 11 вважати частиною 12;

б) у статті 24:

пункт 11 частини 1 після слів «органів місцевого самоврядування» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

пункт 12 частини 1 викласти в такій редакції:

«12) інформувати виборців про свою депутатську діяльність через органи самоорганізації населення, засоби масової інформації та на зустрічах із виборцями періодично, але не рідше двох разів на рік»;

абзац третій пункту 13 частини 1 після слів «їх посадовим особам» доповнити словами «органам самоорганізації населення»;

в абзаці другому пункту 14 частини 1 слова «установ та організацій» замінити словами «установ, організацій, органів самоорганізації населення та об'єднань громадян»;

пункт 15 частини 1 після слів «органах місцевого самоврядування» доповнити словами «органах самоорганізації населення»;

7) в частині 3 статті 26 слова «керівники підприємств» замінити словами «керівники органів самоорганізації населення, підприємств»;

8) викласти частину 7 статті 28 в такій редакції:

«7. Місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, органи самоорганізації населення, а також їх посадові особи зобов'язані сприяти організації звітів народних депутатів та їх зустрічей з виборцями. З цією метою відповідна місцева державна адміністрація, орган місцевого самоврядування надає безоплатно окреме пристосоване приміщення, обладнане засобами зв'язку, завчасно сповіщає виборців про час та місце звіту або зустрічі, інформує про це через органи самоорганізації населення, місцеві засоби масової інформації та в інший спосіб»;

9) частину 3 статті 32 після слів «органів місцевого самоврядування» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

10) викласти частину 8 статті 34 в такій редакції:

«8. Помічник-консультант народного депутата має право бути присутнім на засіданнях місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення.

Доступ помічника-консультанта народного депутата в приміщення центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, органів самоорганізації населення та об'єднань громадян здійснюється за його посвідченням»;

11) статтю 36 після слів «форм власності і підпорядкування» доповнити словами «органів самоорганізації населення та об'єднань громадян».

VII. Внести до Закону України «Про Кабінет Міністрів України» (Офіційний вісник України, 2010 р. № 79, ст. 2792) такі зміни:

1) частину 1 статті 2 доповнити пунктом 9-1 такого змісту:

«9-1) сприяння розвитку громадянського суспільства»;

2) частину 1 статті 19 після слів «прав і свобод людини та громадянина» доповнити словами «сприяння розвитку громадянського суспільства»;

3) у статті 20:

абзац перший пункту 3 частини 1 викласти в такій редакції:

«3) у сферах правової політики, законності, забезпечення прав і свобод людини та громадянина, сприяння розвитку громадянського суспільства»;

пункт 3 частини 1 доповнити абзацом п'ятим такого змісту:

«здійснює заходи щодо сприяння розвитку громадянського суспільства».

У зв'язку із цим абзаци 5-8 вважати відповідно абзацами 6-9;

4) назву розділу VIII після слів «органами місцевого самоврядування» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

5) назву та текст статті 40 викласти в такій редакції:

«Стаття 40. Відносини Кабінету Міністрів України з органами самоорганізації населення та об'єднаннями громадян

1. Кабінет Міністрів України безпосередньо або через органи виконавчої влади забезпечує реалізацію передбачених законом прав органів самоорганізації населення та об'єднань громадян.

2. Кабінет Міністрів України розглядає пропозиції органів самоорганізації населення та об'єднань громадян з питань, що належать до його компетенції.»;

б) частину 2 статті 49 та частину 5 статті 51 після слова «науковці» доповнити словами «представники органів самоорганізації населення та об'єднань громадян».

VIII. Внести до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (Відомості Верховної Ради України, 1997 р. № 24, ст. 170) такі зміни:

1) у статті 1:

абзац перший частини 1 після слів «добровільне об'єднання жителів кількох сіл» доповнити словом «селищ»;

абзац п'ятий частини 1 викласти в такій редакції:

«загальні збори – зібрання членів територіальної громади села (сіл), селища (селищ), міста або частина жителів села, селища, міста, які об'єднані компактным постійним проживанням на певній частині території населеного пункту (району в місті, мікрорайону, вулиці, кварталу, будинку (декількох будинків), гуртожитку (декількох гуртожитків) тощо), певною спільністю соціальних, культурних, побутових та інших потреб та інтересів, для вирішення питань місцевого значення»;

частину 1 доповнити абзацами шостим та сьомим такого змісту:

«конференція – зібрання представників членів територіальної громади села (сіл), селища (селищ), міста або певної частини території населеного пункту, уповноважених представляти інтереси інших членів відповідної території на підставі рішень загальних зборів, що проводилися в межах відповідних дрібніших складових територій, для вирішення питань місцевого значення;

питання місцевого значення – об'єкти діяльності місцевого самоврядування, питання (справи), які пов'язані з життєдіяльністю людей за місцем проживання та розвитком відповідної територіальної громади, що впливають із колективних інтересів жителів – членів відповідної територіальної громади, віднесені Конституцією, законами України та статутом територіальної громади до предметів відання місцевого самоврядування, а також інші питання, які не належать до виключної компетенції органів державної влади України».

У зв'язку із цим абзаци шостий-двадцять третій вважати відповідно абзацами восьмим-двадцять п'ятим.

абзак чотирнадцятий частини 1 викласти в такій редакції:

«органи самоорганізації населення – представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах постійно проживають на частині території села, селища, міста або в межах території села, селища, яке входить до складу ради, яка об'єднує декілька сіл, селищ, об'єднаними спільними соціальними, культурними, побутовими та іншими потребами, для вирішення завдань, передбачених цим законом»;

в абзаці двадцять п'ятому частини 1 слова «зборів громадян за місцем проживання» замінити словами «загальних зборів (конференції)»;

2) частину 2 статті 2 викласти в такій редакції:

«2. Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст, а також через органи самоорганізації населення»;

3) статтю 14 викласти в такій редакції:

«1. Сільські, селищні, міські, районні в місті (у разі їх створення) ради можуть дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення, наділяти їх частиною власної компетенції, частиною компетенції своїх виконавчих органів, передавати їм відповідні кошти, матеріально-технічні та інші ресурси, необхідні для здійснення цих повноважень.

2. Районна у місті рада (у разі її створення), може вирішувати будь-які питання щодо створення, сприяння поточної діяльності та ліквідації органів самоорганізації населення виключно за умови наділення її міською радою відповідними повноваженнями.

3. Забороняється створення органів самоорганізації населення на території підрозділів та частин Збройних Сил України, інших військових формувань та установ виконання покарань.

4. Правовий статус, порядок організації діяльності, припинення повноважень та ліквідації органів самоорганізації населення визначається чинним законодавством України, статутом територіальної громади села, селища, міста, а також актами органів місцевого самоврядування»;

4) частину 8 статті 16 викласти в такій редакції:

«8. Сільська, селищна, міська, районна в місті (у разі її створення) рада на наявності згоди загальних зборів (конференцій) членів територіальної громади за місцем проживання може наділяти органи самоорганізації населення частиною повноважень своїх виконавчих органів, передавати їм відповідні кошти, а також матеріально-технічні та інші ресурси, необхідні для здійснення цих повноважень, здійснює контроль за їх виконанням»;

5) у частині 1 статті 26:

доповнити новими пунктами 19-1 та 46-1 такого змісту:

«19-1) визначення території діяльності органів самоорганізації населення, згода на створення яких надається відповідною радою;

46-1) призупинення рішень органів самоорганізації населення, які не відповідають чинному законодавству або виходять за межі їх повноважень із одночасним зверненням до суду про скасування таких рішень»;

пункт 20 та 47 викласти в такій редакції:

«20) за наявності згоди загальних зборів (конференцій) членів територіальної громади за місцем проживання прийняття рішень про наділення органів самоорганізації населення окремими повноваженнями виконавчих органів відповідної ради, а також про передачу коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для їх здійснення, здійснення контролю за їх використанням;

47) прийняття рішення про дострокове припинення повноважень персонального складу органів самоорганізації населення у випадках, передбачених цим Законом»;

б) підпункт 5 пункту «а» частини 1 статті 28 після слів «на відповідній території» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

7) підпункт 7 пункту «а» частини 1 статті 30 після слів «незалежно від форм власності» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

8) пункт «а» частини 1 статті 38 доповнити підпунктом 11 такого змісту:

«11) сприяння проведенню загальних зборів (конференцій) та діяльності органів самоорганізації населення»;

9) у підпункті 7 пункту «б» частини 1 статті 38 слово «територіальної» виключити;

10) частину 1 статті 39 після слів «розглядають клопотання» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

11) в частині 4 статті 42:

пункт 11 викласти в такій редакції:

«11) скликає загальні збори (конференції)»;

пункт 14 після слів «органами місцевого самоврядування» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

12) перше речення частини 12 статті 46 викласти в такій редакції:

«Пропозиції щодо питань на розгляд ради можуть вноситися сільським, селищним, міським головою, постійними комісіями, депутатами, виконавчим комітетом ради, головою місцевої державної адміністрації, головою районної, обласної ради, органами самоорганізації населення, загальними зборами (конференціями)»;

13) у статті 47:

частину б викласти в такій редакції:

«6. Постійні комісії за дорученням ради, голови, відповідно заступника голови районної у місті, районної ради чи першого заступника, заступника голови обласної ради, секретаря сільської, селищної, міської ради або за власною ініціативою вивчають діяльність підзвітних і підконтрольних раді та виконавчому комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради органів, а також з питань, віднесених до відання ради, місцевих державних адміністрацій, органів самоорганізації населення, підприємств, установ та організацій, їх філіалів і відділень незалежно від форм власності та їх посадових осіб, об'єднань громадян подають за результатами перевірки рекомендації на розгляд їх керівників, а в необхідних випадках – на розгляд ради або виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради; здійснюють контроль за виконанням рішень ради, виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради»;

в частині 12 слова «представників громадськості» замінити словами «представників органів самоорганізації населення, об'єднань громадян»;

14) частину 7 статті 49 після слів «керівників органів» доповнити словами «самоорганізації населення»;

15) пункт 15 частини 6 статті 55 після слів «органами місцевого самоврядування» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

16) частину 2 статті 58 після слів «посадовими особами місцевого самоврядування» доповнити словами «органами самоорганізації населення, об'єднаннями громадян»;

17) розділ II доповнити статтею 59-1 такого змісту:

«Стаття 59-1. Акти органів самоорганізації населення

1. Орган самоорганізації населення в межах власних повноважень і повноважень, делегованих відповідною місцевою радою, може приймати рішення організаційно-розпорядчого характеру.

2. Рішення органу самоорганізації населення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини його загального складу.

3. Рішення органів самоорганізації населення, прийняті у межах делегованих йому сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою повноважень набувають чинності з дня їх реєстрації у виконавчому органі ради, яка делегувала їх органу самоорганізації населення.

4. Рішення органу самоорганізації населення з питань, віднесених до його власної компетенції, яке не відповідає чинному законодавству або виходить за межі його повноважень, призупиняється відповідною сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою з одночасним зверненням до суду про скасування такого рішення»;

18) доповнити статтю 69 частиною 2 такого змісту:

«2. За рішенням загальних зборів (конференції) членів територіальної громади за місцем проживання можуть запроваджуватися місцеві збори на засадах добровільного самооподаткування»;

19) назву розділу IV викласти в такій редакції:

«Розділ IV. Гарантії місцевого самоврядування та органів самоорганізації населення. Відповідальність органів, посадових осіб місцевого самоврядування та органів самоорганізації населення»;

20) розділ IV доповнити статтями 71-1, 73-1 та 77-1 такого змісту:

«Стаття 71-1. Гарантії діяльності органів самоорганізації населення

1. Органи самоорганізації населення самостійно визначають напрямки власної діяльності відповідно до положень про органи самоорганізації населення.

2. Органи місцевого самоврядування, органи виконавчої влади, їх посадові особи не мають права втручатися у діяльність органів самоорганізації населення за винятком випадків, передбачених законом.

3. Сільські, селищні та міські ради здійснюють контроль за виконанням органами самоорганізації населення повноважень, якими вони були наділені, використанням коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів, переданих радою для їх здійснення.

4. Органи місцевого самоврядування повинні інформувати відповідні органи самоорганізації населення про проекти своїх рішень з питань, які зачіпають інтереси цих органів чи інтереси жителів села, селища, міста, що проживають на території діяльності цих органів, а також створювати умови для вільного доступу представників органів самоорганізації населення на засідання, де планується розгляд таких питань, із наданням можливості брати участь в їх обговоренні із правом дорадчого голосу.

5. Органи самоорганізації населення мають право звертатися до суду щодо визнання незаконними актів органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, їх посадових осіб, підприємств, установ та організацій, які обмежують права органів самоорганізації населення, а також жителів села, селища, міста, які проживають на території діяльності відповідного органу самоорганізації населення.

Стаття 73-1. Обов'язковість актів органів самоорганізації населення

1. Акти органів самоорганізації населення, прийняті в межах їх власних повноважень та повноважень, делегованих сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою, є обов'язковими для виконання усіма розташованими на відповідній території підприємствами, установами та організаціями, їх посадовими особами, об'єднаннями громадян, а також членами територіальної громади, які проживають в межах цієї території.

2. На вимогу органу самоорганізації населення керівники розташованих на території діяльності цього органу підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності зобов'язані прибути на засідання цього органу для надання інформації з питань, віднесених до делегованих сільською, селищною, міською радою повноважень органам самоорганізації населення.

3. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, об'єднання громадян, підприємства, установи та організації, їх посадові особи, а також фізичні особи, які постійно або тимчасово проживають на відповідній

території, несуть встановлену законом відповідальність перед органами самоорганізації населення за заподіяну ним шкоду своїми діями або бездіяльністю, а також в результаті невиконання актів органів самоорганізації населення, прийнятих ними у межах своїх повноважень.

Стаття 77-1. Відповідальність органів самоорганізації населення

1. Рішення органу самоорганізації населення, яке не відповідає чинному законодавству або виходить за межі його повноважень, припиняється відповідною сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою з одночасним зверненням до суду про скасування такого рішення.

2. Шкода, заподіяна органам місцевого самоврядування, юридичним та фізичним особам в результаті прийняття неправомірних актів, дій або бездіяльності органу самоорганізації населення, відшкодовується за рахунок коштів цього органу у порядку, встановленому законом.

3. Спори про поновлення порушених прав органів місцевого самоврядування, юридичних та фізичних осіб, що виникають в результаті прийняття актів, дій чи бездіяльності органів самоорганізації населення, вирішуються в судовому порядку.

4. Прийняття органом самоорганізації населення рішень, що суперечать Конституції, законодавству України, Положенню про цей орган та рішенням ради, її виконавчого органу, розпорядженням сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті (у разі її створення) ради, а також рішенням загальних зборів (конференції), місцевого референдуму, може бути підставою для припинення повноважень (відставки) персонального складу органу самоорганізації населення, позбавлення цього органу усіх або частини делегованих йому відповідною місцевою радою повноважень або повного припинення його повноважень.»;

21) у статті 73:

частини 1 після слів «органами виконавчої влади» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

частини 2 після слів «на відповідній території» доповнити словами «діяльності органів самоорганізації населення»;

частини 3 після слів «органи виконавчої влади» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

22) текст статті 80 викласти в такій редакції:

«1. Повноваження персонального складу органу самоорганізації населення можуть припинятися достроково у разі:

1) невиконання органом самоорганізації населення Конституції, законів та інших актів законодавства України;

2) невиконання органом самоорганізації населення рішень сільської, селищної, міської ради, районної у місті (у разі її створення) ради, її виконавчого комітету;

3) прийняття відповідного рішення загальними зборами (конференцією);

4) перебудови чи ліквідації будинків, вулиць, кварталів, мікрорайонів сіл, селищ, міст, в межах яких діють ці органи, якщо така перебудова або ліквідація пов'язані із відселенням (переселенням) більше половини жителів відповідної території.

2. Рішення про дострокове припинення повноважень (відставку) персонального складу органу самоорганізації населення у випадках, передбачених пунктами 1 і 2 частини 1 цієї статті, приймається сільською, селищною, міською, районною в місті (у разі її створення) радою на підставі рішення суду, а у випадку, передбаченому пунктом 3 частини 1 цієї статті, – на підставі протоколу загальних зборів (конференції). Рішення про дострокове припинення повноважень органу самоорганізації населення на підставах, що впливають із пункту 4 частини 1 цієї статті, ухвалюється відповідною місцевою радою.

3. Дострокове припинення повноважень персонального складу органу самоорганізації населення не тягне за собою його ліквідацію».

IX. Внести до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р. № 20, ст. 190) такі зміни:

1) частину 1 статті 2 доповнити пунктом 6-1 такого змісту:

«6-1) сприяння розвитку громадянського суспільства»;

2) частину 2 статті 6 після слів «посадовими особами» доповнити словами «органами самоорганізації населення, об'єднаннями громадян»;

3) частину 1 статті 13 доповнити пунктом 11 такого змісту:

«11) сприяння розвитку громадянського суспільства»;

4) у статті 20:

назву статті після слів «житлово-комунального господарства» доповнити словом «благоустрою»;

частину 1 доповнити пунктом 2-1 такого змісту:

«2-1) забезпечує управління благоустроєм населених пунктів відповідно до положень Закону України «Про благоустрій населених пунктів», сприяє діяльності органів самоорганізації населення та громадських інспекторів благоустрою по здійсненню ними громадському контролю у сфері благоустрою населених пунктів»;

5) пункт 9 частини 1 статті 22 після слова «сприяє» доповнити словами «діяльності органів самоорганізації населення»;

6) пункт 6 частини 1 статті 23 після слова «сприяє» доповнити словами «органам самоорганізації населення»;

7) пункт 3 частини 1 статті 25 після слів «забезпечує розгляд звернень» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

8) у частині 1 статті 28:

пункт 1 після слів «форм власності і підпорядкування» доповнити словами «органів самоорганізації населення та об'єднань громадян»;

пункт 2 після слова «представників» доповнити словами «органів самоорганізації населення та об'єднань громадян»;

пункт 3 після слів «їх посадових осіб» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

пункт 4 після слів «розпорядження керівникам» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

9) назву розділу IV після слів «місцевого самоврядування» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

10) назву та текст статті 37 викласти в такій редакції:

«Стаття 37. Відносини місцевих державних адміністрацій з органами самоорганізації населення та об'єднаннями громадян

Місцеві державні адміністрації взаємодіють з органами самоорганізації населення, політичними партіями, громадськими, релігійними організаціями, професійними спілками та їх об'єднаннями для забезпечення прав і свобод громадян, задоволення їх політичних, екологічних, соціальних, культурних та інших інтересів з урахуванням загальнодержавних і місцевих інтересів, сприяють виконанню статутних завдань та забезпечують додержання законних прав органів самоорганізації населення та об'єднань громадян.

Органи самоорганізації населення, політичні партії, громадські, релігійні організації, професійні спілки та їх об'єднання можуть вносити пропозиції з питань їх діяльності на розгляд місцевих державних адміністрацій і мають право бути присутніми під час розгляду внесених ними питань, давати необхідні пояснення»;

11) пункт 2 частини 1 статті 39 після слів «органами місцевого самоврядування» доповнити словами «органами самоорганізації населення».

X. Внести до Закону України «Про столицю України – місто-герой Київ» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р. № 11, ст. 79) такі зміни:

1) частину 1 статті 6 викласти в такій редакції:

«Міське самоврядування у місті Києві здійснюється територіальною громадою міста безпосередньо, через Київську міську раду, районні в місті ради (у разі їх утворення) та їх виконавчі органи, а також через органи самоорганізації населення»;

2) частину 2 статті 8 викласти в такій редакції:

«2. Члени громади мають право в установленому порядку організувати і брати участь у загальних зборах (конференціях) членів територіальної громади за місцем проживання та громадських слуханнях, ініціювати розгляд у раді (в порядку місцевої ініціативи) будь-якого питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування, а також створювати органи самоорганізації населення»;

3) у статті 24:

назву статті доповнити словами «органами самоорганізації населення»;
частину 1 після слова «організаціями» доповнити словами «органами самоорганізації населення».

XI. Внести до Закону України «Про прокуратуру» (Відомості Верховної Ради України, 1991 р. № 53, ст. 793) такі зміни:

1) частину 1 статті 1 після слів «їх виконавчими органами» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

2) у статті 6:

текст пункту 2 частини 1 викласти в такій редакції:

«2) здійснюють свої повноваження на підставі додержання Конституції України та чинних на території республіки законів, незалежно від будь-яких органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових осіб, органів самоорганізації населення, громадських об'єднань чи їх органів»;

Доповнити частину 2 новим реченням такого змісту:

«Працівники прокуратури можуть обирати та бути обраними до складу органу самоорганізації населення, бути членом громадської організації»;

3) частину 1 статті 7 викласти в такій редакції:

«Втручання органів державної влади і органів місцевого самоврядування, посадових осіб, органів самоорганізації населення, засобів масової інформації, громадсько-політичних організацій (рухів) та їх представників у діяльність прокуратури по нагляду за додержанням законів або по розслідуванню діянь, що містять ознаки злочину, забороняється»;

4) частину 1 статті 8 після слова «організацій» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

5) у статті 20:

пункт 1 частини 1 після слів «органів місцевого самоврядування» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

пункт 1 частини 2 після слова «організацій» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

в пункті 5 частини 2 слова «державних органів, громадських організацій» замінити словами «органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій»;

в пункті 6 частини 2 слова «а також підприємств та інших юридичних осіб» замінити словами «органів самоорганізації населення, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій»;

б) частину 2 статті 22 після слова «організації» доповнити словами «органу самоорганізації населення»;

7) в частині 1 статті 23 слова «у державний орган, громадську організацію» замінити словами «в орган державної влади, орган місцевого самоврядування,

орган самоорганізації населення, об'єднання громадян, підприємство, установу, організацію»;

8) пункт 1 частини 2 статті 29 після слова «організацій» доповнити словами «органів самоорганізації населення».

ХІІ. Внести до Закону України «Про міліцію» (Відомості Верховної Ради УССР, 1991 р. № 4, ст. 20) такі зміни:

1) у статті 3:

частину 1 після слів «трудовими колективами» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

частину 2 після слів «трудоі колективи» доповнити словами «органи самоорганізації населення»;

в частині 3 слова «будь-яких політичних» замінити словами «політичних партій, органів самоорганізації населення».

2) назву та текст частини першої статті 6 викласти в такій редакції:

«Стаття 6. Сприяння органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення, громадських об'єднань, трудових колективів і громадян у виконанні завдань міліції

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, органи самоорганізації населення, громадські об'єднання, службові особи, трудові колективи, громадяни зобов'язані сприяти міліції в охороні громадського порядку і боротьбі із злочинністю»;

3) у статті 10:

пункт 23 частини першої викласти в такій редакції:

«23) подавати у межах наданих прав допомогу народним депутатам України, депутатам місцевих рад, представникам органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення і громадських об'єднань у здійсненні їх законної діяльності, якщо їм чиниться протидія або загрожує небезпека з боку правопорушників»;

доповнити частину 1 новим пунктом 27-1 такого змісту:

«27-1) забезпечувати громадський порядок під час проведення загальних зборів (конференцій) членів територіальної громади за місцем проживання»;

4) у статті 11:

пункт 8 частини 1 викласти в такій редакції:

«8) у випадках, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення, накладати адміністративні стягнення або передавати матеріали про адміністративні правопорушення на розгляд інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, товариських судів, органів самоорганізації населення, громадських об'єднань або трудових колективів»;

підпункт а) пункту 15 частини 1 після слів «в тому числі митниці» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

пункт 16 частини 1 після слова «організацій» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

в пункті 17 частини 1 слова «незалежно від форм власності» замінити словами «незалежно від форми власності, органів самоорганізації населення»;

пункт 18 частини 1 викласти в такій редакції:

«18) повідомляти з метою профілактичного впливу органам державної влади, органам місцевого самоврядування, органам самоорганізації населення, громадським об'єднанням, трудовим колективам за місцем проживання особи про факти вчинення нею адміністративного правопорушення»;

в пункті 19 частини 1 слова «державним органам» замінити словами «органам державної влади, органам місцевого самоврядування, органам самоорганізації населення»;

абзац перший пункту 24 частини 1 після слова «організацій» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

абзац третій пункту 24 частини 1 викласти в такій редакції:

«за рішенням суду в присутності понятих та керівників підприємств, установ, організацій, органів самоорганізації населення, фізичних осіб, щодо яких проводиться перевірка, витребувати і вилучати оригінали документів, що свідчать про правопорушення, зразки сировини і продукції, а до ухвалення такого рішення суду – в присутності понятих та керівників підприємств, установ, організацій, органів самоорганізації населення, фізичних осіб, щодо яких проводиться перевірка, вивчати документи, що свідчать про правопорушення, за рахунок відповідного органу міліції робити з них копії із залишенням особам, щодо яких проводиться перевірка, опису документів, з яких виготовлено копії, опечатувати каси, склади та архіви на термін не більше 24 годин з моменту такого опечатування, зазначеного в протоколі»;

абзац перший пункту 28 частини 1 після слів «подання допомоги громадянам» доповнити словами «органам самоорганізації населення»;

5) доповнити частину 10 статті 18 новим реченням такого змісту:

«Працівники міліції можуть обирати та бути обраними до складу органу самоорганізації населення».

ХІІІ. Внести до Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» (Офіційний вісник України, 2002 р. № 31, ст. 1453) такі зміни:

1) доповнити частину 3 статті 7 абзацом другим такого змісту:

«Депутат місцевої ради може бути обраним до складу органу самоорганізації населення».

2) пункт 5 частини 1 статті 8 після слів «органів місцевого самоврядування» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

3) у частині 1 статті 10:

пункт 1 після слів «незалежно від форми власності» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

пункти 4 та 5 після слів «територіальної громади» доповнити словами «та органів самоорганізації населення»;

4) у частині 1 статті 11:

пункт 1 після слів «органів місцевого самоврядування» доповнити словами «органів самоорганізації населення, об'єднаннях громадян»;

в пункті 2 слова «загальних зборах громадян» замінити словами «загальних зборах (конференціях) членів територіальної громади».

5) у статті 12:

в частині 1 слова «до органів місцевого самоврядування, до місцевих органів виконавчої влади» замінити словами «до місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення».

частини 3 та 4 викласти у такій редакції:

«3. Депутат місцевої ради в межах своїх повноважень здійснює контроль за розглядом відповідними органами, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форми власності, органами самоорганізації населення, об'єднаннями громадян надісланих ним пропозицій, заяв, скарг виборців.

4. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, органи самоорганізації населення, підприємства, установи, організації державної і комунальної форм власності, їх посадові особи сприяють депутатам місцевої ради в організації його зустрічей з виборцями, прийому громадян, розгляді їх пропозицій, заяв, скарг, у створенні умов, необхідних для його депутатської діяльності, виконанні депутатом інших повноважень»;

б) у статті 13:

частини 1, 2 та 4 викласти у такій редакції:

«1. Депутатське звернення – викладена в письмовій формі вимога депутата місцевої ради з питань, пов'язаних з його депутатською діяльністю, до місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, а також керівників правоохоронних та контролюючих органів, органів самоорганізації населення, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, об'єднань громадян, здійснити певні дії, вжити заходів чи дати офіційне роз'яснення з питань, віднесених до їх компетенції.

2. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи, а також керівники правоохоронних та контролюючих органів, органів самоорганізації населення, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, об'єднань громадян, до яких звернувся депутат місцевої ради, зобов'язані у десятиденний строк розглянути порушене ним питання та надати йому відповідь, а в разі необхідності додаткового вивчення чи перевірки дати йому відповідь не пізніше як у місячний строк.

4. Депутат місцевої ради може взяти участь у розгляді свого звернення, про що місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та їх

посадові особи, керівники органів самоорганізації населення, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, об'єднань громадян, повинні йому повідомити завчасно, але не пізніше як за п'ять календарних днів»;

частину 5 після слів «на території відповідної ради» доповнити словами «органів самоорганізації населення, об'єднань громадян»;

7) частини 1 та 2 статті 14 після слів «на території відповідної ради» доповнити словами «органів самоорганізації населення, об'єднань громадян»;

8) частину 3 статті 15 після слів «їх посадові особи» доповнити словами «органи самоорганізації населення»;

9) у статті 16:

частину 1 після слів «відповідного виборчого округу» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

частину 2 після слів «у виборчому окрузі» доповнити словами «зокрема, щодо взаємодії із органами самоорганізації населення»;

частину 4 після слів «засоби масової інформації» доповнити словами «органи самоорганізації населення»;

частину 5 після слова «керівники» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

10) частину 7 статті 17 після слів «органи самоорганізації населення» доповнити словами «об'єднання громадян»;

11) частину 1 статті 21 викласти у такій редакції:

«1. Депутатський запит – це підтримана радою вимога депутата місцевої ради до посадових осіб ради та її органів, сільського, селищного, міського голови, керівників органів самоорганізації населення, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, які розташовані або зареєстровані на відповідній території, об'єднань громадян, а депутата міської (міста обласного значення), районної, обласної ради – також до голови місцевої державної адміністрації, його заступників, керівників відділів і управлінь з питань, які віднесені до відання ради»;

12) частину 1 статті 23 після слів «форми власності» доповнити словами «органів самоорганізації населення, об'єднань громадян»;

13) у статті 24:

назву та текст частини 1 викласти в такій редакції:

«Стаття 24. Право депутата місцевої ради порушувати питання про перевірку діяльності виконавчих органів ради, місцевих державних адміністрацій, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, органів самоорганізації населення, об'єднань громадян, брати участь у здійсненні контролю за виконанням рішень ради

1. Депутат місцевої ради має право порушувати в раді та її органах питання про необхідність проведення перевірок з питань, віднесених до компетенції

відповідної ради, діяльності розташованих на її території об'єднань громадян, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, органів самоорганізації населення, виконавчих органів ради, а депутати обласних, районних рад – відповідних місцевих державних адміністрацій в частині повноважень, делегованих їм обласними, районними радами, а також за дорученням ради або її органів брати участь у перевірках виконання рішень ради»;

абзац перший частини 2 після слів «порушень керівникам» доповнити словами «органів самоорганізації населення, об'єднань громадян»;

14) пункт 3 частини 5 статті 29-1 після слів «потреб територіальної громади» доповнити словами «та органів самоорганізації населення»;

15) частину 6 статті 30 після слів «потреб територіальної громади» доповнити словами «органів самоорганізації населення, об'єднань громадян».

XIV. Внести до Закону України «Про інформацію» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р. № 48, ст. 650) такі зміни:

1) доповнити частину 1 статті 4 новим абзацом п'ятим такого змісту:
«органи самоорганізації населення».

У зв'язку із цим абзац п'ятий вважати абзацом шостим.

2) частину 2 статті 12 після слів «органами місцевого самоврядування» доповнити словами «органами самоорганізації населення».

XV. Внести до Закону України «Про доступ до публічної інформації» (Офіційний вісник України, 2011 р. № 10, ст. 446) такі зміни:

1) пункт 1 частини 1 статті 12 після слів «юридичні особи» доповнити словами «органи самоорганізації населення та»;

2) частину 2 статті 17 після слів «депутатами місцевих рад» доповнити словами «органи самоорганізації населення».

XVI. Внести до Закону України «Про звернення громадян» (Відомості Верховної Ради України, 1996 р. № 47, ст. 256) такі зміни:

1) преамбулу до Закону після слів «місцевого самоврядування» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

2) в частині 1 статті 1 слова «місцевого самоврядування» замінити словами «органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення»;

3) у статті 3:

частину 2 після слів «депутатів усіх рівнів» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

частину 3 після слів «незалежно від форм власності» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

частину 4 після слова «організацій» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

4) частину 1 статті 5 після слів «незалежно від форм власності» доповнити словами «органам самоорганізації населення»;

5) частину 1 статті 6 після слів «незалежно від форм власності» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

6) частину 3 статті 7 після слів «незалежно від форм власності» доповнити словами «органом самоорганізації населення»;

7) частину 1 статті 9 після слів «незалежно від форм власності» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

8) розділ I доповнити статтею 11-1 такого змісту:

“Стаття 11-1. Звернення до органів самоорганізації населення

Звернення до органів самоорганізації населення із зауваженнями і пропозиціями щодо їх діяльності розглядаються ними відповідно до положень про ці органи, а заяви і скарги на ущемлення чи порушення прав громадян органами самоорганізації населення – згідно із цим Законом”;

9) у статті 14:

частину 1 після слів «незалежно від форм власності» доповнити словами «органи самоорганізації населення»;

частину 2 після слів «органів місцевого самоврядування» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

10) у статті 15:

частину 1 після слів «незалежно від форм власності» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

частину 2 після слів «органів місцевого самоврядування» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

11) у статті 16:

частину 1 після слова «організації» доповнити словами «органу самоорганізації населення»;

частину 2 після слів «органів місцевого самоврядування» доповнити словами «органів самоорганізації населення».

12) частину 1 статті 18 після слів «незалежно від форм власності» доповнити словами «органи самоорганізації населення»;

13) у статті 19:

назву статті після слів «незалежно від форм власності» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

частину 1 після слів «незалежно від форм власності» доповнити словами «органи самоорганізації населення»;

14) частину 1 статті 21 після слів «незалежно від форм власності» доповнити словами «органи самоорганізації населення»;

15) у статті 22:

частину 1 після слів «незалежно від форм власності» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

частину 3 після слів «незалежно від форм власності» доповнити словами «органах самоорганізації населення»;

16) частину 1 статті 26 після слів «органів місцевого самоврядування» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

17) частину 1 статті 27 після слів «незалежно від форм власності» доповнити словами «органом самоорганізації населення».

XVII. Внести до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (Офіційний вісник України, 2010 р. № 55, ст. 1840) такі зміни:

1) текст статті 5 викласти у такій редакції:

«1. Основними засадами внутрішньої політики у сфері формування інститутів громадянського суспільства є:

утвердження громадянського суспільства як гарантії демократичного розвитку держави;

завершення політичної реформи, посилення взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування з об'єднаннями громадян та органами самоорганізації населення, запровадження громадського контролю за діяльністю влади;

забезпечення незалежної діяльності об'єднань громадян та органів самоорганізації населення, посилення їх впливу на прийняття суспільно важливих рішень;

підвищення ролі та відповідальності політичних партій, сприяння політичній структуризації суспільства на засадах багатопартійності, створення умов для забезпечення широкого представництва інтересів громадян у представницьких органах влади;

проведення регулярних консультацій з громадськістю з важливих питань життя суспільства і держави;

сприяння проведенню громадських експертиз діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування;

проведення всеукраїнських та місцевих референдумів як ефективних форм народного волевиявлення, участі народу у прийнятті суспільно важливих рішень, а також сприяння розвитку інших форм локальної демократії»;

2) частину 4 статті 12 після слів «громадські організації» доповнити словами «та органи самоорганізації населення».

XVIII. Внести до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» (Офіційний вісник України, 2003 р. № 25, ст. 1172) такі зміни:

1) у статі 3:

частину 2 після слів «політичних партій» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

частину 3 після слів «політичні партії» доповнити словами «органи самоорганізації населення»;

частину 4 після слів «здійснюють реєстрацію (легалізацію)» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

2) доповнити статтю 10 частиною 6 такого змісту:

«6. Органи самоорганізації населення звільняються від сплати реєстраційного збору за проведення їх державної реєстрації та державної реєстрації змін до їх установчих документів і за видачу дублікату оригіналу установчих документів, а також змін до цих документів, засвідчених державним реєстратором»;

3) доповнити статтю 20 частиною 9 такого змісту:

«9. Органи самоорганізації населення звільняються від плати за одержання витягу та довідки з Єдиного державного реєстру».

У зв'язку із цим частину 9 вважати частиною 10;

4) доповнити частину 3 статті 24 абзацом другим такого змісту:

«У разі державної реєстрації органу самоорганізації населення крім документів, які передбачені частиною першою цієї статті, додатково подається копія рішення відповідної сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради про надання дозволу на створення органу самоорганізації населення. Копія цього рішення має бути засвідчена відповідною радою».

XIX. Внести до Закону України «Про житлово-комунальні послуги» (Офіційний вісник України, 2004 р. № 30, Т. 1, ст. 1985) такі зміни:

1) доповнити частину 1 статті 2 пунктом 8 такого змісту:

«8) створення умов для забезпечення громадського контролю за дотриманням стандартів, нормативів, норм, порядків і правил у сфері житлово-комунальних послуг»;

2) частину 2 статті 9 доповнити словами «у разі їх наявності на території, в межах якої здійснюється такий контроль»;

3) в пункті 2 частини 2 статті 11 слова «які зареєстровані в установленому порядку» замінити словами «які легалізовані в установленому порядку (у разі їх наявності)»;

4) в частині 6 статті 17 слова «аварійно-ремонтної бригади та споживач» замінити словами «аварійно-ремонтної бригади та представник органу самоорганізації населення, територія діяльності якого поширюється на відповідний будинок, а у разі відсутності органу самоорганізації населення, – споживач».

XX. Внести до Закону України «Про благоустрій населених пунктів» (Офіційний вісник України, 2005 р. № 40, ст. 2528) такі зміни:

1) доповнити частину 1 статті 1 абзацом сьомим такого змісту:

«громадські інспектори благоустрою населених пунктів – представники територіальних громад, які, як правило, є членами органів самоорганізації населення чи громадських організацій, що працюють у сфері благоустрою, та відібрані у встановленому порядку для здійснення функцій громадського контролю у сфері благоустрою населених пунктів»;

2) в частині 1 статті 5 слова «органи місцевого самоврядування та інші органи влади» замінити словами «органи місцевого самоврядування, інші органи влади та органи самоорганізації населення»;

3) доповнити частину 1 статі 11 пунктами 4 та 5 такого змісту:

«4) складання протоколів про адміністративні правопорушення в разі виявлення цих правопорушень у сфері благоустрою на території діяльності відповідного органу самоорганізації населення та направлення їх органам державного контролю у сфері благоустрою та правоохоронним органам для притягнення винних до відповідальності;

5) внесення пропозицій органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування щодо кандидатур громадських інспекторів благоустрою населених пунктів».

У зв'язку із цим пункти 4 та 5 вважати пунктами 6 та 7.

4) у статті 18:

назву статті після слів «Права та обов'язки» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

абзац перший частини 1 та абзац перший частини 2 перед словом «Підприємства» доповнити словами «Органи самоорганізації населення»;

5) частину 4 статті 20 після слів «на цій території» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

6) викласти назву та текст статті 24 в такій редакції:

«Стаття 24. Забезпечення благоустрою території органів самоорганізації населення, підприємств, установ та організацій

1. Органи самоорганізації населення, підприємства, установи, організації забезпечують благоустрій земельних ділянок, наданих їм на праві власності чи праві користування відповідно до закону.

2. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування можуть передавати об'єкти благоустрою на баланс органам самоорганізації населення, підприємствам, установам, організаціям відповідно до частини першої статті 15 цього Закону.

Балансоутримувач об'єкту благоустрою з метою його належного утримання та здійснення своєчасного ремонту може залучати для цього на умовах договору інші органи самоорганізації населення, підприємства, установи, організації.

Органи самоорганізації населення, підприємства, установи, організації, які розміщуються на території об'єкта благоустрою, можуть утримувати закріплену за ними територію та брати пайову участь в утриманні цього об'єкту відповідно до частини четвертої статті 15 цього Закону.

3. Органи самоорганізації населення, підприємства, установи, організації зобов'язані утримувати закріплені за ними на умовах договору з балансо-утримувачем території в належному стані відповідно до законодавства та умов договору.

4. Межі та режим використання закріпленої за органами самоорганізації населення, підприємствами, установами, організаціями території визначають відповідні органи державної влади та органи місцевого самоврядування згідно із підпорядкуванням об'єкту благоустрою.

5. Посадові особи органів самоорганізації населення, підприємств, установ, організацій несуть відповідальність за невиконання заходів з благоустрою, а також за дії чи бездіяльність, що призвели до завдання шкоди майну та/або здоров'ю громадян, на власних та закріплених за цими органами, підприємствами, установами, організаціями територіях відповідно до закону»;

7) у статті 34:

пункт 3 частини 3 після слів «участь громадян» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

пункт 3 частини 4 після слів «закріплених за» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

8) у статті 36:

в абзаці другому частини 1 слова «коштів підприємств» замінити словами «коштів органів самоорганізації населення, підприємств»;

в пункті 2 частини 3 слова «на баланс підприємствам» замінити словами «на баланс органам самоорганізації населення, підприємствам»;

в абзаці першому частини 4 слова «коштів підприємств» замінити словами «коштів органів самоорганізації населення, підприємств»;

абзаци шостий та сьомий частини 4 перед словом «Підприємства» доповнити словами «Органи самоорганізації населення»;

9) частину 1 статті 38 після слів «органами місцевого самоврядування» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

10) у статті 40:

частину 2 після слів «закріплених за» доповнити словами «органами самоорганізації населення»;

пункт 2 частини 3 після слів «розгляду звернень» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

пункт 3 частини 3 після слів «органів місцевого самоврядування» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

11) у статті 41:

частину 1 викласти в такій редакції:

«1. Громадський контроль у сфері благоустрою населених пунктів здійснюється громадськими інспекторами благоустрою населених пунктів.

Призначати громадських інспекторів благоустрою в межах своїх повноважень можуть місцеві державні адміністрації, а також органи місцевого самоврядування міст, сіл та селищ.

Порядок призначення, організації діяльності та припинення повноважень громадських інспекторів благоустрою населених пунктів визначається положенням, яке затверджується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства»;

в частині 3 слова «на зборах» замінити словами «на загальних зборах (конференціях)».

XXI. Внести до Закону України «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків» (Офіційний вісник України, 2008 р. № 72, ст. 2419) такі зміни:

1) викласти назву та текст статті 23 у такій редакції:

«Стаття 23. Громадський контроль за цільовим використанням гуртожитку та прибудинкової території

Громадський контроль за цільовим використанням гуртожитку як цілісного майнового комплексу (усіх його жилих та нежилых приміщень) та земельної ділянки, необхідної для його утримання (відповідної прибудинкової території), мають право здійснювати всі його законні повнолітні та дієздатні мешканці (їх представники), орган самоорганізації населення (у разі його створення мешканцями гуртожитку), об'єднання співвласників жилих та нежилых приміщень гуртожитку (у разі його створення), власники гуртожитку (уповноважені ними особи), представники заінтересованих підприємств, установ, організацій, представники органів державної влади та органів місцевого самоврядування, представники потенційних інвесторів»;

2) в частині 2 статті 26 слова «а також представників мешканців гуртожитків, об'єднань співвласників жилих та нежилых приміщень гуртожитків і представників громадськості» замінити словами «представників мешканців гуртожитків, об'єднань співвласників гуртожитків, органів самоорганізації населення (у разі їх створення), громадських організацій, у статутній діяльності яких передбачено сприяння громадянам, які проживають у гуртожитках та потребують соціального захисту, а також вирішення їх житлових питань».

XXII. Внести до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» (Офіційний вісник України, 2011 р. № 18, ст. 735) такі зміни:

1) в пункту 3 частини 1 статті 7 слова «визначення державних інтересів» замінити словами «визначення державних, громадських та приватних інтересів»;

2) пункт 4 частини 8 статті 21 доповнити реченням такого змісту:

“При цьому в разі наявності в селі, селищі, місті органів самоорганізації населення, діяльність яких поширюється на відповідну територію, їх представники мають становити щонайменше половину від загальної кількості уповноважених представників громадськості”.

XXIII. Внести до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» (Офіційний вісник України, 2000 р. № 30, ст. 1248) такі зміни:

1) в частині 1 статті 3 слова «органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування» замінити словами «органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та органами самоорганізації населення»;

2) в абзаці першому пункту 4 частини 1 статті 10 слова «іншими органами громадської самодіяльності» замінити словами «органами самоорганізації населення та об'єднаннями громадян»;

3) у статті 15:

частину 1 після слів «посадові особи цих органів» доповнити словами «органи самоорганізації населення»;

частину 2 після слів «органи місцевого самоврядування» доповнити словами «органи самоорганізації населення».

XXIV. Внести до Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» (Відомості Верховної Ради України, 1999 р. № 45, ст. 397) такі зміни:

1) у статті 3:

в абзаці третьому частини 1 слова «працюють на одному підприємстві» замінити словами «працюють в органах самоорганізації населення, на одному підприємстві»;

в абзаці восьмому частини 1 слова «роботодавець – власник підприємства» замінити словами «роботодавець – орган місцевого самоврядування, власник підприємства»;

абзац дев'ятий частини 1 після слів «трудового договору» доповнити словами «в органі самоорганізації населення»;

2) частину 1 статті 7 після слів «які працюють» доповнити словами «в органі самоорганізації населення»;

3) частину 2 статті 11 після слів «які діють» доповнити словами «в органах самоорганізації населення»;

4) у статті 37:

назву статті після слів «профспілкові організації» доповнити словами «в органах самоорганізації населення»;

частину 1 після слів «Профспілкові організації» доповнити словами «в органах самоорганізації населення»;

перше речення частини 2 викласти в такій редакції:

«Якщо в органі самоорганізації населення, на підприємстві, в установі або організації діє кілька первинних профспілкових організацій, представництво колективних інтересів працівників органу самоорганізації населення, підприємства, установи або організації щодо укладання колективного договору

здійснюється об'єднаним представницьким органом, який утворюється цими первинними профспілковими організаціями, за ініціативою будь-якої з них»;

5) у статті 38:

назву статті після слів «профспілкової організації» доповнити словами «в органі самоорганізації населення»;

абзац перший частини 1 після слів «профспілкової організації» доповнити словами «в органі самоорганізації населення»;

пункт 3 частини 1 після слів «оплати праці працівників» доповнити словами «органу самоорганізації населення»;

пункт 7 частини 1 після слів «внутрішнього трудового розпорядку» доповнити словами «в органі самоорганізації населення»;

пункт 9 частини 1 після слів «з керівником» доповнити словами «органу самоорганізації населення»;

пункт 10 частини 1 після слів «є членом діючої» доповнити словами «в органі самоорганізації населення»;

пункт 12 частини 1 після слів «за забезпеченням» доповнити словами «в органі самоорганізації населення»;

доповнити статтю частиною 3 такого змісту:

«Виборні органи профспілкових організацій, що діють в органах самоорганізації населення, мають права, передбачені цим законом із урахуванням особливостей, передбачених Законом України “Про органи самоорганізації населення»;

6) у частині 1 статті 40:

пункт 1 після слів «оглядати місця роботи» доповнити словами «в органі самоорганізації населення»;

пункт 5 після слів «на території» доповнити словами «органу самоорганізації населення».

7) у статті 41:

назву статті після слів «для працівників» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

частину 1 після слова «Працівникам» доповнити словами «органів самоорганізації населення»;

частину 3 після слів «профспілкового органу» доповнити словами «органу самоорганізації населення»;

викласти частину 4 в такій редакції:

«Звільнення з ініціативи роботодавця працівників, які обиралися до складу профспілкових органів органу самоорганізації населення, підприємства, установи, організації, не допускається протягом року після закінчення терміну, на який він обирався, крім випадків повної ліквідації органу самоорганізації населення, підприємства, установи, організації, виявленої невідповідності працівника

займаній посаді або виконуваній роботі внаслідок стану здоров'я, який перешкоджає продовженню даної роботи, або вчинення працівником дій, за які законодавством передбачена можливість звільнення з роботи чи зі служби. Така гарантія не надається працівникам у разі дострокового припинення повноважень у цих органах у зв'язку з неналежним виконанням своїх обов'язків або за власним бажанням, за винятком випадків, коли це обумовлено станом здоров'я;

в частині 8 слова «що діє на підприємстві» замінити словами «що діє в органі самоорганізації населення, на підприємстві»;

8) у статті 45:

частину 1 після слів «соціально-економічного розвитку» доповнити словами «органу самоорганізації населення»;

частину 2 після слів «наявність коштів на рахунках» доповнити словами «органу самоорганізації населення».

XXV. Внести до Закону України «Про колективні договори і угоди» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р. № 36, ст. 361) таку зміну:

частину 1 статті 2 після слів «Колективний договір укладається» доповнити словами «в органах самоорганізації населення».

XXVI. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Закони України та інші нормативно-правові акти, прийняті до набрання чинності цим законом, діють у частині, що не суперечить цьому закону.

3. Кабінету Міністрів України у тримісячний термін після набрання чинності цим Законом:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим законом;

забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим законом.

Голова Верховної Ради України

В. Литвин

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо внесення органів самоорганізації до Реєстру неприбуткових організацій та установ»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

У Податковому кодексі України органи самоорганізації не визначені окремо як установи чи організації, які можуть бути включені до Реєстру неприбуткових організацій та установ. Проте за своєю природою вони не мають на меті отримання прибутку.

Закон України «Про органи самоорганізації населення» від 11 липня 2001 року визначає, що органи самоорганізації населення – це представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин, для вирішення завдань, передбачених Законом. Органами самоорганізації населення є будинкові, вуличні, квартальні комітети, комітети мікрорайонів, комітети районів у містах, сільські, селищні комітети. Вони є однією із форм участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах у вирішенні окремих питань місцевого значення.

Основними завданнями органів самоорганізації населення є: 1) створення умов для участі жителів у вирішенні питань місцевого значення в межах Конституції і законів України; 2) задоволення соціальних, культурних, побутових та інших потреб жителів шляхом сприяння у наданні їм відповідних послуг; 3) участь у реалізації соціально-економічного, культурного розвитку відповідної території, інших місцевих програм.

Органи самоорганізації населення за своєю природою не є громадськими чи благодійними організаціями. Також вони не є організаціями, які створюються органами місцевого самоврядування, хоча їх фінансовою основою можуть бути кошти відповідного місцевого бюджету, які надаються їм відповідною сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою для здійснення наданих органу самоорганізації населення повноважень.

З одного боку, дозвіл на створення органу самоорганізації населення надається органом місцевого самоврядування. З іншого боку, ініціюють його створення збори (конференція) жителів за місцем проживання за умови, якщо в них брало участь (було представлено) не менше половини жителів відповідної території, які мають право голосу.

Також орган самоорганізації населення обирається зборами (конференцією) жителів за місцем проживання на основі загального, рівного виборчого права шляхом таємного голосування жителів, які на законних підставах проживають на відповідній території (ч.1 ст.10 Закону «Про органи самоорганізації населення»).

Орган самоорганізації населення має власні повноваження, які набуваються ним з дня його легалізації та можуть реалізовуватись за власні кошти. Натомість делеговані повноваження надаються сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою з одночасною передачею йому додаткових коштів, а також матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для здійснення цих повноважень. Рада здійснює контроль за їх виконанням.

Відповідно до статті 16 Закону «Про органи самоорганізації населення» фінансовою основою діяльності органу самоорганізації населення є:

кошти відповідного місцевого бюджету, які надаються йому сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою для здійснення наданих органу самоорганізації населення повноважень;

добровільні внески фізичних і юридичних осіб;

інші надходження, не заборонені законодавством, у межах, визначених відповідною радою.

Відповідно до статті 157.1 Податкового кодексу, до Реєстру неприбуткових організацій та установ, крім органів державної влади, органів місцевого самоврядування та створеними ними установами або організаціями, благодійних фондів, благодійних, громадських організацій, науково-дослідних установ та вищих навчальних закладів, заповідників, музеїв, кредитних спілок, пенсійних фондів, релігійних організацій, житлово-будівельних кооперативів та об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, професійних спілок, організацій роботодавців та їх об'єднань, можуть бути включені й інші установи та організації, які є юридичними особами і діяльність яких не передбачає отримання прибутку згідно з нормами відповідних законів.

Відповідно до статті 157.2 Податкового кодексу, від оподаткування звільняються доходи неприбуткових організацій, визначених у підпункті «а» пункту 157.1 цієї статті, отримані у вигляді:

коштів або майна, які надходять безоплатно або у вигляді безповоротної фінансової допомоги чи добровільних пожертвувань;

пасивних доходів;

коштів або майна, які надходять до таких неприбуткових організацій як компенсація вартості отриманих державних послуг, у тому числі доходів державних навчальних закладів, отриманих від виготовлення та реалізації товарів, виконання робіт, надання послуг, у тому числі від надання платних послуг, пов'язаних з їх основною статутною діяльністю;

дотацій або субсидій, отриманих з державного або місцевого бюджетів, державних цільових фондів або в межах технічної чи благодійної, у тому числі гуманітарної, допомоги, крім дотацій на регулювання цін на платні послуги, які надаються таким неприбутковим організаціям або через них їх отримувачам згідно із законодавством, з метою зниження рівня таких цін.

Відповідно до статті 157.5 Податкового кодексу, від оподаткування звільняються доходи неприбуткових організацій, визначених у підпункті «г» пункту 157.1 цієї статті, отримані у вигляді:

разових або періодичних внесків, відрахувань засновників і членів;

коштів або майна, які надходять таким неприбутковим організаціям від провадження їх основної діяльності та у вигляді пасивних доходів;

дотацій або субсидій, отриманих з державного або місцевих бюджетів, державних цільових фондів або в межах технічної чи благодійної, у тому числі гуманітарної, допомоги, крім дотацій на регулювання цін на платні послуги, які надаються таким неприбутковим організаціям або через них їх одержувачам згідно із законодавством, з метою зниження рівня таких цін.

На практиці органи самоорганізації населення вносяться до Реєстру неприбуткових організацій (установ) як організації (установи), створені органами місцевого самоврядування та які утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів (п. «а» ст.157.1 Податкового кодексу) або як громадські організації (п. «б» ст.157.1), рідше – як інші, ніж визначені в підпункті «б», юридичні особи, діяльність яких не передбачає отримання прибутку згідно з нормами відповідних законів.

Прийнятий у 2001 році Закон «Про органи самоорганізації населення» не передбачив внесення змін до відповідних податкових актів, отже органи самоорганізації залишилися поза увагою. За своєю природою та ознаками органи самоорганізації населення не можна віднести ані до громадських організацій, ані до організацій (установ), що створені органами місцевого самоврядування. Така ситуація обмежує розвиток органів самоорганізації населення як форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення, створює широкі умови для розсуду органів влади щодо включення їх до Реєстру неприбуткових організацій.

Умова про можливість включення у Реєстр неприбуткових організацій (установ) залежно від наявності бюджетного фінансування робить неможливим функціонування органів самоорганізації населення тільки із власними повноваженнями або із делегованими, які не вимагають фінансування із місцевих бюджетів, а можуть реалізовуватись за рахунок, наприклад, добровільних пожертвувань фізичних чи юридичних осіб. Особливо це є актуальним на рівні сіл та селищ, бюджети яких не мають коштів для утримання органів самоорганізації населення, але де найбільше застосовуються різні форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення.

2. Цілі та завдання прийняття законопроекту

Основною ціллю законопроекту є внесення змін до Податкового кодексу України, які мають забезпечити вирішення питання про включення органів самоорганізації населення до переліку неприбуткових установ та організацій, із можливістю внесення їх у Реєстр неприбуткових установ (організацій), створення сприятливих умов для розвитку органів самоорганізації населення як форми участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення.

3. Загальна характеристика і основні положення законопроекту

Проект передбачає доповнення пункту 157.1 статті 157 Податкового кодексу України пунктом «ж) органи самоорганізації населення», та доповнення статті 157 пунктом 157.9-1 щодо звільнення від оподаткування доходів органів самоорганізації населення.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Нормативну базу у даній сфері правового регулювання складають Податковий кодекс України, Закон України «Про органи самоорганізації населення» та інші нормативно-правові акти, прийняті на їх виконання.

Ухвалення законопроекту не потребує внесення змін до інших законів України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

На практиці органи самоорганізації населення вносяться до Реєстру неприбуткових організацій (установ) як організації (установи), створені органами місцевого самоврядування та які утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів (п. «а» ст.157.1 Податкового кодексу), як громадські організації (п. «б» ст.157.1), або як інші, ніж визначені в підпункті «б», юридичні особи, діяльність яких не передбачає отримання прибутку згідно з нормами відповідних законів.

Конкретизація органів самоорганізації як окремої організації, яка може бути включена в Реєстр неприбуткових організацій та установ, не призведе до додаткових витрат з державного та інших бюджетів.

6. Прогноз соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття акту

Прийняття законопроекту дозволить створити належні умови для розвитку органів самоорганізації населення, сприятиме більш точному і повному визначенню їхнього правового статусу, попередженню спорів щодо включення їх в Реєстр неприбуткових організацій та установ.

Прийняття Закону сприятиме активізації залучення органами самоорганізації населення додаткових коштів на вирішення проблем місцевого значення (добровільних пожертвувань від фізичних та юридичних осіб, у тому числі членів громади тощо), що дозволить зекономити бюджетні кошти, особливо на рівні сіл та селищ, де фінансування за сьогоднішніх умов є недостатнім.

ЗАКОН УКРАЇНИ
«ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ
ЩОДО ВНЕСЕННЯ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ ДО РЕЄСТРУ
НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА УСТАНОВ»

Верховна Рада України **постановляє:**

I. Внести до Податкового кодексу України (Офіційний вісник України, 2010 р. № 92, ст. 3248) такі зміни:

1) пункт 157.1 статті 157 доповнити підпунктом «ж» такого змісту:

«ж) органи самоорганізації населення»;

2) Статтю 157 доповнити пунктом 157.9-1 такого змісту:

«157.9-1. Від оподаткування звільняються доходи неприбуткових організацій, визначених у підпункті «ж» пункту 157.1 цієї статті, отримані у вигляді коштів або майна, які надходять безоплатно або у вигляді безповоротної фінансової допомоги чи добровільних пожертвувань фізичних та юридичних осіб; пасивних доходів; кошти відповідного місцевого бюджету, які надаються органу самоорганізації населення сільською, селищною, міською, районною у місті (у разі її створення) радою для здійснення цим органом власних та делегованих повноважень; коштів або майна, які надходять таким неприбутковим організаціям від ведення їх основної діяльності, з урахуванням положень пункту 157.13 цієї статті; коштів місцевих зборів на засадах добровільного самооподаткування, запроваджених загальними зборами (конференцією) членів територіальної громади за місцем проживання; дотацій або субсидій, отриманих з державного або місцевого бюджетів, державних цільових фондів або в межах технічної чи благодійної, у тому числі гуманітарної, допомоги, крім дотацій на регулювання цін на платні послуги, які надаються таким неприбутковим організаціям або через них їх отримувачам згідно із законодавством, з метою зниження рівня таких цін».

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Закони України та інші нормативно-правові акти, прийняті до набрання чинності цим законом, діють у частині, що не суперечить цьому закону.

3. Кабінету Міністрів України у тримісячний термін після набрання чинності цим Законом:

підготувати та внести до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим законом;
забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим законом.

Голова Верховної Ради України

В. Литвин

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВСЕУКРАЇНСЬКУ ГРОМАДСЬКУ ОРГАНІЗАЦІЮ «АСОЦІАЦІЯ СПРИЯННЯ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ»

16 жовтня 2005 року учасники першої Всеукраїнської науково-практичної конференції з питань самоорганізації населення, яка відбулася в місті Одесі, дійшли висновку, що для подальшого розвитку в Україні руху самоорганізації треба створити єдину систему взаємної підтримки, обміну інформацією і досвідом. Для цього було вирішено заснувати Всеукраїнську громадську організацію «Асоціацію сприяння самоорганізації населення».

Всеукраїнська громадська організація «Асоціація сприяння самоорганізації населення» зареєстрована **14 червня 2006 року** в Міністерстві юстиції України (реєстр. № 2473).

Головною метою діяльності організації є задоволення соціальних, економічних, творчих та інших спільних інтересів своїх членів шляхом підтримки місцевої демократії та розвитку в Україні руху самоорганізації населення.

Основними завданнями Асоціації є:

- сприяння розвитку локальної демократії, поширення ідей самоврядування і становлення громадянського суспільства;
- сприяння реалізації у суспільстві принципів соціальної справедливості і соціального партнерства;
- сприяння створенню ефективної законодавчої і нормативної бази місцевого самоврядування, локальної демократії в усіх її проявах;
- сприяння розвитку міжнародної співпраці, спрямованої на прискорення інтеграції України у світову спільноту і формуванню в Україні громадянського суспільства;
- надання правової, інформаційної та інших видів допомоги членам Асоціації;
- сприяння створенню умов, необхідних для самореалізації молоді і активізації участі молодіжних об'єднань громадян у розвитку локальної демократії;
- сприяння активному довголіттю людей похилого віку, стимулювання їх активної участі у суспільно-корисній діяльності;
- сприяння підвищенню професійного та інтелектуального рівня громадян у питаннях самоорганізації населення, участі в управлінні місцевими справами та в інших аспектах локальної демократії;
- сприяння підвищенню рівня професійної підготовки штатних працівників і волонтерів, що працюють у сфері безпосередньої і представницької демократії на локальному рівні;
- співпраця з організаціями та іншими юридичними особами України і зарубіжних країн для реалізації мети Асоціації.

Основні напрямки діяльності Асоціації:

- розробка проектів загальнодержавних та місцевих нормативно-правових актів;

- аналітична робота, зокрема, проведення досліджень стану розвитку локальної демократії в містах України (зокрема, в містах Запоріжжі, Житомирі, Кіровограді, Луганську, Миколаєві, Одесі, Полтаві, Прилуках, Рівному, Сумах);
- проведення освітніх заходів (семінірів, тренінгів, конференцій тощо);
- розробка та видання методичних, освітніх матеріалів щодо висвітлення аспектів участі членів громади в управлінні місцевими справами та вирішенні місцевих проблем;
- інформаційні кампанії в ЗМІ та серед населення для популяризації демократичних механізмів та освіти членів місцевих громад;
- консультативна, координаційна, методична, правова допомога громадянам, органам самоорганізації населення, громадським організаціям, розповсюдження досвіду серед інших населених пунктів України.

Організація має свої осередки в 14 областях України (зокрема, в Вінницькій, Дніпропетровській, Кіровоградській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Херсонській тощо областях). Загалом, організація надавала допомогу з основних напрямків власної діяльності представникам органів місцевого самоврядування, органам самоорганізації населення та громадськими організаціями із більш ніж 60 міст України.

Одним з найважливіших чинників ефективності і постійного розвитку руху самоорганізації в нашій країні є регулярне проведення всеукраїнських науково-практичних конференцій, на яких лідери цього руху, провідні науковці і представники органів публічної влади розглядають найактуальніші проблеми у сфері самоорганізації.

Так, **15-16 жовтня 2005 року** в Одесі відбулася перша Всеукраїнська науково-практична конференція «Перспективи розширення повноважень і сфери діяльності органів самоорганізації населення».

На конференції були обговорені і намічені перспективи посилення участі органів самоорганізації населення у житті співтовариств і самоврядуванні, визначена роль органів місцевої влади у підтримці самоорганізації, механізми делегування органам самоорганізації населення місцевими радами частини власних повноважень, фінансів і майна, форми ресурсного забезпечення діяльності органів самоорганізації населення.

3-4 березня 2007 р. в Одесі відбулася друга Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток органів самоорганізації населення в Україні: проблеми теорії і практики».

Мета конференції – надати всебічну наукову і організаційно-методичну підтримку розвитку в Україні руху самоорганізації населення для підвищення його дієздатності і ефективності участі органів самоорганізації населення у вирішенні місцевих проблем в тісній співпраці з органами місцевого самоврядування.

Були схвалені розроблені ученими і фахівцями-практиками проекти поправок до Конституції України, Законів України «Про місцеве самовряду-

вання в Україні» і «Про органи самоорганізації населення», а також ряд нормативно-методичних документів локального рівня.

17-18 вересня 2007 р. в Одесі відбулася третя Всеукраїнська науково-практична конференція на тему «Якісні житлово-комунальні послуги – спільна справа влади і громадськості», організована у співпраці із Громадською радою при Міністерстві з питань житлово-комунального господарства України.

Основною метою Конференції було виробити пропозиції з поліпшення забезпечення населення якісними і фінансово доступними житлово-комунальними послугами і утворити в Україні дієві механізми співпраці органів публічної влади з громадськістю з впровадження цих пропозицій у життя.

20-21 грудня 2008 р. в Одесі проходила четверта Всеукраїнська науково-практична конференція з питань самоорганізації населення на тему «Удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів самоорганізації населення», організована у співпраці із Комітетом з питань регіонального розвитку та місцевого самоврядування Верховної Ради України, а також Міністерством з питань регіонального розвитку та будівництва України.

На конференції були розглянуті актуальні проблеми регламентації правового статусу органів самоорганізації населення на загальнодержавному та місцевому рівнях. Зокрема, було представлено та обговорено оновлену редакцію Закону України «Про органи самоорганізації населення», підготовлену фахівцями ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення» на заміну законопроекту № 2108, зареєстрованому у Верховній Раді України 21 лютого 2008 р.

15-16 травня 2010 р. в Вінниці проходила п'ята Всеукраїнська науково-практична конференція з питань самоорганізації населення на тему «Удосконалення законодавства України щодо проведення загальних зборів за місцем проживання», організована у співпраці із Вінницькою міською радою.

На конференції були розглянуті актуальні проблеми правової регламентації загальних зборів членів територіальної громади за місцем проживання. Зокрема, було обговорено проект Закону України «Про загальні збори членів територіальної громади за місцем проживання», підготовлений фахівцями Асоціації, а також стан регламентації загальних зборів на місцевому рівні.

9-10 липня 2011 р. у Кіровограді відбулася шоста Всеукраїнська науково-практична конференція з питань самоорганізації населення на тему «Регламентация питань самоорганізації населення законодавством України», організована у співпраці із Кіровоградським обласним осередком Всеукраїнської асоціації сприяння самоорганізації населення, Кіровоградською обласною державною адміністрацією, Кіровоградською обласною радою, громадською організацією «Творче об'єднання «Технології оптимального розвитку особистості».

На фахово-громадське обговорення цієї конференції був винесений підготовлений фахівцями Асоціації проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо регламентації питань самоорганізації насе-

лення», який передбачає внесення поправок більше ніж у 25 чинних законів, що має значно поліпшити умови створення і діяльності органів самоорганізації населення як найважливіших інститутів громадянського суспільства.

Координати ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення»:

65014, Україна, м. Одеса, вул. Маразліївська, 38.

Тел./факс: +38 (048) 738-68-30.

E-mail: samoorg@ukr.net

Сайт: <http://samoorg.com.ua>

*Всеукраїнська громадська організація
«Асоціація сприяння самоорганізації населення»*

**ШОСТА ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
З ПИТАНЬ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ**

**«РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПИТАНЬ
САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ
ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ»**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Здано до набору 12.09.2011. Підписано до друку 15.09.2011.

Папір офсетний. Спосіб друку офсетний. Др. арк. 9,2.

Наклад 500 прим. Зам. № 270.

Надруковано ПП «Євродрук»

65000, м. Одеса, вул. Мала Арнаутська, 9